ಗಂಧರ್ವ ಲೋಕದ ಗೆಣೆಕಾರರು

ಗಂಧರ್ವಲೋಕದ ಗೆಣೆಕಾರರು

ಸಂಪಾದಕ

ಜಿ ವಿ ಆನಂದಮೂರ್ತಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಕನ್ನಡಭವನ, ಜೆ.ಸಿ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 002

ಗಂಧರ್ವಲೋಕದ ಗೆಣೆಕಾರರು \

GANDHARVALOKADA GENEKAARARU
(on Folklore and Folk artists)

Editor in Chief : **Prof. Kalegowda Nagavara**

Editor : **G V Ananda Murthy**

Published by : **K Sudhindra,** Registrar
Karnataka Janapada and Yakshagana academy
Kannada Bhavana, J.C. Road, Bangalore - 560 002
✆ 080 2215509

Pages : XVI + 162 Rs. 75/-

ಗಂಧರ್ವಲೋಕದ ಗೆಣೆಕಾರರು (ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಕುರಿತು)

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು : **ಪ್ರೊ. ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ**

ಸಂಪಾದಕರು : **ಜಿ ವಿ ಆನಂದ ಮೂರ್ತಿ**

ಪ್ರಕಾಶಕರು **ಕೆ ಸುಧೀಂದ್ರ,** ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್
ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜೆ.ಸಿ. ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೨
ದೂರವಾಣಿ : ೦೮೦ - ೨೨೧೫೫೦೯

ಮುಖಪುಟ ಮತ್ತು ರೇಖಾ ಚಿತ್ರಗಳು **: ಕೆ ಕೆ ಮಕಾಳಿ**

ಮುದ್ರಣ **: ಪ್ರಗತಿ ಪ್ರಿಂಟ್ ಕಮ್ಯುನಿಕೇಷನ್ಸ್**
ಬೆಂಗಳೂರು - 20, ✆ 3342724

ನಿತ್ಯಮಂಗಳಕರ ತತ್ತ್ವ

ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಜನಪದ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ತುಂಬು ಹಂಬಲವನ್ನುಳ್ಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಂದಮ್ಮಗಳಾದ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಜನತೆಯು ಹೃದಯವಂತಿಕೆಯಿಂದ ರೂಪಿಸಿರುವ ಈ ಜಗತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವೂ, ವೈವಿಧ್ಯಮಯವೂ ಆಗಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ನೂರಾರು ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆಗಳು, ಚೇತೋಹಾರಿಯಾದ ದೃಶ್ಯಕಲೆಗಳು, ವಸ್ತ್ರವಿನ್ಯಾಸ, ಅಪೂರ್ವ ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು, ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯದ ನಡುವೆ ಇರುವ ಗಿರಿಜನರ ಬದುಕು ಹಾಗೂ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದ ನಿತ್ಯಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ವಿಚಿತ್ರತರ ಆಧುನಿಕತೆಯಿಂದಾಗಿ ಧಕ್ಕೆಯುಂಟಾಗತೊಡಗಿದೆ.

ಈ ಸಂದಿಗ್ಧ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆಗಾರರ ಲೋಕದ ದಟ್ಟ ಜೀವನಪ್ರೀತಿಯ ತಿರುಳಾಗಿರುವ ಚೈತನ್ಯಪೂರ್ಣ ಅಂಶಗಳಿಗಾಗಿ ಹಾರೈಸಿ ಅರ್ಥವತ್ತಾದುದನ್ನು ಕಟ್ಟೆಕ್ಕರೆಯಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾತಾವರಣದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗಾತಿಗಳಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ದುಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಮುಂದಿನ ಆದರ್ಶವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಕೇವಲ ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾದುದಲ್ಲ; ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡ ನೆಲದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ಇಲ್ಲಿನ ತುಳು, ಕೊಡವ, ಕೊಂಕಣಿ, ಉರ್ದು, ಲಂಬಾಣಿ ಮುಂತಾದ ಬಹುಭಾಷಿಕ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳು ಹಾಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಕೊಳು-ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವುದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಮುಖ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇಂದಿನ ಜಾಗತೀಕರಣದ ತೊತ್ತಳ ತುಳಿತದ ನಡುವೆ, ಈ ಜೀವಪರ ಕಲಾವಿದರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಯಾಯ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ನೈತಿಕ

ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಅರಿತುಕೊಂಡು, ಉತ್ತೇಜನ ತುಂಬಿ, ಕನಿಷ್ಠ ಇಪ್ಪತ್ತು-ಮುವ್ವತ್ತು ಮಂದಿ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತರನ್ನು ಅವರವರ ತವರಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮನ್ನಣೆ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸುವ ಹಂಬಲ ನಮ್ಮದಾಗಿದೆ. ಈ ಗುರುತರವಾದ ಮನಸಂಪನ್ನ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ಜಿಲ್ಲಾ ಆಡಳಿತ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಹೊಣೆಯರಿತ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ಘನತೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಮಗೆ ಎಡಬಿಡದೆ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಿವೆ; ಆಹ್ವಾನ ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಇಂತಹ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾದ ಆಹ್ವಾನ ಮತ್ತು ತುಂಬು ಹೃದಯದ ಸಹಕಾರ ನೀಡುತ್ತಿರುವವರ ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಇನ್ನಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಣ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳ ಋಣದ ಮಕ್ಕಳಾದ ನಾವು ಧನ್ಯತಾಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ನೇರನಡವಳಿಕೆಗಳ ಕನ್ನಡಿಯೆಂಬಂತೆ ನಮ್ಮ ಕನಸುಗಳಿಗೆ ನಾಂದಿಯಾಗಿರುವ ಜಿಲ್ಲಾ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಸಮಾವೇಶಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಆಶಾಪೂರ್ಣ ಬದುಕಿನ ಗಂಧರ್ವಲೋಕದ ಗೆಣೆಕಾರರಾದ ಮುಗ್ಧತೆಯೇ ಮೈವೆತ್ತ, ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೊರನಾಡಿನಲ್ಲೂ ಇರುವ ಅನಿಕೇತನಮಯ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ೧೯೯೯ರ ಸಾಲಿನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ನಾವೀಗ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಶುಭಾಶಯಗಳೊಡನೆ,

ಪ್ರೊ. ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ

೨೨-೦೬-೨೦೦೦

ಬೆಂಗಳೂರು

ದೇಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹರಿಕಾರರು

ನಾಡಿನ ದೇಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹರಿಕಾರರಾದ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರು ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ೧೯೯೯ನೇ ಸಾಲಿನ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಅಕಾಡೆಮಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಉದಾರೀಕರಣ, ಕಂಪ್ಯೂಟರೀಕರಣ ಮತ್ತು ದೂರದರ್ಶನದ ನಿರಂತರ ದಾಳಿಯು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಿವರಗಳ ಮೇಲೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಈ ಎಲ್ಲ ಆಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹತ್ತಿಕ್ಕಬಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣ ಜಾನಪದ ಪರಂಪರೆಗೆ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಂದೂ ಕೂಡ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಮೇಳ ಅಥವಾ ತಾಳಮದ್ದಲೆಯ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕುವ ಮಾತಿನ ಕಲಾತ್ಮಕ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಅಥವಾ ಬೆಂಗಳೂರು ಕರಗದ ಪರಂಪರಾಗತ ಆಚರಣೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಜನ ಅದರ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಸ್ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಎಲ್ಲ ಜಾನಪದೀಯ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು, ಅದರ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರು ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಡಿಕಿರಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಈ ಸಲ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಅವರ ಜೀವನದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕಲಾವಿದರ ಆಯ್ಕೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿತ್ತು. ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಜೀವಿತದ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ, ವ್ಯಾಪಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಅನುಭವವಿರುವ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಾಗಿ ಒಟ್ಟು ಮುವ್ವತ್ತು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕಲಾವಿದರ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟಿದೆಯೆಂದರೆ, ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಹೊರಟರೆ, ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಾರು ಕಲಾವಿದರು ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಾಗಿ ಯಾರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು! ಯಾರನ್ನು ಬಿಡುವುದು! ಎನ್ನುವ ಕಡು-ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಅಕಾಡೆಮಿಯು

ಒಳಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವೆನ್ನುವಂತೆ, ಕಲಾವಿದರ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಹಿನ್ನಲೆಯನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಆಯ್ಕೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಜಾತ್ಯತೀತವಾಗಿದ್ದು, ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ಜನವರ್ಗದವರನ್ನು ಹಾಗು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಬೇರೆಬೇರೆ ಭಾಷಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಕಲಾವಿದರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಸಲದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿತ ಬುಡಕಟ್ಟು ಕಲಾವಿದ ಇರುಳಿಗರ ಕಣಿ ಹೇಳುವ ಚಿಣ್ಣಯ್ಯನವರನ್ನು ಅಕಾಡೆಮಿ ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಖಾಯಂ ಆದ ವಿಳಾಸವೂ ಇಲ್ಲದ ಚಿಣ್ಣಯ್ಯನವರಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಲು ನಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರೇ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು! ಮಾಡ್ಗಾನಹಟ್ಟಿ ದಾಸಪ್ಪ ಈ ಸಲದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರ ಕಲಾವಿದ. ಭೂಮಿ-ಕಾಣಿ ಇಲ್ಲದ ಇವರು ಇಂದಿಗೂ ಪೂಜಾರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತನಗೆ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ನೀಡುವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಹಣವನ್ನು, ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿರುವ ಭೂತಪ್ಪನ ಗುಡಿಯ ಬಳಿ ಬರುವ ಜನರಿಗಾಗಿ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೇಳಿದರು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಾಗರದ ಹನುಮಮ್ಮನನ್ನು ಕಂಡು ಅಭಿನಂದಿಸಲು ಅವರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ, ಆ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದೆಗೆ, ತನಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದಿರುವ ವಿಷಯವೇ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ! ಪ್ರೊ. ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರರು ಹನುಮಮ್ಮನಿಗೆ ಹೂಮಾಲೆ ಹಾಕಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದಿರುವ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದಾಗ, ಹನುಮಮ್ಮನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರಾಡಿದ್ದನ್ನು ಆ ಸಂಜೆಗತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ನೋಡಿದೆ. ಹನುಮಮ್ಮನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟವರು ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಾಗರದ ಎಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು. "ನಾವೆಲ್ಲ ಹನುಮಮ್ಮನಿಂದ ಹಾಡಲು ಕಲಿತೋ! ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಾದರೂ ಆ ನಮ್ಮವ್ವನನ್ನು ನೀವಾದರೂ ಸನ್ಮಾನಿಸಿದರಲ್ಲಾ! ಸಂತೋಸ! ಮಂಡ್ಯಾ ಜಿಲ್ಲೇಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಜನ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡಲ್ಲ! ಅದರಾಗೆ ಹನುಮಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದಿರಿ" ಎಂದು ತಮಗಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡರು.

ಈ ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಹಾಗೆಯೇ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಾಲುಂಡು ಬೆಳೆದಿರುವ, ನಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಹಿರಿಯಕ್ಕ ಸಾಲುಮರದ ತಿಮ್ಮಕ್ಕನೂ ಕೂಡ ತನಗೆ ಇದುವರೆಗೂ ಬಂದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕುಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಡುತ್ತಿರುವ ಅಸಾಧಾರಣ ಮಾನವ ಪ್ರೇಮಿ", "ನನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ (ಹುಲಿಕಲ್) ಹೆರಿಗೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿಲ್ಲ. ನನ್ನೂರಿನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹೆರಿಗೆಗಾಗಿ ತುಮಕೂರಿಗೋ ಅಥವಾ ಕುದೂರಿಗೋ

ಹೋಗಬೇಕು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಕಷ್ಟ ನನ್ನಿಂದ ನೋಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಜನ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿಸಿ ಒಂದು ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಕಟ್ಟಿಸ್ತೀನಿ' ಎಂದು ತಾಯಿತನದ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ನಾಗವಾರರ ಎರಡೂ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೇಳಿದರು. ಇವರೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡದ ಉದಾತ್ತ ಮಾನವೀಯ ಪರಂಪರೆಯ ಮುಂದುವರಿಕೆಯ ರೂಪಗಳು.

ಇಂಥ ನೂರಾರು ಕಲಾವಿದರ ಮಾನವೀಯ ಬದುಕಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯು **ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಆತ್ಮಕಥನ**ಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿದೆ. ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಟ್ಟು ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು-ಮಾಸ್ತಿ-ಕಾರಂತ-ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಆತ್ಮಕಥನಗಳು ಹೇಗೆ ಮುಖ್ಯವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳೂ ಕೂಡ ಸಮಾಜದ ಅನೇಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳೂ ಮಹತ್ವವಾದವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಮನಗಂಡಿದೆ. ಈ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ಮಾಲಿಕೆಯ ಮೊದಲ ಕಂತಿನಲ್ಲಿ ನೂರುಜನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾವಿದರ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳು ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಹತ್ತಾರು ಜನ ಲೇಖಕರು, ಪತ್ರಕರ್ತರು, ಕಲಾವಿದರು ಹಾಗೂ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರು ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಸುಖೀ ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿದ, ಜನಪರ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು, ಗಿಡಮರ-ತೋಪುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದವರು, ಹೋರಾಟಗಾರರು, ಪರಿಸರವಾದಿಗಳು, ಕಲಾವಿದರು, ಆದರ್ಶ ರೈತರು ಮುಂತಾದವರೂ ಕೂಡ ಮಹತ್ವದವರು ಎಂದು ನಾವೆಲ್ಲ ಅಕ್ಷರಶಃ ನಂಬಿದ್ದೇವೆ.

ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಕೋನಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಕಾಡೆಮಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಆಲೋಚನೆಗಳ ಕ್ರಿಯಾರೂಪವೇ '**ದೇಸಿ ಚಿಂತನೆ**' ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ: ಶಾಂತವೇರಿ ಗೋಪಾಲಗೌಡ, ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ, ಕುಸುಮಾ ಸೊರಬ, ತೋಪಿನ ದೊಡ್ಡಮುನಿಭೈರಪ್ಪ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ, ವಿವಿಧ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದವರು. ನಾಡು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾಗದ ರೂಪಕಗಳಾದ ಇವರನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದೆ.

ಕಾಸರಗೋಡಿನಿಂದ ಕಾರವಾರದ ತನಕ ಕರಾವಳಿಯ ತೀರದ ಗಾಳಿ-ಮಳೆ-ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆರತಿರುವ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸುಮಾರು ಐದುನೂರು ಜನ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಮಂಗಳೂರಿನ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂದಿರದ ಸಭಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ನೋಡಿದ್ದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮಗೆ ಒದಗಿಬಂದ ಸೌಭಾಗ್ಯವೇ ಸರಿ. ತೊಂಭತ್ತರ ಅಂಚಿಲ್ಲಿರುವ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಹಿರಿಯಡಕ ಗೋಪಾಲರಾವ್, ಬಣ್ಣದ ಮಹಾಲಿಂಗ, ಶೇಣಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಭಟ್, ಹೊಸ್ತೋಟ ಮಂಜುನಾಥ ಭಾಗವತ, ಸಕ್ಕಟ್ಟು ನಾರಾಯಣಯ್ಯ, ಕೆರೆಮನೆ ಶಂಭು ಹೆಗಡೆ, ಬಲಿಪ ನಾರಾಯಣ ಭಾಗವತ ಮುಂತಾದ ಯಕ್ಷಗಾನದ ದೈತ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಚೌಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು, ಅವರ ಯಕ್ಷಲೋಕದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ, ಅವರೊಡನೆ ಒಡಬೆರೆಯುವ ಗಳಿಗೆಗಳು ನಿಜಕ್ಕೂ ನನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಉಳಿದಿರುತ್ತವೆ.

'ಈಗ್ಗೆ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದು, ಈಗ ಹೇಗಿದ್ದೀರಿ!...... ಈಗಲೂ ಬಣ್ಣ ಹಾಕುವ ಹವ್ಯಾಸ ಉಂಟೇ', 'ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆಯೇ ಇಲ್ಲವೊ!"; ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ನೂರಾರು ಹಿರಿಯ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರ ಬಾಯಿಂದ ಇಂಥ ಮಾತುಗಳು ನಿಂತೆಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಯಕ್ಷಗಾನದ ಅಭಿಜಾತ ಪ್ರತಿಭೆ ಬಣ್ಣದ ಮಹಾಲಿಂಗ ಆವೊತ್ತು ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ '....ನನ್ನ ಎಪ್ಪತ್ತಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಬಣ್ಣದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಮಾವೇಶವನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ........ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಲು ನಮ್ಮ ಅಂಬು ಇಂದು ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು" ಎಂದು ಈಚೆಗೆ ತೀರಿಕೊಂಡ ಚಂದ್ರಗಿರಿ ಅಂಬುವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿನ ಶಲ್ಯದಿಂದ ಕಣ್ಣೊರಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹಣ್ಣಾದ ಕಲಾವಿದರೊಬ್ಬರು ನಾಗವಾರರನ್ನು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು '.....ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನತೆ ಧರ್ಮಸ್ಥಳಕ್ಕಾಗಿ, ಉಡುಪಿ ಮಠಕ್ಕಾಗಿ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆಯೂ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಎರಡೂ ಮಠಗಳವರು, ಇದುವರೆಗೂ ಇಷ್ಟೊಂದು ಜನ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ (ಒಬ್ಬರಿಗೋ ಇಬ್ಬರಿಗೋ ಸನ್ಮಾನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ) ಆದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಅಕಾಡೆಮಿಯವರು ಮೂಲೆಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ನೂರಾರು ಜನ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡಿದ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಹಿರಿಯರನ್ನ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣುತುಂಬ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ, ಇಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ನಿಮ್ಮಿಂದಾಗಿ

ನಮ್ಮ ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ಅಕಾಡೆಮಿಯಿಂದ ನ್ಯಾಯಸಿಕ್ಕಿತು!" ಎಂದು ಗದ್ಗದಿತರಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾಗದು. ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಶೈಲಿಗೆ ಇಂಥ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಮಾತುಗಳು ಗರಿಮೂಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆರಂಭಿಕ ಘಟ್ಟದಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ವಿವಿಧ ಸೃಜನಶೀಲ ಆಲೋಚನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಡಬೆರೆತು ವಿಕಸನಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿರುವ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ, ಸಂಗ್ರಹ ಹಾಗೂ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದ ವಿವಿಧ ಮಜಲುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಆಯ್ದ ಮೌಲಿಕ ಬರಹಗಳನ್ನು ಈ ಹೊತ್ತಗೆಯು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಷಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅನಂತ ಮುಖಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರುವ ಕೆಲವು ಗೀತಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಮಾದರಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೆ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕನಸುಗಳನ್ನು, ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೆನ್ನುವುದು ಅನಂತ ವಿಸ್ತಾರದ, ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ತುಂಬುಹೊಳೆಯಂತೆ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದದ್ದು. **ಗಂಧರ್ವ ಲೋಕದ ಗೆಣೆಕಾರರು** ಗ್ರಂಥವು ನಮ್ಮ ಜಾನಪದ ಪರಂಪರೆ, ಜಾನಪದಶ್ರೀ ಪುರಸ್ಕೃತ ಕಲಾವಿದರು ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ೧೯೯೯ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಗೌರವಿಸಿರುವ ವಿವಿಧ ಕಲಾವಿದರು ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗಂಧರ್ವಲೋಕದ ಗೆಣೆಕಾರರು ಹೊತ್ತಗೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಕತೆಗಾರರೂ, ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಆದ ಪ್ರೊ. ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ ಅವರಿಗೆ, ಕೆ.ಕೆ. ಮಕಾಳಿ ಅವರಿಗೆ ಹಾಗು ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಬಿ.ಎಲ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂಗಾತಿಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ತುಂಬು ಹೃದಯದ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಜಿ ವಿ ಆನಂದಮೂರ್ತಿ
ಸಂಪಾದಕ

೨೨ ಜೂನ್ ೨೦೦೦
ಬೆಂಗಳೂರು

ಆಲೋಚನೆ - ಪುನರಾಲೋಚನೆಗಳ ನಡುವೆ ಜಾನಪದ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತವಾಗಬಲ್ಲ ಲಾಂಛನವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ರೂಪಿಸಿತು: ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಜಾನಪದವು ಗಂಧವತಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ಸಕಲ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ, ಪಂಚಭೂತಗಳ ವಂಚನೆರಹಿತ ಗುಣಧರ್ಮದ ಆಗರವಾಗಿದೆ. ಭರತಖಂಡದ ಪ್ರಾಚೀನತಮ ಜಾನಪದದ ತುಂಬುಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ನಿತ್ಯಮಂಗಳಕರವಾದ ಶಿವತತ್ತ್ವದ; ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ ಗುಣದ, ಸಕಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಅಪಾರ ಅಂತಃಕರಣದ ಶಿವ ಮತ್ತು ಜಾನಪದದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಧ್ಯಾನಿಸಿದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂತರಾಳದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ವಿಶಾಲ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಬುದ್ಧದೇವನನ್ನು ನೆನಪಿಸುವ, ಜಾನಪದದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೃಜನಶೀಲ ರೂಪಕ ಇದಾಗಿದೆ.

– ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ

ಮೈತ್ರಿ ಮತ್ತು ಕರುಣಾಭಾವಗಳಿಂದ ಲೋಕದ ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಧ್ಯಾನಸ್ಥವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವ ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖಭಾವ, ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲತೆಯ ಸಂಕೇತಾದ ವೃಕ್ಷ, ಲೋಕವನ್ನು ಸದಾ ಬೆಳಗುವ ಸೂರ್ಯ–ಚಂದ್ರ, ಜನಪದರ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ಅವರ ನಿತ್ಯಸಂಗಾತಿಗಳಾದ ಸಕಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿನ್ಯಾಸಗಳೊಂದಿಗೆ ಲಾಂಛನದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದ ಕೆ.ಕೆ. ಮಕಾಳಿ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿ ಸಂಯೋಜಿಸಿದ್ದಾರೆ.

– ಜಿ ವಿ ಆನಂದಮೂರ್ತಿ

ಪರಿವಿಡಿ

ನಿತ್ಯಮಂಗಳಕರ ತತ್ತ್ವ - ಪ್ರೊ. ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ V

ದೇಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹರಿಕಾರರು - ಜಿ ವಿ ಆನಂದಮೂರ್ತಿ VII

ಜಾನಪದ ತುಂಬುಹೊಳೆ - ೧-೯೪

ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ ೧, ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ ೩, ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ ೪, ಮಾಸ್ತಿ ೫, ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್ ೭, ಜೀ ಶಂ ಪ ೮, ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ ೧೦, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ ೧೨, ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ೧೪, ಮುದೇನೂರ ಸಂಗಣ್ಣ ೧೬, ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೂರ್ ೧೯, ಬಿ.ಎ. ಸನದಿ ೨೦, ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ೨೧, ದೇವುಡು ೨೨, ಪಿ.ಆರ್. ತಿಪ್ಪೆಸ್ವಾಮಿ ೨೩, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ ೨೪, ಬಿ.ಎ. ವಿವೇಕ ರೈ ೨೫, ಹಿ.ಶಿ. ರಾಮಚಂದ್ರೇಗೌಡ ೨೬, ವೆರಿಯರ್ ಎಲ್ವಿನ್ ೨೭.

ಶರಣು ಶರಣುವಯ್ಯ ಗಣನಾಯ್ಕ ೨೯, ಬಿದಿರು ೩೦, ಅಡ್ಡ ಗುಡ್ಡವ ದಾಟಿ ೩೧, ಜವರಾಯ ಬಂದರೆ ೩೬, ಸಂತೆಯ ಮನೆಯೊಳು ೩೭, ತೊಟ್ಟಿಲದಾಗೊಂದು ತೊಳೆದ ಮುತ್ತನು ಕಂಡೆ ೩೮, ದೀಪಾಳೆನ್ನಿರೋ ದೀಪಾಳೆನ್ನಿರೋ ೪೦, ಬಾಲಗೋಪಾಲ ನಿನ್ನ ಮಗ ೪೧, ಹರುಳಯ್ನ ಹಾಡು ೪೨, ಕಂಡುಗ ರಾಗಿ ಬೀಸೋ ೪೪, ಏಳುತಲೆ ನಾನೆದ್ದು ಯಾರ‍್ಯಾರ ನೆನೆಯಾಲಿ ೪೫, ಏಸು ದಿನೆಂದು ಮರೆಯಲೋ ? ೪೬, ಧಾರೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಯಾರ‍್ಯಾರು ಬರಬೇಕು ೪೭, ಅಚ್ಚಚ್ಚ ಬೆಳದಿಂಗಳೇ ೪೮, ತನುವಿನೊಳಗನುದಿನವಿದ್ದು ೪೯, ಸಂಗಾತಿ ಬಾರೆ ಸಾದು ನಿಂಬೇ ಹಣ್ಣೇ ೫೦, ಶಿಶು ಪ್ರಾಸಗಳು ೫೨, ಹಿಟ್ಟು ಕುಟ್ಟು ಮಲ್ಲಕ್ಕ ೫೮, ನೇಗಿಲ ಯೋಗಿ - ಕುವೆಂಪು ೫೯

ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದ ಅನುಭವ ಕೆಲವು ನೆನಪುಗಳು - ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ ೬೦ ಫಕೀರವ್ವ ಗುಡಿಸಾಗರ - ಶಶಾಂಕ ೭೦, ಹಿರಿಯಡ್ಕ ಗೋಪಾಲರಾವ್ - ಶಶಾಂಕ ೭೩, ಸುಕ್ರಿ ಬೊಮ್ಮಗೌಡ - ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ೭೭, ಹಾದಿ ಬದಿಯ ಜಾದುಗಾರ - ಎಚ್.ಟಿ.ಅನಿಲ್ ೮೨, ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಪ್ರತಿಭೆ - ಜಿ ವಿ ಆನಂದಮೂರ್ತಿ ೮೫, ಗೋಡೆ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆ - ರವೀಂದ್ರ ಭಟ್ ಬಳಗುಳಿ ೮೮, ಜುಂಜಪ್ಪನ ಪದಗಳ ಗಿಡ್ಡಜ್ಜ - ಮೀರಾಸಾಬಿಹಳ್ಳಿ ಶಿವಣ್ಣ ೯೧

ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ಕಲಾವಿದರು - ೧೯೯ ೯೫-೧೩೧

ಚಿಣ್ಣಯ್ಯ ೯೭, ಕೇದಗಡಿ ಗುಡ್ಡಪ್ಪಗೌಡ ೯೮, ಸಂಬಣ್ಣಾ ಪುರವಂತ ೯೯, ಸಿದ್ಧರಾಮಪ್ಪ ಘಾಳೆ ೧೦೦, ಪರಸಪ್ಪ ಕಲ್ಲಪ್ಪ ಅತ್ತೆಪ್ಪನವರ ೧೦೧, ರಾಮಣ್ಣಾ ವೆಂಕಪ್ಪಾ ಶಿರೋಳ ೧೦೨, ಮಾಲಾಬಾಯಿ ಸಂತ್ರಾಮ ಸಾಂಬ್ರೇಕರ ೧೦೩, ತುಳಸಪ್ಪ ಹನುಮಪ್ಪ

ದಾಸರ ೧೦೪, ದಾಂಬಲೆಪ್ಪ ಜಂಪಲೆಪ್ಪ ಲಮಾಣಿ ೧೦೫, ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ ಅಜಗೊಂಡ್ರ ೧೦೬, ಬೆಳಗಲ್ಲು ವೀರಣ್ಣ ೧೦೭, ಇಮಾಮಸಾಬ ಕನಕಾಪುರ ೧೦೮, ಶಾಂತಮ್ಮ ೧೦೯, ರುದ್ರಪ್ಪ ೧೧೦, ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮಣ್ಣೂರ ೧೧೧, ಎಸ್. ಸಂಜೀವಪ್ಪ ೧೧೨, ಮಾಡ್ಲಾನಹಟ್ಟಿ ದಾಸಪ್ಪ ೧೧೩, ದೊಂಬರ ಹುಚ್ಚಪ್ಪ ೧೧೪, ಗೋಡೆ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆ ೧೧೫, ಕುಂಜಾಲು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ನಾಯಕ ೧೧೬, ಪಕಳಕುಂಜ ಕೃಷ್ಣನಾಯ್ಕ ೧೧೭, ದೊಡ್ಡಗಿರಿಯಪ್ಪ ೧೧೮, ಮಾಳಯ್ಯ ೧೧೯, ಪುಟ್ಟಲಿಂಗಯ್ಯ ೧೨೦, ಚಿಕ್ಕನರಸಪ್ಪ ೧೨೧, ಹನುಮಮ್ಮ ೧೨೨, ಕಟ್ಟೆಸಿದ್ದಮ್ಮ ೧೨೩, ಕುಂತೂರು ಕಾಳಶೆಟ್ಟಿ ೧೨೪, ಹರಿಜನ ಕೆ. ನರಸಯ್ಯ ೧೨೫, ಬಾನಂದೂರು ಕೆಂಪಯ್ಯ ೧೨೬, ಡಾ. ನಂ. ತಪಸ್ವಿಕುಮಾರ್ ೧೨೭, ಡಾ. ಎಂ.ಎನ್ ವಾಲಿ ೧೨೮, ಡಾ. ಎಚ್.ಜೆ. ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ ೧೨೯, **ಭಗವತಿ ಆರಾಧನೆ** ೧೩೦, **ಮಾತಿನರಗಿಣಿ** ೧೩೧.

ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ೧೩೩-೧೫೯

ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೊಡನೆ ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ - ಬಿ.ಎನ್. ಶ್ರೀಧರ್ ೧೩೫, ಕೆಲವು ಚಿತ್ರಗಳು ೧೪೦, ಪತ್ರಗಳು ೧೪೬, ಜೂನ್ ೧೬, ೧೯೯೮ ರಿಂದ ನಡೆದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ವಿವರ ೧೫೦.

ಜಾನಪದದ ತುಂಬು ಹೊಳೆ

ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದುದು ಜನವಾಣಿ. ಅದು ಬೆಳೆದು, ಪರಿಷ್ಕೃತವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಯಾದುದು ಕವಿವಾಣಿ. ಜನವಾಣಿ ಬೇರು : ಕವಿವಾಣಿ ಹೂವು. ಕಾಡುಜನರೂ, ಒಕ್ಕಲಿಗರೂ, ಹೆಂಗಸರೂ, ಮಕ್ಕಳೂ-ಶಾಸ್ತ್ರಕಾವ್ಯಗಳ ಪರಿಚಯವೇ ಇಲ್ಲದ ಜನಸಾಮನ್ಯರೆಲ್ಲರೂ, ಹಾಡಿನ ಮಟ್ಟನ್ನು ಎಂದರೆ ಅಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಬಲ್ಲರು. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದ ಹಾಡನ್ನು ತಲೆಮೊರೆಯಾಗಿ ಕಲಿತು ಹೇಳುವುದಲ್ಲದೆ, ಹೊಸ ಹಾಡನ್ನೂ ಕಟ್ಟಬಲ್ಲರು. ಆದಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕವಿತ್ವವೂ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಶೈಶವದೆಶೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಲದ ಕಣದಲ್ಲಿ, ಹಬ್ಬ-ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖ-ದುಃಖದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜನರು ಸೇರಿ ತಮ್ಮ ರಸಭಾವಗಳನ್ನು ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕುಣಿತದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳೇ ತಾಳ ; ಹಾಡಿನ ಅಭಿನಯವೇ ಕುಣಿತ. ಇದೇ ಜನರ “ಆಟಪಾಟ”. ಕುಯಿಲು, ಕುಡಿತ, ಕೋಲಾಟ, ಬೇಟೆ, ಮದುವೆ, ಸಾವು, ಕಾಳಗದ ಸೋಲುಗೆಲವುಗಳು, ಬಾಳಿಕೆಯ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳು, ವೀರರ ಸಾಹಸಕಾರ್ಯಗಳು, ದೈವಾನುಭವ, ದೈವಭಕ್ತಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಹಾಡು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಂಗಸರೂ, ಕೆಲಸಗಾರರೂ ಕೆಲಸದ ಬಳಲಿಕೆಯನ್ನು ಈ ಹಾಡಿನ ರಾಗದಲ್ಲಿ, ಈ ಗೀತದ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಮರಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕುಟ್ಟುವಾಗ, ಬೀಸುವಾಗ, ಮಗುವನ್ನು ತೂಗುವಾಗ, ಮದುವೆಯಾಗಿ ನಲಿಯುವಾಗ, ಸಾವಿಗಾಗಿ ಅಳುವಾಗ, ಭಾರವನ್ನೆತ್ತುವಾಗ, ಬಂಡಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುವಾಗ, ದೋಣಿಯನ್ನು ನಡೆಸುವಾಗ, ಕಾಳಗದ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಾಗ, ಹೆಂಗಸರೂ ಗಂಡಸರೂ ಈ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು ; ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ನೃತ್ಯದ

ಉಲ್ಲಾಸವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಉದ್ಯೋಗದ ಆಯಾಸವನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಆಗ್ಗೆ ಏಳುವ ಉಸಿರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ರಾಗವನ್ನು (ಛಂದಸ್ಸನ್ನು) ಹೊಂದಿಸುತ್ತಾ, ಜನರ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾದ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ವಿಶದಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಹುಟ್ಟಿದುವು ಈ ಹಾಡುಗಳು.

ಈ ಹಾಡುಗಳು ಒಂದೊಂದು ಬಿಡಿ ಪದ್ಯಗಳಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಭಾವವನ್ನೋ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನೋ ತಿಳಿಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೆ ಹಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಥೆ, ಭಾವವಿವರಣೆ, ಆಟಪಾಟ, ಬೇಟೆ-ಕಾಳಗಗಳ ವರ್ಣನೆ, ಒಗಟುಗಳ ಮೇಲಾಟ, ಕುಡಿತದ ಹಾರಾಟ ಮುಂತಾದುವನ್ನೂ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳ ಸಾರವನ್ನು ಜನರ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಳಿಸುವುದೂ, ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮರೆಯಲಾಗದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಜನರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೂ, ಭಕ್ತಿ - ಜ್ಞಾನ - ವೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಮನೆಮನೆಗೂ ಬೀರುವುದೂ ಈ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೆಲಸ. ಜನರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ, ಜನರಲ್ಲಿಯೇ ಪಳಗಿ, ಜನರ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡು, ಜನರ ಜೀವನದ ಸಾರವನ್ನೂ ಹೆಂಗಸರ ಮಧುರಕಂಠದ ಗಾನವನ್ನೂ ಸುರಿಸುವ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಒಣ ಕವಿಗಳೂ ಅಹಂಕಾರ ಮುಗ್ಧರಾದ ಪಂಡಿತರೂ ಅಲ್ಲಗೆಳೆಯಬಹುದೇ ಹೊರತು; ನಿಸರ್ಗಕವಿಗಳೂ ರಸಜ್ಞರೂ ಜನತಾವತ್ಸಲರೂ ಎಂದಿಗೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾರರು.

-ಬಿ ಎಂ ಶ್ರೀ

ಸಾಹಿತ್ಯವಿಲ್ಲದ ಜೀವನವಿಲ್ಲ. ಜೀವನದ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಕೀಳು ಮೇಲೆಂದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಜೀವನವೂ ಅದ್ಭುತವಾದ ರಸಾಯನವು. ಅದನ್ನು ಉಣ್ಣದಿದ್ದವರಿಲ್ಲ. ಶಬ್ದಮಾತ್ರವೆಲ್ಲ ಕಾವ್ಯವೆಂದೂ, ಜೀವಮಾತ್ರವೆಲ್ಲ ಕಾವ್ಯವೆಂದೂ ಒಬ್ಬ ಜ್ಞಾನಿಯು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಜೀವನು ಆತ್ಮನಿದ್ದೂ ಅದರ ಅರಿವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ತೊಳಲಿ ಬಳಲುವಂತೆ, ಜೀವನವೊಂದು ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಎಂಬ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಅಸಾರವತ್ತಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಂತಃಸ್ಫೂರ್ತಿಯು ಈ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನವೇ ಕಾವ್ಯ. ಆ ಜೀವನ ಈ ಜೀವನ ಎಂಬ ಭೇದವು ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೆ ನಾಯಕ-ನಾಯಿಕಿಯರ ಮಹತ್ತ್ವವಾಗಲಿ, ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ಗುರುತ್ವವಾಗಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರೇ ಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ; ರಾವಣ-ದುರ್ಯೋಧನರೇ ಅಗತ್ಯ ಎಂತಲ್ಲ; ಸೀತಾವನವಾಸ, ದ್ರೌಪದೀ ವಸ್ತ್ರಹರಣವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಜೀವನವೇ ಎಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಗುರುಲಘುಗಳ ಭೇದವೇಕೆ? ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

-ದ ರಾ ಬೇಂದ್ರೆ

ಬೀಸುವ ವೇಳೆಯೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯ ಕೊನೆಯ ಜಾವದ ಸಮಯ. ಆಗ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಂತತೆಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುದು; ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಸಕ್ಕರೆನಿದ್ದೆಯ ಕಾಲವದು. ಆಗಲೇ, ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಂಗಸರು ಎದ್ದು ಬೀಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡುವರು. ಸೃಷ್ಟಿಯು ತನ್ನ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಗೀತಮಯ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಮೊದಲೇ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲು ಎಡಬಿಡದೆ ಮಂದ್ರ ಷಡ್ಜದಲ್ಲಿ ಸ್ವರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಡೆದಿರುವುದು. 'ನಾಗರಹೆಡೆಯಂತೆ ನಲಿನಲಿದು ಬೀಸುವ' ನಾರಿಯರು ಆ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಸ್ವರವನ್ನು ಬೆರೆಯಿಸಿ, ಕೈ ಬಳೆಗಳ 'ಗಲಕು ಗಲಕು' ಎಂಬ ಸಪ್ಪುಳವೇ ತಾಳಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿರಲು, ವೀಣೆ, ಕೊಳಲುಗಳನ್ನು ಮೂದಲಿಸುವ ಮಂಜುಳ ಕಂಠದಿಂದ ಚೆಲವು ಒಲವುಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಹಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಅಂತಹ ಸಂಗೀತ ಸಂಯೋಗವು ಅದಾರ ಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು ? ಅಳುತಿರುವ ಎಳೆಯ ಹಸುಳೆಗಳು ಆ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಳುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡು ನಿದ್ದೆ ಹೋಗುವವು. ಅರೆನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುವವರು ಆ ಸಂಗೀತದಿಂದ ಸೂಸುತ್ತಿರುವ ಸಂತೋಷ ತರಂಗದಲ್ಲಿ ಓಲಾಡಿ ಓಲಾಡಿ ಮೈಮರೆಯುತ್ತಲಿರುವರು. ಮನಸ್ಸಿನ ದುಗುಡವನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನತೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸುವುದಾ ಮೋಹಿನೀ ಮಂತ್ರವು. ಇಂತಹ ಸಂತೋಷವನ್ನು ನಿತ್ಯನಿತ್ಯವೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವರೆಂತಹ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಗಳೋ ! ಜೀವಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ನಾವದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು.

-ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ

ನಾನು ಒಂದು ಸಲ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದೆನು. ಆ ಕಾಡು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮನೆ. ಇದು ಯಾರದೆಂದೆ. ಚೆನ್ನೇಗೌಡನದು ಎಂದೋ ಏನೋ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದರು. ನಾವು ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನೆಯ ಮುದುಕಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಒಂದೆರಡು ಮಾತಾದಮೇಲೆ “ಇದು ಚೆನ್ನೇಗೌಡರ ಮನೆಯೇ” ಎಂದೆ. “ಹೌದು.” “ಚೆನ್ನೇಗೌಡರು ಎಲ್ಲಿ ?” “ಶಿವನಪುರಿಗೆ ಹೋಗ್ಯಾರೆ”. ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು “ಶಿವನಪುರಿ ಎಲ್ಲಿದೆ?” ಎಂದೆ. ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದವರು ಚೆನ್ನೇಗೌಡ ತೀರಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ನಾನು “ಅಯ್ಯೋಪಾಪ” ಎಂದು “ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲಮ್ಮಾ” ಎಂದೆ. ಮುದುಕಿ “ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನಪ್ಪಾ ಏನು ಮಾತು ತಿಳಿಯೋಕೆ ಬಿಡಿ. ಅವರು ಹೋಗಿ ಹತ್ತುವರುಷ ಆಯಿತು” ಎಂದರು. “ಶಿವನಪುರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ !” ಮತ್ತೆ ನೋಡುವ ಭರವಸೆ ಉಂಟು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿತ್ತೆ ಎಂದು ಸಂದೇಹ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ. ಮಾತು ಹುಟ್ಟಿ ಅರ್ಥ ಬರಲಿಲ್ಲ; ಅರ್ಥವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಮಾತು ಬಂತು.

ಇದೇ ರೀತಿಯ ನಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಗಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ನೋಡಬಹುದು. ನವನಾಗರಿಕತೆಯ ಬಡಿತದಿಂದ ಈಗ ನಮ್ಮ ಊರುಗಳ ಬದುಕಿನ ಕಟ್ಟು ಸಡಿಲವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಕೆಲವು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅದು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಭದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಇದು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಫಲ; ದಿನಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನು ನಾಯಕನೆಂದರೆ, ರಾಮನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಾದರೇನು ರಾವಣನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಾದರೇನು ರಾಗಿ ಬೀಸುವುದು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಹುಟ್ಟುವುದು ಸ್ವಭಾವ. ಆದರೆ ಊರೆಂದರೆ ಯಾರೂ ಅಸಡ್ಡೆ ಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜನ ನಾಡಿಗೆ ಅಂಟಿದ್ದಿತು: ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಮತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಊರ ಜನ ಅದರ ಬಳಿ ತೋಪು, ಕೊಳ, ಗುಡಿ, ಮಂಟಪ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಹತ್ತು ಜನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುವ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಪುಣ್ಯವೆಂದು ಭಾವನೆ. ರಂಗಪ್ಪನ ತೋಪು, ಗಿರಿಯಪ್ಪನ ಬಾವಿ ಎಂದು ರಂಗಪ್ಪ ಹಾಕಿಸಿದ ತೋಪನ್ನೂ ; ಗಿರಿಯಪ್ಪನು ಮಾಡಿಸಿದ ಬಾವಿಯನ್ನೂ ಕರೆಯುವರು.

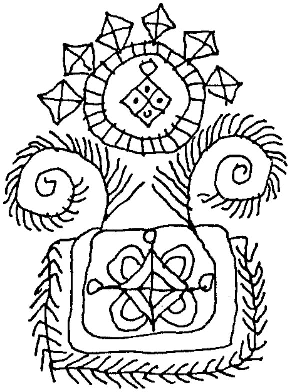

ಊರಿನ ಮುಂದೆ ರಚ್ಚೆಗಳು ; ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರೇಕಲ್ಲುಗಳು, ಜಲಸಂದ್ರಗಳು; ಬಿಸಿಲ ದಿನದಲ್ಲಿ ಅರವಟ್ಟಿಗೆಗಳು. ಊರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಿನ ದಿನವೂ ಒಬ್ಬರಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಬ್ಬರ ಸೇವೆ. ಕಾಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಯುಧಪೂಜೆ; ಬಿತ್ತುವಂದು ಭೂಮಿಯ ಪೂಜೆ. ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ನೆರವು. ಊರ ಹುಡುಗರಿಗಾಗಿ ಉಪ್ಪರಪಟ್ಟೆ, ಗುಡುಗಿನಾಟ ಮುಂತಾದ ಆಟಗಳು. ಹಬ್ಬಗಳು. ಊರ ಜಗಳದ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಊರ ಜನದ ಅಂತಸ್ಸಾಕ್ಷಿಯು ಊರ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಈಗ ಅದು ನಾಡಿನ ಅಂತಸ್ಸಾಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ನಮ್ಮ ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕದೆ ಮರೆಯಾಗಿದೆ. ಅದು ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಜನರು ಅವರೆದುರಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದು ಗ್ರಾಮವೂ ಒಂದೊಂದು ಸಂಸಾರದಂತೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು.

-ಮಾಸ್ತಿ

..........**ಜೀ**ವನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಶಿಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾನಪದದಾಳದಲ್ಲಿ, ಸದಾ ಅಸಹನೆಯ ಧಿಕ್ಕಾರದ ತೊರೆಯೊಂದು ಸದಾ ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ 'ಪ್ರತಿಭಟನೆ'ಯ ಧಾರೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದಮನಕಾರಿ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ ಮಾನವೀಯ ಧ್ವನಿ.

........ಆದರೆ ಇಲ್ಲೂ ಪರಂಪರೆಯ ಭದ್ರ ಚೌಕಟ್ಟು ಇರುವದರಿಂದ ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕಂತೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇದೆ; ಒಳಗಡೆ ಅಸಹನೆ ಇದೆ. ಜಾನಪದ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆನಪುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕರೆದಿರುವುದು ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ.

-ಡಿ ಆರ್ ನಾಗರಾಜ

ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯಪ್ರಪಂಚ ಇಷ್ಟೊಂದು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿರುವಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಗಾಯಕರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ. ಈ ಗಾಯಕವರ್ಗವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವರ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕಾದುದು ಅಗತ್ಯ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೂ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹಕರು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾಗಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಗಾಯಕರನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಜನಪದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡುವುದನ್ನೇ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಗಾಯಕವರ್ಗ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯದ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವೂ ಆಗಬಹುದು. ಜನರು ಇವರು ಹಾಡುವ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಲಿದು ಅವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನೂ ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನೂ ಹಣವನ್ನೂ ನೀಡಬಹುದು. ಈ ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯದೃಷ್ಟಿ ವೃತ್ತಿಗಾಯಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಮೂಲವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಆ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತಾ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೂ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವ ಗಾಯಕ ಸಮೂಹವೇ "ವೃತ್ತಿಗಾಯಕರು" ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇವರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗಾಯಕರಿಗಿಂತ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಗಾಯಕರು ತಾವು ಕಲಿತ ಹಾಡನ್ನು ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಶ್ರೋತೃವರ್ಗ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ವೃತ್ತಿಗಾಯಕರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಲೆಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಬದುಕುವವರು. ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಲಘು ಲಾವಣಿಗಳನ್ನೂ ಇವರು ಗುರುಮೂಲದಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಹಾಡನ್ನು, ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು ಜನ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರನ್ನು ಆಗಾಗ ತಾವೇ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಹಾಡುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಜನ ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೇ ವೃತ್ತಿಗಾಯಕರೇ

ತಮ್ಮ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ಸಂಚಾರಶೀಲರಾಗಬಹುದು.

ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ದಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಕಣಜ ಇವರ ಬಳಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ನೃತ್ಯ ಜೊತೆಗೆ ಇವರ ಆಕರ್ಷಕ ವೇಷಭೂಷಣ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಇವರು ಸಾಮಾನ್ಯಗಾಯಕರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವೆನಿಸುತ್ತಾರೆ; ಬೇರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಗಾಯಕರಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಥೆಗಳು ಇವರಲ್ಲಿ ಪರಿಷ್ಕೃತ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ವಿಸ್ತೃತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಸಾಧಾರಣ ಜನಪದ ಕಥೆಯೊಂದು ವೃತ್ತಿಗಾಯಕರಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

-ಜೀ ಶಂ ಪ

ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು-ಮಾನವ ಚೇತನಗಳ ನಡುವಣ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ, ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಜೀವನಪೂರ್ತಿ ಹಂಬಲಿಸಿ ಹಣ್ಣಾಗುತ್ತಾ ನಡೆದ ತುಂಬು ಮನಸ್ಸುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿವೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಜನಸಮುದಾಯದ ಒಟ್ಟು ಬದುಕನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ತೀವ್ರ ಆಶಾವಾದದ, ಅಲ್ಲಿನ ಸೋಲುಗಳನ್ನೇ ಮೆಟ್ಟಿಲಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಕನಸುಗಳ, ಹಲವು ಹತ್ತು ದುರಂತಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಬೇಕುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯ ಕೊನೆಗಾಣದ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣ ಯಶಸ್ವೀ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಈ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿನ ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ವೈವಿಧ್ಯ ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು. ಈ ಹಾಡುಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು-ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ನೋವು, ತಿರಸ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಅಪಮಾನಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾದ ಜನವರ್ಗವೊಂದರ ಆವರಣದಲ್ಲಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತುಂಬಾ ಕುತೂಹಲಕರವೂ, ಉಪಯುಕ್ತವೂ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವರ್ಗ, ವರ್ಣ, ಜಾತಿ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಗಳ ಹಲವಾರು ವಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಲಿಂಗಭೇದನೀತಿಯೂ ಫಲವತ್ತಾದ ನೆಲೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಶಿಷ್ಟಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಗಂಡಿನ ಚಿಂತನೆ, ಆಶಯಗಳಷ್ಟೇ ಈ ತನಕ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡು ಅದು ಅಲ್ಲಿನ ಮಿತಿಗಳನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜವಾದ ಹಕ್ಕು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನೇ ಹತ್ತಿಕ್ಕಲಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿರಾಳವಾದ ಅನಿಸಿಕೆ, ಲವಲವಿಕೆಗಳಿಗೆ ಜಾಗ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ ? ಆದರೆ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಲೇ ನಾನಾ ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಒರಟು ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೂಡ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಾ ಬಂದ ಮೂಕ ಜನವರ್ಗಗಳು ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಬವಣೆ, ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಎರಕ ಹೊಯ್ಯುತ್ತಾ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿದ್ದುತ್ತಾ, ತೂಗುತ್ತಾ; ಹಲವೊಮ್ಮೆ ಮೈಮರೆಯುತ್ತಾ, ದಿಕ್ಕುತಪ್ಪುತ್ತಾ ಸಾಗಿ ಬಂದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಂಪೂರ್ಣ ದೀರ್ಘಕಥನ ಜಾನಪದದ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಐದುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಾತು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಶೂದ್ರಾತಿಶೂದ್ರವರ್ಗಗಳ ಹಿಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮೂಹ ಕೂಡ ತನ್ನ ಎದೆಯಾಳದ

ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಅಮೂಲ್ಯ ಭಂಡಾರದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೊಡೆದು ಅಲ್ಲಿನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಾಣುವ, ಸಾಧ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಗಟ್ಟಿತನಕ್ಕೆ ಅದರಿಂದ ಅಗತ್ಯ ನೆರವು ಪಡೆಯುವ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ತೊಡಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಜನರು ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತವಾದ ದೈಹಿಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನರೂ, ಮೊಲೆಮುಡಿಯುಳ್ಳವರೂ ಆಗಿರುವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಉಳಿದ ಮಾನವ-ಜೀವಿಗಳೊಡನೆ ಸಮಾನತೆ, ಸಹಭಾಗಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು, ಗಂಡಿನೊಡನೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋದ ಅನೇಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಫಲವಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಮತ್ತಿತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ಣವೂ, ಏಕಮುಖವೂ, ಉಪಾಧಿಗ್ರಸ್ತವೂ ಆಗಿದ್ದು ಅನೇಕ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ತಂತಾನೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವೀಗ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

-ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ

ಬಯಲಾಟದ ಹುಟ್ಟು ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿದೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈಗ ಆಧಾರಗಳ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೂ ಈ ಮಾತು ಖಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆರಾಧನೆಯ ಸುರುವಿನಲ್ಲಿ ದೇವರ ಆವಾಹನೆ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜನೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಆವಾಹನೆ ಒಂದು ಪೂಜೆಯಾದರೆ, ವಿಸರ್ಜನೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪೂಜೆ. ಈ ಎರಡು ಪೂಜೆಗಳ ನಡುವಿನ ಕ್ರಿಯಾ ಪರಂಪರೆಯೇ ಆರಾಧನೆ. ಈ ಶಿಲ್ಪ ಬಯಲಾಟಗಳಲ್ಲೂ ರಿಪೀಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶಸ್ತುತಿ, ಅಂತ್ಯದ ಮಂಗಳ ಈ ಎರಡು ಪೂಜೆಗಳ ನಡುವಿನ ಕ್ರಿಯಾ ಪರಂಪರೆಯೇ ಬಯಲಾಟ.

ಉತ್ತರಕರ್ನಾಟಕದ ಬಯಲಾಟಗಳು ಜನಪದಸಾಹಿತ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಕುರಿತೋದದೆಯೂ ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣಿತಮತಿಗಳಾದ ಇವರು ತಮ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತಾಡೋಲೆ ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತೆ, ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಇವರು ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾಪಾಡಿದರು. ಪ್ರಬುದ್ಧರ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ, ವಿಚಾರ-ವೈಖರಿ, ಜೀವನ-ದೃಷ್ಠಿಗಳಿಂದ ಇವರು ಪ್ರಭಾವಿತರಾದದ್ದು ನಿಜ. ಅವರ-ನಿರ್ಗುಣ ತತ್ತ್ವಗಳೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಸಗುಣವಾದದ್ದೂ ನಿಜ. ಹೀಗೆ ಬೆನ್ನುಹತ್ತುವಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ತುಸು ಭಾಗವನ್ನು ಮಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಅಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನೆಂದೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಯಾವನಾದರೂ ಹಿಂದಿನ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇವರ ಬಾಯ ಮೂಲಕ ಮಾತಾಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ತಾವು ಬದುಕಿದ ಜೀವನದ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ಸ್ವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಜೀವನ-ದೃಷ್ಟಿಗೂ ಆದರ್ಶವೇ ಗಮ್ಯವಾದರೂ ಆದರ್ಶದ ಎತ್ತರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಾಗ ತಮ್ಮ ಮಿತಿಗಳನ್ನೆಂದೂ ಕಡೆಗಣಿಸಲಿಲ್ಲ, ತಾವು ಮಾನವರೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇವರ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೂದಲೆಳೆಯಂಥ ವಿವರಗಳಿಗಾಗಿ, ತಮ್ಮ

ನಂಬುಗೆಯ ಮೇರೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಇದ್ದ ಸತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ರಸೋತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುವುದೇ ಗುರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು. ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರ-ಧೋರಣೆಗಳ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಕಥೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಆಯಾಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛಿತ ಉದ್ದೇಶ ಈಡೇರಿರಲೂಬಹುದು. ಆ ಎಲ್ಲ ಕಾವು ಹೋದನಂತರ ಮತ್ತೆ ರಸವೊಂದೇ ಇವುಗಳ ಗಮ್ಯವಾದುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

-ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ

ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತಗಳು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ಎಂಬ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನಮ್ಮದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಎರಡು ಮೇರು ಕೃತಿಗಳಷ್ಟೇ ಇಡೀ ಭರತಖಂಡದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವಂಥ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ನಮ್ಮದಾಗಿತ್ತು. ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಅನೇಕ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳನ್ನು ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರಾದರೂ ಸ್ಥಾಪಿತ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವು ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾನ್ಯಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾಕಾವ್ಯವೆಂದರೆ ಅದು ನೂರಾರು ಘಟನೆಗಳ ಮೊತ್ತವಾದ್ದರಿಂದ ಅಕ್ಷರ ಬಲ್ಲವನು ಮಾತ್ರ ಅಂಥದ್ದನ್ನು ರಚಿಸಬಲ್ಲನೆಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೂ ಈ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಇಡೀ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇದೆ, ಅದೇ 'ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಎಂಬ ಏಕಮುಖೀ ಚಿಂತನೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಈಗ ಒಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬುದಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರಲ್ಲೂ ಭಾರತದಂಥ ದೇಶ ಬಹುಮುಖೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಭೂಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದು ಕೆಲವರು ಊಹಿಸುವಂಥ ಒಂದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಗಟ್ಟಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನೆಲದ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳು, ಅಲ್ಲಿನ ಜನ, ಅವರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳು, ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡ ಮೌಲ್ಯ, ಅವರ ಲೋಕದೃಷ್ಟಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಸಾವಿರಾರು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಶೇಷಗಳು ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ತಾಕಲಾಡಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯವಾದ, ನೆಲದ ಗುಣ ಪಡೆದ, ಆಯಾ ಜನತೆಯ ಉಸಿರಿನೊಡನೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಈ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಶೇಷಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜೀವಕೋಶಗಳೇ ಹೊರತು 'ಭಾರತಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಎಂಬುದು ಸುಳ್ಳು ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೀರರ ಕಥನಗಳನ್ನು, ಪವಾಡ ಪುರುಷರು, ಬೈರಾಗಿಗಳು, ಸಾಧಕರ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು, ಅವರ ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿಯ ವಿಶೇಷಗಳೆನಿಸಿದ ಮದ್ಯ, ಮಾಂಸ, ಮೈಥುನ, ಭಂಗಿ ಸೇವನೆಯಂಥ ನಿರಾಕರಿಸಲಾಗದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು, ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಧಾನವಾದ ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಈ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮದೇ ನೆಲದ ಗುಣವನ್ನು ಸಜಹವಾಗಿ ಹೊರಸೂಸುವ ದೀರ್ಘ ಕಥಾನಕಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಕಥನಗಳೇ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಬಲ್ಲವಂಥ ಶಕ್ತಿಪಡೆದವುಗಳು.

ಈ ನೆಲದ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳು, ಆದಿಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹರಿಕಾರರು ಎಂದೆಲ್ಲ ಕರೆಯುವ ನಮ್ಮ ಪರಿಶಿಷ್ಟರ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸ್ವರೂಪದ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು; ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಥವಾ ಉಪಪರಂಪರೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಹೊರತಂದ ಇಂಥ ಪರಿಶಿಷ್ಟರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಶೇಷಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು 'ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಮಾಲೆ ಎಂದೇ ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಬಹುಶಃ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಂಗಡನೆಯನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಮೆಕ್ಸಿಕೋದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನವರ್ಗಗಳ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ರಾಬರ್ಟ್ ರೆಡ್ ಫೀಲ್ಡ್ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸ ಮಾಡಿದ. ರೆಡ್‌ಫೀಲ್ಡ್ ತನ್ನ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ ಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಕವಾದುದನ್ನು Greater Tradition ಎಂದೂ ವ್ಯಾಪಕವಲ್ಲದ್ದು ಮತ್ತು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ್ದನ್ನು Little Tradition ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲೂ ಪರಿಗಣಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಮಿಲ್ಟನ್ ಸಿಂಗರ್ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಕಿಂ ಮ್ಯಾರಿಯೆಟ್ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕೂಡ ರೆಡ್ ಫೀಲ್ಡ್ ಸೂತ್ರವನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ನಿರ್ಲಕ್ಷಿತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಅನೇಕ ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕೂಡ ಈ ಮಹಾಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಉಪಪರಂಪರೆಗಳ ಸೂತ್ರವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಪರಿಭಾಷೆ ಸರಿಯೇ? ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು, ಆದಿಮವಾದದ್ದನ್ನು ಉಪಪರಂಪರೆ ಎಂದೂ ಇಂಥ ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ಉಪಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದವುಗಳೆಂದೂ ಅರ್ಥೈಸಿದರೆ ಸರಿ ಹೋಗಬಹುದೆ? ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಚರ್ಚೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಈ ಸ್ವರೂಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚರ್ಚೆಯೂ ನಡೆದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇನೋ!

-ಹಿ ಚಿ ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ

ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಜಾನಪದ ಕಥನ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಥೋಪ ಜೀವಿಗಳೂ ವೃತ್ತಿಗಾಯಕರೂ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಮಾದೇಶ್ವರ ದೇವರ ಗುಡ್ಡರು, ನೀಲಗಾರರು, ಚೌಡಿಕಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರು, ಗೊರವರು ಮುಂತಾದ ವೃತ್ತಿ ಕಲಾವಿದ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಿನ್ನರಿ ಜೋಗಿಗಳು ಕೂಡಾ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

ಕಿನ್ನರಿ ಜೋಗಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಥನ ಕಲೆಯನ್ನು ಕುಲಕಸುಬೆಂದು ಮೊದಲಿಂದ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವರು. ಗೊಂದಲಿಗರಂತೆ ಇವರೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದ ಅಲೆಮಾರಿ ಜನಾಂಗ. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಹಲವು ಕಡೆ ಈಗ ಇವರು ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದರೂ ಮಳೆಗಾಲದ ನಂತರ ಊರೂರು ಅಲೆದು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವ ಇಲ್ಲವೆ, ಕರೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಆಟ ಆಡುವ ಪರಿಪಾಠ ಇದೆ. ಜೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಪಂಗಡಗಳಿವೆ. ಹಂದಿಜೋಗಿ. ಟಗರುಜೋಗಿ, ಎಣ್ಣೆಜೋಗಿ, ಕೇಣಿಜೋಗಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದೇ ಜೋಗಿ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಿನ್ನರಿ ಜೋಗಿಗಳು ತಾವು ಪಾಂಡವರ ವಂಶದವರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಇವರಿಗೆ ಅರ್ಜುನ ಜೋಗಿಗಳು ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಇತರ ಜನಪದ ವೃತ್ತಿ ಗಾಯಕರಂತೆ ಇವರೂ ಬಡವರು, ನಿರಕ್ಷರಿಗಳು. ತೋಂಡೀ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರು.

ಕಿನ್ನರಿ ಜೋಗಿಗಳ ವೇಷ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಳ್ಳಾರಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಂಡಂತೆ ಈ ರೀತಿ ಇತ್ತು. ಪಾದದವರೆಗೆ ನಿಲುಕುವ ಕಾವೀ ಬಣ್ಣದ ಕೌಪೀನ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮಣಿಕುಚ್ಚು, ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ- ತುರಾಯಿಗಳಿಂದ ಸಿಂಗಾರಗೊಂಡ ಅದೇ ಬಣ್ಣದ ರುಮಾಲು, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಕರ್ಣಕುಂಡಲ, ಇಲ್ಲವೆ ನಾಗಾಭರಣ, ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ಗಾತ್ರಗಳ ನಾಲ್ಕಾರು ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮಾಲೆಗಳು, ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಭೂತಿ ಕುಂಕುಮದ ಬಟ್ಟು, ಬಗಲಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಇಲ್ಲವೆ ಕಾವಿ ಬಣ್ಣದ ಒಂದೆರಡು ಜೋಳಿಗೆಗಳು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರಿ. ಈ 'ಜೋಗಿ' ವೇಷದಲ್ಲೇ ಮನೆ ಮನೆ ತಿರುಗಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ಕಥೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಕಾಲ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಹಳೆಯ ಆ ಭವ್ಯ ವೇಷ ಮಾಯವಾಗಿ ಕಚ್ಚೆಪಂಚೆ, ಹರುಕು ಕೋಟು, ಹಳೆಯ ಶಲ್ಯ ಮಾತ್ರ ವೇಷದ ಪರಿಕರಗಳಾಗಿದೆ. ಕಿನ್ನರಿ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಅದೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ರೀತಿ ಉಳಿದಿದೆ.

ಕಿನ್ನರಿ ಜೋಗಿಗಳು ನಾಥಪಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಳಕಾಲ್ಮೂರು ತಾಲೂಕಿನ ನಂಕೆಮಲೆ ಹಾಗೂ ಮಂಗಳೂರಿನ ಕದರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಪವಿತ್ರ ಮಠಗಳಿವೆ. ಕದರಿ

ಮಠದ ಮಹಂತರು ಪಂಜಾಬದ ನಾಥಪಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿರುವ ರೂಢಿ.

ಕಥಾ ನಿರೂಪಣೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಕಿನ್ನರಿ ಜೋಗಿಗಳು ಎಂಟೆಂಟು ರಾತ್ರಿಗಳವರೆಗೆ ಭಾರತದ ಕಥೆ ನಡೆಸಬಲ್ಲರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಇವರವೇ ಆದ ಕಥಾ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ: ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾದ ಪಾಂಡವರ ಆತಿಥ್ಯದ ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಕೌರವ ದೂರ್ವಾಸ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪೇಚಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಧರ್ಮರಾಯ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಕರೆದು "ನೀನು ಪತಿವ್ರತಾ ಎಂಬುದು ನಿಜವಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಋಷಿಗಳಿಗೂ ಇವರ ಸಾವಿರ ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ ಕೂಡಲೇ ಊಟ ತಯಾರ್ ಮಾಡು" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅತಿಥಿಗಳು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬರಲು ತೆರಳುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತ ದ್ರೌಪದಿ ಅನ್ಯ ಮಾರ್ಗ ಕಾಣದೆ ಐದು ಜನ ಗಂಡಂದಿರಿಂದ ಒಣ ಕಟ್ಟಿಗೆ ತರಿಸಿ ಚಿತೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಗುಡ್ಡವನ್ನೇರಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಧುಮುಕುವ ಮುನ್ನ "ನಾನು ಈ ಪಾಂಡವರ ಪತಿವ್ರತಾ ಸತಿಯಲ್ಲವಾದರೆ ಈ ಕಿಚ್ಚು ನನ್ನನ್ನು ಸುಡಲಿ" ಎಂದು ಗಂಡಂದಿರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೆನೆದು, ತನ್ನ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಮೂರು ಅಕ್ಕಿಕಾಳುಗಳನ್ನು ಚಿತೆಗೆಸೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಗುಡ್ಡದೆತ್ತರದಷ್ಟು ರಂಗೂನ್ ಸಣ್ಣಕ್ಕಿ ಅನ್ನದ ರಾಶಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ...." ಹೀಗೆ, ಆ ಜೋಗಿಗಳ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನಾ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ ಕಾಣಬಹುದು. ಇವರಿಗೆ ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರೆಯ ಜರೂರಿಲ್ಲ.

ಮಹಾಭಾರತವೊಂದನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯ ಕಥಾನಕಗಳನ್ನೂ ಇವರು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದೂ ಉಂಟು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಪವಾಡ, ಸಾಹಸ, ಸಾತ್ವಿಕತೆಗಳ ವೈಭವೀಕರಣಗಳು ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ ಮಾದರಿಯವು. ಕಥೆಯು ನಿರೂಪಣೆ, ಸಂಭಾಷಣೆ, ಹಾಡಿನ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೈ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಕಥನಕಾರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರಿ ಇದ್ದರೆ ಹಿಮ್ಮೇಳದವರು ತಾಳ, ದಮ್ಮಡಿ, ಏಕತಾರಿ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಂಗಿಕಾಭಿನಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನೃತ್ಯ ಪದಗತಿಯೂ ಪರಿಮಿತವಾದದ್ದು. ಆಡುಮಾತಿನ ಗದ್ಯ ನಿರಾಲಂಕಾರದ ಸರಳ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅರ್ಥ ಸಂವಹನೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾದದ ಬಳಕೆಯೆನ್ನಬೇಕು. ಕಿನ್ನರಿ ಜೋಗಿಗಳ ಕಥನಕಲೆಯ ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ -ವಿವಿಧ ಪಾತ್ರಗಳ ಆವಾಹನೆ. ಆಯಾ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮನೋಭಾವಗಳನ್ನು

ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಾತ್ರನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿಯ ಇವರ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ತಾಟಸ್ಥ್ಯ ಸಿದ್ಧಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದು.

ಕೀರ್ತನದ ಬಹುಭಾಗ ಏಕಪಾತ್ರಾಭಿನಯದ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಆದರೆ ಕಿನ್ನರಿ ಜೋಗಿ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ತಿರುವು ನೀಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಮ್ಮೇಳದವರನ್ನು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಭಾಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

ತಮ್ಮ ಕಲೆಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸೆರೆಸಿಕ್ಕ ವೀರನನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಸತ್ತವರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಂದ ದಾನ ಬೇಡುತ್ತಾರೆ. ಜನರು ತೆರೆದ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ಹಣ ನೀಡಿ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಥಾಪಾತ್ರಗಳ ಧರ್ಮಸೆರೆ ಬಿಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೂತ್ರದ ಗೊಂಬೆ, ತೊಗಲು ಗೊಂಬೆ, ಗೊಂದಲಿಗರ ಆಟ ಆಡಿಸಿದರೆ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವನೆ ಇವರ ಆಟಕ್ಕೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

-ಮುದೇನೂರ ಸಂಗಣ್ಣ

ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳು ಜನತೆಯ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಹೃದಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನಮಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶದ ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಮಾನಗುಣಗಳಿಂದ ಭಾರತಾದ್ಯಂತವೂ ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವದ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಏಕತೆಯನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳ ಲೋಕಗೀತಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮಾನವ ಕುಲಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮನಸ್ಸು ಹೃದಯಗಳು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವುದನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

-ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೂರ್

ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಅಲಾವಿ ಪದಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆ. ನಾಗರಪಂಚಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಹಾಡುವ ಜೋಕಾಲಿ ಪದಗಳಂತೆ, ಗೋಕುಲಾಷ್ಟಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುವ ಕೃಷ್ಣನ ಪದಗಳಂತೆ, ಹೋಳೀ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರು ಹಾಡುವ ಲಾವಣಿಗಳಂತೆ ಈ ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳು ಕೂಡ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದಾಚರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಯಲಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹಸನ್ ಮತ್ತು ಹುಸೇನರ ಪವಿತ್ರಜೀವನದ ಅಮರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಮನೆಮನೆಗೂ ಮನಮನಕ್ಕೂ ನೆನಪಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಈ ಮೊಹರಂ ಉತ್ಸವದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಎಳೆಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಮುಪ್ಪಿನವರವರೆಗೂ ಈ ಹಾಡುಗಳ ಸಾಲುಗಳು ಜನರ ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಸಲೀಸಾಗಿ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಹಾಡುಗಳು ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಜನರ ಸೊತ್ತಲ್ಲ. ಮೊಹರಂ ಉತ್ಸವವೇ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಿಂದು-ಮುಸ್ಲೀಮರ ಮಧುರ ಮೈತ್ರಿಯ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಉತ್ಸವವಾಗಿರುವಾಗ ಈ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಜಾತಿ-ಮತದ ಕಟ್ಟು ಬೀಳಲುಂಟು ? ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳು ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮ ನಿವಾಸಿಗಳ ಭಾವೈಕ್ಯದ ಬೀಜಮಂತ್ರಗಳಾಗಿಯೇ ಇಂದಿಗೂ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ಜಾತ್ಯತೀತ ಉತ್ಸವದ ಬೆಡಗನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡುಂಡವರು ಕೊಂಡಾಡದಿರಲಾರರು.

-ಬಿ ಎ ಸನದಿ

. . . . ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡುಗಳೂ ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು, ರೈತರು ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದವು. ರೈತನು ತನ್ನ ಸುಖ, ತನ್ನ ನೋವು, ತನ್ನ ಆಸೆ, ಸಂಶಯ, ಭಯ, ನಚ್ಚು, ಮಾತೃಪ್ರೇಮ, ಗಂಡನಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಇರುವ ಮನೋಭಾವ, ಬಂಜೆತನದ ಕಷ್ಟ, ದೇವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ, ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಉಂಟಾದ ಆನಂದ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಒಂದು ವಿನೋದ, ಹಾಸ್ಯ-ಇವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು-ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ತೃಪ್ತಿಗೆ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾವ್ಯಗಳೇ ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡುಗಳು.

- ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್

. . . . **ಈ** ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜೈಮಿನಿ, ರಾಜಶೇಖರಗಳಂತಹ ಪ್ರೌಢ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಆ ಕೊನೆಯಿಂದ ಈ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿರುವ ನಿರಕ್ಷರರಿದ್ದಾರೆ. ಚಿಟಿಕೆ ಹೊಡೆಯುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಾಡು-ಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಬಲ್ಲ ಪಾಮರರಿದ್ದಾರೆ; ಸಾವಿರಾರು ನುಡಿಯ ಹಾಡುಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂವತ್ತನ್ನು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಚಾಚೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆ, ಇತರರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ 'ಹೆಣ್ಣು ಹೆಂಗಸರಿದ್ದಾರೆ'. ಹೆಸರಾದ ಡಾಕ್ಟರುಗಳು ಕೈಬಿಟ್ಟ ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು 'ಘುಟಿಕಾ ಮಂತ್ರ ಮೂಲಿಕೆ'ಗಳಿಂದ ಗುಣಪಡಿಸಬಲ್ಲ ಅಜ್ಞರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪಾಮರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಮೇಲಿನವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಕೆಳಗಿನವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದು ವಿಭಾಗ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

- ದೇವುಡು

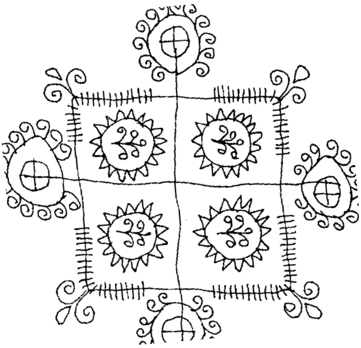

ಜನಪದ ಕಲೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಕಲೆ. ಮಾನವರ ಉಗಮದೊಂದಿಗೆ ಜನಪದ ಕಲೆಯೂ ಉಗಮವಾಯಿತು. ಲಿಪಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮೊದಲು ಚಿತ್ರಗಳೇ ಲಿಪಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬೆಳೆದಂತೆ ವಿವಿಧ ಕಲೆಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದವು. ಸಂತೋಷ ಸಡಗರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಕುಣಿತಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡ. ಮನಸ್ಸಿನ ಉಲ್ಲಾಸಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಗೀತವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ವೈಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನು ಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ, ಶಿಲ್ಪಗಳ ಮೂಲಕ ಕಲಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ. ಹೀಗೆ ಕಲೆ ಎಂಬುದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದುಬಂದು, ಇದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಜನಪದರು ಬೇಟೆ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ, ವ್ಯವಸಾಯದ ಉಪಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವೃತ್ತಿಯ ಸಾಧನ ಸಲಕರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. . ಆದುದರಿಂದ ಕಲೆ ಇಲ್ಲದೆ ಅವರ ಬದುಕಿಲ್ಲ. ಕಲೆ ಅವರಿಗೆ ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯವನ್ನು, ಸಹಕಾರ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಡುವ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಜಾತಿಮತಗಳ ಗೊಂದಲಗಳ ಆಚೆಗೆ ನಿಂತು ಜನಪದ ಕಲೆ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿನ ಬೆಳಕಾಗಿ ಉಳಿದು ಬಂದಿದೆ.

- ಪಿ ಆರ್ ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ

. . . .ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಅಂಗ. ಅದು ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ, ಹತ್ತೆಂಟು ಆಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಅದರ ಪುಷ್ಟವಾದ, ಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧವಾದ, ರಸಾವಿಷ್ಟವಾದ ರೂಪವನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಲೆನಾಡಿನ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹರಿಯಿಸಬೇಕು. ಯಾವ ಕಲೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಸಂಸ್ಕಾರವೇ ಆಗಲಿ ದೇಶೀಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ, ಪ್ರೇರಣೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾದರೆ, ಅದು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬಾಳುತ್ತದೆ; ಅದು ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಮಲೆನಾಡಿನ ನಿವಾಸಿಗಳ ಭಾವ ಜೀವನವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾದೊಂದು ಸಾಧನವಿರುವುದಾದರೆ-ಅದು ನಮ್ಮ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ. ಅದು ಇತರ ಕಲೆಗಳಂತೆಯೇ ಮತಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆಗೊಂಡು ವಿಕಾಸಗೊಂಡದ್ದು ನಿಜ. ಈ ಕಲೆಯು ಒಂದೇ ಮುಖದ ಕಲೆಯಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮನಿಗಿರುವಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳು ಅದಕ್ಕಿವೆ. ಅದು ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಕಲೆ. ನೃತ್ಯ, ನಾಟಕ, ಗೀತ, ಚಿತ್ರ - ಈ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಬಲ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನದಿಂದ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಸಾಧನವದು. ನಾವು 'ಯಕ್ಷಗಾನ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗಲೆಲ್ಲ, ಕೇಳುವಾಗಲೆಲ್ಲ 'ಗಾನ' ಎಂಬ ಪದವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬೋಧೆಯಾದರೂ, ಪರೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ, ಚಿತ್ರ, ನಾಟಕಗಳೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿವೆ ಎಂಬ ಅರಿವು ನಮಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಲೆನಾಡಿನ ರಸಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಯಕ್ಷಗಾನ ಹಿರಿಯ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಈ ರಸಿಕ ಜೀವನವು ವಿಲಾಸ ಮುಖಿಯಲ್ಲ; ಉದಾತ್ತ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ಸೌಂದರ್ಯ ಮುಖಿಯಾದುದು.

- ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ

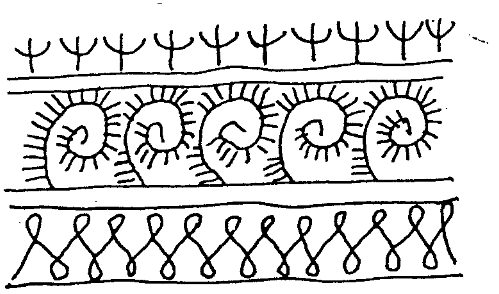

ಜನರ ವಿಚಾರ ಹಾಗೂ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನವು ನೆರವಾಗಬಲ್ಲದು ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ, ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನರು ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನರನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಜನರ ನಡುವೆ ಅಪನಂಬಿಕೆ, ಸಂಶಯ, ದ್ವೇಷ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಅಂತಹ ಸಮಾಜದ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಜನಪದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದಾಗ, ಜಗತ್ತಿನ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಆಲೋಚನೆಗಳ, ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸಾಮ್ಯ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ.

- ಬಿ ಎ ವಿವೇಕ ರೈ

. . . . **ಜ**ನಪದ, ಜಾನಪದ ಚಿಂತನೆಯ ಮೂಲ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಮಾನತಾ ಸಮಾಜದ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಜನಪದ ವಿಜ್ಞಾನ ಜನಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು. ಭಸ್ಮಾಸುರ ತನ್ನ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಸಾವನ್ನು ವರ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ನಮ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನ ಆಗಬಾರದು. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ ಚಿಂತನೆಯಂತೆ ಜನಪದ ವಿಜ್ಞಾನ, ಜನಪದ ಶಿಕ್ಷಣ, ಜೀವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ- ಜನಪದ ಬದುಕು ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕು. ಜಾನಪದದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕಿನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ.

-ಹಿ ಶಿ ರಾಮಚಂದ್ರೇಗೌಡ

...... ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅನೇಕ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನಾನು ಗಿರಿಜನರನ್ನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ವರ್ಷ ಪಟಾನ್ ಘುರ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಐದು ತಿಂಗಳು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಪ್ರಪಂಚದ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿದ್ದು ಕೇವಲ ಐದು ಮಂದಿ. ಶಾಮರಾವ್ ಇಲ್ಲದೆ ನಾನೊಬ್ಬನೆ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ, ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾರಗಳ ಕಾಲ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಒಂದು ಪದವನ್ನೂ ಮಾತನಾಡದ್ದು ಉಂಟು. ಇದು ನನಗೆ ಒಂಟಿತನದ ಬೇಸರವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದರೂ, ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವ ಜನರನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸಿತು. ಇವರ ಜೊತೆಗೆ ಬರೆಯಲೂ, ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಲೂ ಸೊಗಸಾದ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತು.

1931 ರಿಂದ 1953 ರ ವರೆಗಿನ ಬಹುಕಾಲವನ್ನು ನಾನು ಹುಲ್ಲು ಗುಡಿಸಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದೆ. ಮೊದಮೊದಲಿಗೆ ತುಂಬಾ ಚಿಕ್ಕ ಗುಡಿಸಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹುಲ್ಲು ಗುಡಿಸಲಿನ ಅನುಕೂಲವೇನೆಂದರೆ, ನಮಗೆ ಸರಿಕಾಣದಾಗ ಒಂದು ಗೋಡೆ ತೆಗೆದು ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಇಲ್ಲ, ಇಡೀ ಗುಡಿಸಲನ್ನೇ ಕಿತ್ತು ಬೇರೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕಿದರೂ ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ ತಣ್ಣಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಳೆ ಹೊಯ್ಯುವಾಗ ತಗಡಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಶಬ್ದ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವಿದ್ದ ಗುಡಿಸಲುಗಳ ನೆಲವನ್ನು ದಿನಾ ಅಥವಾ ದಿನಬಿಟ್ಟು ದಿನಾ ಹಸುವಿನ ಸಗಣಿಯಿಂದ ಸಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಸಗಣಿಯಿಂದ ಸಾರಿಸದೆ ಇರುವ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಇದು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಗಣಿಯಿಂದ ಸಾರಿಸಿದರೆ ಸ್ಥಳ ನಿರ್ಮಲವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

.....ಗೊಂಡ್ ಹಾಡುಗಳು ಸರಳ ಹಾಗು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿವೆ. ನೆಲ, ಆಕಾಶ, ಕಾಡು, ಬೆಟ್ಟ ನದಿಗಳನ್ನೂ, ಬಂದುಹೋಗುವ ಋತುಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯನ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳನ್ನೂ, ಮುಚ್ಚು ಮರೆಯಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಪ್ರೇಮವನ್ನೂ ಅವರ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಹಾಡುವ ಹಾಡುಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಅವರಲ್ಲಿ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಸೊಗಸಾದುವುಗಳೆಂದರೆ, ಅವರ ಕರ್ಮನೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಾಡುಗಳು. ಈ ಕರ್ಮನೃತ್ಯ ಮಧ್ಯ ಇಂಡಿಯಾದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಸಂತ

ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಮರಗಿಡಗಳು ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಈ ನೃತ್ಯ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಮರವನ್ನು ಊರಿನಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಅದರ ಸುತ್ತ ಕುಣಿಯುವುದುಂಟು. ಡೋಲುಗಳ ಬಡಿತಕ್ಕೆ ಹೆಂಗಸರೂ, ಗಂಡಸರೂ ಹಿಂದಕ್ಕೂ ಮುಂದಕ್ಕೂ ಕಾಲಿಡುತ್ತಾ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುವುದುಂಟು. ಅಂತೂ ಕುಣಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರು ತಲ್ಲೀನರಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

..... ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತೋರಿಬಂದ ದೊಡ್ಡ ಸಂಶಯವೆಂದರೆ, ನಾನು ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಏನು ತಪ್ಪು ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಾನವನನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ, ಮೇಲೆ ತೋರಿಕೆಗೆ ಕಾಣುವುದರ ಕೆಳಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅವನು ಜನರನ್ನು 'ಅಗೆ'ಯ ಬೇಕು. ಬಯಲು ಮಾಡುವುದು, ಪರದೆ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದು ಕಾವ್ಯದ ಕೆಲಸ. ಮನುಷ್ಯನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ, ಅವನ ಊಹೆಯ ಭಂಡಾರವನ್ನು ತೆರೆದು, ಅವನಲ್ಲಿ ಕರುಣೆ ಹಾಗೂ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ ಕಾವ್ಯ.

..... ಜನರ ಮಾತೂ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಬೆಂಕಿ, ಒಣಗಿದ ಮರ ಹೂ ಬಿಟ್ಟಂತೆ, ಎಂದು ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬಳು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಕೊಡೆ, ಒಂಟಿ ಕಾಲಿನ ನವಿಲಂತೆ! ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಬೆಂಕಿ ಕಾಯಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತು ಹುಡುಗರು ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಗಟುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೆಣಸಿನ ಕಾಯಿಗಳು ಪೊದೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಹಸುರು ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆ. ಲ್ಯಾಂಪು, ಮನೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಗರಿಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸುವ ಪುಟ್ಟ ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿ. ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಗಂಡ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, 'ಆಕೆಯನ್ನು ಹೂವಿನಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೂವಿನೊಳಗಿನ ಬೆಳಕು ನಂದಿಹೋಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು. ಹುಡುಗ ಹುಡುಗಿಯರು ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ತಾವೆಂದು ಕೂಡುವುದೆಂದು ಕಾವ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೊಲದ ಕಾಳು, ಕಡ್ಡಿ, ಕಾಡಿನ ಬೇರು-ನಾರು, ಇವೆಲ್ಲಾ ಸುಂದರ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೇಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿ ಮಲಗಿರುವ ಬಡಗುಡಿಸಲಿನ ಹಾಸಿಗೆ ಪ್ರೇಮಿಗೆ ಸುವರ್ಣಖಚಿತ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆ.

- ವೆರಿಯರ್ ಎಲ್ವಿನ್

ಶರಣು ಶರಣುವಯ್ಯ ಗಣನಾಯ್ಕ

ಶರಣು ಶರಣುವಯ್ಯ ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಮ್ಮ ಕರುಣದಿಂದಲಿ ಕಾಯೋ ಗಣನಾಯ್ಕ

ಎಳ್ಳುಂಡೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಮಗೆ ವಿದ್ಯಾವ ಕಲಿಸಯ್ಯ ಗಣನಾಯ್ಕ
ಉದ್ದು ಹೋಳಿಗೆ ತುಪ್ಪ ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಿಮ್ಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಒಪ್ಪಿಸುವೆ ಗಣನಾಯ್ಕ

ಗೊನೆಮೇಗ್ಲ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಿಮ್ಗೆ ಕಳಿ ಅಡ್ಕೆ ಚಿಗುರೆಲೆ ಗಣನಾಯ್ಕ
ಕೊಂಬೆಮೇಗ್ಲ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಿಮ್ಗೆ ಒಡಗಾಯಿ ಇಡಗಾಯಿ ಗಣನಾಯ್ಕ

ಕರ್ಪೂರ ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಿಮ್ಗೆ ಮರುಗ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಜಾಜಿ ಗಣನಾಯ್ಕ
ಹಸುರಂಗಿ ಕಾಲ್ಗಡಗ ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಿಮ್ಗೆ ಕುಶಲದ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟು ಗಣನಾಯ್ಕ

ಮೂಷಕವಾಹನ ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಮ್ಮ ಶಿವನ ಕುಮಾರನಯ್ಯ ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಿನ್ಗೆ ಹೆಂಡ್ರಿಲ್ಲ ಮಕ್ಳಿಲ್ಲ ಗಣನಾಯ್ಕ
ನೀ ಎದ್ದು ಬಾರಯ್ಯ ಸಿದ್ಧಿ ಗಣನಾಯ್ಕ

ಬಿಲ್ಪತ್ರೆ ವನದಲ್ಲಿ ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ನೆನ್ದೇವಯ್ಯ ಗಣನಾಯ್ಕ
ಕಂಟಕಹರ ನೀನು ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಮ್ಗೆ ವರವನು ಪಾಲಿಸಯ್ಯ ಗಣನಾಯ್ಕ

❍

ಬಿದಿರು

ನಾನ್ಯಾರಿಗಲ್ಲಾದವಳು ನಾನ್ಯಾರಿಗಲ್ಲಾದವಳು
ನಾನ್ಯಾರಿಗಲ್ಲಾದವಳು । ಬಿದಿರೂ
ನಾನ್ಯಾರಿಗಲ್ಲದವಳು ?

ಹುಟ್ಟೂತ ಹುಲ್ಲಾದೆ ಬೆಳೆಯೂತ ಬಿದುರಾದೆ
ಚಿಕ್ಕಾನು ಜಂಗಮ್ಮಯ್ಯಗೆ । ಬಿದಿರೂ
ಭಿಕ್ಷಾಕೆ ಬೆತ್ತವಾದೆನು ।

ಅಪ್ಪಾಗೆ ಬುಟ್ಟಿಯಾದೆ ಅಮ್ಮಾಗೆ ಪಡ್ಲಿಗಾದೆ
ಚೆಂಬಲ್ಲೆ ನಾರಿಯರಿಗೆ । ಬಿದಿರೂ
ಕೇರೂವ ಮೊರನಾದೆನು.

ಹಣ್ಣೀಗೆ ಬುಟ್ಟಾದೆ ಎಣ್ಣೀಗ ಲಳಿಗಾದೆ
ಕಣ್ಣು ಮೂರುಳ್ಳ ಶಿವಗೆ । ಬಿದಿರೂ
ಪಾಲಿಕೆ ಕೊಂಬಾದೆನು.

ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟೂತಿನಿ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯೂತಿನಿ
ಗಡ್ಡ ಬಂದ ಮುದುಕಾರಿಗೆ । ಬಿದಿರೂ
ಊರುವ ಕೋಲಾದೆನು.

❍

ಅಡ್ಡಗುಡ್ಡವ ದಾಟಿ

ನೀರಿಗೋಗೋ ಹೆಣ್ಣೆ ನಿಲ್ಲೆ ನಾನು ಬರುತೀನಿ
ನಿನ್ನಾಣೆ ನಿನ್ನ ಕೊಡದಾಣೆ । ಕೊರಳೀನ ಬಣ್ಣದ ಸರದಾಣೆ
ಕಯ್ಯೀನ ಬಳೆಯಾಣೆ—ನೀರ ಹೊಳೆಯಾಣೆ

ಬಣ್ಣದ ಸರದ ಮೇಲ್ ಕಣ್ ಯಾಕೊ ಗಿಣಿರಾಮು
ಹಣ್ಣಿಲ್ಲವೇನೊ ಮೆಲುವೋಕೆ । ನಿಮಕುಲದ
ಹೆಣ್ಣಿಲ್ಲವೇನೊ ತರುವೋಕೆ ?

ಚಿನ್ನದ ಚೀಲಕ್ಕೆ ರನ್ನಾದ ಬಾಯ್ದಾರ
ನಿನ್ನೊಂದಿಗಾಡಿ ಗೆಣೆಗಾರ । ನಾನು
ನೆನ್ನಿಂದ ನೀರ ತರಲಿಲ್ಲಾ

ನಿನ್ನೊಂದಿಗಾಡಿ ತಾತೀಯ ನಾನು ಮರೆತೆ
ಹಾಸ್ಕೇಲಿ ಮರೆತೆ ಹವಳಾವ । ನನ ಗೆಣೆಯಾ
ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮರೆತೆ ಮನೆಯವನ

ಹಾದೀಯ ಮನೆಯೋಳೆ ಗೋದೀಯ ನೆರಿಯೋಳೆ
ನನ ನೋಡಿ ಮೋರೆ ತಿರುವೋಳೆ । (ತಿರುವೋ) ಗೆಣಗಾತಿ
ನಾನು ಮಾಡಿದ ಹಗೆಯೇನೆ ?

ಬರುವೆನು ಜಾಣ ಬರುವ ದಾರಿಯ ಕಾಯೊ
ಬತ್ತಿದ ಬಾಯಿಗೆ ಎಳೆನೀರು । ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು
ತರುವೇನು ಜಾಣ ತಡಮಾಡೊ

ಆಚೆ ದಡದಲಿ ನೀನು ಈಚೆ ದಡದಲಿ ನಾನು
ಭಾಷೆ ತಾರೆಣ್ಣೆ ಬಲಗೈಲಿ । ಎಲೆ ಹೆಣ್ಣೆ
ನಾನು ಭಾಷೆ ತಪ್ಪೊಂತ ಮಗನಲ್ಲಾ

ಚೊಳ್ಳೆ ಹೂವಿನಂಗೆ ಜೋಕಾಡಿ ನನನಲ್ಲಾ
ತೆಳ್ಳಗಿದ್ದರೇನು ಗೆಣೆಗಾರ । ಹಾಕೀದ ಕೇಕೆ
ಮುಂಗಾರು ಸಿಡಿಲು ಹೊಡೆದ್ಹಂಗೆ

ಕೇಕೆ ಹಾಕಿದ ಕಂಡು ಬೇಕಾಗಿ ನಾನು ಬಂದೆ
ಬಾರೊ ನನ ಗೆಣೆಯ ಬಯಲೀಗೆ । ನಾನೆಂದೂ
ಭಾಷೆ ತಪ್ಪೋಂತ ಮಗಳಲ್ಲಾ

ಕೋಳಿ ಕೂಗೀತು ಕುಂಬಳಹೂವೀಗೆ
ಬೆಟ್ಟಕೂಗೀತು ಬಿದಿರೀಗೆ । ನನ ಗೆಣೆಗಾರ
ನಾನು ಕೂಗೀದೆ ನಿನಗಾಗಿ

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾರೆ ಗೆಳತಿಯಂಥವರಿಲ್ಲಾ
ಹಲ್ಲು ನೋಡಿದರೆ ಹವಳಾವು । ಗೆಳತೀಯ
ಸೊಲ್ಲು ಕೇಳಿದರೆ ಸಮದಾನ

ಕಾಣಾದೆ ಇರಲಾರೆ ಕಾಶಿ ಕರ್ಜೂರಾವ
ಬಾಣಸೂರೀನ ಗೆಣತೀಯ । ಮುಖವನ್ನು
ನೀನು ಕಾಣದರಘಳಿಗೆ ಇರಲಾರೆ

ಮುತ್ತಿನೋಲೆ ಬೇಕೆ ರತ್ನದೋಲೆ ಬೇಕೆ
ಪಟ್ಟೆ ಬಣ್ಣಬೇಕೆ ನಡುವಿಗೆ । ನನ ಹೆಣ್ಣೇ
ನನ್ನ ಪಟ್ಟೆ ಆರತಿ ಪರಿಮಳವೆ

ಹಸನಾದ ಹೆಣ್ಣೇ ಎಸಳೆ ತೋಟಕೆ ಬಾರೆ
ರಸಮೆಟ್ಟಿದೆಲೆಯ ಕುಯಿಸ್ತೇನು । ನನ ಹೆಣ್ಣೇ
ನಿನಗೆ ಹಸನಾದ ನಗೆಯ ನಗಿಸ್ತೇನು

ಜಾತ್ರೀಗೆ ಹೊಗ್ತೀನಿ ಜವನಾವ ತತ್ತೀನಿ
ನಾನು ಹೂವು ತತ್ತೀನಿ ತುರುಬಿಗೆ । ನನ ಹೆಣ್ಣೆ
ನಿನಗೆ ಬಂದೀ ತತ್ತೀನಿ ಬಲಗೈಗೆ

ಆಚೇಯ ಕೇರಿಯವನೆ ಚೀಟಿವಸ್ತ್ರಾದವನೆ
ಪಾರಿವಾಳಿದಂಗೆ ಸುಳಿಯೋನೆ । (ಸುಳಿಯೊ) ನನ ಗೆಣೆಯ
ದೂರು ಬರುತಾದೆ ನಿನಮೇಲೆ

ದೂರು ಬಂದಾರೆ ಬರಲಿ ವೈಯಾರ ನಿನಗಿರಲಿ
ಇಂದು ರಾಣಿ ನಿನ್ನ ಮುಖ ಕಳೆಯಿರಲಿ । ಎಲೆ ಹೆಣ್ಣೆ
ನೂರು ಬಿದ್ದಾರು ನನಗಿರಲಿ

ಕುಂದಿಸಿ ನುಡಿದಾರೆ ನಿಗೇನು ಎಲೆ ಹೆಣ್ಣೆ
ನಾ ಇದ್ದ ಮೇಲೆ ಭಯವೇನು । ನನ ಹೆಣ್ಣೆ
ನೂರು ಬಿದ್ದಾರು ನಾನು ಗೆಲುವೇನು

ಏರೀಯ ಕೆಳಗೆ ಏಳು ತೆಂಗಿನಮರ
ಬೇರಲಿ ನೀರ ಮೊಗೆಯೊಳೆ । (ಮೊಗೆಯೊ) ಎಲೆ ಹೆಣ್ಣೆ
ಕ್ವಾರೆ ನಿನಿ ಕೈಗೆ ಹಿಡಿ ಹೊನ್ನ

ಹಿಡಿ ಹೊನ್ನ ಕೊಟ್ಟಾರೆ ಗುಣವಿಲ್ಲಾ ಗೆಣೆಗಾರ
ಬಾ ಹೋಗು ನಮ್ಮ ಹೊಲಕಡೆ । ಮನೆಕಡೆ
ನಮ್ಮವರು ಕಂಡು ಬೋದಾರು

ಬಿಳಿಯ ಕಂಬಳಿಬೇಡ ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿಬೇಕು
ತಿಂಗಳ ಬೆಳಕಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು । ನನ ಹೆಣ್ಣೇ
ನಿನ್ನಿಂದೆ ದೂರು ಹೊರಬೇಕು

ಚುಂಚನ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಆದಿ ಭೈರುವ
ಕನ್ನೆಣ್ಣು ನನಗೆ ಒಲಿದಾರೆ । ಚುಂಚನಗಿರಿಯ
ಕನ್ನಡಿಗೆ ಮುತ್ತ ಬಿಗಿಸೇನು

ಹದ್ದಿನಕಲ್ಲಲ್ಲಿರುವ ಬೆಟ್ಟದ ಹನುಮಂತ
ಬೆಡಗೀನ ಹೆಣ್ಣು ಒಲಿದಾರೆ । ಹನುಮಂತ
ನಾನು ಮುತ್ತ ಬಾಗಿಲ್ಗೆ ಹೆಣೆಸೇನು

ಹಂಬಲ ಬಿಟ್ಟು ತಿಂಗಳ ಮೇಲಾದೊ
ಕಣ್ಣೀಗೆ ನಿದ್ದೆ ಕವಿಯಾದೋ । ನನ ಗೆಣಗಾತಿ
ಮುಖ ತೋರೆ ಬಂದು ಸೊಪುನಾಕೆ

ಇಂಬೀಯ ಹಣ್ಣಿನಂಗೆ ತುಂಬೀತು ಮೈ ಬಣ್ಣ
ಹಂಬಲ ಬಿತ್ತು ನಿನಮೇಲೆ । ಗೆಣಗಾತಿ
ನಾನು ಮೈಸೂರ ಸಂಬಾಳ ಬಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತೀನಿ

ಇಂಬೀಯ ಹಣ್ಣಿನಂಗೆ ತುಂಬೀದ ಮೈಬಾಲೆ
ಕಾಣಾದೆ ನಿನ್ನ ಕೊರಗೇನು । ಗೆಣೆಗಾತಿ
ಕಾಣಲಿನ್ನೆಂಗೆ ಮನೆದೂರ

ಇಂಬೆ ಹಣ್ಣಿಗೆ ಬಂದೆ ತುಂಬೆ ಹೂವಿಗೆ ಬಂದೆ
ಹಂಬಲಿಸಿ ಬಂದೆ ನಿನ ಮನೆಗೆ । ಎಲೆ ಹಣ್ಣೇ
ತಾವೆಲ್ಲಿ ತೋರೆ ತಳುಗಾಕೆ

ಯಾಕೋ ಕಾಣೆ ನನ್ನ ಎಡಬುಜವು ಜುಮ್ಮೆಂತು
ಯಾಕೆನ್ನ ಗೆಣೆಯ ನೆನೆದಾನೊ । ನನ್ನ
ಕಲ್ಲಂತ ಎದೆಯು ಕರಗೀತು

ಕೋಟೇಯ ಮನೆಯವಳೆ ಕೋಗೀಲೆ ದನಿಯವಳೆ
ರಾಟೇವಾಲೆಯ ಮನೆಯವಳೆ । ನನ ಚೆಲುವೆ
ನಾನು ದಾಟೀ ಬರಲಾರೆ ನೀ ದನಿ ತೋರೆ

ಅಡ್ಡಗುಡ್ಡವ ದಾಟಿ ಕದ್ದು ಕಣಿವೆಯ ದಾಟಿ
ಬಿದ್ದೋಡಿ ಬಂದೆ ನಿನಗಾಗಿ । ನನ ಚೆಲುವೆ
ಕಬ್ಬಿನಂತವಳೆ ದನಿತೋರೆ

ಪಂಜರದ ಗಿಣಿ ನಾ ಬರಲಾರೆ ತಾವಿಲ್ಲಾ
ದನಿ ತೋರಲಾರೆ ತೆರಣೆಲ್ಲಾ । ನನ ಗೆಣೆಯ
ಗಿಣಿಯಾಗಿ ಬಾರೋ ಹೊಸಲೀಗೆ

ದನಿಹೆಂಗೆ ತೋರಾಲಿ ಕದಹೆಂಗೆ ತೆಗೆಯಾಲಿ
ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲವನೆ ಮನೆಪುರುಷ । ನನ ಗೆಣೆಯ
ನೀನು ಮಗ್ಗಾಗಿ ಬಾರೋ ನನ್ನ ತುರುಬೀಗೆ

ಕಾರೆಂಬೋ ಕತ್ತಲೆ ಭೋರೆಂಬೊ ಮಳೆ ಮೋಡ
ಏನು ಹಿಡಿದಿತ್ತೊ ಬರುವೋಕೆ । ನನ ಗೆಣೆಯ
ನಿನಗೆ ರಾಣಿಲ್ಲವೇನೊ ಮನೆಯಲ್ಲಿ

ರಾಣಿದ್ದರೇನೆ ಪ್ರಾಣಕಾಂತೆ ನೀ ಕೇಳೆ
ನೀನೆ ಪಂಜರದ ಅರಗಿಣಿ । ನನ ರಾಣೀ
ನಾನು ಮರತ್ಹೆಂಗೆ ಇನ್ನು ಬದುಕಾಲಿ

ಗಂಗೇಗೆ ಮುಂದಾಗಿ ಊರೀಗೆ ಹಿಂದಾಗಿ
ಸೂಯೆಂದು ಸೀರೆ ಒಗೆಯೋನೆ । (ಒಗೆಯೊ) ಮಡಿವಾಳಿ
ಊರಲ್ಲೇನಯ್ಯ ಹೊಸ ಸುದ್ದಿ ?

ಹಳ್ಳಿ ಹೊಸೂರು ಕಟ್ಟೆ ಏರಿಮೇಲೆ
ಮಾಯೂರ ಮಲ್ಲ ಮಡಿದ್ಹೋದ । ಸುದ್ದೀಯು
ನಾರೀಗೆ ತಿಳಿಯೀತೆ ನೀರ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ

ಮಾಯೂರ ಮಲ್ಲ ಮಡಿದ್ಹೋದ ಸುದ್ದೀ ಕೇಳಿ
ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಕೊಡವ ಕೆಳಗ್ಹಾಕಿ । ಆ ನಾರಿ
ದುಃಖ ಮಾಡ್ಯಾಳೆ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ

ಹೊತ್ತಿದ ಕೊಡವಾನೆ ದೊಪ್ಪಾನೆ ಎತ್ಹಾಕಿ
ಅವಳಿಚ್ಚೆ ಬಂದಂತೆ ದುಃಖಿಸಾಳೆ । (ದುಃಖಿಸಿ) ಬಾಲೆಯು
ಹಾಡ್ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಅಳುತಾಳೆ

ಚಿನ್ನದ ಕೊಡನಲ್ಲಾ ರನ್ನದ ಕೊಡನಲ್ಲಾ
ಮಣ್ಣೀನ ಕೊಡಕ್ಯಾಕೆ ಕಡುದುಃಖ । ಎಲೆ ಬಾಲೆ
ಪುರುಷಾಗೆ ಹೇಳು ತರುತಾನೆ

ಕೊಡ ಕೊಡ ಎಂದಾರೆ ಈ ಸೀಮೆ ಕೊಡನಲ್ಲಾ
ನಾಗಮಂಗಲದ ಜಗಜೋಡಿ । ಕೊಡವ
ನಾನು ಹತ್ವರ್ಷದಿಂದ ಬಳಸಿದ್ದೆ

ಅತ್ತೆ ಕಾಣದ್ಹಾಗೆ ಮಾವ ನೋಡದ್ಹಾಗೆ
ಒಪ್ಪದಲಿ ನಾನು ಬಳಸಿದ್ದೆ । (ಬಳಸಿದ್ದ) ಕೊಡವು
ನುಚ್ಚಾಯ್ತು ನೀರ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ

❍

ಜವರಾಯ ಬಂದರೆ ಬರಿಕೈಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲ

ಜವರಾಯ ಬಂದರೆ ಬರಿಕೈಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲ
ಕುಡುಗೋಲು ಕೊಡಲ್ಯೊಂದು ಹೆಗಲೇರಿ
ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ಮರನ ಕಡಿಬಂದ
ಫಲಬಿಟ್ಟ ಮರನ ಕಡಿಬಂದ

ಎಂದೂ ಬಾರದ ಜವರಾಯ ಇಂದೇಕೆ ಬಂದೀರಿ ?
ಕೊಳ್ಳಯ್ಯ ನೀರ ಕುಡಿ ನೀರ ।
ಕುಡಿಯೋಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ ಕೂರೋಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ
ಗಂಡನ ಮಡದಿ ನಡಿ ಮುಂದೆ

ಮನೆ ಮುಂದೆ ಚಪ್ಪರ ಹಬ್ಬದ ಸಡಗರ
ಬಿಟ್ಹೆಂಗೆ ಬರಲೋ ಜವರಾಯ । ಹಬ್ಬ ಮಾಡುವಂಥ
ಪುರಚಲುವೆ ಬರುತಾಳೆ ಗಂಡನ ಮಡದಿ ನಡಿ ಮುಂದೆ

ಮಳಿ ಮಳಿಗೆ ಹಚ್ಚಡ ಮಳಿಗೆ ಮುಂಡಾಸಿನ
ಗಂಡನ ಬಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಬರಲೋ । ಗಂಡಗೆ ತಕ್ಕಂಥ
ಹೆಂಡೀರು ಬರುತಾರೆ ಗಂಡನ ಮಡದಿ ನಡಿ ಮುಂದೆ

ಹಾಲೂ ಬಾನಾ ಉಂಡು ತೋಳ ಮೇಲಾಡುವ
ಬಾಲನ ಬಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಬರಲೋ । ಬಾಲಗೆ ತಕ್ಕಂಥ
ಬಾಲೇರು ಬರುತಾರೆ ಬಾಲನ ತಾಯಿ ನಡಿ ಮುಂದೆ

ಕಾಳು ಕಡ್ಡಿ ಮಾರಿ ಕಟ್ವಾಣಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದೆ
ಕಟ್ವಾಣ್ಯೊಂದರಘುಳಿಗೆ ಇಕ್ಕಲಿಲ್ಲವೊ । ಜವರಾಯ
ಬಿಟ್ಹೋಡಿ ಹೋಗೋ ಸಡಗರವೆ

ಸಂತೆಯ ಮನೆಯೋಳು ಸಮರಂತೆ ತಾಯವ್ವ

ಸಂತೆಯ ಮನೆಯೋಳು ಸಮರಂತೆ ತಾಯವ್ವ
ಸಂತಿಟ್ಟು ಮಗಳ ಕಳುವ್ಯಾಳು । ನಿಂತಾಳು
ಸಾಲು ಸಂಪೀಗೆ ನೆರಳಾಗೆ

ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳನು ಕಳುಹಿ ಕಣ್ಣೀಗೆ ನೀರ ತಂದು
ಸಣ್ಣ ಸೆಲ್ಲೆದಲ್ಲೇ ಮುಸುಕ್ಹಾಕಿ । ಹಡೆದಪ್ಪ
ಹೆಣ್ಣು ಸಾಕೆಂದ ಜನಮಕ್ಕೆ

ತಂಗೀಯ ಕಳುಹ್ಯಾನು ತೆವರೇರಿ ನಿಂತಾನು
ಅಂಗೀಲಿ ನೀರ ಒರಿಸ್ಯಾನು । ಅಣ್ಣನು
ಇಂದಿಗೆ ತಂಗಿ ಎರವೆಂದ

ತಾಯ್ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಏಗಳು ನೆನೆದಳು
ಉಂಬಾಗ ಮಡಿಯ ಉಡುವಾಗ । ಹಿತ್ತಿಲ
ಹೂವ ಕಂಡಲ್ಲಿ ನೆನೆವಳು

ಮನೆಯ ಹಿಂದಲ ಮಾವು ನೆನೆತಾರೆ ಘಮ್ಮೆಂದೂ
ನೆನೆದ್ಹಂಗೆ ಬಂದ ನನ್ನ ಅಣ್ಣ । ಬಾಳೆಯ
ಗೊನೆಹಾಗೆ ತೋಳ ತಿರುವೂತ

ತೌರೂರು ದಾರೀಲಿ ತೆಗಿಸಣ್ಣ ಬಾವಿಯ
ಅಕ್ಕತಂಗೀರು ತಿರುಗಾಡೊ ಹಾದೀಲಿ
ತೆಗಿಸಣ್ಣ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೊಳಗಳ

ತೌರೂರ ದಾರೀಲಿ ಕಲ್ಲಿಲ್ಲ ಮುಳ್ಳಿಲ್ಲ
ಸಾಸುವೆಯಷ್ಟು ಮರಳಿಲ್ಲ । ಬಾನಲಿ
ಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆಯು ಸುಡಲಿಲ್ಲ

ತೌರೂರ ಹಾದೀಲಿ ಗಿಡವೆಲ್ಲ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಹೂವರಳಿ ಪರಿಮಳ ಘಮ್ಮೆಂದೂ । ನಾಕೊಯ್ದು
ಗಿಡಕೊಂದು ಹೂವ ಮುಡಿದೇನು

ಹೆಣ್ಣೀಗೆ ತೌರೂರು ರಸಬಾಳೆ ಹಣ್ಣಂತೆ
ಮಲೆನಾಡು ತುಡುಬೆ ಜೇನಂತೆ । ತಾಯಿಯ
ಎದೆ ಹಾಲು ರುಚಿಯ ಸವಿದಂತೆ

ತೊಟ್ಟಿಲು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ತೌರುಬಣ್ಣ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಅಣ್ಣ ಕೊಟ್ಟೆಮ್ಮೆ ಹೊಡಕೊಂಡು । ತೌರೂರ
ತಿಟ್ಹತ್ತಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡ್ಯಾಳ

ತೊಟ್ಟಿಲದಾಗೊಂದು ತೊಳೆದ ಮುತ್ತನು ಕಂಡೆ

ತೊಟ್ಟಿಲದಾಗೊಂದು ತೊಳೆದ ಮುತ್ತನು ಕಂಡೆ
ಹೊಟ್ಟೆ ಮ್ಯಾಲಾಗಿ ಮಲಗ್ಯಾನ-ಕಂದೈಗ
ಮುತ್ತೀನ ದೃಷ್ಟಿ ತೆಗೆದೇನ

ಅತ್ತರೆ ಅಳಲವ್ವ ಈ ಕೂಸು ನನಗಿರಲಿ
ಕೆಟ್ಟಾರೆ ಕೆಡಲಿ ಮನೆಗೆಲಸ-ಕಂದನಂಥ
ಮಕ್ಕಳಿರಲವ್ವ ಮನೆ ತುಂಬ

ಹಸಿರಂಗಿ ತೊಡಸೀದ ಹಾಲ್ಗಡಗ ಇಡಸೀದ
ಹಳ್ಳಕ ನೀನು ಬರಬ್ಯಾಡ-ನನ ಕಂದ
ಬೆಳ್ಳಕ್ಕಿ ಹಿಂಡು ಬೆದರ್‍ಯಾವ

ತವರೂರಿಗ್ಹೋದಾಗ ನವಿಲ ಬಣ್ಣದ ಪಕ್ಷಿ
ತಲಬ್ಯಾನಿಯೆದ್ದು ಅಳುತಿತ್ತ-ಕಂದನ
ಚಲುವೀಕಿ ನೋಡಿ ನಗುತಿತ್ತ

ಕಂದಯ್ಯ ಅತ್ತರ ಕಣಗೀಲ ಕಾತಾವ
ಒಣಗಿದ್ದ ಬಾಳೆ ಚಿಗಿತಾವ-ಗೆಳತ್ಯಮ್ಮ
ಬರಡಾಕಳೆಲ್ಲ ಹೈನಾಗಿ

ಬಾಲ ಹನುಮನ ಮುಂದ ಬಾಗಿ ಚೆಂಡಾಡ್ಯಾನ
ಬಾವ್ಹಲಿಗಿವಿಯ ನನ ಕಂದನ-ಕಂಡರ
ಬಾಲೇರು ಬಸಿರ ಬಯಸ್ಯಾರ

ನನ್ನಯ್ಯ ನೀ ಬಾಳು ಇನ್ನು ಸಾವಿರ ಕಾಲ
ಹೊನ್ನೇಯ ಬುಡದ ಗರಿಕೇಯ-ಬೇರಂತೆ
ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೆತ್ತಿ ಸುಖಿಯಾಗು

ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿದಿರಾಸೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ತೌರಾಸೆ
ಬಿತ್ತಿದ ಬೆಳೆಗೆ ಮಳೆಯಾಸೆ । ಎನ್ನಯ್ಯ
ನಿನ್ನಾಸೆ ನನಗೆ ಅನುಗಾಲ

ಅಳುವ ಕಂದನ ತುಟಿಯು ಹವಳದ ಕುಡಿಯಂತೆ
ಕುಡಿ ಹುಬ್ಬು ಬೇವಿನೆಸಳಂತೆ । ಕಣ್ಣೋಟ
ಶಿವನ ಕೈಯಲಗು ಹೊಳೆದಂತೆ

ಯಾತ ಯಾತರ ಗಾಳಿ ಎಲೆಯ ತೋಟದ ಗಾಳಿ
ಸುತ್ತಾಲು ಗಾಳಿ ಸುಳಿಗಾಳಿ । ಕಂದಯ್ನ
ತೊಟ್ಟಿಲ ಗಾಳಿ ಮನೆ ತುಂಬ

ಹಸುಮೊಗವೆ ಚಿನ್ನಾವೆ ಮಿಸುನಿ ಹೊಂಬಣ್ಣಾವೆ
ಬಸುರ್‍ಯೇರ ಹಣೆಯ ತಿಲಕಾವೆ । ಕಂದಯ್ಯ
ಹೊಸ ಮುತ್ತ ಹೊನ್ನ ಕಲಶಾವೆ

ನನ್ನಯ್ಯನಂಥೋರು ಹನ್ನೆರಡು ಮಕ್ಕಳು
ಹೊನ್ನೇಯ ಮರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ । ಆಡ್ವಾಗ
ಸನ್ಯಾಸಿ ಜಪವ ಮರೆತಾನು

ಆಡಿ ಬಾರೋ ಕಂದ ಅಂಗಾಲ ತೊಳೆದೇನು
ಬೆಳ್ಳಿ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ತಿಳಿನೀರ । ತಕ್ಕೊಂಡು
ಬಂಗಾರದ ಮುಖವ ತೊಳೆದೇನು

ಸೊಸೆಯು ಗಂಡ್ಹಡೆಯಲಿ ಮಗಳು ಹೆಣ್ಣಡೆಯಲಿ
ಎಳೆಗರು ಎಮ್ಮೆ ಕರೆಯಲಿ । ನಮ್ಮನೆಯ
ಸಡಗರ ನೋಡೋಕೆ ಶಿವ ಬರಲಿ

ನನ್ನಯ್ಯ ನೀ ಬಾಳು ನೂರ್ಕಾಲ ಚಿನ್ನಾವೆ
ಹೊನ್ನೆಯ ಬುಡದ ಗರೀಕೆಯ ಬೇರಂತೆ
ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ್ಹೆತ್ತಿ ಸುಖಿಯಾಗು

ಅಜ್ಜಣ್ಣನಾಗು ಗೆಜ್ಜೆ ಹುರಿಯಾಗು
ಸಹದೇವನಾಗು ಶುಚಿಯಾಗು । ಕಂದಯ್ಯ
ಭೀಮಣ್ಣನ್ಹಾಗೆ ಸುಖಿಯಾಗು

ದೀಪಾಳೆನ್ನಿರೋ ದೀಪಾಳೆನ್ನಿರೋ

ದೀಪಾಳೆನ್ನಿರೋ ದೀಪಾಳೆನ್ನಿರೋ
ರನ್ನಾದಿ ದೀಪಾಳಿಗೋ
ಚಿನ್ನದಿ ದೀಪಾಳಿಗೋ ।
ದೀಪಾಳಿನ್ನಿರೋ ಕಾಲು ದೀಪಾಳಿಗೋ
ಕೋಲು ದೀಪಾಳಿಗೆ ।
ವರುಷಕೊಮ್ಮೆ ಬರುವೋದು
ಹರುಷ ದೀಪಾಳಿಗೆ ।
ಬಿರುಸು ದೀಪಾಳಿಗೋ । ದೀಪಾಳೆನ್ನಿರೋ.....

ಕಂಚೀಯ ಗಿಡನೆಟ್ಟು
ಕನ್ಯೆ ನೀರಿಗೆ ಹೋಗ್ಯಾರೇ
ಕನ್ಯೆ ನೀರು ತರೋತಂಕ
ಕಂಚಿನ ಫಲ ಬಂದೋ
ಹಣ್ಣೆಲ್ಲೋ ತಿಂಬೋಕೆ
ಹೆಣ್ಣೆಲ್ಲೋ ಗೆಲುವೋಕೆ । ದೀಪಾಳೆನ್ನಿರೋ.......

ಹಟ್ಟೀನಾ ರಸವೀಗೆ
ತೊಟ್ಟಿಲಾ ಪುತ್ರಾಗೆ
ತೊಳಸಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಗೆ ದೀಪಾಳ
ದೀಪಾಳೆನ್ನಿರೋ ದೀಪಾಳೆನ್ನಿರೋ
ರನ್ನದಿ ದೀಪಾಳಿಗೋ
ಚಿನ್ನಾದಿ ದೀಪಾಳಿಗೋ

❍

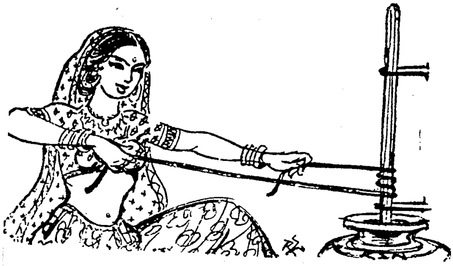

ಬಾಲಗೋಪಾಲ ನಿನ್ನ ಮಗ

ಬಾಲಗೋಪಾಲ ನಿನ್ನ ಮಗ
ಲೋಲನೇನ ಗೋಪಮ್ಮ ?

ದೀಪದ ಕುಡಿಯಂಗೆ
ದೀವಿಗೆಯಂಗೆ ಉರುದಾನೇ ಗೋಪಮ್ಮ । ಬಾಲಾಗೋಪಾಲ......

ಹಸರು ಕಡಗದ ಗೊಲ್ಲಾರುಡಿಗಿ
ಮಸರು ಮಾರುತ ಬಂದಾಳಣ್ಣಾ
ಮಸರು ಮಾರಿದ ಸುಂಕ ಕೇಳಿದರೆ
ಹಸರು ಕಡಗ ತೋರಾಳೋ । ಬಾಲಾಗೋಪಾಲ......

ಸಣ್ಣನಾಮದ ಗೊಲ್ಲಾರುಡುಗಿ
ಬೆಣ್ಣೆಮಾರುತ ಬಂದಾಳಣ್ಣಾ
ಬೆಣ್ಣೆ ಮಾರಿದ ಸುಂಕ ಕೇಳಿದರೆ
ಸಣ್ಣನಾಮ ತೋರಾಳೋ । ಬಾಲಾಗೋಪಾಲ......

ಕುದುರೆಯ ಏರಿಕೊಂಡು
ಚದುರಂಗನಾಡಿಕೊಂಡು
ಕುದುರೆ ವಾನವನೇರಿ
ಬಂದನೇನೋ ಗೋಪಮ್ಮ । ಬಾಲಾಗೋಪಾಲ.....

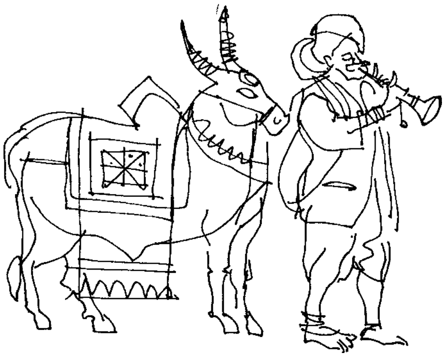

ಹರುಳಯ್ನ ಹಾಡು

ಅಣ್ಣನ ನೆನೆದೇನೆ ಅಣ್ಣಯ್ನ ನೆನೆದೇನೆ
ಸಣ್ಣಗೊರಳೋರ್ನ ನೆನೆದೇನೆ । ಭೂಮೀಗೆ
ಕಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟಯ್ನ ನೆನೆದೇನೆ

ಅಪ್ಪನ ನೆನೆದೇನೆ ಅಪ್ಪಯ್ನ ನೆನೆದೇನೆ
ತಪ್ಪುಗೊರಳೋರ್ನ ನೆನೆದೇನೆ । ಭೂಮಿಗೆ
ಹೆಪ್ಪು ಕೊಟ್ಟಯ್ನ ನೆನೆದೇನೆ

ಆರು ಮಕ್ಕಳನು ತೋಳಲಿ ಅವಿಸಿಕೊಂಡು
ಮೂಡ್ಯಾನು ಜಂಬಯ್ಯ ಜಲದಿಂದ । ಭೂಮೀಗೆ
ಹೆಪ್ಪು ಕೊಟ್ಟಯ್ನ ನೆನೆದೇನೆ

ಆರುಮಕ್ಕಳನು ತೋಳಲಿ ಅವಿಸಿಕೊಂಡು
ಬಾಲನ ಕೊಯ್ದು ನೆಲಕೆಪ್ಪೆ । ಕೊಟ್ಟಾರಲ್ಲೆ
ಬಸವಾನ ಕೊಟ್ಟಾರೇ ದುಡಿದ್ಹುಣ್ಣೇ

ಹಕ್ಕಿ ಹುಟ್ಟೋದಕಿನ್ನ ಪಕ್ಷಿ ಹುಟ್ಟೋದಕಿನ್ನ
ಅಪ್ಪ ಹುಟ್ಯಾನೆ ಹರುಳಯ್ಯ । ಮೇಗಳ
ಮುಕ್ಕಣ್ಣಗೇಳು ದಿನಕೆ ಹಿರಿಯಾರು

ಕೋಳಿ ಕೂಗೋದಕ್ಕಿನ್ನ ನಾಯಿ ಬಗಳೋದಕ್ಕಿನ್ನ
ಗೇನಿ ಹುಟ್ಯಾನೆ ಹರುಳಯ್ಯ । ಮೇಗಳ
ಶಿವಗೇಳು ದಿನಕೆ ಹಿರಿಯಾರು

ಕೇರ್‍ಯಾಗೆ ನನಗುರುವು ಈಗ್ಯೇನ ಮರೆತಾರೆ
ಹೋದವು ಎರಡಲಿಗೆ ದಪ್ಪದಾರ । ನಾಗಬೆತ್ತ
ಹಟ್ಯಾಗೆ ನನಗುರುವು ಮರೆತಾರೇ

ಕುಟ್ಟಿದ ಅಕ್ಕಿ ತಂದೆ ಬಟ್ಟಾಲ ಗಂಧ ತಂದೆ
ಪುಟ್ಟೇಳು ರಾಜ್ಯದ ಹೂವು ತಂದೆ । ನನ ಗುರುವೀನ
ಪಟ್ಟದೊತ್ತೀಗೆ ವದಗೀದೆ

ಆದ ಅಕ್ಕಿ ತಂದೆ ತೇದ ಗಂಧ ತಂದೆ
ಸುರುಗಿ ಸೇವಂತಿಗೆ ಹೂವು ತಂದೆ । ನನಗುರುವಿನ
ಪೂಜೆವೊತ್ತೀಗೆ ವದಗೀದೆ

ಸತ್ತದ್ದ ತಿಂಬೋರೆ ಕತ್ತೀಯ ಮಸೆವೋರೆ
ಹಟ್ಟಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇರುವೋರೆ । (ಇರುವೋನೆ) ಹರುಳಯ್ಯ
ಮಿಕ್ಕೀದ ಕುಲಕೆ ಶರಣಾನೆ

ಸಾಯೋದ ತಿಂಬೋರೆ ಸೂರೀಯ ಮಸೆವೋರೆ
ಊರಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇರುವೋರೆ । (ಇರುವೋನೆ) ಹರುಳಯ್ಯ
ಮೀರಿದ ಕುಲಕೆ ಶರಣಾನೆ

ಹರಗಿದ ಹೊಲದಾಗೆ ಅರಗಾದ ಹೊಲದಾಗೆ
ಸುರುಗಿ ಸೇವಂತಿಗೆ ವನುದಾಗೆ । ನನ ಗುರುವೀನ
ಕುದ್ರೆ ಸಾಲಿಟ್ಟು ಬರುತೈತೆ

ಬಿತ್ತಿದ ಹೊಲದಾಗೆ ಬಿತ್ತಾದ ಹೊಲದಾಗೆ
ಹುತ್ತುತ್ತೆ ವನುದ ನೆರಳಾಗೆ । ನನ ಗುರುವೀನ
ಛತ್ರಿ ಸಾಲಿಟ್ಟು ಬರುತಾವೆ

ಹರುಳಯ್ನ ಮನೆಮುಂದೆ ಸುರುವನ್ನೆ ಮರ ಹುಟ್ಟಿ
ಶಿವ ಶಿವನೆಂಬೋ ಗಿಣಿಕುಂತು । ಕೂಯ್ದುವಲ್ಲೆ
ಹರುಳಯ್ನ ಕೆಂಜಡೆಗೆ ಹೊಸಹೂವು

ಕಂಡುಗ ರಾಗಿ ಬೀಸೋ ಮುತ್ತಿನ ರಾಗಿಯ ಕಲ್ಲೆ

ಕಂಡುಗ ರಾಗಿ ಬೀಸೋ ಮುತ್ತಿನ ರಾಗಿಯ ಕಲ್ಲೆ
ದಂಡೆ ತಂದಿವ್ನಿ ಕೊರಳೀಗೆ । ನಮ್ಮನೆಯ
ಕಂಬದ ಸಾಲಲ್ಲಿ ಇರು ಬಾರೊ

ಬೀಸುವ ಪದ ಚಂದ ಕೂಸಿನ ದನಿ ಚಂದ
ನವಿಲಾಡೊ ನಮ್ಮ ವನ ಚಂದ । ಚನ್ನಿಗರ
ಬೆವರೀನ ಗಂಧ ಬಲು ಚೆಂದ

ಬೀಸಾಕ ಕುಂತಾರ ಬ್ಯಾಸರಿಕಿ ನಮಗಿಲ್ಲ
ಸೂಸಿ ಹರದಾವ ತವರೀಗು । ನಮ್ಮ ಪದ
ಕೂಸೀಗು ಬಂತು ಸವಿ ನಿದ್ದೆ

ಕಲ್ಲು ಕೊಟ್ಟಮ್ಮಗೆ ಎಲ್ಲ ಭಾಗ್ಯವು ಬರಲಿ
ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಮಗ ಬರಲಿ । ಆ ಮನೆಗೆ
ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮುಡಿಯೋ ಸೊಸಿ ಬರಲಿ

❍

ಏಳುತಲೆ ನಾನೆದ್ದು ಯಾರ್‍ಯಾರ ನೆನೆಯಾಲಿ

ಏಳುತಲೆ ನಾನೆದ್ದು ಯಾರ್‍ಯಾರ ನೆನೆಯಾಲಿ
ಎಳ್ಳು ಜೀರಿಗೆ ಬೆಳೆಯೋಳ । ಭೂಮಿತಾಯ
ಎದ್ದೊಂದು ಗಳಿಗೆ ನೆನದೇನು

ಹೂವಿನಾಗ ಹುದುಗ್ಯಾನ ಮಾಲ್ಯಾಗ ಮಲಗ್ಯಾನ
ಮೊಗ್ಗಾಗ ಕಣ್ಣ ತೆರದಾನ । ಲಿಂಗಯ್ಯನ
ನೋಡಟಗಿ ನಿದ್ದಿ ಬಯಲಾಗಿ

ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿದರೇನ ಕತ್ತಲಾದರೇನ
ಅಪ್ಪ ನಿನ ಗುಡಿಗೆ ಬರುವೇನ । ಬೈರೂವ
ಮುತ್ತೀನ ಬಾಗೀಲ ತಗೆದೀರು

ಏಸು ದಿನೆಂದು ಮರೆಯಲೋ, ನಲ್ಲನ ದಾರಿ ?

ಏಸು ದಿನೆಂದು ಮರೆಯಲ್ಲೋ– ನಲ್ಲನ ದಾರಿ
ಯಾವ ಕಾಲೆಂದು ಮರೆಯಲೋ?
ಏಸು ದಿನ ನಾನು ಮರೆಯಲಿ

ನೀಸಲಾರದ ಹೆಣ್ಣುಜನ್ಮ
ಗಾಸ್ಮಾಡಿ ಗದ್ದವ ಕಡಿದು
ಪೂಸ್ಮಾಡಿ ಬೆಲ್ಲವ ಕೊಟ್ಟು
ಲೇಸುಮಾಡಿ ಹೋದನಾ– ಏಸು ದಿನೆಂದು ಮರೆಯಲೋ ?

ದುರ್ಗದಿಂದ ಬಂದ ಗೆಣೆಯ
ಸರು ಹೊತ್ತು ನೀರನೆ ತಂದು
ಮರುಗ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಜಾಜಿ
ತುರುಬಿಗೆ ತಂದಿಟ್ಟನಾ– ಏಸು ದಿನೆಂದು ಮರೆಯಲೋ ?

ಬಾಚ್ ಬಾಚ್ ಬಕ್ತಲೆ ತೆಗೆದು
ಜಾಡಿಸಿ ತುರುಬನೆ ಬಿಗಿದು
ಮುದ್ದು ಮುಖವ ನೋಡಿ
ಮೂಗುತಿ ತಂದಿಟ್ಟನಾ– ಏಸು ದಿನೆಂದು ಮರೆಯಲೋ ?

ಕಾಲ್ನೋಡಿ ಕಾಲ್ಪಿಲ್ಲಿ ತಂದ
ತೋಳ್ನೋಡಿ ತೋಳ್ಬಂದಿ ತಂದ
ಸಣ್ಣ ಸೀರೆಯ ತಂದು
ಹೆಣ್ಣು ಮಾಡಿ ಹೋದನಾ– ಏಸು ದಿನೆಂದು ಮರೆಯಲೋ ?

ವಾರ್ ವಾರ್ ಮಂಚಕೆ ಬರುವ
ಗೀರ್ ಗೀರ್ ಗಂಧವ ತರುವ
ವಾರೇ ಮಂಚದ ಮ್ಯಾಲೆ ಹೀರಿಪ್ಪೆ ಮಾಡಿ ತನುವ
ಸೂರೆ ಮಾಡಿ ಹೋದನಾ– ಏಸು ದಿನೆಂದು ಮರೆಯಲೋ ?

ಪುಟ್ ಪುಟ್ ಮಂಚಕೆ ಬರುವ
ಬಟ್ ಬಟ್ ಗಂಧವ ತರುವ
ಬಟ್ಟಾ ಕುಚದ ಮ್ಯಾಲೆ
ಬೆಟ್ಟಿಟ್ಟು ಹೋದನಾ– ಏಸು ದಿನೆಂದು ಮರೆಯಲೋ ?

❍

ಧಾರೇಯ ಹೊತ್ತೀಗೆ ಯಾರ್‍ಯಾರು ಬರಬೇಕು

ಧಾರೇಯ ಹೊತ್ತೀಗೆ ಯಾರ್‍ಯಾರು ಬರಬೇಕು
ದಾರದ ಕೊರಳ ಹಿರಿಯಣ್ಣ । ಸೋದುರು ಮಾವ
ಧಾರೆ ಹೊತ್ತೀಗೆ ಬರಬೇಕು

ಸಾಲೆಯ ಸೀರೆಯ ಜೋಲೂತ ಮಾಲೂತ
ತಾವರೆಗಣ್ಣಾಗೆ ಪುರುಷಾರ । ನೋಡೂತ
ಏರ್‍ಯಾಳೆ ಹಸೆಯ ಜಗಲಿಯ

ಮುಂದಿಂಗಳು ಬೆಳಕಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ರೆವಿಯಲ್ಲಿ
ಸಾದು ಕಸ್ತೂರಿ ಪುನಗೀನ । ಪಾರ್ವತಿದೇವಿ
ಸೇರ್‍ಯಾಳೆ ತೆರೆಯ ಮರೆಯಾಗೆ

ಅಂದಳಂದಳ ಸಾಕ್ಷಿ ಅಂದಳದ ಕೊನಿ ಸಾಕ್ಷಿ
ಅಂದಳದಲ್ಲಿರುವೊ ಜನ ಸಾಕ್ಷಿ । ಮದವಣ್ಣ
ನೀ ಸಾಕ್ಷಿ ನಮ್ಮ ಮಗಳೀಗೆ

ಚಪ್ಪ ಚಪ್ಪರ ಸಾಕ್ಷಿ ಚಪ್ಪರದ ಕೊನಿ ಸಾಕ್ಷಿ
ಚಪ್ಪರದಾಗಿರುವೊ ಜನ ಸಾಕ್ಷಿ । ಮದವಣ್ಣ
ನೀ ಸಾಕ್ಷಿ ನಮ್ಮ ಮಗಳೀಗೆ

ಅಪ್ಪ ಕಟ್ಟಿಸ್ಯಾನೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ತೂಬಿನ ಕೆರೆಯ
ಇಪ್ಪತ್ತೆ ಕೋವು ಮದಗದ । ಕೆರಿಯ ನೀರು
ಪುತ್ರಿಯ ಕೈಧಾರೆಗೆ ಬರಬೇಕು

ಎಳ್ಳು ಜೀರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಮ್ಮಿ ಕೈ ತುಂಬ
ತೆಗೆದಿಟ್ಟಾಳೆ ಪುರುಷರ । ಮಂಡೆ ಮ್ಯಾಲೆ
ಇಷ್ಟೊಂದು ಭಾಗ್ಯ ಬರಲೆಂದು

ಅಂದಲದ್ದಟ್ಟಿಗೆ ನಿಂದು ಬೀಸೋ ಗಾಳಿ
ಇನ್ನೊಂದು ಗಳಿಗೆ ತಡಮಾಡಿ । ಬೀಸಿದರೆ
ಕಂದಗಾರತೀಯ ಬೆಳಗೇವು

ಅಚ್ಚಚ್ಚ ಬೆಳದಿಂಗಳೇ

ಅಚ್ಚಚ್ಚ ಬೆಳದಿಂಗಳೇ । ನನ್ನೂರ ಹಾಲಿನಂಥ ಬೆಳದಿಂಗಳೇ

ತಿಂಗ್ಳು ತಿಂಗ್ಳೀಗೆ ತಿಂಗಳುಮಾವನ ಪೂಜೆ
ಗರುಡಾನ ಪೂಜೆ ಗಣಪೂಜೆ । ತಿಂಗಳುಮಾವ
ನಿನ ಪೂಜೆ ನಮಗೆ ಅನುಗಾಲ

ಸುಕ್ರ ಸೂಲ್ದಿಗ ಒತ್ತೀಲಿ ಬೆಳ್ಳಿದೇವ
ನಾಲೋರಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯೋನು । ತಿಂಗಳುಮಾವ
ನಾರೀರ ಕುರುವಲರಿಯನು

ಹತ್ತಿ ಕಡೀಲಿಲ್ಲ ಅಗೆದು ನಿಲ್ಲಾಲಿಲ್ಲ
ನಡು ರಾಜ್ಯವದಲ್ಲಿರುವೋನೆ । ತಿಂಗಳುಮಾವನ
ಹಡೆದಮ್ಮನ್ಯಾರೆ ಧರಿಯೊಳಗೆ ?

ತಿಂಗಳುಮಾವಾಗೆ ತಂಗೇರೇಳು ಮಂದಿ
ತಿಂಗು ತಿಂಗಳಿಗೆ ತವರೀಗೆ । ಹೋಯ್ತೀನೆಂದು
ತಿಂಗಳ ಬೆಳಕೆ ಹಗಲಾದೊ

ಆರಾಳುದ್ದ ವಾರೇಲಿ ಸೇದೋ ಬಾವೀ
ವಾರೇಯ ಕಲ್ಲ ಮರಿಮಾಡಿ । ತಿಂಗಳುಮಾವ
ಹೊತ್ತಿನ ಪೂಜೆಗೆ ನಡೆದಾನೆ

ತನುವಿನೊಳಗನುದಿನವಿದ್ದು

ತನುವಿನೊಳಗನುದಿನವಿದ್ದು
ನನ್ನ ಮನಕೊಂದು ಮಾತ ಹೇಳದೆ ಹೋದೆ ಹಂಸೇ?

ಹಳ್ಳ ಕೊಳ್ಳದ ಮಧ್ಯೆ ತಂಪಿನ ಬಳ್ಳಿ ಹುಟ್ಟಿ
ಬಳ್ಳೀಯ ಹಣ್ಣು ನೆಲಕುದುರಿ । ಹೋಗುವಾಗ
ತನ್ನ ಬಳ್ಳಿಗೊಂದು ಮಾತ ಹೇಳದೆ ಹೋದೆ ಹಂಸೇ?

ಕಾಯದ ಕೊಂಬೆ ಮೇಲೆ ಮಾಯದ ಗಿಳಿ ಕುಳಿತು
ಕಾಯವ ಬಿಟ್ಟು ಗಿಳಿ ಹಾರಿ । ಹೋಗುವಾಗ
ತನ್ನ ಕಾಯಕೊಂದು ಮಾತ ಹೇಳದೆ ಹೋದೆ ಹಂಸೇ?

ಗಾಳಿ ಪಂಜರದಂತೆ ಮಾಳಿಗೆಯನು ಮಾಡಿ
ಗಾಳಿಯು ಬೀಸಿ ಎಲೆ ತೂರಿ । ಹೋಗುವಾಗ
ತನ್ನ ತಾಳಿಗೊಂದು ಮಾತ ಹೇಳದೆ ಹೋದೆ ಹಂಸೇ?

ಕಾರೆಂಬ ಕತ್ತಲಲಿ ಜೋರೆಂಬ ಮಳೆ ಸುರಿದು
ಕೆರೆ ಕಟ್ಟೆ ಬಯಲಾಗಿ ಹೋಗುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ
ತನ್ನ ಬಯಲಿಗೊಂದು ಮಾತ ಹೇಳದೆ ಹೋದೆ ಹಂಸೇ?

ಅಡ್ಡ ಗೊಡ್ಡಾರಣ್ಯ ಇಟ್ಟೆಡೆ ಮೆಳೆಯೊಳಗೆ
ಜೇನುತುಪ್ಪವ ಸವಿದುಂಡು । ಹುಳು ಹಾರಿ ಹೋಗುವಾಗ
ತನ್ನ ಹಿಪ್ಪೆಗೊಂದ ಮಾತ ಹೇಳದೆ ಹೋದೆ ಹಂಸೇ?

❍

ಸಂಗಾತಿ ಬಾರೆ ಸಾದು ನಿಂಬೇ ಹಣ್ಣೆ

ಸಂಗಾತಿ ಬಾರೆ ಸಾದು ನಿಂಬೇ ಹಣ್ಣೆ
ಉಂಗೂರ ಬಾರೆ ಬೆರಳೀಗೆ । ತೋಟದ
ಹೊಂಬಾಳೆ ಬಾರೆ ಕಳಶಕ್ಕೆ

ಆಚೆ ಕೇರೀಲಿ ಅಲ್ಲೊಬ್ಳು ಸಂಗಾತಿ
ಮಾತಾಡೇನಂದರೆ ಮನಿ ದೂರ । ಸಂಗಾತಿ
ಸಂಜೀಗೆ ಬಾರೆ ಕನಸೀಗೆ

ಅಂಗಡ್ಯಂಗಡಿಗಿಂತ ಗಂಧದಂಗಡಿ ಚಂದ
ಬಂಗಾರದಂತ ಬಳೆ ಚಂದ । ಅದಕಿಂತ
ಗೆಳತಿ ಕರೆಯೂವ ದನಿ ಚಂದ

ಸಂಗಾತಿ ಹೆಣ್ಣು ಜಂಬು ನೇರಿಲೆ ಹಣ್ಣು
ಮುಂಗೈಯ ಹಿಡಿದು ನಗಿಸೋಳ । ಮುಖಭಾವ
ಮುಂಗಾರಿ ಮಿಂಚು ಹೊಳೆಧಾಂಗ

ನನ್ನ ಸಂಗಾತಿ ನನಗಿಂತ ಚೆಲುಗಾತಿ
ಪುಣ್ಯಾತಗಿತ್ತಿ ಪುರುಷರ । ತೊಡಿಮ್ಯಾಲೆ
ನನ್ನ ಹಂಬಲವ ಮರೆತಾಳ

ಮೂಗುತಿ ಮುಂಭಾರ ತುರುಬೀನ ಹಿಂಭಾರ
ಸೇರಿನ ಒಂಟಿ ಕೈಭಾರ । ನನ ಗೆಳತಿ
ನೀ ಕೊಟ್ಟ ಸೀರಿ ನಿರಿ ಭಾರ

ಗೆಳತಿ ಹಡದಾಳಂತ ನಗತ ಬಾಗಿಣೊಯ್ದ
ಜರತಾರದಂಗಿ ಮುಯ್ಯೋಯ್ದ । ಗೆಳೆತವ್ವ
ಜನಕೊಪ್ಪ ಮಗನ ಹಡೆದಾಳ

ಮನಿಯ ಮುಂದಿನ ಗೆಳತಿ ದನಿಯ ಕೂಡಿಸ ಬಾರ
ದನಿ ಸುದ್ದ ನಿನ್ನ ಗುಣ ಸುದ್ದ । ಗೆಳತವ್ವ
ಗುಣಕ ಕಟ್ಟೇನಿ ಗೆಳೆತನ

ಕೆಳದೀಯ ಕೂದಲು ಚೊಗಚೀಯ ಕಾಯಾಂಗ
ನಿಗುಚಿ ಬೈತಲೆ ತೆಗೆದಾಳ । ನನ ಗೆಳದಿ
ಗೆಳತ್ಯಾರ ಬಳಗಕತಿ ಚೆಲುವಿ

ಕಸ್ತೂರೆಂತ ಗೆಳತಿ ಕಸದಾಗ ನಿಂತಾಳ
ಕಸಿವಿಸಿ ನನ್ನ ಮನದಾಗ । ನನ ಗೆಳತಿ
ಕಸ್ತೂರಿ ಬಾರ ಒಳಿಯಾಕ

ಜೀವದ ಗೆಳತೀ ಮನಿಗೆ ಜೀರಿಗ್ಗೆ ನಾ ಹ್ವಾದೆ
ಜೀವ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಕರದಾಳ । ಆಕಿ ನನಗ
ಜಿನಕೀನ ಮಾಡಿ ತಿನಸ್ಯಾಳ

❍

ಶಿಶು ಪ್ರಾಸಗಳು

ಕಪ್ಪೆ ಕರ ಕರ
ತುಪ್ಪ ಝುಲಿ ಝುಲಿ
ಮಾವಿನ ವೋಟೆ
ಮರದಲಿ ಪೋಟೆ
ಹದ್ದಿನ ಕೈಲಿ
ಸುದ್ದಿ ಕೊಟ್ಟು
ಕಾಗೆ ಕೈಲಿ
ಕಂಕಣ ಕಟ್ಸಿ
ನಳ್ಳಿ ಕೈಲಿ
ನಗಾರಿ ಹೊಡ್ಸಿ
ಸೊಳ್ಳೆ ಕೈಲಿ
ಸೋಬಾನೆ ಹೇಳ್ಸಿ
ಸಣ್ಣೆ ಮದುವೆ ಶನಿವಾರ
ಊಟಕೆ ಬನ್ನಿ ಭಾನುವಾರ

❋ ❋ ❋

ಗುಬ್ಬಿ ಗುಬ್ಬಿ
ನಿಂದೆಷ್ಟು ಜೀವ
ಮಾಡ್ಯಾನ ಶಿವ
ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಣ್ಣ
ಮುತ್ತಾಗ್ಯಾವ
ಚುರಮುರಿ ಬೇಕ ?
ಚುದುವಾ ಬೇಕ ?
ಬೆಲ್ಲದ ಪಾಕ ।

ಗುಡುಗುಡು ಮುತ್ಯಾ ಬಂದ
ಸಜ್ಜೀ ರೊಟ್ಟಿ ತಂದ
ಮಾಡದಾಗ ಇಟ್ಟಾ
ಬೇಡಿದಾಗ ಕೊಟ್ಟಾ

❋ ❋ ❋

ಗುಡುಗುಡು ಗುಡುಗುಡು
ಕೌವಟಿ ಕೌವಟಿ ಕಂಚಿನ ಕೌವಟಿ
ಲವಂಗದ ಲತ್ತೆ ಜಯಕಾಯಿ ಪತ್ರೆ
ಕಂಚಿನತಟ್ಟೆ ತಾಮ್ರದ ತೊಟ್ಟಿ
ನರಿಮಂಟಿ ಮ್ಯಾಲೆ ನಂದಿಯಕುಟ್ಟಿ
ನಗಾರಿ ಬಾರಿಸಿ ನಲಿಯುತಲಿದ್ದೆ
ಕೌವಟಿ ಕೌವಟಿ ಕಂಚಿನ ಕೌವಟಿ
ಲವಂಗದ ಲತ್ತೆ ಜಯಕಾಯಿಪತ್ರೆ
ಗುಡುಗುಡುಗುಡು ಗುಡುಗುಡುಗುಡುಗುಡು...

❋ ❋ ❋

ಗುರುಚಿ ಗುರುಚಿ ಎಲ್ಲಾಡಿ ಬಂದಿ ?
ಹಳ್ಳಾ-ಕೊಳ್ಳಾ ತಿರುಗ್ಯಾಡಿ ಬಂದಿ
ಬಣ್ಣ ಕೊಡುತಿನಿ ಬಾರೆಲೆ ಮಳಿಯೆ
ಕಾರಮಳಿಯೆ ಕಪಾಟಿ ಮಳಿಯೆ
ಬೇಗನೆ ಸುರಿಮಳಿಯೆ.
ಚಂದಪ್ಪ ಚಂದಪ್ಪ ಚಲುವಾಃ
ಜುಟ್ಟಿಲಾ ಬಿಟಕೊಂಡ ಬರುವಾಃ

ಚಂದಪ್ಪ ಚಂದಪ್ಪ ಚಲುವಾs
ಜುಟ್ಟಿಲಾ ಬಿಟಕೊಂಡ ಬರುವಾs
ಎಂಟ ಎತ್ತಿನ ಬಂಡಿs
ಬಂಡಿ ಮ್ಯಾಲ ನಾನಾs
ನನ್ನ ಹಿಂದ ನವಿಲಾs
ನವಿಲಗರಿ ತಗದ
ಚಿಗರಿ ಕೋಡಿಗೆ ಹಾಕಿs
ಚಿಗರಿ ಚಿಗರಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಾ
ಅವರಿ ಗುಗ್ಗರಿ ಮುಕ್ಕಪ್ಪಾs

❋ ❋ ❋

ಚಿಕ್ಕಿ ಚಿಕ್ಕಿ ಚೀಲ ಕೊಡು
ಅಕ್ಕಿ ತುಂಬಾಣ
ಬಾಗೀರಯ್ಯ ಬಾಗಿಲ್ ತೆಗಿ
ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಾಣ
ಪೂಜಾರಯ್ಯ ಕಾಯಿ ಕೊಡು
ತಿಂದು ನೋಡೋಣ

❋ ❋ ❋

ತಡಿಕೆ ಮುಡಿಕೆ
ತಾಳಂದೇವಿ
ಎಪ್ಪತ್ತವರೆ
ಗೊಲ್ಲೋರಣ್ಣ
ಆಚೆ ಬೀದಿಗ್ಹೋಗಿ
ಅಡ್ಡ ರಾಗಿ ತಂದು
ಡರ್ರ ಬುರ್ರ ಬೀಸಿ
ಮೂರು ರೊಟ್ಟಿ ತೊಟ್ಟಿ
ಅತ್ತೆಗೊಂದು ಕೊಟ್ಟು
ಮಾವನಿಗೊಂದು ಕೊಟ್ಟು
ಹೊಡಿಬೇಡ ಗಂಡ
ಹುಚ್ಚು ಮುಂಡೆ ಗಂಡ

ಸರಿಗಮಪದನಿಸ
ನಿನ್ ಜುಟ್ ಎಗರಿಸ
ಒಲೆ ಮುಂದೆ ರಾಗಿ ಬೀಸ
ಹಳೆ ಪೇಪರ್ ಖಾಲಿ ಶೀಸ

❋ ❋ ❋

ಸತಾ ಸತಾ ಸೀಪೆ ಹಣ್ಣು
ರಸಾಪುರಿ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು
ಬಾಯಿಗೆ ತುಂಬಿರಿ ಬಾಳೇಹಣ್ಣು
ರುಚಿಗೆ ತುಂಬಿರಿ ನಿಂಬೇಹಣ್ಣು
ಅಂಬಾರ್ದ ಮೇಲಿರುವ ಜಂಬುನೇರ್ಲೆಹಣ್ಣು

❋ ❋ ❋

"ಬಿಸ್ಲೇ ಬಿಸ್ಲೇ ಎತ್ತೋದೆ ?"
"ಅಳ್ಳೀ ಮರ್ಕೆ ಆಡಾಕೋದೆ"
"ಕರೇಕಲ್ಲಿನ್ ಮೇಲೆ ಒಂದ್ ಸೌಟು ಎಣ್ಣೆ ಬಿಡ್ತೀನಿ
ಚಿಳ್ಳನ್ ಬಾ, ಬೆಳ್ಳನ್ ಬಾ"

❋ ❋ ❋

ರತ್ತೋ ರತ್ತೋ ರಾಯನೆ ಮಗಳೆ
ಬಿತ್ತೋ ಬಿತ್ತೋ ಬೀಗ್ರ ಮಗಳೆ
ಹದಿನಾರೆಮ್ಮೆ ಕರೀಲಾರೆ
ಕಾಸಲಾರೆ ಕಡೀಲಾರೆ
ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ತಗೀಲಾರೆ
ಬೈಟ್‌ಗುಬ್ಬಿ ಬಾಳೇಕಂಬ
ಕುಕ್ಕರಬಸವಿ ಕೂರ್‌ಬಸವಿ

❍

ಹತ್ತಿ ಕಟಗಿ ಬತ್ತಿ ಕಟಗಿ
ಬಾವನಂ ಬಸವಾನಂ
ಪಂಚಂ ಪಗಡೆಂ
ನೆಲಗಟ್ಟಿ ಹನುಮಾ
ಧಾತೋ ದುತ್ತೋ
ಜುರ್ ಜುಟಕ್
ಕೈ ಕೈ ಎಲ್ಲಿಟ್ಟೆ ?
ಕದ್ದಾಗ ಇಟ್ಟೆ
ಕದ ಏನ ಕೊಟ್ತು ?
ಶೆಕ್ಕಿ ಕೊಟ್ತು
ಶೆಕ್ಕಿ ಏನ ಮಾಡ್ದಿ ?
ಒಲಿಯೊಳಗ ಹಾಕಿದ್ಯಾ
ಒಲಿ ಏನ್ ಕೊಟ್ತು ?
ಬೂದಿ ಕೊಟ್ತು
ಬೂದಿ ಏನ್ ಮಾಡ್ದಿ ?
ಹೊಲಕ ಹಾಕಿದ್ಯಾ
ಹೊಲ ಏನ ಕೊಟ್ತು ?
ಜ್ವಾಳಾ ಕೊಟ್ತು
ಜ್ವಾಳಾ ಏನ ಮಾಡ್ದಿ ?
ಸೆರಗ ಮುರಗ ಕುಂಬಾರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು
ಚಲೋ ಜ್ವಾಳಾ ನಾ ತಿಂದೆ
ಜ್ವಾಳಕ್ಕ ಕುಂಬಾರ ಏನ ಕೊಟ್ಟೆ ?
ಕುಡಕಿ ಕೊಟ್ಟೆ
ಕುಡಕಿ ಏನ್ ಮಾಡ್ದಿ ?
ಹೂವಿನ ಗಿಡಕ ನೀರ್ ಹಾಕಿದ್ಯಾ ?
ಗಿಡ ಏನ್ ಕೊಟ್ತು ?
ಹೂವಾ ಕೊಟ್ತು
ಹೂವಾ ಏನ್ ಮಾಡ್ದಿ ?
ದೇವರಿಗೆ ಏರಿಸಿದೆ

ದೇವರು ಏನ್ ಕೊಟ್ತು?
ಗಂಟೆ ಕೊಟ್ತು
ಗಂಟೆ ಏನ್ ಮಾಡ್ದಿ ?
ಆಕಳ ಕೊಳ್ಳಾಗ ಕಟ್ಟಿದೆ
ಆಕಳ ಏನ್ ಕೊಟ್ತು ?
ಹಾಲು ಕೊಟ್ತು
ಹಾಲು ಏನ್ ಮಾಡ್ದಿ ?
ಅಜ್ಜಿ ಕೈಯಾಗ ಕೊಟ್ಟ್ಯಾ ?
ಅಜ್ಜಿ ಏನ್ ಮಾಡ್ದಿಳು ?
ತುಪ್ಪಾ ರೊಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟಿಳು
ತುಪ್ಪಾ ರೊಟ್ಟಿ ಏನ್ ಮಾಡ್ದೆ ?
ಮಾಳಿಗೆಯ ಮ್ಯಾಲೆ ಕುಂತು ತಿನ್ನುವಾಗ
ಮಂಗ್ಯಾ ಬಂದು ಕಸಗೊಂಡೋಯ್ತು

ಹಿಟ್ಟು ಕುಟ್ಟು ಮಲ್ಲಕ್ಕ

ಹಿಟ್ಟು ಕುಟ್ಟು ಮಲ್ಲಕ್ಕ
ಅವರೆಕಾಯಿ ಚನ್ನಕ್ಕ
ಬಿದನೂರೋರ್ ಬಂದಾರೆ
ಎದ್ದು ಕೂರು ಮಲ್ಲಕ್ಕ

ಹಬ್ಬಬ್ಬಂತು
ಹಬ್ಬಕ್ಕಕ್ಕಿಲ್ಲಂತು
ಸಾಲ ಕೊಯ್ಯಿ ಅಂತು
ಸಾಲಕ್ನಾನಲ್ಲ ಅಂತು
ನಾನಿದಿನಿ ಕಾಡ್ಕೊೀಟ್ರಾಯ ಅಂತು

ಕಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟು ಅಂತು
ತುಪ್ಪ ಬಿಡು ಅಂತು
ಹಾಲು ಬಿಡು ಅಂತು
ಕಟ್ಕೊಡಿತೊ ಕಟ್ಕ್ಯೊಡಿತೊ....

❍

ನೇಗಿಲ ಯೋಗಿ

ನೇಗಿಲ ಹಿಡಿದು ಹೊಲದೊಳು ಹಾಡುತ
ಉಳುವಾ ಯೋಗಿಯ ನೋಡಲ್ಲಿ
ಫಲವನು ಬಯಸದ ಸೇವೆಯು ಪೂಜೆಯು
ಕರ್ಮವೆ ಇಹಪರ ಸಾಧನವು

ಕಷ್ಟದೊಳನ್ನವ ದುಡಿವನೆ ತ್ಯಾಗಿ
ಸೃಷ್ಟಿ ನಿಯಮದೊಳೊಗವನೇ ಭೋಗಿ

ಲೋಕದೇಳೇನೇ ನಡೆಯುತಿರಲಿ
ತನ್ನೀ ಕಾಯಕ ಬಿಡನೆಂದೂ;
ರಾಜ್ಯಗಳುದಿಸಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳಳಿಯಲಿ,
ಹಾರಲಿ ಗದ್ದುಗೆ ಮಕುಟಗಳು

ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲಿ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲ
ಬಿತ್ತುಳುವುದನವ ಬಿಡುವುದೆ ಇಲ್ಲ!

ಬಾಳಿತು ನಮ್ಮೀ ನಾಗರಿಕತೆ ಸಿರಿ
ಮಣ್ಣಿಣೆ ನೇಗಿಲಿನಾಶ್ರಯದಿ;
ನೇಗಿಲ ಹಿಡಿದಾ ಕೈಯಾಧಾರದಿ
ದೊರೆಗಳು ದರ್ಪದೊಳಾಳಿದರು

ನೇಗಿಲ ಬಲದೊಳು ವೀರರು ಮೆರೆದರು
ಶಿಲ್ಪಿಗಳೆಸದರು, ಕವಿಗಳು ಬರೆದರು

ಯಾರೂ ಅರಿಯದ ನೇಗಿಲಯೋಗಿಯೆ
ಲೋಕಕೆ ಅನ್ನವನೀಯುವನು
ಹೆಸರನು ಬಯಸದೆ ಅತಿಸುಖಕೆಳಸದೆ
ದುಡಿವನು ಗೌರವಕಾಶಿಸದೆ

ನೇಗಿಲ ಕುಳದೊಳಗಡಗಿದೆ ಕರ್ಮ
ನೇಗಿಲ ಮೇಲೆಯೆ ನಿಂತಿದೆ ಧರ್ಮ

-ಕುವೆಂಪು

ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಅನುಭವ: ಕೆಲವು ನೆನಪುಗಳು

ಜಾನಪದವನ್ನು ಕುರಿತ ಆಸಕ್ತಿ ಮೊಳೆತು ನನಗೂ ಈಗಾಗಲೇ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳು ತುಂಬಿವೆ. 1967ರಲ್ಲಿ ತರೀಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮೊದಲ ಜಾನಪದ ಸಮ್ಮೇಳನದ ನೆನಪಿನ ಹೊತ್ತಗೆ "**ಹೊನ್ನ ಬಿತ್ತೇವು ಹೊಲಕೆಲ್ಲ**"ದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನೂ ಒಂದು ಲೇಖನ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಆಗ ಬಿ.ಎ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದ ನಾನು–ಈಗ ಸರ್ಕಾರದ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಇತರರಂತೆ ಟಿಎ ಡಿಎ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿ ಸಮ್ಮೇಳನ, ಸೆಮಿನಾರುಗಳಿಗೆ ಹಾಜರಾಗುವ ಸಂಕೋಚದ ನಡುವೆಯೂ–ಅಪ್ಪನ ಹಣದ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಊಟ ವಸತಿಯ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಾ, ಸಿಕ್ಕಿದ ಬಸ್ಸು ರೈಲು ಹತ್ತಿ, ಆ ತರೀಕೆರೆ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದ ಸಿಹಿನೆನಪುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಕಾಲದ ಒಬ್ಬ ಮಹಾರಾಜನು ಕೂತ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಸಾಲಾಗಿ ಕೂರಿಸಿ, ಪ್ರೀತ್ಯಾದರಗಳಿಂದ ಗೌರವಿಸಿದ ದೃಶ್ಯ ಆಗ ನನ್ನ ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಸೂರೆಗೊಂಡಿತ್ತು. (ಸಮ್ಮೇಳನದ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರಿಗೆ, ಭಾರೀ ದೇಹದ, ಡೌಲಿನ ವೇಷದ ಆ ಮಹಾರಾಜನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಭಕ್ತಿ ಗೌರವಗಳಿದ್ದಿರಬಹುದಾದ ವಿಚಾರ ಬೇರೆ!). ಹೀಗೆ ನನ್ನಂಥವನಿಗೆ ಸೃಜನಶೀಲ ಬರವಣಿಗೆಯ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಜನಸಮುದಾಯವನ್ನು ಅನುಭವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಮೂಡಿಬಂದ ಜಾನಪದ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೆಲಕಾಲವಾದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಈ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿನ ಮೊದಲ ಏಳೆಂಟು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯ ಆರಂಭದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ಕಾಲೇಜಿನ ಬೇಸಿಗೆ ರಜಾ ಅವಧಿಯ ಮೇ, ಜೂನ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲೇ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನು

ಆಗಾಗ ನಡೆಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಹುಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಎದುರು ಸಾಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ಗಜಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪೋಜಿ ನಾಥಮ್ಮ ಎನ್ನುವ ಅಜ್ಜಿಯೊಂದು ಕೂಲಿ-ನಾಲಿ ಮಾಡಿ ದುಡಿದು ಉಣ್ಣುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಆಗಲೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಮುರುಕಲು ಮನೆಯ ಕೋಣೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ತಾನೇ ಸೊಪ್ಪೋ ಗಂಜಿಯೋ ಬೇಯಿಸಿ ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಕಾಲಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು–ಹೀಗೆ 'ನೀನೆ?' ಎನ್ನುವವರಿಲ್ಲದೆ– ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಬದುಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆನ್ನುವ ಚಿತ್ರ ನನಗೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದು ಕೂಡ ಅಲ್ಲೇ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾನು ಬೆಳೆದ ಕೂಡು ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಸುಮಾರು 30-40 ಜನರು ಇದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು-ಹುಡುಗರೇ ಸದಾ ಗಿಜಗುಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಈಗಲೂ ಕೂಡ ನನಗೆ, ನಿದ್ರೆಯಂಥ ಅತ್ಯಪೂರ್ವ ಮೈಮರೆವಿನ ಮಧುರ ಕ್ಷಣಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿದ್ದು ಉಣ್ಣುವ, ತಿನ್ನುವ, ಕುಡಿಯುವ, ಯಾವುದೇ ಆಸೆಯ, ತೃಪ್ತಿಯ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ತೊಡಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಹಿನ್ನಲೆಯ ನನಗೆ ನಾಥಮ್ಮ ಅಪೂರ್ವ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಹೆಂಗಸಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಒಂಟಿತನದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅವಳು ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಸಂಗಾತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಸೋಬಾನದ ಒಸಗೆಯ, ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲಿನ ಎಷ್ಟೋ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ಸಲ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಮರೆಯಲಾಗದ ನೆನಪಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇಷ್ಟು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ, ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದವರೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟಳು. ಯಾವಾಗಲೂ ಬಿಡುವಾಗಿಯೇ ಕೂತಿರುತ್ತಿದ್ದ ಆಕೆ ನಾನು ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ತುಂಬು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಳು. ಎಷ್ಟೋ ಬೇಸಗೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳಿಂದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡೆ. ಮುಂದೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಊರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಆಕೆ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯಿತು: ಬಹಳಷ್ಟು ಬೇಕಾದವರೊಬ್ಬರು ಥಟ್ಟನೆ ಇಲ್ಲವಾದ ಅನುಭವ ಆಗ ನನಗಾಯಿತು.

ಬಿಲ್ಲನಕೋಟೆಯ ಲಕ್ಕಮ್ಮಜ್ಜಿಯಂತೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು. ನನ್ನ ಪಕ್ಕದ ತಾಲ್ಲೂಕಿನವರೇ ಆದ

ಮಾಗಡಿ ಸುತ್ತಿನ ಶ್ರೀ ಸುಧಾಕರ ಅವರು ನನಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಹಿರಿಯ ಮಿತ್ರರಾಗಿ ತುಂಬಾ ಬೇಕಾದವರು. ಅವರ ಶ್ರೀಮತಿಯವರಾದ ರಾಜಮ್ಮನವರು ತಮ್ಮ ತವರೂರಿನ ಈ ಲಕ್ಕಮ್ಮಜ್ಜಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ವಾರಗಟ್ಟಲೆ ನನಗೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಉಪಚಾರಗಳೊಡನೆ ನೆರವಾದರು. ಊರಾಚೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಯೊಂದರ ಅಂಚಿಗೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲಾಗಿರುವ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಒಂಟಿ ಮನೆ; ಹಾಲುಮತದ ಆ ದೊಡ್ಡ ಕೂಡುಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬನಂತೆ ಆಗ ಪರಿಗಣಿತನಾಗಿದ್ದೆ. ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ತಂಗಿ, ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳೆನ್ನದೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತುವ ತನಕ ಲಕ್ಕಮ್ಮಜಿಯಿಂದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಿ ನಾನು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋದೆ. ಮತ್ತೆ ಎಚ್ಚರಾದರೆ ಹಾಡು ಬರವಣಿಗೆ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಕೂತಲ್ಲಿಗೇ ಕಾಫಿ, ತಿಂಡಿ, ಊಟ : ಹಾಡು ಕೇಳಲು ಬರುವ ಜನಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಗಾಗ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಕೂತು ಕೂತು ಎಂಟು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಮೇಲೆದ್ದಾಗ ಕೈಕಾಲು ಆಡಿಸಲಾಗದೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊರಳು, ಬೆನ್ನು ಮತ್ತು ಶರೀರ ಪೂರ್ತಿ ನೋವಿನಿಂದ ಆವೃತ್ತವಾಗಿ ಗಾಢನಿದ್ರೆಗೆ ಕಣ್ಣೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದೇ ಅನುಭವದ ಬೆಳ್ಳಿಗೂದಲ ಲಕ್ಕಮ್ಮಜ್ಜಿ ಇದೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿ ಹೊರಡುವಾಗ ಮುಖದ ಸುಕ್ಕುಗಳು ಕರಗುವಂತೆ ನಗೆಯರಳಿಸಿದಳು.

ಇದಾದ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ 1977ರಲ್ಲಿ ಗೆಳೆಯ ಅಗ್ರಹಾರ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಮರಾ ಮತ್ತು ಟೇಪ್‌ರೆಕಾರ್ಡರ್ ಹೊತ್ತು ಅದೇ ಅಜ್ಜಿಯ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆಂದು ಬಿಲ್ಲನಕೋಟೆಗೆ ಹೋದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು-ತುಮಕೂರು ರಸ್ತೆಯ ಮಗ್ಗುಲಿನ ಈ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಸ್ಸು ಇಳಿಯುತ್ತಲೇ ಮೊದಲು ಅಲ್ಲೇ ಅಂಚಿನ ಅರೆಕಲ್ಲಿನ ಏರಿಳಿತಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದಿರುವ ಗುಡಿಸಲುಗಳ ಮಾದಿಗರ ಹಟ್ಟಿಗೆ ನುಗ್ಗಿದೆವು. ಹಳೆಯ ನೆನಪಿನ ಮಂಜಿನಲ್ಲಿ ನುಸುಳಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಅಜ್ಜಿಯ ಗುಡಿಸಲಿನ ಕಡೆಗೆ ಕೈತೋರಿಸಿದರು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಬೆನ್ನು ತುಂಬಾ ಬಾಗಿದ್ದ ಆಕೆ ಹೊರಬಂದಳು; ತಡಮಾಡದೆ ನನ್ನ ಗುರುತು ಹಿಡಿದುದ್ದು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಹರಕಲು ಸೀರೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ

ಹೊರಬಂದ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಗುಡಿಸಲ ಹೊರಗೆ ನಿಂತ ಭಂಗಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಕ್ಯಾಮರಾ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಿತು. ಆ ಸಣ್ಣ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೂರಬೇಕೆನ್ನುವ ನಮ್ಮ ಆಸೆಗೆ ಅಜ್ಜಿ ಅವಕಾಶಕೊಡದೆ, ಹಿಂದೆ ನಾನು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮನೆಗೇ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಒತ್ತಾಯ ಹೇರಿದಳು. ಊರಾಚೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ನಾವು ತಲುಪಿದ ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಜ್ಜಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಆ ಹಳೆಯ ಕೂಡುಕುಟುಂಬ ಈಗ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ನಾಲ್ಕೈದು ಸಣ್ಣ ಸಂಸಾರಗಳಾಗಿ ಒಡೆದಿತ್ತು : ಆಗಿನ ಎಳೆಯ ವಿಶ್ವಾಸದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಗಂಡಂದಿರ ಮನೆ ಸೇರಿದ್ದರು; ಮುಗ್ಧ ಹುಡುಗರ ತುಟಿ ಕೆನ್ನೆಗಳನ್ನು ಒರಟು ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆಗಳು ಆವರಿಸಿದ್ದು ಅವರೆಲ್ಲ ತಂತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ಪುಟ್ಟ ಸಂಸಾರಸ್ಥನಾಗಿರುವುದು ನೆನಪಾಯಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ನಡುವೆ, ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಮಾದಿಗರ ಅಜ್ಜಿಯ ಪ್ರವೇಶ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಕಿಟಕಿಯ ಹೊರಗೆ ವೈರ್ ಎಳೆದು ಕರೆಂಟ್ ತರುವ ಪಾಡುಪಟ್ಟು, ಆಕೆಯ ಮಾತುಕತೆಯನ್ನು ಧ್ವನಿಮುದ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಮಗೆ ಸಾಕುಬೇಕಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಅಜ್ಜಿ ತಣ್ಣಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಗೆಲುವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ನಮ್ಮ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಆಕೆ ತಟತಟನೆ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಹೋದಳು. ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗಿರುವ, ಮಾತಾಡುವ ಆಸಕ್ತಿ. ಆಕೆ ಆ ಈ ನೆಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಮನೆಗೆ ಬೇಗ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಒದ್ದಾಟಕ್ಕಿಳಿದಳು. ಆಗ ಸಂಜೆ ಸುಮಾರು ಐದು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆಕೆಯ ತರಾತುರಿಗೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ-ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ, ಮೇಕೆಯ ಉಸ್ತುವಾರಿಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತಾ–ಕೊನೆಗೆ, ಬೆಳಗಿನಿಂದಲೂ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಏನೂ ತಿಂದಿಲ್ಲದ, ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಆಗ ನಾವು ಮೂಕರಾದೆವು; ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ತಡೆಯುವ ಮನಸ್ಸು ನಮಗೆ ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು : ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ವಂದಿಸುತ್ತಾ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಬಸ್ಸು ಹಿಡಿದೆವು.

ಸಂಪೂರ್ಣ ಹರಿಜನರೇ ಇರುವ ಕುಂತೂರುದೊಡ್ಡಿ ಎನ್ನುವ ಹಳ್ಳಿ ನಮ್ಮ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಕೆಲವು ಗೆಳೆಯರು ಅಲ್ಲಿನ ಸೋಬಾನದ ಕುಂಟಮ್ಮನ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದಾಗ ನಾನು ತಡಮಾಡದೆ ಹಾಜರಾದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಚಯದವನೇ ಆಗಿದ್ದ

ನನ್ನನ್ನು ಅಜ್ಜಿ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಕಂಡರು. ಉಳಿದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಕೆಲವು ಗೆಳೆಯರು–ಹರಿಜನ ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಉಣ್ಣುವ ತಿನ್ನುವ ಒಗ್ಗೂಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಿದಾಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸದಾ ಅದೇ ಹಳ್ಳಿಯ ಸವರ್ಣೀಯರ ಭಯದಲ್ಲಿದ್ದು ನುಣುಚಿಕೊಳ್ಳುವ, ಅಂಥ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಮುಂದೂಡುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಆತಂಕದ ಸ್ಥಿತಿ ಇಲ್ಲದ್ದು ಕಂಡು ನನಗೆ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಕುಂಟಮ್ಮ ತನ್ನ ಹಿಮ್ಮೇಳದ ಬಳಗದ ಜೊತೆ ಈ ನಿರಾಂತಕದಲ್ಲಿಮೂರು-ನಾಲ್ಕುದಿನಗಳ ಕಾಲ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ, ನಾನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಳು. ಸದಾ ಹಾಡಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ, ಬೆನ್ನು ಬಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಹಿರಿಯ ಜೀವ ಈಗಾಗಲೇ ಇನ್ನಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ.

ರಾಮನಗರದ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಜಯಪುರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಲಿಂಗಮ್ಮ ನನ್ನ ಊರಿನ ಹರಿಜನಕೇರಿಗೆ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಬಂದವರು. ಈಕೆ ತನ್ನ ಬಳಗದೊಡನೆ ಅತ್ಯಂತ ಇಂಪಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಊರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಶೇಕಡಾ ಎಂಬತ್ತರಷ್ಟು ಇರುವ ಒಕ್ಕಲಿಗರು, ತಮಗಿಂತಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹರಿಜನಕೇರಿ ಮತ್ತು ಕುಂಬಾರಗೇರಿಯ ಜನ ಇಂಪಾದ ಕಂಠವುಳ್ಳವರೆಂದು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಸೂಚಿಸುವುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ತಮಗಿಂತಲೂ 'ಕೀಳು ಜಾತಿ'ಯವರಲ್ಲೂ ಎಂಥ ವಿದ್ಯೆ ಇದೆ ಎನ್ನುವ– ಇಂಡಿಯಾದ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ ಗೋಪುರದ ಅಂತಸ್ತುಗಳ ಹಿನ್ನಲೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ–ಗೌಡಿಕೆಯ ಬೆರಗುಗಳ ಸಂಗಮವಾಗಿರಬಹುದು. ನಾನೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಹರಿಜನ ಕೇರಿಯವರ '**ಕುಮಾರ ರಾಮ**' ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಕುಂಬಾರಗೇರಿಯವರು ಆಡುವ–ಸತ್ಯದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೋದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ಸುರಿಮಳೆ ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ನರಳುವ ರಾಜನೊಬ್ಬನ ಕಥಾವಸ್ತುವುಳ್ಳ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ತನ್ಮಯವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ; ಸಣ್ಣಗೆ ಎತ್ತರವಾಗಿರುವ, ಮೈತುಂಬ ಸರಿಯಾದ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಹಿರಿಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿ ತೋಡಿ ಮಣ್ಣು ಕಿತ್ತು ಚಳಿಯಲ್ಲೂ ಬೆವರು ಹರಿಯುವಂತೆ ಭಾರವಾದ ಹಸಿಮಣ್ಣಿನ ಪುಟ್ಟಿ ಗೋಪುರವನ್ನೇ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಹಗಲು ಪೂರ್ತಿ ಮಡಕೆ-ಕುಡಿಕೆ-ಹೆಂಚು ಮಾಡುವ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ

ಕುಂಬಾರ ಕೆಂಚಣ್ಣ ರಾಜನ ಪಾತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸುಂದರ ಕೆಂಪು ಸಂಜೆ ಕ್ರಮೇಣ ತನ್ನ ಬಣ್ಣದ ಸರಕುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ಬಿಕರಿ ಮಾಡಿಕೊಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಈತ ದೊಡ್ಡಿತಿಟ್ಟಿನ ಪಡಖಾನೆಯಿಂದ ರಂಗೇರಿ ಗೆಲವಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ನಾಟಕದ ರಾತ್ರಿಯಂತೂ ಕಲ್ಪನೆಯ, ಪುರಾಣದ ರಾಜನೇ ನೆಲಕ್ಕಿಳಿದಂತೆ ಹಾಡಿ, ಅಭಿನಯಿಸಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ತಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಜಯಪುರದ ಲಿಂಗಮ್ಮ ವಿವಿಧ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ದನಿಯೇರಿಸಿ, ಇಳಿಸಿ, ಹಾಡಿ, ಕೇಳುಗರಿಗೆ ಕರ್ಣಾನಂದದ ಅನುಭವವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯಿಂದ ನಾನು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಊರ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ ಒಂದುಗೂಡಿ ಬಾಯಿನ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಬೆರಗಾಗುತ್ತಿದ್ದುದ್ದು ಸಾಮಾನ್ಯ ದೃಶ್ಯವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಎಂ.ಎ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ–1970ರ ಆಚೀಚೆ– ಶನಿವಾರ ಭಾನುವಾರಗಳ ರಜಾದ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ದಿನಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಜಾನಪದದ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಊರುಗಳನ್ನು ಅಲೆಯುವ ಪ್ರಿಯಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಗೆಳೆಯ ಬೆಸಗರಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ ಆಗತಾನೆ ಸರ್ಕಾರಿ ವೈದ್ಯರಾಗಿ ನಾಗಮಂಗಲ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆಗೊಂದು ಸಲ ಎಣ್ಣೆಹೊಳೆ, ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ನಾನು–ದಿನವಿಡೀ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಆ ಒಣನೆಲದ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಉರಿಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಅಲೆದೆವು. ಜನರ ನಂಬಿಕೆ, ಜೀವನ ವಿಧಾನ, ವ್ಯವಸಾಯ ಸಂಬಂಧದ ವೈವಿಧ್ಯ– ಯಾವುದೆಂದರೆ ಅದರ ಪರಿಶೀಲನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಕ್ಕು ಓಡಾಡುವ ನಮ್ಮ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶದ ಪರ್ಯಟನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀಶಂಪ ಅವರ ಜೀರಹಳ್ಳಿಯ ಮನೆಯನ್ನೂ ಒಂದು ಸಲ ತಲುಪಿದ್ದೆವು : ಆ ಚಿಕ್ಕ ಮನೆಯ, ಕೋಣೆ (ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವ ಜಾಗ)ಯ ಸಮಸ್ತ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಂದರೆ ಕೆಲವು ಮಡಿಕೆ-ಕುಡಿಕೆ-ಚೆಟ್ಟಿಗಳಷ್ಟೇ ಆಗಿದ್ದು–ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಹುಚ್ಚಾಟವನ್ನು ಕಂಡ ಜೀಶಂಪ ಅವರ ತಾಯಿ ಬೆರಗಾಗಿದ್ದರು : ಆ ಅಜ್ಜಿಯ ಅಂಥ ಸ್ಥಿತಿ ಒಳಗೆ-ಹೊರಗೆನ್ನದೆ ಹಗಲೂ ಇರುಳು ಸದಾ (ನಿದ್ರೆಯ ಅವಧಿಯ ಹೊರತಾಗಿ) ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿರುವ, ಕರುಬು ಕಾಣದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಇಂಡಿಯಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಸ್ವರೂಪದಂತೆ ನನಗಾಗ ಕಂಡಿತು.

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದವರು ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ. ಹೊರಟಿದ್ದುದ್ದು, 1933 ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ತಮ್ಮ ಹುಟ್ಟೂರಿನ ಜಾನಪದದ ಹಲವು ಹತ್ತು ಮುಖಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕೆ.ಆರ್.ಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬಂಡಿಹೊಳೆ ಗ್ರಾಮದ ಅರ್ಚಕ ಬಿ. ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನೋಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ. ಬಂಡಿಹೊಳೆಯ ಬಲಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ತಾಯಿ ಕಾವೇರಿ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಬಹಳ ದೂರ ತಂತಾನೆ (ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಬಳಿ ಮುಂದೆ ಇದೇ ಕಾವೇರಿ ಕೊಂಚ ದೂರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವಿಕೆಯು ಈಚಿನ ಕೃತಕ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಆದುದ್ದೆಂದು ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯವರು ತಣ್ಣಗೆ, ಆನಂದದಿಂದ ನನಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದರು.) ನಯನ ಮನೋಹರವಾಗಿ, ಮಂಜುಳನಾದದೊಡನೆ ಹರಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಹೇಮಗಿರಿಬೆಟ್ಟ; ಆ ಬೆಟ್ಟದ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ರಂಗಸ್ವಾಮಿ ಅರ್ಚಕರು. ಕೃತಕತೆ ಕಪಟಗಳ ಸೋಂಕನ್ನೂ ಅರಿಯದ ಆ ಮುಗ್ಧವ್ಯಕ್ತಿ ಹಾಸಲು ಮತ್ತು ಹೊದೆಯಲು ಸಾಕುಬೇಕಾದಷ್ಟಿರುವ ಬಡತನದ ನಡುವೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಮೇಲುವರ್ಣದವರಾದ ಇವರು–ಊರಿನ ಶೂದ್ರಾತಿಶೂದ್ರರ ಜೀವನಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಹೇರಳ ಕುತೂಹಲದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ತೀರಾ ಅಪರೂಪದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. **"ಹುಟ್ಟಿದಹಳ್ಳಿ-ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡು"** ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲದ, ಅಷ್ಟೇನೂ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಾರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ತಾವು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಣ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು-ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಅಲೆದು ಯಾವುದೊ ಪ್ರೆಸ್ ಹುಡುಕಿ ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಸಿದ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಊರಿನ ಪ್ರಮುಖವೆನ್ನಿಸಿದ ಭಾಗಗಳನ್ನು, ವೀರಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ; ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿವರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮನೆಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬದುಕುಳಿದಿದ್ದ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ತುಂಬು ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ವಿವರಿಸಿದರು.

ಅಲ್ಲೇ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಹಳೆಯ ಸಹಪಾಠಿಯೊಬ್ಬನಂತೂ ನಾನು ಆ ಊರಿಗೆ ಬಂದುದ್ದು ಕಂಡು ಪರಮಾನಂದಭರಿತನಾಗಿದ್ದ. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾಮ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊರಗೆ

ಅಡ್ಡಾಡಲು ನಾಚುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಡಿವಂತ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಮಿತ್ರ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಪಾರ ಅಭಿಮಾನದ ಮಳೆಗರೆಯತೊಡಗಿದ : ನನಗಾಗಿ ಶಾಲೆಯ ಪಕ್ಕದ ಯಾವುದೋ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆತ ಶೂದ್ರಭೋಜನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಂತೆ ನೆನಪು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲಿನ ಯಾವುದೋ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನೊಂದು ಹೆಣ್ಣು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪೀಡಿಸತೊಡಗಿದ. ಈ ಸುತ್ತಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಆತನ ನೆನಪಿಗೆ ತಂದಾಗ, ಕೂಡಲೇ ಎರಡು ಸೈಕಲ್ ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳ ವಿವರ ನೀಡಿದ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಗಂಟೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮತ್ತು ರಾಮಣ್ಣ ಸೈಕಲ್ ಹತ್ತಿ ವೇಗವಾಗಿ ಹೊರಟು ವಡ್ಡರಹಳ್ಳಿ ತಲುಪಿದೆವು. ಊರಿಗೆ ಹೊಸಬರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕೇಳುವವರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದ ಕೆಲವು ಅಲಸಿಗರು ಮಾತ್ರ 'ಕೇಳಿದರೂ' ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೋ ಒಳಗುಮಾನಿಯೊಂದನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾತುಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾ ಕಾಣದ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತದಲ್ಲ ಅನ್ನುವ ಆತಂಕದಿಂದ ಹಾಡುವವರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಅವರು ಹೊಲಕ್ಕೋ ದನಕರುಗಳ ಹಿಂದೆಯೋ ಹೋಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಊರಿನ ದೊಂಬಿದಾಸರ ಮನೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಬಂದೆವು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದು ಮಾಹಿತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆವು. ಹಾಡುವ ಸಾಲಮ್ಮ ಅಲ್ಲೇ ಪಕ್ಕದ ಹಳ್ಳದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಕಾಯಲು ಹೋಗಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ ; ಸಿಗರೇಟಿನ ಚಟದ ಮೌನಿ ರಾಮಣ್ಣ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಬೇಡ ಅನ್ನುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. **ಸಾಲಮ್ಮ**ಜ್ಜಿಗೆ ದೂರ 'ದೇಶ'ದ ಜನ ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಬಂದಿದ್ದಾರಲ್ಲ ಅನ್ನುವ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ನಾನು ಅಲ್ಲೇ ಕೂತು '**ಕೊಣವೇಗೌಡ**' ಎಂಬ ಕಡುಜಿಪುಣನೊಬ್ಬನನ್ನು ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಗೇಲಿ ಮಾಡುತ್ತ ಸಾಗುವ ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ಲಾವಣಿಯೊಂದನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡೆ; ರಾಮಣ್ಣ ಯಾರ ಸೂಚನೆಯನ್ನೂ ಇಚ್ಚಿಸದೆ ಬೆಳೆಗೆ ಬಾಯಿಕ್ಕುವ ಎಮ್ಮೆಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ಆಗಲೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕತ್ತಲು ಕವಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಜ್ಜಿಯೊಡನೆ ಊರು ತಲುಪಿದೆವು.

ಮುಂದಿನ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಡುವವರಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಸಿ

ಆ ಊರಿನವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು. ಆಗಲೇ ತುಂಬಾ ಕತ್ತಲಾಗಿದ್ದು ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಸವೆಸಿರುವ ಕಾಲುದಾರಿಯ ಬೋಳು ಗುರುತನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗೆಯುತ್ತಾ ಸೈಕಲ್ ತುಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ನೀರವ ಮೌನದ ಇರುಳಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಸಾಗಿದರೂ ಮನೆಗಳ ಅಥವಾ ಬೆಳಕಿನ ಸುಳಿವೇ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳ-ದಿಣ್ಣೆ-ಕೊರಕಲುಗಳೆನ್ನದೆ ಯಾವ ದಿಕ್ಕು ಊರುಗಳೆನ್ನುವ ಗಮನವಿಲ್ಲದೆ ದಾರಿ ಕರೆದೊಯ್ದ ಕಡೆಗೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಹೋದೆವು. ಆ ದಾರಿ ಮಂದೆ ಕೆಲವು ಗುಡಿಸಲುಗಳ ನಡುವೆ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಏದುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ನಿಂತೆವು. ಹೊರಗೆ ಯಾರೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಪಕ್ಕದ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕರೆದು ಪರಿಚಯ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ ವಿವರಿಸಿದೆವು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಉತ್ತೇಜನಕಾರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂಚಿತವಾಗಿ, ಬಿಡುವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ-ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ, ನಿಂತ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಆಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಭ್ರಮೆಯೂ ನಮಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ಹತ್ತಿರದ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸಬರಾದ ನೀವು ರಾತ್ರಿ ಯಾರೂ ಸುಳಿಯದ ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಂದಿರೆಂದು ಆ ಜನ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ನೀರು ನಿಡಿ ಕೊಟ್ಟು ಉಪಚರಿಸಿದರು. ಹೇಮಗಿರಿಗೆ ನೀವು ಹೋಗುವುದಾದಲ್ಲಿ ಈಗ ಬಂದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿ ಬೇರೊಂದು ಬಳಸು ದಾರಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲ ಪರವಿಲ್ಲ ನಾವು ಬಂದ ಹಾಗೇ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತೇವೆ ; ಏನೂ ಗಾಬರಿಪಡಬೇಡಿ–ಅನ್ನುತ್ತಾ ನಾನು ಸೈಕಲ್ ಹತ್ತಿ ಹಾಗೆಯೇ ರಾಮಣ್ಣ ಈಗೇನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ಆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ : ಅವರು ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ತಡಮಾಡದೆ ತಮ್ಮ ವಾಹನವನ್ನು ಏರತೊಡಗಿದ್ದರು.

ಇನ್ನು ನನಗೆ ತೀರಾ ಪರಿಚಿತರಾಗಿರುವ ಚಿಕ್ಕತಾಯಕ್ಕ, ತಿಮ್ಮಕ್ಕ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ–ಮುಂತಾದ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿಯರಿಂದ ನನಗೆ ಬೇಕೆನಿಸಿದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಅವರ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಬಿಡುವಿನ, ಅನುಕೂಲದ ಹೊತ್ತು ನೋಡಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. ದೊಂಬಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಊರೂರ ಮೇಲೆ ಹೊರಟ ಮರಿಯಪ್ಪ ತೀರಾ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ನನ್ನೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ, ಕೆಲವು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ನನ್ನೊಡನಿದ್ದು ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವು ಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರು. ಆಗಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬರುವ ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರ ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ತೀರಾ ಬಿಡುವಾಗಿ ಕೂತು

ಕೋಲಾಟದ ಬಿಂಗಿಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಆ ಬಗೆಗಿನ ಅರ್ಥವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ನಮ್ಮ ಪಕ್ಕದ ದಶವಾರದ ಕಟ್ಟಮ್ಮ ಎಂಬ ಕಲಾವಿದೆ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತ್ರಿಪದಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಾ ಮಧುರವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು; ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ಮಯನಾಗಿ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹಾಡು ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿ, ನಾನು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಹಾಡು ಹೊಸವುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದ್ದು ಹಾಡುಗಾರ್ತಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ಉಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕೆ ಇನ್ನೂ ಇದೆ ಎನ್ನುವಂತೆ ಹಾಡುಹಾಡುತ್ತಲೇ ತುಂಟತನದಿಂದ ಕೈಸನ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನನಗೆ ಏನೂ ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಎರಡು ತ್ರಿಪದಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬರೆದುಕೊಂಡು ಉಳಿದುದ್ದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ಆ ಸಾಲುಗಳು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವನನ್ನು ಕುರಿತವುಗಳೆಂದು ನನಗೆ ಆಗ ಹೊಳೆಯಿತು. ಅವು, ಆಳದಲ್ಲಿ ಕೀಳರಿಮೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೆನ್ನುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಧಣಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡುವ ಪದಗಳಿರಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ನಡುಗಿದೆ ; ನನ್ನಿಂದ ಯಾವ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಆ ಅಪರಿಚಿತ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿ ನಾನು ಎಂದೂ ಮರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ಆತ್ಮೀಯ ನಗೆ ನಕ್ಕು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಬಗೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ನಡುವೆ ಸಂಭವಿಸುವ ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಇರಲಿ ಎನ್ನುವ ಏಕೈಕ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ತ್ರಿಪದಿಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರೊಡನೆ ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಸಂಬಂಧವನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ-ನಿರಾಳವಾಗಿ ಹಾಡಿಸಿ, ವಿವರ ಪಡೆಯುತ್ತಾ ; ಒಟ್ಟು ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಚರ್ಚಿಸಿ ಪರಸ್ಪರ ಬೆರೆಯುವ ಕ್ಷಣಗಳು ಮಧುರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಒಣಹಮ್ಮು, ದರ್ಪಡೌಲು, ಅಕ್ಷರದ ದೌಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ, ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ತೆರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನಾವಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜನ ಸಮುದಾಯದ ಮುಕ್ತ ಹಾಗೂ ಸುಪ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

- ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ

(೧೯೭೯)

ಫಕೀರವ್ವ ಗುಡಿಸಾಗರ

ಈಕೆ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥೆ ಆದರೂ ಆಶುಕವಿತೆ ಸೃಷ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣೆ. 'ಡಪ್ಪು' (ಹಲಗೆ) ಹಿಡಿದು ವೇದಿಕೆ ಏರಿ ಹಾಡತೊಡಗಿದರೆ ಎಂಥ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನೂ ಇವಳ ಕಂಠ ಸಿರಿಗೆ ತಲೆದೂಗಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತಕ್ಕೂ ಇವಳ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಗೂ ಗಾವುದ ದೂರ. ಜಾನಪದ ಧಾಟಿ ಹಿಡಿದು ಈಕೆ ಹಾಡುವ ಹಾಡಿಗೆ ಮರುಳಾಗದವರು ವಿರಳ. ಈ ಪರಿಯ ಮೋಡಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರೇ ಫಕೀರವ್ವ ಗುಡಿಸಾಗರ.

'ಗೀಯ... ಗೀಯ... ಗಾಗಿಯ... ಗೀಯ' ಪಲ್ಲವಿಯೊಂದಿಗೆ ಲಾವಣಿ ಹಾಡವ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಮೇಳಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಲವು. ಇಂಥ ಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಿಷ್ಟೇ ಪುರುಷರು, ಇಂತಿಷ್ಟೇ ಮಹಿಳೆಯರು ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ. 'ಡಪ್ಪು' (ಹಲಗೆ) ಹಿಡಿದು ಹಾಡುವ ಗಾಯಕ/ ಗಾಯಕಿಯದು ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ. ಉಳಿದವರು ಏಕತಾರಿ ವಾದ್ಯ ನುಡಿಸುತ್ತ ಹಾಡನ್ನು ಅನುಕರಿಸುತ್ತ ಪ್ರತಿ ವಾಕ್ಯದ ಕೊನೆಗೂ 'ಗೀಯ' ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ 'ಹಾಂ....ಮುಂದೇನಾತ್ರಿ?' 'ಹಾಂ ಹೇಳವ್ವ' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತ ಕಥೆ ಮುಂದುವರೆಸಲು ಪ್ರಧಾನ ಗಾಯಕನಿಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ 'ಕಲ್ಗಿ' (ಹರದೇಶಿ) ಎಂದರೆ ಪುರುಷಪ್ರಧಾನ ತಂಡ. 'ತುರಾಯಿ' (ನಾಗೇಶಿ)ಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರಧಾನ. 'ಕಲ್ಗಿ' (ಹರದೇಶಿ) ತಂಡದವರು ಸವಾಲು ಹಾಕಿದರೆ 'ತುರಾಯಿ' (ನಾಗೇಶಿ) ತಂಡದವರು ಪ್ರತಿ ಸವಾಲು ಒಡ್ಡುತ್ತಾರೆ. 'ಸವಾಲು-ಜವಾಬ್' ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ್ಷಣೆ. ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಸಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಗುಡಿಸಾಗರದ ಫಕೀರವ್ವ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರು. ಒಂದು ಕೈ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಡಪ್ಪಿನಿಂದ ದನಿ ಹೊಮ್ಮಿಸುತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಇಡುತ್ತಾ ಎಡ-

ಬಲದ ಜನರಿಗೆ ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಉತ್ತರಿಸುವ ಎಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕರ ಹರೆಯದ ಫಕೀರವ್ವ ಗುಡಿಸಾಗರ ಅವರ ಗಾಯನದ ವೈಖರಿ ನೋಡಿಯೇ ಸವಿಯಬೇಕು.

ಫಕೀರವ್ವ ಜನಿಸಿದ್ದು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಳದ ಬಡ ಕುಟುಂಬವೊಂದರಲ್ಲಿ. ಹರಿಜನ ಮರಿಯಪ್ಪ-ನೀಲವ್ವ ತಂದೆ-ತಾಯಿ. ತನ್ನ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಗಾಯನದ ಅಪಾರ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಮರುಳಾಗಿದ್ದ ಫಕೀರವ್ವ, ಹತ್ತು ವರ್ಷದವಳಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ತಾಯಿಯ ತೌರೂರಾದ ಹೆಬ್ಬಾಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಮನ್ನೀಕಟ್ಟಿ ಗಂಗೂಬಾಯಿ ಎಂಬವರ ಹಾಡು ಕೇಳಿ, ತಾನೂ ಹಾಗೆ ಹಾಡಬೇಕೆಂಬ ಛಲ ತೊಟ್ಟಳು. ಬಾಲಕಿಯ ಈ 'ಛಲ'ಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿ 'ಗುರು' ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹಾಡನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆದವರು ಸೋದರಮಾವ ಹೆಬ್ಬಾಳದ ಹನುಮಂತಪ್ಪ. ಸ್ವತಃ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಈಡಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ನಿಂತ ಫಕೀರವ್ವ, ಗದುಗಿನ ಶ್ರೀ ಶಿವಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದರು. ಮದುವೆ ಆಗದ ಅವರಿಗೆ ಬಾಳ ಸಂಗಾತಿ ಎಂದರೆ ಜಾನಪದ ಗಾಯನ.

ಸೋದರಮಾವನ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ಫಕೀರವ್ವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಪ್ರಗತಿಪರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವಲ್ಲೂ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಸರ್ಕಾರದ 20 ಅಂಶಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಯೋಜನೆ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ನಿವಾರಣೆ, ಮದ್ಯಪಾನ, ಧೂಮಪಾನ- ಹೀಗೆ ಸಮಾಜದ ಹಲವು ಅನಿಷ್ಟಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಫಕೀರವ್ವ ಹೋರಾಟದ ಹಾಡು ಹಾಡಿದವರು. ಕೇವಲ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಜನ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ಹಣ ಪಡೆದು ಕೈಮುಗಿದು ಹೊರಟಿದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು.

ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಸಮಾಜದ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ಬಂದ ಈ ಜಾನಪದ ಗಾಯಕಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮಾತ್ರ ಎಂದಿಗೂ ಸುಧಾರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ನವಲುಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಬ್ಬಾಳ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ತಂಗಿ ಮರಿಯಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಆಕೆಯ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಫಕೀರವ್ವನಿಗೆ ಸಂದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ-ಗೌರವಗಳು ಹಲವಾರು. ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ (1984), ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ (1994), **ಜಾನಪದಶ್ರೀ** ಪ್ರಶಸ್ತಿ (1998) ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದವು.

“ಒಂಬತ್ತು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡಬಲ್ಲೆ” ಎನ್ನುವ ಫಕೀರವ್ವ ಜಾನಪದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈಗಾಗಲೇ ಐವರಿಗೆ ತನ್ನ ಜಾನಪದ ‘ಗೀಗೀ’ ಪದಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯಧನ ನೀಡಿದೆ. ಕಳೆದ ಹದಿಮೂರು, ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ್ದ ಬಂಗಾರದ ಪದಕ ಮಾರಿ ಔಷಧಿ ಕೊಂಡು ತಂದರು.

“ರೊಕ್ಕ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿ ಅಂತ ನಾನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಯಾವತ್ತೂ ಕೇಳಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುವ ಫಕೀರವ್ವ, “ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಆರಾಮಾದೆ” ಎಂದು ಫಕೀರವ್ವ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಭಾವುಕರಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

- ಶಶಾಂಕ

ಹಿರಿಯಡ್ಕ ಗೋಪಾಲರಾವ್

ಈ ವರ್ಷದ **ಜಾನಪದ** ಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಭಾಜನರಾಗಿರುವ ಎಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತರ ಹರೆಯದ ಹಿರಿಯಡ್ಕ ಗೋಪಾಲರಾವ್ ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗದ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು. ಬದುಕಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಯಕ್ಷಗಾನ ಮೇಳದ ನಂಟನ್ನೇ ಉಸಿರಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಗೋಪಾಲರಾಯರ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಯಕ್ಷಗಾನ ಇತಿಹಾಸ ಪುಟಗಳ ರಮ್ಯಲೋಕ.

ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿರಿಯಡ್ಕ ಗೋಪಾಲರಾವ್ (ಜನನ: 1919) ಅವರ ಹುಟ್ಟೂರು. ತಂದೆ : ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್. ತಾಯಿ : ಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಮನೆತನದ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಬಂದದ್ದು ಬಂಟಸಾಲೆ ವೃತ್ತಿ (ಅಕ್ಕಿ, ಸೀಗೆ, ಮೆಣಸು, ಅರಿಶಿನ, ಕಾಸರಕನ ಬೀಜ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ). ಅಜ್ಜ ಗೋವಿಂದಯ್ಯನವರ ಕಾಲದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ದಿನಗಳು, ಗೋಪಾಲರಾವ್ ಅವರ ಬಾಲ್ಯದ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವ ಅಪಾರ. ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನ, ಮದುವೆ-ಮುಂಜಿ ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಗಟ್ಟಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ತಾಳಮದ್ದಳೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ನೆನಪು ರಾಯರ ಮನದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಅಚ್ಚ ಹಸರು. ಆಗ ಗದ್ದೆ ಬಯಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಯಕ್ಷಗಾನವೆಂದರೆ ಬಾಲಕ ಗೋಪಾಲನ ಪಾಲಿಗೆ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ.

ತಂದೆ ಮನೆಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಕರಗಿ ಬಡತನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ, ಬಾಲಕ ಗೋಪಾಲ ತಾಯಿ ಜೊತೆ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಜ್ಜ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ತಾಯಿಯ ತಂದೆ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಉಡುಪಿಯ ರಥಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. (ಉಡುಪಿಯಲ್ಲೇ ಒಂದೂ ಹೋಟೆಲ್ ಇರದ ಕಾಲ ಅದು!) ಉಡುಪಿ ಅನಂತೇಶ್ವರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ.

ಸೋದೆಮಠದ ಎದುರಿನ ಅಂಗಳ ಆಗ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ದಿ ಪಡೆದ ಸ್ಥಳ. ಉಡುಪಿಯಲ್ಲೂ ಗೋಪಾಲನನ್ನು ಬಿಡದೆ ಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸೆಳೆತ.

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಉಡುಪಿಯಿಂದ ಹಿರಿಯಡ್ಕಕ್ಕೆ ಮರಳಿದ ಗೋಪಾಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲೂ ಭಾಗಿಯಾದ. ತಂದೆಗೆ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದ ಕಾರ್ಕಳದ ನಾಗಪ್ಪ ಕಾಮತ್, ರುಕ್ಮಯ್ಯ ಕಾಮತ್ ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮದ್ದಳೆ ವಾದನವನ್ನು ಕಂಬದ ಮರೆಯಲ್ಲೇ ನಿಂತು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ, ಸತತ ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆಸಿ ಗೋಪಾಲ ಮದ್ದಳೆ ಬಾರಿಸುವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವಿಣ್ಯತೆಗಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ!

ತಂದೆ ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್ ಅವರಿಂದ ಮದ್ದಳೆ, ಗುರು ನಾಗಪ್ಪ ಕಾಮತ್ ಅವರಿಂದ ನೃತ್ಯ, ಹರಿಕಂಡಿಗೆ ಮುಕುಂದನಾಯ್ಕರಿಂದ ಚೆಂಡೆ ಕಲಿತು ಪೆರ್ಡೂರು ಮೇಳದ ಮೂಲಕ ಯಕ್ಷರಂಗ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಗೋಪಾಲರಾವ್, ಮೊದಲು ನಟಿಸಿದ್ದು ಸ್ತ್ರೀ ವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿ. 'ರತ್ನಾವತಿ ಕಲ್ಯಾಣ'ದ ಸೌರಂಭೆ ಪಾತ್ರ. ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಸಂಗ 'ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಕಾಳಗ'. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾರದನ ವೇಷ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಉದ್ದಗಲ ಮೇಳ ಸಂಚರಿಸಿ, ಪ್ರಸಂಗ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಮೂಲಕ ಗೋಪಾಲರಾಯರು ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿದರು.

1935ರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯಡ್ಕ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ಗೋಪಾಲರಾಯರು, ಪಾತ್ರಧಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದರೂ, ಮರುವರ್ಷ ಒತ್ತು ಮದ್ದಳೆಗಾರರಾಗಿ (ಪ್ರಸಂಗ ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ಮದ್ದಳೆ ಬಾರಿಸುವುದು) ಬಡ್ತಿ ಪಡೆದರು. ಆಗ ಅವರು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಬಳ ಐದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ತ್ತೊಂಬತ್ತು ರೂ!

ಮರುವರ್ಷ ಅಮೃತೇಶ್ವರಿ ಮೇಳ ಸೇರಿದ ರಾಯರು ಅನಂತರ ಸೇರಿದ್ದು ಮಂದರ್ತಿ ಮೇಳ. ಹಾರಾಡಿ ರಾಮ, ಹಾರಾಡಿ ಕುಷ್ಟ, ಹಾರಾಡಿ ಮಹಾಬಲ, ಶೇಷಗಿರಿ ಭಾಗವತರು ಮುಂತಾದ ಅತಿರಥ ಮಹಾರಥರಿದ್ದ ಮಂದರ್ತಿ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲರಾವ್ ಪಡೆದ ಅನುಭವ ಅಪಾರ.

ಸಂಬಳದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬೇಸರಗೊಂಡು ಮೇಳ ತೊರೆದ ಗೋಪಾಲರಾಯರು ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳಿ 1942 ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈಗೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆ ಸೇರಿ ಏಳನೆಯ

ತರಗತಿವರೆಗೆ ಕಲಿತರು. 1945 ರಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ಮಂದರ್ತಿ ಮೇಳ ಸೇರಿದ ರಾಯರು, ನಿವೃತ್ತರಾಗುವವರೆಗೂ (1978) ಆ ಮೇಳದಲ್ಲೇ ಮದ್ದಳೆಗಾರರಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದರು. ಶೇಷಗಿರಿ ಭಾಗವತ ಹಾಗೂ ಜಾನುವಾರುಕಟ್ಟೆ ಗೋಪಾಲ ಕಾಮತ್ ಅವರ ಭಾಗವತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ತಾವು ಮದ್ದಳೆಗಾರರಾಗಿ ದುಡಿದದ್ದು ತಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಪುಣ್ಯವೆಂಬುದು ರಾಯರ ನಂಬಿಕೆ.

ಬಡಗುತಿಟ್ಟಿನ ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರುವ ಈ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದ ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಅವರ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿಕಟವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ಮದ್ದಳೆಗಾರರಾಗಿ ಸಹಕರಿಸಿದರು. ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದಾಗ (1970) ವೀರಭದ್ರ ನಾಯಕ್, ನೀಲಾವರ ರಾಮಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ದುಡಿದ ಗೋಪಾಲರಾಯರು, ಆಧುನಿಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಿಕಾ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಅಸ್ತಿಭಾರ ಹಾಕಿದರು. ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಅನಂತರ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಇನ್ನಿತರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಗರಿಗೂ ಅನುಕರಣೀಯವಾದವು.

ಕಾರಂತರ ಮೂಲಕ ಪರಿಚಯವಾದ ಮಾರ್ಥಾ ಆ್ಯಷ್ಟನ್ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ 'ಅಳಿಯನ ಸಂತಾನ'ದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದ ಪೀಟರ್ ಕ್ಲಾಸ್–ಈ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಗೋಪಾಲರಾಯರು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರು. ಮಾರ್ಥಾ ಆ್ಯಷ್ಟನ್, ರಾಯರಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಮೇಲೆ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ಬರೆದು ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿ ಪಡೆದರು. ಈ ಇಬ್ಬರು ಶಿಷ್ಯರ ಕರೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಅಮೆರಿಕಾಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ರಾಯರು (1979) ಅಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಬ್ರಹ್ಮಾವರದ 'ಅಜಪುರ ಗಣಪತಿ ಸಂಘ'ದ ಯಕ್ಷಗಾನ ತಂಡ ಬಿ ವಿ ಆಚಾರ್ಯರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಮೆರಿಕಾ, ಜರ್ಮನಿಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದಾಗ ಅವರ ಜೊತೆಗೂಡಿ ರಾಯರು (1980-81) ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಿದೇಶ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ 'ಅಭಿಮನ್ಯು', 'ಲವ ಕುಶ ಕಾಳಗ' ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಗೆ ಮದ್ದಳೆ ನುಡಿಸಿ ವಿದೇಶಿಯರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು. ತಮ್ಮ ಯಕ್ಷಗಾನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಕು ಶಿ ಹರಿದಾಸಭಟ್ಟರು ನೀಡುವ

ಸಹಕಾರವನ್ನು ರಾಯರು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

1972 ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಂಗೀತ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಗಳಿಸಿದ ರಾಯರು ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದರು. **ಮದ್ದಳೆಯ ಮಾಯಾಲೋಕ** ಗೋಪಾಲರಾಯರ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ. (ನಿರೂಪಣೆ: ಕೆ ಎಂ ರಾಘುವ ನಂಬಿಯಾರ್, ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಜಾನಪದ ರಂಗಕಲೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ, ಉಡುಪಿ) ಇದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಏಳು-ಬೀಳಿನ ಚಿತ್ರಣ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಈ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆ, ಜೊತೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿ ಜನರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ- ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿರುವುದು ಈ ಕೃತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

- ಶಶಾಂಕ

ಸುಕ್ರಿ ಬೊಮ್ಮಗೌಡ

ಗಿರಿಜನರಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನೇ ಮುಡಿಪಾಗಿಟ್ಟು ಅವರಿಗಾಗಿ ದುಡಿದ ವೆರಿಯರ್ ಎಲ್ವಿನ್ ಒಮ್ಮೆ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಗೊಂಡರ ಕಲಾವಿದನೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಹಾಡಿಯ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಹಾದುಹೋದ ಹೊಸ ರೈಲು ಹಳಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಆ ಕಲಾವಿದ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ–'ಮೊದಲಿಗೆ ನಾವೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ತುಂಬಾ ಸಿರಿವಂತರಾಗಿದ್ದೆವು. ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದೆವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರೈಲು ಬಂತು. ಆ ರೈಲಿನ ಚಂದ ನೋಡಿ ನಮ್ಮ ದೇವರು ಕೂಡ ಅದನ್ನು ಹತ್ತಿ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದ. ಈಗ ನಾವೆಲ್ಲ ಬಡವರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಪಟ್ಟಣದವರು ಸಿರಿವಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ'. ಆಧುನಿಕತೆ ಗಿರಿಜನರ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ.

ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ತನ್ನ ಕಲಾ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಅತ್ಯುನ್ನತ **'ಜಾನಪದಶ್ರೀ'** ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಸುಕ್ರಿ ಬೊಮ್ಮಗೌಡ ಅವರನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟ ನನಗೆ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಎದುರಾದವು. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕೊಂಕಣ ರೈಲ್ವೆ ಬಂತು. ಸೀಬರ್ಡ್ ನೌಕಾ ನೆಲೆ ಬಂತು. ಕೈಗಾ ಬಂತು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಅನೇಕ ಅಣೆಕಟ್ಟೆಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾದವು. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದಾಪುಗಾಲಿನಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ನಂಬಿಕೆ. ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬೇಕೆಂಬುದು ನಿಜ.

ಆದರೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡಯೋಜನೆಗಳು ಸಣ್ಣ ಸಮುದಾಯಗಳ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದರ ಕಡೆಗೂ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. "ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಂತೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಜಮೀನು ಹೋಯಿತು. ಮನೆ ಮಠ ಹೋದವು. ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ನಂಬಿದ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಇದರಿಂದ ಕೆಡುಕೇ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು" ಎಂದು ಕೊಂಕಣ ರೈಲ್ವೆ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವ ಸುಕ್ರಿ, ಅರಣ್ಯ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರ ವಿರುದ್ಧ ತೀವ್ರ ನೋವಿನಿಂದ ಕಿಡಿ

ಕಾರುತ್ತಾಳೆ. "ಆಗ ಅರಣ್ಯ ಹೇಗಿತ್ತು? ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ! ಸುತ್ತಲ ಏಳೇಳು ಲೋಕವೂ ಅರಣ್ಯವೇ. ಅರಣ್ಯ ಬಿಟ್ಟರೆ ಸಮುದ್ರ ಅಷ್ಟೆ. ಈಗ ಬರೇ ಎಕ್ಕೇಸನ್(ಅಕೇಶಿಯಾ)ಗಿಡ. ಅದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲೂ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಬರೀ ಬೆಂಕಿ". ಇದು ಸುಕ್ರಿಯ ಅನುಭವದ ಮಾತು.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಹೆಸರಾದ ತಾಣ. ಕಡಲು ಮತ್ತು ಪರ್ವತಗಳ ನಿರಂತರ ಚುಂಬನ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಗುಡುಗುಡಿಸಿ ಹರಿದು ಬರುವ ನದಿಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಬೆಟ್ಟ ಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಲೀನಾವಾಗುವ ರೀತಿಯಂತೂ ಅಸದೃಶ್ಯ ಅಂಕೋಲಾದಿಂದ ನಾಲ್ಕೈದು ಕಿ.ಮೀ. ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮೊರೆವ ಸಾಗರದಿಂದ ಕೆಲವೇ ಅಡಿಗಳ ಈಚೆ ಇರುವ ಒಂದು ಸುಂದರ ತಾಣ ಬಡಗೇರಿ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಅನೇಕ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಬಡಗೇರಿಯೂ ಒಂದು. ಬಡಗೇರಿಯ ಪುಟ್ಟ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿನ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನ ತೋಟಗಳ ನಡುವೆ ಗೊಪ್ಪೆ ಗೊಪ್ಪೆಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ನೂರಾರು ಗುಡಿಸಲುಗಳು, ಗುಡಿಸಲ ಮುಂದೆ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಸಾರಿಸಿ ಅಂದಗೊಳಿಸಿದ ಅಂಗಳ. ಅಂಗಳ ಮತ್ತು ಗುಡಿಸಲ ಗೋಡೆಯ ತುಂಬ ರಂಗೋಲಿ ಚಿತ್ತಾರ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಒಡಲಿನ ಸೌಂದರ್ಯವತಿಯರು. ಮುಗ್ಧತೆಯೇ ಮೈವೆತ್ತ ಎಣ್ಣೆಗೆಂಪಿನ ಮಂದಹಾಸದ ತುಟಿಗಳು. ಕುಪ್ಪಸವಿಲ್ಲದ ಬತ್ತಲು ಎದೆಗೆ ಇಳಿಬಿಟ್ಟ ರಂಗುರಂಗಿನ ಹತ್ತಾರು ಮಣಿಸರಗಳ ಮಾಲೆ. ನೀಳ ತೋಳಿಗೆ ತೋಳಬಂದಿ. ಕಾಲಿಗೆ ಕಡಗ. ಎಲೆ ಅಡಿಕೆಯ ರಂಗಿಗೆ ಕೆಂಪಾದ ಹಲ್ಲು, ಸದಾ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡ ಬತ್ತಲೆ ಬೆನ್ನಿನ ಕಡುಗಪ್ಪು ಬಣ್ಣ ಅವರ ಶ್ರಮದ ಸಂಕೇತ. ಅವರ ದಷ್ಟಪುಷ್ಟ ಮೈಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಮಂದಹಾಸ ಅವರ ನಿರಂತರ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಆರೋಗ್ಯಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ತಾನು ಒಬ್ಬಳಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಲಾವಿದೆ ಸುಕ್ರಿ. ಕೂತಲ್ಲಿ ನಿಂತಲ್ಲಿ ನೂರು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲಬಲ್ಲ ಮಾಟಗಾತಿ. ಸೋಬಾನೆ, ಜೋಗುಳ, ದೇವರ ಪದಗಳು, ಕಥನ ಕವನಗಳು ಮುಂತಾಗಿ ಹೇರಳ ಸಂಪತ್ತನ್ನೇ ತನ್ನೆದೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಸುಕ್ರಿ ಹಾಡಲು ಕುಳಿತಳೆಂದರೆ ಹಲವು ರಾತ್ರಿಗಳು ಹಗಲಾಗುತ್ತವೆ. ಕೇಳಲು ಕುಳಿತ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಮುದಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಇಂಥ ಸಮೃದ್ಧ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿ ಸುಕ್ರಿ ಕೇವಲ ಪದ ಹಾಡುವವಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಹರಳು ಹುರಿದಂತೆ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಎಂಥವರ ಜೊತೆಗೂ ವಾದಕ್ಕೂ ಇಳಿಯಬಲ್ಲ ಛಲಗಾತಿ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಬಡತನ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆ, ಪರಿಸರ ನಾಶ, ಮದ್ಯಪಾನ ಪಿಡುಗು ಮುಂತಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು

ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ಬಿಚ್ಚಿಡುತ್ತಾಳೆ ಸುಕ್ರಿ. ಒಂದಕ್ಷರವನ್ನೂ ಕಲಿಯದ ಈ ನಿರಕ್ಷರ ಕುಕ್ಷಿಯ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಯಂತೂ ಇದೆ. ಅದರ ಪ್ರಭೆ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿತವರನ್ನು ಮಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮಹಾಕವಿಯೊಬ್ಬನ ಸಾನಿಧ್ಯದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವರ್ಣನೀಯ ಅನುಭವ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಕಥೆಯ ಮೂಲಕ, ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ದುಷ್ಟಾಂತಗಳ ಮೂಲಕವೇ ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳುವ ಸುಕ್ರಿ ಹುಟ್ಟು ಕಲಾವಿದೆ ಎಂಬುದಂತೂ ನಿರ್ವಿವಾದ.

ಸುಮಾರು 65ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದಿರುವ ಸುಕ್ರಿಯ ಜೀವನ ಕೂಡ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ವಸ್ತುವಾಗುವಂಥದ್ದು. ತನ್ನ ಹನ್ನೆರಡನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮದುವೆಯಾದ ಸುಕ್ರಿಯನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆಯಾದ ಬೊಮ್ಮಗೌಡನಿಗೆ ಆಗ 48 ವರ್ಷಗಳಂತೆ! ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಸಿಗುವುದೇ ಅಪರೂಪವಾಗಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೊಮ್ಮಗೌಡ ಕಾದು ಕಾದು 12 ವರ್ಷದ ಬಾಲೆ ಸುಕ್ರಿಯನ್ನು ವರಿಸಿದ್ದ! “ಅಮ್ಮನೋರು ಮೈನೆರೆದಾಗ ಅಯ್ಯನೋರು ದಂಡಿಗೆ ಏರುದ್ರು” ಎಂದೂ “ಮುದುಕನ ಹೆಂಡತಿ” ಎಂದೂ ಜನ ಕೀಟಲೆ ಮಾಡಿದ್ದುಂಟು. ಕೂಲಿಯೇ ಜೀವನ. ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡವನೆ ದೈವ ಎಂದು ಸುಕ್ರಿ ಬಾಳಿದಳು. ಗಂಡ ತೀರಿಕೊಂಡಾಗ ಸುಕ್ರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹರೆಯ. ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅಂಬಾರಕೊಡ್ಲಿನ ಶಿರ್ಕುಲಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿದ ಸುಕ್ರಿ ತಾನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ಬದುಕಿದವಳೇ. ‘ಅವರೆಲ್ಲ ಎರಡು ಸಿದ್ದೆ ಅಕ್ಕಿ ತಂದರೆ ನಾನು ಒಂದು ಸಿದ್ಧೆಯನ್ನಾದ್ರೂ ತರುತ್ತಿದ್ದೆ’ ಎನ್ನುವ ಸುಕ್ರಿಗೆ ಮಹಾ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ. ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಅನುಭವವಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ವಿಧವೆಯಾಗಿಯೂ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿ ಬದುಕನ್ನೇ ಸುಕ್ರಿ ನೀಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇವತ್ತಿಗೂ ಕೂಲಿಯೇ ಜೀವನಾಧಾರ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಹಾಗೆ ಆಗಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದ್ದೇ ತಡ, ಸುಕ್ರಿ ಒಂದು ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಕಥೆ ಹೇಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ಅದು ಒಂದು ನವಿಲಿನ ಕಥೆ. ಗಂಡು ನವಿಲಿಗೆ ಬಾಣ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟ ಬೇಟೆಗಾರ ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಡನ ತರಿಸಿಕೊಡುವ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದ್ದ ಪತಿಯೇ ಹೋದ ಮ್ಯಾಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಗಂಡನ ಗೊಡವೆಯಾಕೆ? ಬೇಡ ಎಂದು ಹೆಣ್ಣು ನವಿಲು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತದೆ. ನವುಲಕ್ಕಿಯೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ ನರಮನುಷ್ಯೆಯಾದ ನಾನು ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಇದು ಸುಕ್ರಿಯ ಅಂತರಾಳದ ನೈತಿಕ ನಂಬಿಕೆ.

ಸುಕ್ರಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕತೆ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಲಿತಳು? ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ

ಇಡೀ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜವೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತವಾದದ್ದು. ಶಿವ ಮತ್ತು ಪಾರ್ವತಿಯರು ಕೊಟ್ಟ ಹಾಲು-ಅಕ್ಕಿಯಿಂದಲೂ ಬಲೀಂದ್ರದೇವ ನೀಡಿದ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯಿಂದಲೂ ನಾವು ಬದುಕಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ನಂಬುವ ಈ ಜನರ ಇಡೀ ಬದುಕು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ್ದು. ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬ, ತೊಳಸಿಹಬ್ಬ, ಹೊಸತಿನ ಹಬ್ಬ, ಬೂರೆ ಹಬ್ಬ, ಗದ್ದೆ ಗಂಡನ ಹಬ್ಬ, ಬಲೀಂದ್ರನ ಹಬ್ಬ ಮುಂತಾಗಿ ತಮ್ಮದೇ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದ ಹಬ್ಬಾಚರಣೆಗಳನ್ನುಮಾಡುವ ಇವರಲ್ಲಿ ಅಳೆದಷ್ಟೂ ಹಾಡುಗಳ ಬಳ್ಳ. ಮೊಗೆದಷ್ಟೂ ಕಥೆಗಳ ಸಾಗರ. ಗುಮಟೆಯ ಸದ್ದಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಹಾಡುವ ಗಂಡಸರ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಸುಗ್ಗಿ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳೂ ಇವೆ. ತಮ್ಮದೇ ನ್ಯಾಯಪದ್ಧತಿ, ತಮ್ಮದೇ ವೈವಾಹಿಕ ಪದ್ಧತಿ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಹಲವು ಪರಂಪರಾಗತ ಜ್ಞಾನ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು. ಇಂಥ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸುಂದರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಕಾಡಿನ ಕುಸುಮ ನಮ್ಮ ಸುಕ್ರಿ. ತನ್ನ ತಾಯಿ ದೇವಿ ಮತ್ತು ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಲಿತು ನಂತರ ತನ್ನ ಪರಿಸರದಿಂದ ಹಾಡು ಕಲಿತ ಸುಕ್ರಿ, ತನ್ನ ಪ್ರತಿಭಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಬೆರೆಸಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳ ಉದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣಳಾದವಳು. ತನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಂತ ಯಾರನ್ನು ಕುರಿತು ಬೇಕಾದರೂ ತಟ್ಟನೆ ಹಾಡುಕಟ್ಟಿ ಹಾಡಬಲ್ಲ ಜಾಣ್ಮೆಯುಳ್ಳ ಸುಕ್ರಿ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಬಿಟ್ಟವಳಲ್ಲ. ಮೂಲ ಧಾಟಿ, ಬನಿ ಹಾಗೂ ದನಿಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲ ಬಳಗಕ್ಕೂ ಅದನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಹಠ ಮತ್ತು ಔದಾರ್ಯ ಅವಳದು. ಮಾದೇವರಾಯ. ಚಂದನರಾಯ, ರಾಮ - ಲಕ್ಷ್ಮಣ. ಐರಾವತ. ಕುಂತಿಕಥೆ, ಸಿರಿಕವುಲಿ ಮುಂತಾದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡುವ ಸುಕ್ರಿ ಬಲಿಂದ್ರರಾಯ. ಗೋವಿಂದರಾಯ. ತಂಗಿ ತುಳಸಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಕರಿದೇವರ ಬಗೆಗಿನ ಕಥನ ಕವನಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕಳೆ, ನಾಟಿ, ಮದವೆ, ಸೋಬಾನೆ, ಸುಗ್ಗಿ, ಮುಂತಾದ ಬಿಡಿ ಹಾಡುಗಳಂತೂ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ.

ಆಧುನಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಕಲುಷಿತಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸುಕ್ರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕೋಪ. ತಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಗೌಡ - ಬುಧವಂತರ 'ಸೀಮೆ ಹಾಗೂ ಚಪ್ಪರಕೂಟ'ದ ನ್ಯಾಯಪದ್ಧತಿಯೇ ಸರಿಯಾದದ್ದು ಎಂದು ನಂಬಿರುವ ಸುಕ್ರಿಗೆ ಕಿತ್ತಾಡಿ ಕೋರ್ಟು ಕಚೇರಿ ಹತ್ತುವವರ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ಮರುಕವಿದೆ. ಮದ್ಯಪಾನದಿಂದಾಗಿ ಇಡೀ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಮಾಜವೇ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಮರುಗುವ ಸುಕ್ರಿ, ಮದ್ಯಪಾನ

ವಿರುದ್ಧದ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿ ನಾಯಕತ್ವ ವಹಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ದಿ. ಕುಸುಮಾ ಸೊರಬ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ, ಅಂಕೋಲಾ, ಕಾರವಾರ, ಶಿರ್ಶಿ ಹಾಗೂ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಕಚೇರಿಗಳ ಮುಂದೆ ಧರಣಿ ನಡೆಸಿದ್ದಾಳೆ. ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಾಗಿಯೇ ಬಡಗೇರಿ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಯಾವ ಗಂಡಿಗೂ ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡುವ ಧೈರ್ಯ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಸುಕ್ರಿ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಬಡಗೇರಿಯ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕುಣಿತಗಳೆನಿಸಿದ 'ತಾರ್ಲೆ, ಪಗಡೆ, ಬಿದರಂಡೆ' ಮುಂತಾದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಸುಕ್ರಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಅಪಾರ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ತನಗೆ ಬಂದ **ಜಾನಪದ**ಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಇಡೀ ನಮ್ಮ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೇ ಬಂದದ್ದು ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಂಥ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಕಲಾವಿದೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ **ಜಾನಪದ** ಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರ ತನ್ನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

- ಹಿ ಚಿ ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ

ಹಾದಿ ಬದಿಯ ಜಾದೂಗಾರ

ಹಾಸನದ ಸಯ್ಯದ್ ಹುಸೇನ್ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಡಿಗಾರ. ತನ್ನ ಯಕ್ಷಿಣಿಯ ಮೂಲಕ ಸಾವಿರಾರು ಜನರನ್ನು 'ಮೋಡಿ' ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುವ ಸಯ್ಯದ್ ಹುಸೇನ್‌ಗೆ 'ಯಕ್ಷಿಣಿಗಾರ' ಎಂಬ ಪದದಂತೆಯೇ 'ಜನರ ಮೋಡಿಗಾರ' ಎಂಬುದೂ ಅನ್ವರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಕ್ಷಿಣಿ ಮತ್ತು ಹಾವಾಡಿಸುವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ 82 ವಸಂತಗಳನ್ನು ಕಳೆದಿರುವ ಹುಸೇನ್ ಶಾಲೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲು ತುಳಿದವರಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಆರು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಅವರು ಯಕ್ಷಿಣಿಯ ಮೋಡಿಯಂತೆಯೇ ಎರಡು ತಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪುಟ್ಟ ತಂಬೂರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತದ 'ಜಾದೂ'ವನ್ನೂ ಉಣಬಡಿಸಬಲ್ಲರು.

ಕಳೆದ 43 ವರುಷಗಳಿಂದ ಊರೂರು ಸುತ್ತಿ ಯಕ್ಷಿಣಿ ಮಾಡುವುದು, ಹಾವಾಡಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಕಲೆಯನ್ನು ಬೀದಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಅಪರೂಪದ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಈ ಬಾರಿ (1998) ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ **'ಜಾನಪದ ಜಾದು'**ವಿಗಾಗಿ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡಿ, ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ.

ಸಯ್ಯದ್ ಹುಸೇನರ ತಂದೆ ಸಯ್ಯದ್ ಮೌಲಾನಾ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ಸಯ್ಯುದ್ಬಿ ಮೂಲತಃ ಹಾವಾಡಿಗರು. ಹಾಸನದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾವಾಡಿಸುವುದನ್ನೇ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಕಂಡು ಕೊಂಡವರು. ಸಯ್ಯದ್ ಹುಸೇನ್‌ಗೆ ಹಾವಾಡಿಸುವುದು ತಂದೆಯಿಂದ ಬಂದ ಬಳುವಳಿ. 1955 ರಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತ ಯಕ್ಷಿಣಿಗಾರ ಪಿ.ಸಿ. ಸರ್ಕಾರ್ ಹಾಸನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭ. ಅದು ಹ್ಯಾಗೋ ಅವರ ಜಾದೂ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೋಡಿ ಅದರೆಡೆ ಆಕರ್ಷಿತರಾದ ಸಯ್ಯದ್ ಹುಸೇನ್ ಸರ್ಕಾರ್‌ರನ್ನು ಕಾಡಿ-ಬೇಡಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕಲ್ಕತ್ತಾಕ್ಕೆ ಪಯಣಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ, ಸರ್ಕಾರ್ ಅವರ ಜಾದೂ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಸೇರಿದ ಸಯ್ಯದ್ ಹುಸೇನ್‌ರ ಪ್ರತಿಭೆ ಗುರುತಿಸಿದ ಸರ್ಕಾರ್, ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು

ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಹುಸೇನರಿಗೆ ಧಾರೆ ಎರೆದರು. ಈ ಜಾದೂ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ ಎಂಬುವವರು ಹುಸೇನ್‌ಗೆ ಜಾದೂ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದರಂತೆ. ಸುಮಾರು ಆರು ವರುಷಗಳ ಕಾಲ ಪಿ.ಸಿ. ಸರ್ಕಾರ್ ತಂಡದೊಂದಿಗೆ ಸುತ್ತಿ ಅಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತ ಹುಸೇನ್ ಅನಂತರ ಹಾಸನಕ್ಕೆ ಮರಳಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಊರಿಂದೂರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಜಾದು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುವ, ಆ ಮೂಲಕ ಜನರನ್ನು ರಂಜಿಸುವ ಕೆಲಸ ಆರಂಭ. ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಎರಡಾಣೆ-ಮೂರಾಣೆ ಮಾತ್ರ. ಇದರಲ್ಲೇ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಯ್ಯದ್, ತಮ್ಮ ಕಲೆಯಲ್ಲೇ ಖುಷಿ ಕಂಡವರು, ತೃಪ್ತಿ ಪಟ್ಟವರು.

ಈ ಯಕ್ಷಣಿಗಾರನಿಗೆ ಒಟ್ಟು ಒಂಬತ್ತು ಮಕ್ಕಳು. ಆರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಜಾದೂಗಾರರು ಎಂಬುದೊಂದು ವಿಶೇಷ. ಮೈಸೂರಿನ ಲಲಿತ ಮಹಲ್, ಸದರನ್ ಸ್ಟಾರ್ ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಹೋಟೇಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಸೇನರ ಮಕ್ಕಳು ಜಾದೂಗಾರರಾಗಿ ಹೋಟೇಲಿಗೆ ಬರುವ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇತರರನ್ನು ತಮ್ಮ ಯಕ್ಷಿಣಿಯಿಂದ ರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರಿಗೂ ಹೊಟ್ಟೆಬಟ್ಟೆಗೆ ಕಮ್ಮಿಯಿಲ್ಲ. ಪುತ್ರರಿಗೆಲ್ಲ ತನ್ಮೂಲಕ ಯಕ್ಷಿಣಿಯನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆದು ಅವರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಹುಸೇನ್ ಮತ್ತಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಯ್ಯದ್ ಹುಸೇನ್ ಕೂಡ ಹಾಸನದ ಅಶೋಕಾ ಹೋಟೇಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಜಾದೂ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. 'ಹೋಟೇಲಿಗೆ ಬರುವ ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ನನ್ನ ಯಕ್ಷಿಣಿಗೆ ತಲೆದೂಗಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಖುಷಿಗೆ ಮತ್ತೇನು ಬೇಕು ?' ಎಂದು ಮುಗ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಹುಸೇನ್. ಈ ರೀತಿ ಹುಸೇನರ ಯಕ್ಷಿಣಿ ನೋಡಿ ತಲೆದೂಗಿ, ಪ್ರಶಂಸಾ ಪತ್ರ ನೀಡಿದವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಲಂಕಾದ ಖ್ಯಾತ ವಿಚಾರವಾದಿ ಅಬ್ರಾಹಂ ಕೋವೂರ್, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಗೀತಗಾರ ರವಿಶಂಕರ್, ಹಲವಾರು ಸಂಸತ್ ಸದಸ್ಯರು. ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳ ರಾಯಭಾರಿಗಳೂ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರ ಪ್ರಶಂಸಾ ಪತ್ರಗಳು ಹುಸೇನರ ಪುಟಾಣಿ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಅಡಕ.

ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೊಗೆ ಉಗುಳುವುದು, ಬೆಂಕಿ ಬರಿಸುವುದು, ಅನಂತರ ನೂರಾರು ಮೊಳೆಗಳನ್ನು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೊರ ತೆಗೆಯುವ ಚಮತ್ಕಾರ ಹುಸೇನರ ಯಕ್ಷಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. 'ರೋಪ್ ಟ್ರಿಕ್'ನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಚಮತ್ಕಾರಿಕ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ 25ರ ಜಾದೂಗಾರರಿಗಿಂತ

ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಹುಸೇನ್ ಅವರಂತೆಯೇ 25ಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕು ಹಲವಾರು ಚಮತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾತಿನ ಮೋಡಿ ಇವರ ಮತ್ತೊಂದು ಆಸ್ತಿ. ಸುಮಾರು ಒಂದು-ಒಂದೂವರೆ ಗಂಟೆಗಳ ಯಕ್ಷಿಣಿ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟ ತಂಬೂರಿಯ ಸಂಗೀತ 'ಸಾಥಿ'. ನಾಟಿ ವೈದ್ಯವೂ ಹುಸೇನ್‌ರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ವಯಸ್ಸು ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರಚಲಿತ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಯಕ್ಷಿಣಿಯ ನಿರೂಪಣೆಯ ಮಾತಿನ ಮೋಡಿಗೆ ಬಳಸುವುದರಲ್ಲೂ ಹುಸೇನ್ ನುರಿತವರು. ಹೋಟೇಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಿಣಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ದಿನಕ್ಕೆ 200 ರೂಪಾಯಿಗೆ ಕಮ್ಮಿ ಇಲ್ಲದಂತೆ ದುಡಿಯುವ ಹುಸೇನ್ ಇದೀಗ ಹೊಸ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಸನದ ಸ್ಲಂ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಹುಸೇನರ ಸದ್ಯದ ಬಯಕೆ. ಇಚ್ಛೆ ಪೂರೈಸಿದರೆ 'ಈಶ್ವರ ಅಲ್ಲಾ ತೇರೇ ನಾಮ್' ಎಂಬ ನುಡಿಗೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಮೌಲ್ಯ ದೊರಕಬಹುದು. ಬೇರೆ ಹಲವು ಕಲಾವಿದರಂತೆ ಏನನ್ನೂ ಕೇಳದ ಹುಸೇನ್ 'ಈಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸುವ ತನ್ನ ಬಯಕೆ ಈಡೇರಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ಸರಕಾರ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಿದ್ದರೆ ಮಾಡಲಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತಮಗಾಗಿ ಸರಕಾರದಿಂದ ಏನೂ ಕೋರಿಕೆ ಇವರ ಬಳಿಯಿಲ್ಲ. 'ನಂಗೆ ಹಣ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರು ಮುಖ್ಯ. ಅದನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ಕೊನೇ ಉಸಿರು ಇರುವವರೆಗೂ ಯಕ್ಷಿಣಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು ಎಂಬುದು ನನ್ನಾಸೆ' ಎನ್ನುವ ಹುಸೇನ್ ಸರಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ನಿಗರ್ವಿ. ಕಳೆದ ವರುಷ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ 'ಗಿಲಿ ಗಿಲಿ' ಜಾದೂ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಹುಸೇನ್ 'ಬೀದಿ ಬದಿಯ ಜಾದೂಗಾರರು' ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅವರ ಒಟ್ಟು 'ಯಕ್ಷಿಣಿ' ಬದುಕನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಈ ಜಾದೂಗಾರನಿಗೆ ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಾರಿ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ.

- ಎಚ್ ಟಿ ಅನಿಲ್

ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಪ್ರತಿಭೆ

ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಉರಿಬಿಸಿಲು, ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿಶಾಲ ಬಯಲಿನ ಮೇಲೆ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ದಣಿದ ಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಇಳಿದು, ಗಿರಿಸೀಮೆಯ ಉದಿಬಾಗಿಲಿನ ಮೂಲಕ ನುಸುಳಿ, ಬುಡಕಟ್ಟು ವಿಭಾಗದ ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಂದಲಿಗೆ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರ ದಾಸಪ್ಪ ಗಣೆ ಊದುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಸಾಥಿಯೊಂದಿಗೆ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜುಂಜಪ್ಪನ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ದನಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ನಿಂತಿತು. ಇಡೀ ಗಿರಿಸೀಮೆಯ ಕಾವಲಿನಲ್ಲಿ ಅಂದು ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಹಬ್ಬದ ಸಂಭ್ರಮ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಿದ್ಧರು ಬೆಟ್ಟದೊಳಮ್ಮ
ನಿದ್ದುರಗಣ್ಣಿನ ಬಿದುರಮ್ಮ
ಸೋಬಾನ ಪಾಡಮ್ಮ
ಸ್ವಾಮಿ ಒಡ್ಡು ವಾಲಗದೊಳಗೆ
ಧ್ವನಿಗೂಡಿ ಬಾರಮ್ಮ
ಸರಸ್ವತಿಯೇ ನೀನು । ಪಾದ ನೆನೆದೇವಮ್ಮೋ

ಎಂದು ದಾಸಪ್ಪ ಆರಂಭಿಸಿದ ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಾಯಕ **ಜುಂಜಪ್ಪ** ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಗಾಯನ ನಾಲ್ಕುದಿನಗಳ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಮಾಡಿ, ಕೇಳುಗರನ್ನು ಪುರಾಣ-ಇತಿಹಾಸಗಳ ಸ್ಮೃತಿಕೋಶದ ಹೊಸದೊಂದು ಮಾಯಾಲೋಕಕ್ಕೆ ಅರಿವಿಗೆ ಬಾರದಂತೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಿತು.

ಕನ್ನಡ ಮೌಖಿಕ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆ ಕಂಡ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರತಿಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡ್ಗಾನಹಟ್ಟಿ ದಾಸಪ್ಪ ಕೂಡ ಒಬ್ಬರು. ಅಕ್ಷರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸೋಂಕಿಲ್ಲದ ಇವರು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಮಧುಗಿರಿಗೆ ಕೂಗಳತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಾಡ್ಗಾನಹಟ್ಟಿ ಗ್ರಾಮದವರು. ಇವರ ತಂದೆ ಬಸವ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ. ತಾಯಿ ಗೊಲ್ಲಗಾತಿ ಚಿಕ್ಕನಾಗಮ್ಮ. ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ ಆ ಸುತ್ತಿಗೆ

ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ 'ಗಣೆ' ಕಲಾವಿದ. ಏಳು ಹಗಲು, ಏಳು ರಾತ್ರಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ 'ಗಣೆ' ಊದಬಲ್ಲೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ. ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಜನಾಂಗದ ನಾಗರೀಕತೆಯ ವಿಕಾಸವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಕೋಶದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ದೇಸಿ ಪರಂಪರೆಯ ಅನಧಿಕೃತ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ.

ನಮ್ಮ ಕುಲನಾಯಕ ಜುಂಜಪ್ಪನ ಪದವನ್ನು ನಮ್ಮ ತಾತ, ನಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ಕಲಿಸಿದನಂತೆ, ನಮ್ಮಪ್ಪನಿಂದ ನಾನು ಕಲಿತೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಹಾಡುಗಾರ ದಾಸಪ್ಪ **ಸಿತ್ತಯ್ಯ ಕಾಟುಮುಲಿಂಗರ ಹುಟ್ಟಿನ ಸಂದು**ನಿಂದ **ಮಾವುಗಳ ಕೊಂದ ಸಂದು**ವರೆಗಿನ ಹದಿಮೂರು ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 28,364 ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ ತನ್ನ ಜನಾಂಗದ ಹುಟ್ಟು, ನಾಗರೀಕತೆ, ದೈವ, ಹೋರಾಟ, ಪಶುಪಾಲನೆ ಮುಂತಾದ ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರ ಜೀವನದ ಸಂಕೀರ್ಣವೂ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯವೂ ಆದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು 'ಗಣೆ'ಯ ಹಿತವಾದ ನಾದದೊಂದಿಗೆ, ತನ್ನ ಎಡಗೈಯನ್ನು ಎಡಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಆನಿಸಿಕೊಂಡು. ಜುಂಜಪ್ಪನ ಕಥಾಧಾರೆ ಹರಿದ ಹಾಗೆ, ಬಲಗೈಯನ್ನು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸುತ್ತಾ ಹಾಡುವ ದನಿಗೆ, ಬಿಸಿಲು, ಬೀಸುವ ಗಾಳಿ, ಇರುಳಿನ ಸಾಥಿಗಳಾದ ಚಂದ್ರ, ತಾರೆಗಳೂ ನಿಂತು ಮೈಮರೆಯುತ್ತವೆ.

ಜುಂಜಪ್ಪ ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೀರ. ಅಲೆಮಾರಿ ಜನಾಂಗವಾದ ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಶುಪಾಲನೆಯನ್ನೇ ಕಸುಬಾಗಿವುಳ್ಳವರು. ತಮ್ಮ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಕೃಷಿಭೂಮಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದರ ವಿರುದ್ಧ ನಿರಂತರ ಸೆಣಸಾಡಿದವರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜುಂಜಪ್ಪನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲೆಮಾರಿ, ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷ ಹಲವು ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಂದಾಜಿನಂತೆ 45ರ ಪ್ರಾಯದ ಜಾನಪದ ಪರಂಪರೆಯ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸೊತ್ತಾದ ದಾಸಪ್ಪ, **ಜುಂಜಪ್ಪ**ನ ಕಾವ್ಯದ ಸಮಸ್ತ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ತುದಿನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ವೃತ್ತಿಗಾಯಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. 'ಗಣೆ', 'ಜುಂಜಪ್ಪ'ನ ಕಾವ್ಯದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ. ಬಿಸಿಲನ್ನು ಕರಗಿಸಿ, ಗಾಳಿಯನ್ನು ಹಗುರಾಗಿ ತೇಲಿಸಬಲ್ಲ 'ಗಣೆ'ಯ ನಾದದಿಂದ 'ಜುಂಜಪ್ಪ'ನ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಪರಿಮಳಿಸುತ್ತಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅನೇಕ ಪಾತಳಿಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.

ಮಾರ್ಗ ಪರಂಪರೆಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನೇ

ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡುವ, ನಮ್ಮ ನೆಲದ ಮರೆಯ ನಿಧಾನದಂತಿರುವ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಜಾನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಒಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅವೈದಿಕ ದರ್ಶನವನ್ನು ಅಗಾಧವಾಗಿ ತೆರೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾವ್ಯಗಳ ನಿರಂತರ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ - ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತಾದ ಹೊಸಬಗೆಯ ಚಿಂತನೆಗಳು ಆರಂಭಗೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ.

- ಜಿ ವಿ ಆನಂದ ಮೂರ್ತಿ

ಗೋಡೆ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆ

ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಿಂಚನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವ, ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಅಭಿನಯ ಮತ್ತು ನಟನಾ ಕೌಶಲ್ಯವಿರುವ ಗೋಡೆ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಅಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸ್ಟಾರ್ ಕಲಾವಿದ. ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಶತಕವನ್ನು ಕಳೆದಿರುವ ಈ ನಟ ಈ ವರ್ಷದ (1999) ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರು.

ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಕಲಾವಿದ ಕೆರೆಮನೆ ಶಿವರಾಮ ಹೆಗಡೆಯವರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪರಂಪರೆಯ ಯಕ್ಷನಟರಾಗಿರುವ ಗೋಡೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ನಟನೆಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ರೀತಿಯ ಸದಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡವರು. ಅಭಿನಯ, ನೃತ್ಯ, ನಟನೆ ಮತ್ತು ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶುದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಅದರೊಡನೆ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆರೆಮನೆ ಮಹಾಬಲ ಹೆಗಡೆ, ಕೆರೆಮನೆ ಶಂಭು ಹೆಗಡೆ ಮತ್ತು ಚಿಟ್ಟಾಣಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಹೆಗಡೆಯವರಿಂದ ಮೂಲಪಾಠ ಕಲಿತ ಗೋಡೆಯವರು, ನಂತರ ತಮ್ಮದೇ ಕುಣಿತದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಯಕ್ಷಗಾನದ ಹಲ ಕೆಲವು ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಗೋಡೆಯವರು ಮಾತ್ರ ಸೈ ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನಿಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು. ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲದ ಬ್ರಹ್ಮ, ರಾಮಯಣದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಕಲ್ಪನೆಯ ರೂಪುಕೊಟ್ಟರು. ನಾಯಕ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿನಾಯಕ ಎರಡೂ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿದರು. ತಮ್ಮ ಆರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿ ಅಭಿನಯಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಅವರ ಅರ್ಧಶತಕದ ಕಲಾಜೀವನ ಅತ್ಯಂತ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರವಾದದ್ದು.

ಗೋಡೆ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆ ತಮ್ಮ 15ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊಳಗಿಯ ಸೀತಾರಾಮ ಭಾಗವತರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಯಕ್ಷರಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಪಾತ್ರವೇ ವಾಲಿವಧೆಯ ತಾರೆ. ಸಿದ್ದಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಶಿರಳಗಿಯ ಅಗಸೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಹಣಜಿಬೈಲು ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಅವರ ರಂಗ ಪ್ರವೇಶ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಗಿಡ್ಡವೇ ಎನ್ನುಬಹುದಾದ ಸದೃಢ ಶರೀರದ, ಮುಖ ಮೈ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಈ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿ ನಟನಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀವೇಷವೇ ಯೋಗ್ಯ ಎಂಬುದು ಅಂದಿನ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾರಸಿಕರ ಅಭಿಮತ. ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯತ್ಯಯವಾಗದಂತೆ ಸುಮಾರು 10 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಗೋಡೆಯವರು ಮಾಡಿದ್ದು ಸ್ತ್ರೀವೇಷಗಳನ್ನು, ಹಣಜಿಬೈಲು ಮೇಳದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ತರುವಾಯ ಮಿತ್ರ ಅನಂತ ಹೆಗಡೆ ಕೊಳಗಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ **ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾ ಸಂಘ, ಕೊಳಗಿ** ಇದನ್ನು 1956 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಅವರು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಪುರುಷ ವೇಷ ಹಾಕಿದ್ದು ಶಿರಳಗಿಯ ನರಸಿಂಹ ಜನಾರ್ದನ ದೇವಾಲಯದ ಎದುರು ಹಾಕಿದ್ದ ಯಕ್ಷ ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ. ಅದು ಗದಾಯುದ್ಧದ ಕೌರವನ ಪಾತ್ರ. ಕೆರೆಮನೆ ಶಿವರಾಮ ಹೆಗಡೆಯವರ ಅಪಾರ ಜನಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸಿದ್ದ ಗದಾಯುದ್ಧದ ಕೌರವನ ವೇಷವನ್ನು ಅಂದು ಗೋಡೆಯವರು ಪಾತ್ರ ಹಾಕಿದರು. ಜನರು ಈ ಹುಡುಗ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ ಎಂದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರು ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲ.

ಯಕ್ಷಗಾನರಂಗದ ಅತಿರಥ- ಮಹಾರಥರಾದ ಕೆರೆಮನೆ ಮಹಾಬಲ ಹೆಗಡೆ, ಶಂಭು ಹೆಗಡೆ, ಚಿಟ್ಟಾಣಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಹೆಗಡೆ ಮುಂತಾದವರೊಡನೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ಮಾಡಿದ ಗೋಡೆಯವರು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದವರು ಕೆರೆಮನೆ ಶಿವರಾಮ ಹೆಗಡೆಯವರು ಎಂದು ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮೂರೂರು ದೇವರು ಹೆಗಡೆಯವರ ಮೇಳದಲ್ಲಿ, ತಾವು ಸೈರಂಧ್ರಿ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದನ್ನು ಅಂದು ತಮ್ಮೊಡನೆ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕಲಾವಿದ ಶಿವರಾಮ ಹೆಗಡೆ ಕೆರೆಮನೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಇಂದು ಕೂಡ ತಾವು ಯಕ್ಷರಂಗ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೆರೆಮನೆ ಮಹಾಬಲ ಹೆಗಡೆ, ಕೆರೆಮನೆ ಶಂಭು ಹೆಗಡೆ ಮತ್ತು ಚಿಟ್ಟಾಣಿ ರಾಮಚಂದ್ರ

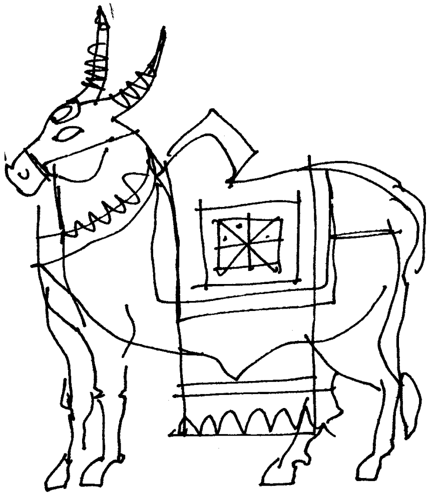

ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚುವುದಾಗಿ ಹೇಳುವ ಗೋಡೆ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆ ಈಗ ವ್ಯವಸಾಯ ಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ಹಾಕುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕುಣಿಯುವ ಉಮೇದು ಬಂದರೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈಗಲೂ ಅಂದಿನ ತಮ್ಮ ಯೌವನದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿದಂತೆ ಮಿಂಚುತ್ತಾರೆ.

- ರವೀಂದ್ರ ಭಟ್ ಬಳಗುಳಿ

ಜುಂಜಪ್ಪನ ಪದಗಳ ಗಿಡ್ಡ ಜ್ಜ

ಜುಂಜಪ್ಪ ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರ ಒಬ್ಬ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೀರ. ಆ ಜನಾಂಗದ ಆರಾಧ್ಯದೈವ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜುಂಜಪ್ಪ ಎಲ್ಲರಂತೆ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದವನು. ಪಶುಪಾಲಕ ವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಮಹಾಭಾರತದ ಕೃಷ್ಣನಂತೆ ಅಪೂರ್ವತೆಯಿಂದ ಮೆರೆದವನು. ಅಳಿಯಂದಿರ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಹಿಸದ 'ಕಂಬೇರ ಕುಲ'ದ ತನ್ನ ಸೋದರ ಮಾವಂದಿರಿಗೆ ಸಿಂಹಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಕಾಡಿದವನು. ಕುಲದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ, ಪಾವಿತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲು ಸದಾ ಹೋರಾಡಿದವನು. ತಾನು ಸತ್ತರೂ ಪವಾಡ ಸದೃಶ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿಬಂದು ಸೋದರ ಮಾವಂದಿರ ಹಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ನಾಶ ಮಾಡಿದವನು. ತನ್ನ ಶೀಲ-ಶೌಚ, 'ವೀರ-ಧೀರ, ಆದರ್ಶ ನಡವಳಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆ ಜನಾಂಗದ ಕಣ್ಮಣಿಯಾಗಿ ಪುರಾಣವಾದವನು. ಹೀಗೆ ಜನ- ಮನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತ ಈತನ ಬದುಕು ಹಾಡಾಯಿತು, ಹಾಡು ಮಹಾಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು.

ಮಧ್ಯಕರ್ನಾಟಕದ ಪೂರ್ವಭಾಗದ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ- ಊರಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ 'ಹಟ್ಟಿ'ಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವ ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಜುಂಜಪ್ಪನ ಹೆಸರು, ಕತೆ ಮನೆ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಹಟ್ಟಿಗೆ ಹತ್ತೆಂಟು ಜನ ಜುಂಜಪ್ಪನನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದೊಂದು 'ಸಂದು' ಹಾಡುವ ಮಂದಿ 'ಹಿಡಿ-ಹಿಡಿ' ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಜುಂಜಪ್ಪನ ಕಾವ್ಯದ ಬೀಸು ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳದ್ದು. ಇದೊಂದು ಜನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯ. ಜುಂಜಪ್ಪನ ಕತೆ ಒಂದೆರಡು ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ಮುಗಿಸುವಂತಹುದಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕೆ ನಿರಂತರವಾದ ಹಲವು ರಾತ್ರಿಗಳೇ ಬೇಕು!

ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನ-ಮನದಲ್ಲಿ ಮಲೆಮಹದೇಶ್ವರನಿಗೆ ಇರುವ ಸ್ಥಾನ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೈಲಾರಲಿಂಗನಿಗೆ ಇರುವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು -ಮಧ್ಯಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜುಂಜಪ್ಪ ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಮೂವರನ್ನೂ

ಕುರಿತು ಜನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಮಲೆಮಹದೇಶ್ವರನೂ ಜುಂಜಪ್ಪನಂತೆ ಒಬ್ಬ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೀರನಾದರೆ, ಮೈಲಾರಲಿಂಗ ಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬ ಪುರಾಣವ್ಯಕ್ತಿ. ಮಲೆಮಹದೇಶ್ವರನಿಗೆ 'ಗುಡ್ಡ'ರು ಇದ್ದಂತೆ, ಮೈಲಾರಲಿಂಗನಿಗೆ 'ಗೊರವಯ್ಯ'ಗಳು ಇದ್ದಂತೆ- ಜುಂಜಪ್ಪನಿಗೆ 'ಜುಂಜಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆಯೋರು ಮತ್ತು ಜುಂಜಪ್ನ ಬಸವ್ನೋರು' ಎಂಬ ಗಣೆ ಹಿಡಿದು ಹಾಡುವ 'ವೃತ್ತಿಗಾಯಕ'ರಲ್ಲದೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಬಿಡಿ ಹಾಡುಗಾರರೂ, ಮಹಿಳಾ ಹಾಡುಗಾರರೂ ಉಂಟು. ಆದರೆ ಬಿಡಿ ಹಾಡುಗಾರರಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಜುಂಜಪ್ಪನ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನೇ ಕರತಲಾಮಲಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಾಲಗೆ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸುವ ಮಂದಿ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರು!

ಅಂಥ ಅಪರೂಪದ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಗಿಡ್ಡಜ್ಜನದು ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ. ಈತನದು ಸಾವಿರ ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಹ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ. ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಳ್ಳಕೆರೆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೇ ಅಂಟಿಕೊಂಡಂತೆ ಇರುವ ಕಾಟಪ್ಪನ ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ. ನಗರದ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಸೋಂಕು ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಆತನನ್ನು ಬದಲಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಆರಡಿ ಎತ್ತರದ ಆಳು, ದಷ್ಟಪುಷ್ಟವಾಗಿ ಮೈತುಂಬಿಕೊಂಡ ದೇಹ, ಮೊಣಕಾಲಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ 'ಸೆಳ್ಳ' (ನಿಕ್ಕರ್), ಮೊಣಕೈ ದಾಟುವ ಅರ್ಧತೋಳಿನ ಷರಟು,ತಲೆಗೆ ಬಿಳಿಯ ಭಾರೀ ರುಮಾಲುಪೇಟ, ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿ. ಇದು ಗಿಡ್ಡಜ್ಜ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಾನ್ಯ ವೇಷ.

ಕಂಬಳಿ ಹಾಸಿ, ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿ ಹಚ್ಚಿ, ಊದಿನ ಕಡ್ಡಿ ಬೆಳಗಿ, 'ಗಣೆ' (ಇದು 4-5 ಅಡಿ ಉದ್ದದ ನಾಲ್ಕು ರಂಧ್ರಗಳಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಕೊಳಲನ್ನು ಹೋಲುವ ಬಿದಿರ ಕೋಲು, ಗಣೆಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಜುಂಜಪ್ಪನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಜನ ಭಯ-ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ) ವಾದ್ಯಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಹಸ್ತದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಅರ್ಧ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ, ತಾರಕ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ 'ದೊಡ್ಡೊಬ್ಬೇಲಿರುವ-' (ಜುಂಜಪ್ಪ ಸಮಾಧಿಯಾಗಿರುವ ಕಳುವೋರಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿರಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿದೆ.) ಕಲಿವೀರ ಜುಂಜಪ್ಪನನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡತೊಡಗಿದನೆಂದರೆ ಕಲಿಯುಗ ಜನಪದ ಯುಗವಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಗಣೆಯ ನಾದದ ಓಂಕಾರ, ಭೃಂಗದ ಬೆನ್ನೇರಿ ಬಂದ ಕಲ್ಪನಾವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವುದೋ ಕಾಲಾತೀತ ನಾದದ ಜಾನಪದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ರೋಮಾಂಚಕಾರೀ ಅನುಭವ

ರಸದೂಟವನ್ನು ಬಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಅತ್ತ ಪದ್ಯವೂ ಅಲ್ಲದ, ಇತ್ತ ಗದ್ಯವೂ ಅಲ್ಲದ 'ಪದ್ಯಗಂಧಿ'ಯಾದ ಗಣೆಯ ಹಾಡಿನ ಪದ್ಯಶೈಲಿ ಆತ್ಮೀಯ ಧಾಟಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದುದು. ಗಿಡ್ಡಜ್ಜನಿಗೆ ವರದಾನವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಕಂಚಿನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಗಂಟೆಯ ಠೇಂಕಾರದ ಅನುಭವ ಆಗುತ್ತದೆ. ಗಣೆನಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿ ಹಾಡುತ್ತಾ- ಹಾಡುತ್ತಾ ಶೃಂಗಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪುವ ಪರಿ ಅಪೂರ್ವವಾದುದು.

ಗಣೆನಾದದ ಒಂಟಿಧ್ವನಿಯ ಏಕತಾನತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮಿಂಚಿನಂತಹ ಧ್ವನಿಯ ಏರಿಳಿವುಗಳು, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ವರ್ಣನೆ, ನಾಟಕೀಯ ಉಚ್ಚಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಜೀವತುಂಬಿ ವೈವಿಧ್ಯಗೊಳಿಸುತ್ತಾ; ತನ್ನನ್ನೇ ಮರೆತು ಹಾಡುತ್ತಾ ಇರವನ್ನೇ ಮರೆಸಿಬಿಡುವ ಅಪೂರ್ವ ತನ್ಮಯತೆ ಅನನ್ಯವಾದುದು. ಮುದ್ರಿಸಿದರೆ ಸಾವಿರಾರು ಪುಟಗಳಾಗುವ ಗಣೆಪದಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಹಾಡುವ ರೀತಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಗಿಡ್ಡಜ್ಜ ತನ್ನ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದ ಪಶುಪಾಲಕ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕ್ಯ ಕಂಡವನಿಗೆ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಒಲಿದು ಬಂದ ಈ ಪದ ಜೀವನದ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನೂ ಕಾಣಿಸಿತು. ಬಾಲ್ಯದ ಗೆಳೆಯನಾಗಿ ಗಂಟುಬಿದ್ದ ಈ ಪದವನ್ನು ಮಡಿಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೇ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವನಾದ ಗಿಡ್ಡಜ್ಜನೊಂದಿಗೆ ಈ ಪದವೂ ಬೆಳೆದು ಹೆಮ್ಮರವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯರು ದೇವರ ಪಾದ ಸೇರಿದ್ದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯನಾದ ಗಿಡ್ಡಜ್ಜನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿನ ಎತ್ತಪ್ಪನ ದೇವಸ್ಥಾನದ 'ಗುಡಿಗೌಡಿಕೆ'ಯ ದೊಡ್ಡಸ್ಥಿಕೆ ಕೊರಳಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಒಣ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಈ ಗೌಡಿಕೆ ಬಡತನದಿಂದ ಜೀವನ ದುರ್ಭರವಾದಾಗ ಜುಂಜಪ್ಪನ ಪದಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಸುವ 'ಸಂಜೀವಿನಿ'ಯಾದವು. ಹೀಗೆ ಹಟ್ಟಿಯ ಜನಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆಳದಿಂಗಳ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಲೇ ವಯಸ್ಸು ಕಳೆದು ಅರವತ್ತು ಮುಟ್ಟಿದವನು ಗಿಡ್ಡಜ್ಜ. ಆದರೇನು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಸುಖವೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಬಡತನವೂ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಕಾಡಿನ ಕುಸುಮವಾಗಿ ಹಾಡಿಗೆ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಗಿಡ್ಡಜ್ಜ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದುದು- ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ನೇರವಂಶಸ್ಥರಾದ, ಅದೇ ಕಾಟಪ್ಪನ ಹಟ್ಟಿಯ ವಾಸಿಗಳಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಪಿ.ಆರ್. ವೀರಭದ್ರನಾಯಕ ಅವರ ಮೂಲಕ. ಈತನ ಅದ್ಭುತ

ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಭದ್ರಾವತಿ ಆಕಾಶವಾಣಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದ ನಂತರ ಇವರ ಜುಂಜಪ್ಪನ ಹಾಡುಗಳು ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರತೊಡಗಿದವು. ಉಡುಪಿಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಜಾನಪದ ರಂಗಕಲೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ಸಂಶೋಧಕ ಎಸ್.ಎ. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಈ ಕಲಾವಿದನ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಗೆ ಬೆರಗಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಉಡುಪಿಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಜುಂಜಪ್ಪನ ಪದಗಳ 'ಆಡಿಯೊ ವೀಡಿಯೊ' ಮಾಡಿದರು. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ನಡೆಸಿದ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಜನಪದ ಕಲಾಮೇಳದಲ್ಲಿ ಈ ಕಲಾವಿದನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಲಾಯಿತು. ರಾಜ್ಯ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಕೂದಲೆಳೆಯ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು!

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತು ದಾಟಿ ಎಪ್ಪತ್ತರಕ್ಕೆ ದಾಪುಗಾಲು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಗಿಡ್ಡಜ್ಜನಿಗೆ ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡ ಗಂಟು ಬಿತ್ತು. ಕಲ್ಲಿನಂತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕುಸಿಯತೊಡಗಿದ. ರಾಜ್ಯ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯಿಂದ ಎರಡು ಬಾರಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ನೆರವು ದೊರೆಯಿತು. ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟದಕ್ಕೂ ಪರದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಿಡ್ಡಜ್ಜ ಶಾಶ್ವತ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿ ಮಾಸಾಶನಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಿದರು. ಸಂದರ್ಶನವೂ ನಡೆಯಿತು. ಮಾಸಾಶನಕ್ಕೆ ಇವರ ಆಯ್ಕೆಯೂ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಮಾಸಾಶನ ಮಾತ್ರ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ! ಅಶಕ್ತ ವಯೋವೃದ್ಧ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾಸಾಶನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣವನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಸರ್ಕಾರ 1986 ರಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ತಮ್ಮ ಜೀವಮಾನವಿಡೀ ಕಲೆಗೆ ಬದುಕು ತೇಯ್ದು, ಜನರನ್ನು ರಂಜಿಸಿದ ಬಾಳಸಂಜೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಲಾವಿದರ ನೆರವಿಗೆ ಬರುವುದು ಸರ್ಕಾರದ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಆದರೆ ಒಂದು ದಿನ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಗಿಡ್ಡಜ್ಜ ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದರು. ಮಾಸಾಶನಕ್ಕಾಗಿ ಚಾತಕಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷ ಕಾದ ಈ ಜನಪದ ಕೋಗಿಲೆ ಕಾಯುವುದರಲ್ಲೇ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿತು. ಮಾಸಾಶನ ದೊರೆತಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದನೇನೋ!

ಸಾವಿನ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಾವಿರಾರು ಕಲಾವಿದರು ಸರ್ಕಾರದತ್ತ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗಿಡ್ಡಜ್ಜನಂತಹ ಅಪೂರ್ವ ಕಲಾವಿದನ ಸಾವಾದರೂ ಸರ್ಕಾರದ ಕಣ್ಣು ತೆರಸೀತೇ?

- ಮೀರಾಸಾಬಿಹಳ್ಳಿ ಶಿವಣ್ಣ

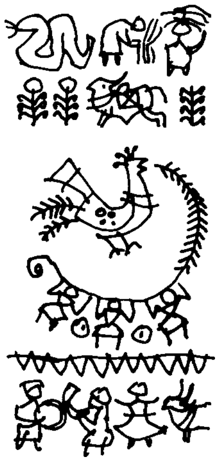

ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ಕಲಾವಿದರು - ೧೯೯೯

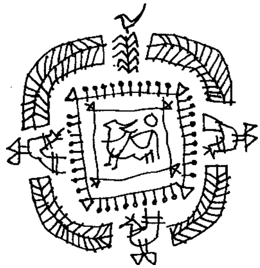

ಚಿಣ್ಣಯ್ಯ
ಬುಡಕಟ್ಟು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಇರುಳಿಗರು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನಾಂಗ. ಇಂದಿಗೂ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಎಲ್ಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ದೂರ ಉಳಿದಿರುವ ಜನಾಂಗ. ತನ್ನದೇ ಆದ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಆಚರಣೆ, ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗ ಜಾನಪದೀಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮಾತೃಕೆಯಂತಿದೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆ, ರಾಮನಗರ ತಾ. ಕೂನಮುದನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಚಿಣ್ಣಯ್ಯ (70) ಇರುಳಿಗರು ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಹಿರಿಯ ಕಣಿ ಕಲಾವಿದ. ಅಕ್ಷರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದ ಚಿಣ್ಣಯ್ಯ, ತನ್ನ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ವಿಕಾಸ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಜೀವನವಿಧಾನ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಎಳೆಎಳೆಯಾಗಿ ತೆರೆದಿಡುವ ಅಪರೂಪದ ಕಲಾವಿದ. ಇರುಳಿಗರಲ್ಲಿ **ಕಣಿ** ಹೇಳುವುದು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕಲೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಮೈಸೂರಿನ ರಾಮನಗರ, ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ, ಕನಕಪುರ, ಆನೇಕಲ್ಲು, ಮಾಗಡಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಇರುಳಿಗರು, ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಸಮೀಪದ ಹೊಸೂರು, ಥಳಿ (ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಗಡಿಭಾಗ) ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಚದುರಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿರುವ ಜನಪದ ಕಥೆ, ಕಾವ್ಯ, ಗಾದೆ, ಕೃಷಿ ಆಚರಣೆ ಹಾಗು ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಮೃದ್ಧ ವಿವರಗಳು ಇನ್ನೂ ಶೋಧಿತವಾಗಬೇಕಿದೆ. (ಸತ್ತವರನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಈಗಲೂ ಇರುಳಿಗರಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ)

ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕಣಿ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಲಿತಿರುವ ಚಿಣ್ಣಯ್ಯ ಕಣಿ ತಮಟೆಯನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಆನಿಸಿಕೊಂಡು **"ದಿಡದಂ ಧಂ, ದಿಡಧಂ ಧಂ, ದಿಡಧಂ ದಿಡಧಂ ಧಂ"** ಎಂದು ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಬಾರಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ದೈವವನ್ನು ನೆನೆದು ಕಣಿ ಹೇಳಲು ಕುಳಿತನೆಂದರೆ, ಭೂತ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲಗಳು ವರ್ತಮಾನದ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ತಳುಕುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೇಳುಗರು ತಲೆದೂಗುವಂತೆ ಮೋಡಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಬುಡಕಟ್ಟು ಕಲಾವಿದ ಚಿಣ್ಣಯ್ಯ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಒಳಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಪರೂಪದ ಜಾನಪದ ಪ್ರತಿಭೆ.

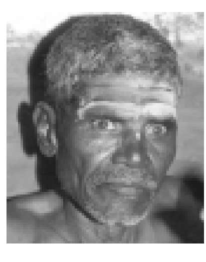

❍

ಕೂನಮುದ್ದನಹಳ್ಳಿ, ರಾಮನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆ

ಕೇದಗಡಿ ಗುಡ್ಡಪ್ಪಗೌಡ

ಕಾಸರಗೋಡು ಪ್ರಾಂತ್ಯ : ಯಕ್ಷಗಾನ

ಕರಾವಳಿ ತೀರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾಸರಗೋಡು ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು, ಅದರ ಎಲ್ಲ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳಿಂದ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವೇ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೇದಗಡಿ ಗುಡ್ಡಪ್ಪ ಗೌಡ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಪ್ರತಿಭೆ.

ಕಾಸರಗೋಡು ತಾಲ್ಲೂಕು ದೇಲಂಪಾಡಿ ಗ್ರಾಮದ ಕೇದಗಡಿ ಮನೆತನದ ಗುಡ್ಡಪ್ಪಗೌಡ (1928)ರ ತಂದೆ: ಸುಬ್ರಾಯಗೌಡ, ತಾಯಿ : ಗೌರಮ್ಮ. ತಮ್ಮ ಹನ್ನೆರಡನೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಲಾವಿದ ಕೀರಿಕ್ಕಾಡು ಮಾಸ್ತರ್ ವಿಷ್ಣುಭಟ್ಟರಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ದೀಕ್ಷೆಪಡೆದರು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಕೇದಗಡಿ ಗುಡ್ಡಪ್ಪ ಗೌಡರ ಯಕ್ಷಯಾತ್ರೆ, ಅವರನ್ನು ಕದ್ರಿ ಮೇಳದವರೆಗೆ ಎಳೆದು ತಂದಿತು. ಆ ಬಳಿಕ ಮೂಲ್ಕಿ, ಕೂಡ್ಲು, ಮುಚ್ಚೂರು ಚೌಡೇಶ್ವರಿ ಮೇಳ, ಮಡಿಕೇರಿ ಮೊದಲಾದ ಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರೆಡು ವರ್ಷ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪುಂಡುವೇಷ, ಸ್ತ್ರೀ ವೇಷ, ಪೀಠಿಕೆ ವೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ಅನುಭವಗಳಿಕೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಟೀಲು ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಎಲ್ಲ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯಿಂದ ಪ್ರಧಾನ ವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿ ನಲವತ್ತೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಯಕ್ಷಗಾನದ ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಟ್ಟವರು.

ಅತಿಕಾಯ, ತಾಮ್ರಧ್ವಜ, ಕರ್ಣ ಮೊದಲಾದ ವೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಪ್ಪಗೌಡರು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನೇ ಎತ್ತರಕ್ಕೇರಿಸಿದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ವೇಷಧಾರಿ. ತಮ್ಮ ಲಯಬದ್ಧವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಾರಿಕೆ, ಎಲ್ಲೆಮೀರದ ಅಭಿನಯ, ಕಂಚಿನ ಶಬ್ದದಂತಹ ಸ್ಫುಟವಾದ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ವಿವಿಧ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಛಾಪನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ, ರಂಗಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅಭಿನಯದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒತ್ತುವ ಅನನ್ಯ ಕಲಾವಿದ.

ತಮ್ಮ ಐವತ್ತೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ವೃತ್ತಿಜೀವನದಲ್ಲಿ, ಮೇಳಗಳ ಯಜಮಾನರುಗಳಿಂದ, ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ನಟರುಗಳಿಂದ ಅಪಾರ ಪ್ರೀತಿ-ಗೌರವಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿರುವ ಗುಡ್ಡಪ್ಪಗೌಡರು ಸರಳ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯ ನಿರಾಡಂಬರ ಜೀವಿ.

ಕೇದಗಡಿ ಮನೆ, ದೇಲಂಪಾಡಿ ಗ್ರಾಮ, ಕಾಸರಗೋಡು ತಾ.ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆ.

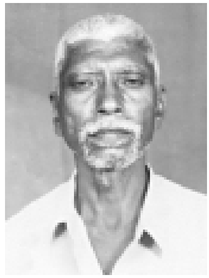

ಸಂಬಣ್ಣ ಪುರವಂತ

ಕಲೆ : ಪುರವಂತಿಕೆ - ಏಕತಾರಿ ಹಾಡು

ಸಂಬಣ್ಣ ಪುರವಂತ (62) ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜೇವರ್ಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ನೆಲೋಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಕಲಾವಿದ. ಇವರ ತಂದೆ ಇಡೀ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದ ಮಹದೇವಪ್ಪ ಪುರವಂತ.

ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಪುರವಂತಿಕೆ (ವೀರಗಾಸೆ), ಏಕತಾರಿಹಾಡು, ಒಡಪು, ಕುಣಿತ, ಕೀರ್ತನೆ ಮುಂತಾದ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಎಳೆತನದಲ್ಲೇ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದ ಸಂಬಣ್ಣ ಪುರವಂತ, ಮುಂದೆ ಪುರವಂತಿಕೆ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಏಕತಾರಿ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಏಕತಾರಿಯ ತಂತಿಯನ್ನು ಮೀಟುತ್ತಾ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಹಾಡಲು ಕುಳಿತರೆ ಹಗಲು-ಹಗಲಾಗಿ; ರಾತ್ರಿ-ರಾತ್ರಿಯಾಗಿಯೇ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಗುಗ್ಗಳದ ಉತ್ಸವದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರ ದೇವರ ಮುಂದೆ ನರ್ತಿಸುವುದೇ ಪುರವಂತಿಕೆ.

ಶೈವ ಪರಂಪರೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಲೆಯಾದ ಪುರವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂತರ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಏಕತಾರಿ ಕಲೆಗೆ ಜೀವತುಂಬಿ ಹಾಡುವ, ಕುಣಿಯುವ ಸಂಬಣ್ಣ ಆ ಕಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಾವೂ ಬೆಳೆದು, ಆ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಪೂರ ದೇಹ, ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ಕಣ್ಣು, ವಿಶಾಲ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಅಂತರಂಗ ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗೆ ಸಂಕೇತದಂತೆ ಕಾಣುವ ಪಟ್ಟೆ ವಿಭೂತಿ, ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಉಡುಪಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಂಬಣ್ಣ ಪುರವಂತರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಎಂಥವರೂ ಎದ್ದುನಿಂತು ಗೌರವಿಸಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಶಿಷ್ಟಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಶರಣರ ವಚನಗಳನ್ನು, ದಾಸರ ಪದಗಳನ್ನು, ತತ್ತ್ವಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಲೇ ಬದುಕು ಸವೆಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ಮಾಗಿದ ಜೀವ ಸಂಬಣ್ಣ ಪುರವಂತ, ಸಾಧು-ಸಂತರು ತೋರಿದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕಲಾವಿದ. ❍

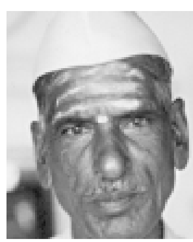

ನೆಲೋಗಿ, ಜೇವರ್ಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಸಿದ್ಧರಾಮಪ್ಪ ಘಾಳೆ

ಕಲೆ : ಜನಪದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ

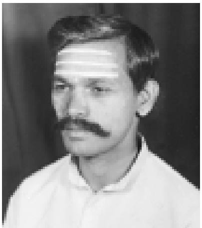

ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಅದರ ಎಲ್ಲ ಬಾಗು-ಬಳುಕುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಜದ ನಡುವೆ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದ ಗಾಯಕರ ದೊಡ್ಡಪರಂಪರೆಯೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದೆ. ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮಪ್ಪ ಘಾಳೆ ಅಂಥ ಪರಂಪರೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಗಿಬಂದ ಜನಪದ ಗಾಯಕ. ಬೀದರ್ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಪಲಾಪೂರ ಗ್ರಾಮದ ಈ ಗಾಯಕ ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಹಾಡುಗಾರ.

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಿರಿಯ ಗಾಯಕರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ, ಮೂಲಮಟ್ಟುಗಳಲ್ಲೇ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕಲಿತು, ಸಮಾಜದ ನಡುವೆ ಹಾಡುತ್ತಾ; ಇಂದು ಬೀದರ್ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜನಪದ ಗಾಯನದೊಂದಿಗೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿರುವ ಸಿದ್ಧರಾಮಪ್ಪ ಘಾಳೆಯವರು, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳ ಬೆನ್ನಲ್ಲೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಯೂ ಇವರ ಬದುಕಿನ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ಮದ್ಯ ಪಾನ ವಿರೋಧಿ ಚಳವಳಿ, ವರದಕ್ಷಿಣೆ ವಿರೋಧಿ ಚಳವಳಿ, ಸಾಕ್ಷರತಾ ಆಂದೋಲನ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ವಿರುದ್ಧದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೂ ತಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ಅವರು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು. ಹಾಡು ಹಾಗೂ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಮಹತ್ತರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಲಾವಿದ ಸಿದ್ಧರಾಮಪ್ಪನವರು.

ತಮ್ಮ ನಂತರದಲ್ಲೂ ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಪರಂಪರೆ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯಲು ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿನವರಿಗೆ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕಪಲಾಪೂರ, ಬೀದರ್ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಕರಡಿಮಜಲು ಹಲವಾರು ಜನಪದ ವಾದ್ಯಗಳ ಸಮೂಹ ಕಲೆ. ಶ್ರೀ ಪರಸಪ್ಪ ಕಲ್ಲಪ್ಪ ಅತ್ತೆಪ್ಪನವರು (1923) ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕರಡಿಮಜಲು ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಹೆಸರು. ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಂಕಣವಾಡಿ ಗ್ರಾಮದ ಪರಸಪ್ಪ ತಮ್ಮ ಹದಿನೈದನೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಕರಡಿಮಜಲನ್ನು ಅದರ ಎಲ್ಲ ಲಯಗಾರಿಕೆಯೊಡನೆ ಕಲಿತರು. ಇವರ ತಂದೆ: ಕಲ್ಲಪ್ಪ ಅತ್ತೆಪ್ಪನವರ ಕುಟುಂಬವೂ ಕೂಡ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕರಡಿಮಜಲನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಕುಟುಂಬ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಸಪ್ಪನವರಿಗೆ ಕರಡಿಮಜಲು ಒಂದು ಕುಲಕಸುಬಿನಂತೆ ಒಗ್ಗಿಹೋಗಿದೆ.

ಪರಸಪ್ಪನವರ ಕರಡಿಮಜಲು ಕಲೆಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಂತವರು, ದಿವಂಗತ ಲಕ್ಷ್ಮಣಪ್ಪ ರಾಯಪ್ಪ ಜಾಯಗೊಂಡ ಅವರು. "ಕಂಕಣವಾಡಿ ಪರಸಪ್ಪ ಕರಡಿಮಜಲು ಬಾರಿಸಲಾಕ ಹತ್ತಿದಂದ್ರ, ಗುಡುಗು ಸಿಡಿಲು ಹೊಡೆದಂಗ ನೋಡು. ಏನ್‌ಚಲೋ ಬಾರಿಸ್ತಾನ" ಎಂದು ಆ ಭಾಗದ ಜನ ಪರಸಪ್ಪನವರ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆಡುವ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಮಾತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ನೂರಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಜಾತ್ರೆ, ಹಬ್ಬ-ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಮುಂತಾದ ಶುಭ ಉತ್ಸವಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪರಸಪ್ಪನವರ ಕರಡಿಮಜಲು ತಂಡ ಕುಣಿಯಲೇಬೇಕು. ಈವೋತ್ತಿಗೂ ಜನ "ಏನ ಅನ್ನು! ಜಾತ್ರಿ ಹಬ್ಬದ ಮುಂದ ತರಸೂನಾಂದ್ರ, ನಮ್ಮ ಪರಸಪ್ಪನ ಮ್ಯಾಳನ ತರೋದು" ಎಂದು ಮೊದಲಿಗೆ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಪರಸಪ್ಪನವರ ಕಲೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕೇವಲ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾಗಿಲ್ಲ! ಬೆಂಗಳೂರು-ಮೈಸೂರು, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ- ಧಾರವಾಡ ಅಲ್ಲದೆ ಹೊರರಾಜ್ಯ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲೂ ಇವರ ಮೇಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿದೆ. ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಜನಪ್ರಿಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ದಿವಂಗತ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸರು ಪರಸಪ್ಪನವರ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಕಂಡು ಗೌರವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ❍

ಪರಸಪ್ಪ ಕಲ್ಲಪ್ಪ ಅತ್ತೆಪ್ಪನವರ

ಕಲೆ : ಕರಡಿಮಜಲು

ಕಂಕಣವಾಡಿ, ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ.

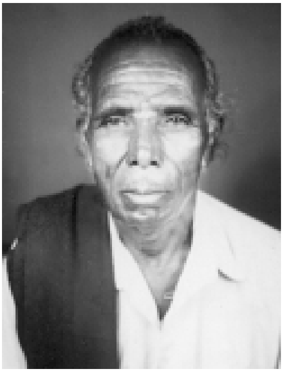

ರಾಮಣ್ಣ ವೆಂಕಪ್ಪಾ ಶಿರೋಳ

ಕಲೆ : ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ

ರಾಮಣ್ಣ ವೆಂಕಪ್ಪಾ ಶಿರೋಳ (1928) ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಲೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತದ ಅಭಿಜಾತ ಕಲಾವಿದ. ಪಾರಿಜಾತ ಕಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಸತ್ವಗಳನ್ನೂ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದರ ಸುಂಕು ಮುರಿಯದೆ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಗೆ ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಪರೂಪದ ಕಲಾವಿದ.
ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆ ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕುಂಚನೂರು ಗ್ರಾಮದ ರಾಮಣ್ಣ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ ಕಲೆ ಕಂಡ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಲಾವಿದರೊಲ್ಲಬ್ಬರು. ಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ ಕಲೆಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ರಾಮಣ್ಣನವರ ತಂದೆ ವೆಂಕಣ್ಣನವರೂ ಕೂಡ ಕಲಾಪ್ರೇಮಿ. ರಾಮಣ್ಣ ಎರಡನೆ ಇಯತ್ತೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೆ ಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ ಕಲೆಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ಶಾಲೆಬಿಟ್ಟರು. ಮಗನಲ್ಲಿದ್ದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ವೆಂಕಣ್ಣನವರು ಕೂಡ ಮಗನನ್ನು ತುಂಬು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗುರಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರ ಅಲಗೂರ ಇವರ ಬಳಿ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಮಗನ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ನೀರೆರೆದರು. ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪಾರಿಜಾತ ಕಲೆಯ ಸತ್ವಗಳನ್ನು, ಪರಂಪರೆಯ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಹತ್ತನೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರಂಗ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ ವೆಂಕಪ್ಪಾ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. **ಗೊಲ್ಲತಿ, ಸತ್ಯಭಾಮ, ಕೊರವಂಜಿ** ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಇವರ ಕಲೆಯ ಯಶೋಗಾಥೆ ಇಂದಿಗೂ ಅವಿರತವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿದೆ.
ಈ ಅನುಭವದಿಂದ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕಲಾವಿದನಾಗಿ ಬೆಳೆದ ರಾಮಣ್ಣನವರು, ಇಂಗಳಗಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಚಿಣ್ಣನವರ ಕಂಪನಿ, ಬಬುಲಾದಿಯ ಪಾರಿಜಾತ ಕಂಪನಿ ಮತ್ತು ಇಂಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹಳಗುಣಕಿಯ ಪಾರಿಜಾತ ಕಂಪನಿಗಳಿಗೆ ಮಾಸ್ತರರಾಗಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸಿ ಹಲವಾರು ಕಲಾವಿದರುಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

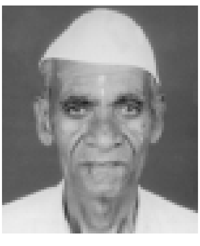

ಕುಂಚನೂರ, ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಮಾಲಾಬಾಯಿ ಸಂತ್ರಾಮ ಸಾಂಬ್ರೇಕರ

ಕಲೆ : ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ

ಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನಪದ ಕಲಾಪ್ರಕಾರ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಂತೂ ಪಾರಿಜಾತ ಕಲೆಯ ತವರುನೆಲ. ಶ್ರೀಮತಿ ಮಾಲಾಬಾಯಿ ಸಂತ್ರಾಮ ಸಾಂಬ್ರೇಕರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ ಕಲೆಯ ಅನನ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆ. ಬೆಳಗಾಂ ಜಿಲ್ಲೆ, ರಾಯಭಾಗ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹಿಡಕಲ್ ಗ್ರಾಮದ ಮಾದಾರ ಜನಾಂಗದ ಮಾಲಾಬಾಯಿ, ತನ್ನ ಎಳೆತನದಲ್ಲೇ ಪಾರಿಜಾತದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಬಂದ ಕಲಾವಿದೆ, ತಾಯಿ ಸೋನವ್ವ ತಮ್ಮ ಮಗಳ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪೋಷಿಸಿದ್ದರ ಫಲವಾಗಿ, ಮಾಲಾಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ ಕಲೆ ಅರಳಿ ವಿಕಸನಗೊಂಡಿತು. ಈಕೆಯ ಗುರುಗಳಾದ ಅಣ್ಣಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರ ಜಂಬಗಿ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಗೊಲ್ಲತಿ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕಲಿತು, ಚಿಮ್ಮಡದ ಭೀಮಸೆಪ್ಪಾ ಮಾಸ್ತರರಿಂದ ಸತ್ಯಭಾಮ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅದರ ಎಲ್ಲ ಪಾರಂಪರಿಕ ಲಯಬದ್ಧತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ; ಅವರ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆರುವರ್ಷ ಕಾಲ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಜನತೆಯಿಂದ - ಗುರುಗಳಿಂದ ಸೈ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಂಡರು ಮಾಲಾಬಾಯಿ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಇವರ ಪಾರಿಜಾತ ಕಲೆಯ ರಸಯಾತ್ರೆ ಆರಂಭ. ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಅಂಗೈಯಗಲ ಭೂಮಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ಇವರ ಕುಟುಂಬ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವುದು ಪಾರಿಜಾತ ಕಲೆಯನ್ನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಾಲಾಬಾಯಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ ಕಲೆಯೂ ಹೌದು ಜೀವನವೂ ಹೌದು. ಈಗಲೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ತೀವ್ರ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ನಡುವೆಯೂ ಮಾಲಾಬಾಯಿ ತನ್ನ ಕಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ ಹಿರಿಯ ಜೀವ. ಸಿದ್ಧಾಪುರದ ಪಾರಿಜಾತ ಕಂಪನಿ, ರಾಚಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ಬರಗಿ ಕಂಪನಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮಾಸ್ತರ ಇಂಗಳಗಿ ಕಂಪನಿ, ಯಲ್ಲಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರ ನಿಂಗನೂರ ಕಂಪನಿ, ರತ್ನಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರ ಮಂಟೂರ ಕಂಪನಿ, ಹಾಗು ಮಲ್ಲಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ ಅಥಣಿ ಇವರ ಪಾರಿಜಾತ ಕಂಪನಿ ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಖ್ಯಾತರ ಕಂಪನಿಗಳಲ್ಲಿ, ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿಡಕಲ್, ರಾಯಭಾಗ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ.

ತುಳಸಪ್ಪ ಹನುಮಪ್ಪ ದಾಸರ

ಕಲೆ : ಗೀಗೀ ಪದಗಳು

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ ನವಲಗುಂದ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅಡ್ನೂರಿನ ತುಳಸಪ್ಪ ಹನುಮಪ್ಪ ದಾಸರ (73) ಗೀಗೀ ಪದಗಳ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕಲಾವಿದ. ತಂದೆ: ಹನುಮಪ್ಪ, ತಾಯಿ: ವೆಂಕಮ್ಮ, ಪತ್ನಿ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ತುಳಸಪ್ಪನವರಿಗೆ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳೇ ಸಾಥಿ.

ಭೂಮಿ–ಕಾಣಿ ಇಲ್ಲದ ತುಳಸಪ್ಪ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಕಾರ. ಕೂಲಿ-ನಾಲಿ ಮಾಡಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವ ಇವರಿಗೆ ಗೀಗೀ ಪದಗಳನ್ನು ಅದರ ಎಲ್ಲ ಶುದ್ಧತೆಯೊಂದಿಗೆ, ಕೇಳುವವರು ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧರಾಗುವಂತೆ ಹಾಡುವ ಕಲೆ ತುಳಸಪ್ಪನವರಿಗೆ ಕೈವಶವಾಗಿದೆ.

ಮಹಾಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ತುಳಸಪ್ಪ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಹೋರಾಟದಲ್ಲೂ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಕಲಾವಿದ. ಗೀಗೀ ಪದಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಜನಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದ ಈ ಕಲಾವಿದ ಇಂದಿಗೂ ಖಾದಿಧಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಸರಳ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸುಮಾರು ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ತುಳಸಪ್ಪ ಇದ್ದ ಊರಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ. ದುಡಿಯುವ ಕೈಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಉದ್ಯೋಗದ ಬೆನ್ನತ್ತಿ ತುಳಸಪ್ಪ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ ರಾಮದುರ್ಗ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಗುಳೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಲೆ ಅವರ ಅಣ್ಣ ಭೀಮಪ್ಪ ವೆಂಕಪ್ಪದಾಸರ ಹನುಮಸಾಗರ ಅವರಿಂದ ಗೀಗೀ ಪದಗಳನ್ನು ಅದರ ಪರಂಪರೆಯ ಬಹುಮುಖತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಲಿತರು.

ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕಲಾವಿದನನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದವರು ಹಲವರು. ಜಾನಪದ ಲೋಕ ಮತ್ತು ಉಡುಪಿಯ ಆರ್.ಆರ್.ಸಿ ಯವರು ತುಳಸಪ್ಪನವರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದೆ. ತಮ್ಮ ಕಲೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ ತುಳಸಪ್ಪನವರ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಐದಾರು ಮಂದಿ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ತುಳಸಪ್ಪ ಸ್ವತ: ಗೀಗೀ ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಹಾಡುವ ಗೀಗೀ ಪದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಈಗ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ.

❍

ಅಡ್ನೂರು, ನವಲಗುಂದ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ.

ದಾಂಬಲೆಪ್ಪ ಜಂಪಲೆಪ್ಪ ಲಮಾಣಿ

ಕ್ಷೇ : ದೊಡ್ಡಾಟ ಕಥೆಗಾರ

ಜನಪದ ರಂಗಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಾಟ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ರಂಗ ಕಲೆ. ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ದೊಡ್ಡಾಟ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಅನೇಕ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ನಡೆದುಬಂದ ವಿಶಿಷ್ಟಕಲೆ. ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಅಭಿನಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯನ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಅರಳಿಸುವ ದೊಡ್ಡಾಟ ಇಂದಿಗೂ ಜನಪ್ರಿಯ. ಶ್ರೀ ದಾಂಬಲೆಪ್ಪ ಜಂಪಲೆಪ್ಪ ಲಮಾಣಿ (1940) ದೊಡ್ಡಾಟದ ಕಥೆಗಾರ. ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಂಡರಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಶಿಂಗಟರಾಯನಕೆರೆ ತಾಂಡ್ಯಾಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಂಬಲೆಪ್ಪ, ದೊಡ್ಡಾಟದ ಮೂಲಕವೇ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಅಪ್ಪಟ ಕಲಾವಿದ.

ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕೆ ಕುರಿಮೇಯಿಸುವ ಕಾಯಕದ ದಾಂಬಲೆಪ್ಪ, ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ದೊಡ್ಡಾಟದ ಹಾಡು, ಕುಣಿತ, ಅಭಿನಯದ ಲಯಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತವರು. ಕುರಿಕಾಯುವುದನ್ನೇ ಮರೆತು, ದೊಡ್ಡಾಟದ ಕಲೆಯನ್ನು ಏಕಲವ್ಯನಂತೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕಲಿತರು. ತಳವಾರ ಬೋಳಸೆಲ್ವೆಪ್ಪ, ದೋಣಿಯ ನೀಲಪ್ಪ ಅಳುವುಂಡಿ ಇವರಿಂದ ದಾಂಬಲೆಪ್ಪನವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡಾಟದ ಕಥೆಗಾರಿಕೆ ಮಾಡಲು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ದೊರೆಯಿತು. ಮುಂದೆ ದೋಣಿಯ ತೋಟಯಜ್ಜನವರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀವೇಷದ ಕುಣಿತದ ತಾಲಿಮು ದೊರೆತು, ದೊಡ್ಡಾಟದ ಎಲ್ಲ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಕರಗತಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಅಹಿರಾವಣ - ಮಹಿರಾವಣ, ಸಂಪೂರ್ಣ ರಾಮಾಯಣ, ಇಂದ್ರಜಿತ್ ಕಾಳಗ, ಲವ-ಕುಶ ಕಾಳಗ, ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಠಿ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಕಾಳಗ, ರತಿ ಕಲ್ಯಾಣ, ಮೂರುವರೆ ವಜ್ರ, ಮುಂತಾದವು ದಾಂಬಲೆಪ್ಪನವರು ಇದುವರೆಗೂ ಆಡಿಸಿರುವ ದೊಡ್ಡಾಟಗಳು. ಹಾಸಲು-ಹೊದೆಯಲು ಬಡತನವಷ್ಟೆ ಇರುವ ಇವರ ಬಳಿ, ದೊಡ್ಡಾಟದ ಕಲೆ ಮಾತ್ರ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದೆ.

❍

ಶಿಂಗ್ಟರಾಯನಕೆರೆ ತಾಂಡ್ಯ, ಮುಂಡರಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ

ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಅಜಗೊಂಡ್ರ

ಚಿತ್ರ : ಮೋಹನ ಸೋನ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಾಟ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು. ದೊಡ್ಡಾಟ ಈ ನಾಡಿಗೆ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಮತ್ತು ಕಥೆಗಾರರನ್ನು (ಭಾಗವತ) ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ, ಬ್ಯಾಡಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಚಿಕ್ಕಬಾಸೂರು ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಅಜಗೊಂಡ್ರ (1930) ದೊಡ್ಡಾಟದ ಹಿರಿಯ ಕಥೆಗಾರ.

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವರ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಸಂಗೀತಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಲು ಇವರ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವೇದಮೂರ್ತಿ ಸಂಗಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ ಅನ್ನುವವರಿಂದ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸಂಗೀತದ ತಾಲೀಮು ನಡೆಸಿದರು. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಬಾಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ನಾಟಕದ ಕಂಪನಿಗಳಿದ್ದವಂತೆ. ಒಂದು: ದೊಡ್ಡಾಟದ್ದು, ಇನ್ನೊಂದು: ನಾಟಕದ್ದು. '**ದೊಡ್ಡಾಟ**' ಮೇಲು, '**ನಾಟಕ**' ಮೇಲು ಎಂದು ಎರಡೂ ತಂಡಗಳು ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಕಚ್ಚಾಡುತ್ತಿದ್ದವಂತೆ. ಆಗ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನವರು ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಂಗೀತ ಹಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಆದರೆ ದೊಡ್ಡಾಟದ ತಂಡದವರು ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡಾಟದಲ್ಲಿ ಹಾಡಲು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ನಮ್ಮಕಡೆ ಇರಲಿ ಎಂದು ಎರಡೂ ತಂಡದವರು ಪರಸ್ಪರ ಕಿತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಕೊನೆಗೆ ಈ ಕಿತ್ತಾಟ ತಾರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗಲಭೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತಂತೆ. ಇದು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನವರ ಕಂಠ ಮಾಧುರ್ಯ ಎಷ್ಟು ಮೋಹಕವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಉದಾಹರಣೆ.

ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನವರು ದೊಡ್ಡಾಟದ ಬಣ್ಣದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಹದಿನಾರನೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಅಣಜಿಯವ ಮೂಲಕ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಾಯ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ ವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿ ದೊಡ್ಡಾಟದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ ಇವರು ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಾರರಾಗಿ ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ಬಂದರು. ದೊಡ್ಡಾಟ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನವರಿಂದ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬೆಳಗಲ್ಲು ವೀರಣ್ಣನವರು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಿ. ಬೆಳಗಲ್ಲು ಗ್ರಾಮದ ತೊಗಲುಗೊಂಬೆಯಾಟ ಕಲಾವಿದ. ನಶಿಸುವ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ತೊಗಲುಗೊಂಬೆಯಾಟದ ಪುನುರುತ್ಥಾನಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವೀರಣ್ಣನವರು ಜನಪದ ಕಲೆಯ ಕುಟುಂಬದ ಹಿನ್ನಲೆಯಿಂದ ಬಂದವರು. ಇವರ ತಂದೆ ದೊಡ್ಡಹನುಮಂತಪ್ಪನವರು ನಾಟಕ ಕಲಾವಿದರು. ತೊಗಲುಗೊಂಬೆಯಾಟಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದಿರುವ ಹೊಲೆಪ್ಪನವರು ವೀರಣ್ಣನವರ ಸೋದರಮಾವ.

ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ತೊಗಲುಗೊಂಬೆಯಾಟದ ತೆರೆಗೆ ಬಂದ ವೀರಣ್ಣನವರು ಇಂದು ತಮ್ಮ ನಿರಂತರ ಅಭ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಿಂದಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ತೊಗಲುಗೊಂಬೆಯಾಟ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದು ತಮ್ಮದೇ ಆದ **ಶ್ರೀ ರಾಮಾಂಜನೇಯ ತೊಗಲುಗೊಂಬೆ ಮೇಳ**ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, **ಸಾಕ್ಷರತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಚಳವಳಿ** ಮುಂತಾದ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಿಗೂ ತಮ್ಮ ಕಲೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು, ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೊಗಲುಗೊಂಬೆಯಾಟ ಕಲೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರ ನಿರ್ಮಾಣದ **ಬಾಪು, ಪಂಚವಟಿ ಪ್ರಸಂಗ** ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ದೂರದರ್ಶನ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ **ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ** ಬೆಂಗಳೂರು ದೂರದರ್ಶನದಲ್ಲೂ ಪ್ರಸಾರವಾಗಿದೆ. 1991ರಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ವತಿಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ **ಗಾಂಧಿ** ಪ್ರದರ್ಶನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆರ್. ವೆಂಕಟರಾಮನ್ ಅವರಿಂದ ಸನ್ಮಾನಿತರಾದರು.

ಇವರ ಕಲಾ ಸೇವೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ 1991ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿ ಮತ್ತು 1992ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಬೆಳಗಲ್ಲು ವೀರಣ್ಣನವರು 1994 ರಿಂದ 1998 ರವರೆಗೆ ಎರಡು ಅವಧಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

❍

73120, ರೆಡ್ಡಿ ಬೀದಿ, ಕೌಲ್‌ಬಜಾರ್, ಬಳ್ಳಾರಿ-583102

ಬೆಳಗಲ್ಲು ವೀರಣ್ಣ

ಕಲೆ : ತೊಗಲುಗೊಂಬೆಯಾಟ

ಇಮಾಮ ಸಾಬ ಕನಕಾಪುರ

ಕಲೆ : ಜನಪದ ಹಾಡುಗಾರ

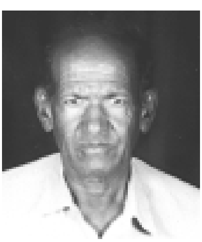

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆ ತತ್ತ್ವಪದಕಾರರಿಗೆ ಮತ್ತು ಬೆಣಚುಕಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂ ಭಾವಕ್ಯದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವ ಕೊಪ್ಪಳ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಯಲಾಟ, ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು, ರಿವಾಯಿತ್-ಮೊಹರಂ ಪದಗಳೂ ಹೇರಳವಾಗಿ ಚದುರಿಹೋಗಿವೆ. ಇಮಾಮ ಸಾಬ ಕನಕಾಪುರ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಲ್ಲಾನಗರ ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದ.

ಇಮಾಮ ಸಾಬರ ತಂದೆ ಹುಸೇನ್ ಸಾಬರೂ ಕೂಡ ಆ ಭಾಗದ ಉತ್ತಮ ಕಲಾವಿದ. ಜನಪದ ಗೀತೆ, ಬಯಲಾಟ, ವಚನ-ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗ್ರಾಮದ ಜನತೆಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ; ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸದಭಿರುಚಿಯ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದ. ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದ ಇಮಾಮ ಸಾಬರು, ಮುಂದೆ ಇದೇ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ಮೊಹರಂ ಪದ, ತತ್ತ್ವಪದ, ಲಾವಣಿ, ಗೀಗೀ ಪದಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲೇ ಬಣ್ಣಕಟ್ಟಿ ಹಾಡುವ ಇವರು, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಮೊಹರಂ ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವಪದದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಲೆಯೂ ಇಮಾಮ ಸಾಬರ ಬೆರಳ ತುದಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಉಂಗುರ, ವಾಚು, ಚಾಳೀಸು, ಪೆನ್ನು, ಅಕ್ಕಿಯ ಮೇಲೆ ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸುವ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಇವರು ಎತ್ತಿದ ಕೈ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯ ಆಂದೋಲನಗಳಲ್ಲೂ ತಮ್ಮನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಮಾಮ ಸಾಬರು, ಸಾಕ್ಷರತಾ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ತಾವೇ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಇಂಥ ಹಲವಾರು ಪ್ರತಿಭೆಗಳಿರುವ ಅರವತ್ತೈದು ವಯಸ್ಸಿನ ಇಮಾಮ ಸಾಬರು, ಜನತೆಗಾಗಿ ಹಾಡುವ ಪರಿಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಪರೂಪದ ಕಲಾವಿದ. ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ, ಆ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಮೊದಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ತಂದು ಕೊಟ್ಟ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಕಲಾವಿದ.

ಅಲ್ಲಾನಗರ, ಹಿರೇಬಗನಾಳ ಅಂಚೆ, ಕೊಪ್ಪಳ ತಾಲ್ಲೂಕು.

ಶಾಂತಮ್ಮ

ಕಲೆ : ಜನಪದ ಕತೆಗಾರ್ತಿ

ಕನ್ನಡದ ಅನೇಕ ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಮಾತೃಕೆಯಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಮ್ಮ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾಡನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯವರು. ಎಳೆತನದಲ್ಲೇ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಶಾಂತಮ್ಮನವರು, ತಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನವರ ಸೆರಗು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೆ ಬೆಳೆದರು. ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ನೀಲಿ ಆಕಾಶದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತು, ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ ನೂರಾರು ಕತೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತರು.

ಮಾಡನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು, ಮುಂದೆ ತುರುವನೂರಿನ ನಿಂಗಪ್ಪನವರ ಬಾಳಸಂಗಾತಿಯಾಗಿ, ತೌರನ್ನು ತೊರೆದು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ದಿವಂಗತ ನಿಂಗಪ್ಪನವರೂ ಕೂಡ ಬಯಲಾಟದ ಕಲಾವಿದರು. ಹೀಗೆ ಶಾಂತಮ್ಮನವರಲ್ಲಿದ್ದ ಜಾನಪದ ಪ್ರತಿಭೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಕಸನಗೊಳ್ಳಲು ತುರುವನೂರಿನ ವಾತಾವರಣ ಪೂರಕವಾಯಿತು.

ಶಾಂತಮ್ಮನವರು ಹೇಳುವ ಜನಪದ ಕತೆಗಳು ಅಪೂರ್ವವಾದವು. **'ಕುಲ್ಡ ಕುಂಬಾರ್ತಿ'**, **ಹುಲಿರಾಜನ ಕತೆ, ಬರಗಾಲದ ಬಳ್ಳಾರಿ, ರಾಮಣ್ಣ-ಲಚ್ಚಣ್ಣ, ಅಣ್ಣ-ತಂಗಿ, ಸೋಜಿಗದ ಮಾತು** ಮುಂತಾದ ಕತೆಗಳನ್ನು, ಕೇಳುಗರು ರೆಪ್ಪೆಮುಚ್ಚದೆ ಆಲಿಸುವಂತೆ ಹೇಳುವ ಕಲೆ ಶಾಂತಮ್ಮನವರಿಗಿದೆ. ಕನ್ನ ಡ ಜನಪದ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ವೈಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಕತೆಗಳು ಅಪೂರ್ವ ಒಳವಿವರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿವೆ. ಈ ಕತೆಗಳೊಂದಿಗೆ **ಗುಣಸಾಗರಿ, ಕಾಳಿಂಗರಾಯ, ಸುಭದ್ರೆ** ಮುಂತಾದ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳನ್ನೂ ಶಾಂತಮ್ಮ ಇಂಪಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಹೇಳಿದ ಮುವತ್ತು ಜನಪದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಜಾನಪದ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ.

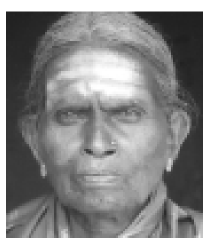

ಅರವತ್ತೈದು ಸುಗ್ಗಿ-ಬಿತ್ತನೆಗಾಲಗಳನ್ನು ಕಂಡಿರುವ ಶಾಂತಮ್ಮನವರು ಇಂದಿಗೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವರಿಗೆ ಜನಪದ ಕತೆಗಳ ಮಾಯಾಲೋಕವನ್ನೇ ತೆರೆದಿಡುವ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಕಾಲಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

❍

ಎ.ಕೆ. ಕಾಲೋನಿ. ತುರುವನೂರು ಅಂಚೆ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ತಾಲ್ಲೂಕು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆ.

ರುದ್ರಪ್ಪ

ಕಲೆ : ಬಾಲಬಸವ

ಬಾಲಬಸವರೆಂದರೆ ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಮಾಜದ ಹೊಸ ಪಲ್ಲಟಕ್ಕೆ ಸಾಂಘಿಕ ಆಂದೋಲನ ನಡೆಸಿದ ಮಹಾಮನೆಯ ಶಿವಶರಣರ ವಂಶಸ್ಥರು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ವಚನಕಾರರು ಬಿತ್ತಿದ ಸಮಾನತೆಯ ಬೀಜಗಳು ಹಲವಾರು ರೂಪ-ಧ್ವನಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ. ಈ ಮಹಾಪರಂಪರೆಯ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಸಮಾಜದ ನಡುವೆ ಸಾರುತ್ತಿರುವವರು **ಬಾಲಬಸವರು.**

ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆ ಹೊನ್ನಾಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಗಂಜೀನಹಳ್ಳಿಯ ಶ್ರೀ ರುದ್ರಪ್ಪ (65)ನವರು ಇದೇ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದವರು. ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಲಬಸವರ ಕಾಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಮುಡಿಪಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡವರು. ಕೊರಳಿಗೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮಾಲೆ, ಕಿವಿಗೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಕುಂಡಲ ಧರಿಸಿ, ತಲೆಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಬಸವ, ಕೊಂಬಣಸು ಇರುವ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಕಿರೀಟ ಧರಿಸಿ; ಕಾವಿಯ ನಿಲುವಂಗಿ ತೊಟ್ಟು; **'ಝುಣಂಗ್, ಝುಣಂಗ್'** ಎಂದು ತಂತಿ ಮೀಟುತ್ತಾ **'ಬಸವೊ'** ಎಂದು ದನಿ ತೆಗೆದರೆ ಕೇರಿಗೆ-ಕೇರಿಯೇ ಕಿವಿ ತೆರೆದು, ತಲೆಬಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತೀರ ವಿರಳವಾಗಿ ನೆಲಸಿರುವ ಬಾಲಬಸವರು ಮೂಲತಃ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕಲ್ಯಾಣ ಕ್ರಾಂತಿಯ ನಂತರ ನಾವು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ - ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯರಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ಬಾಲಬಸವರು ಅಪ್ಪಟ ಕನ್ನಡಿಗರು.

'ಜಾತಿ ಜಾತಿಯೆಂಬುದಲ್ಲ, ಒಂದೇ ಜಾತಿಗಳಾಗಬೇಕಯ್ಯ, ಕುಲವೆ ಹದಿನೆಂಟು ಜಾತಿ, ಕೂಡಿ ಬಳಸೋದು ಮುಂದೈತಯ್ಯೋ' ಇವರು ಸಾರುವ ತತ್ವಗಳು ಇಡೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಬಾಲಬಸವರು ಆದಿಜಾಂಬವ ಕುಲದಲ್ಲೇ ಗುರುಸ್ಥಾನವುಳ್ಳವರು. ಇವರ ನಿಜವಾದ ಆಸ್ತಿ ಎಂದರೆ ಊರು-ಕೇರಿಗಳೇ. ಶ್ರೀ ರುದ್ರಪ್ಪನವರು ಈ ಪರಂಪರೆಯ ವಿರಳ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲೊಬ್ಬರು.

ಗಂಜೀನಹಳ್ಳಿ, ಹೊನ್ನಾಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕು, ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆ.

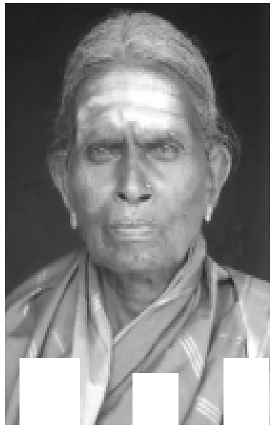

ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮಣ್ಣೂರ

ಕ್ಷೇತ್ರ : ತತ್ತ್ವಪದ ಗಾಯನ-ಸಣ್ಣಾಟ

ತತ್ತ್ವಪದ ಗಾಯನ, ಜನಪದ ಗೀತಗಾಯನ, ರಾಧಾನಾಟ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಶ್ರೀ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮಣ್ಣೂರ ಅಪರೂಪದ ಕಲಾವಿದ. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ, ಸಿಂಧನೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕೆ. ಬಸಾಪೂರ ಗ್ರಾಮದ ಒಕ್ಕಲು ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಬಂದ ಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ತಂದೆ: ಫಕೀರಪ್ಪ, ತಾಯಿ: ನರಸಮ್ಮ.

ಎಳೆತನದಿಂದಲೇ ತಂದೆಯಿಂದ ಬಂದ ಸಂಗೀತದ ಗೀಳಿನಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಓದಿಗೆ ತಿಲಾಂಜಲಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತದ ಕಲಾವಿದರೊಬ್ಬರ ಪರಿಚಯದಿಂದಾಗಿ ಜನಪದಗೀತೆ, ಭಜನೆಪದ ಹಾಗೂ ತತ್ತ್ವಪದಗಳ ಗಾಯನಕ್ಕೆ ಮನತೆತ್ತರು.

ಸರ್ಪಭೂಷಣ ಶಿವಯೋಗಿ-ನಾಗಲಿಂಗ, ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ, ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿ, ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ, ಇಂಗಳಗಿ ಈಶ, ಕೂಡಲೂರೇಶ ಮುಂತಾದ ಅನುಭಾವಿ ಕವಿಗಳ ತತ್ವಪದಗಳನ್ನು ಮೈಮರೆಯುವಂತೆ ಹಾಡುವ ಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ರಾಯಚೂರು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಸಂಚರಿಸಿ ಹಾಡಿರುವ ಈ ಕಲಾವಿದನನ್ನು ನಾಡಿನ ಹಲವಾರು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಗೌರವಿಸಿವೆ.

ತತ್ವಪದ ಗಾಯನ- ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುವಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರ ಸಣ್ಣಾಟದ **ರಾಧಾನಾಟ**ದಲ್ಲಿ ಈ ಕಲಾವಿದನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾತ್ರ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಣ್ಣಾಟವನ್ನು ಪುನರುತ್ಥಾನಗೊಳಿಸಲು ಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಮುಂದಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕುನೂರು **ರಾಧನಾಟ**ದ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿರುವ ಈ ಕಲಾವಿದನ ಜೀವನ ಮಾತ್ರ, ಬಡತನದ ರೇಖೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಯ್ದಾಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿದೆ.

ಕೆ. ಬಸಾಪೂರ (ಅಂಚೆ : ಜಾಲಿಹಾಳ) ಸಿಂಧನೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು, ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ.

ಶ್ರೀ. ಸಂಜೀವಪ್ಪ

ಕಲೆ : ಬಯಲಾಟ

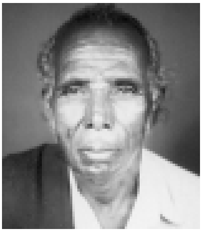

ಬಯಲಾಟದ ಪಾತ್ರಧಾರಿ, ಭಾಗವತ, ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ ಮತ್ತು ತಮಟೆ ಕಲಾವಿದರಾದ ಶ್ರೀ ಸಂಜೀವಪ್ಪನವರು ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆ ಮುಳುಬಾಗಿಲು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಭಂಗವಾದಿ ಗ್ರಾಮದವರು. ಮೂಲತಃ ಕೂಲಿಕಾರರಾದ ಸಂಜೀವಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಬಡತನದ ನಡುವೆಯೂ ಬಯಲಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆದವರು.

ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಓದು-ಬರಹ ಕಲಿತ ಸಂಜೀವಪ್ಪನವರು, ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಯುವಕರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಘಟಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ತಮಟೆ ವಾದನದ ಕೈಚಳಕವನ್ನೂ ಯುವಕರಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು, ತಮ್ಮ ಕೈಲಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇದುವರೆಗೂ ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು-ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿರುವ ಈ ಎಲೆಮರೆಯ ಕಲಾವಿದ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಬಯಲಾಟ, ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪುನರ್‌ರೂಪಿಸಲು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಯುವಕರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ ನುಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತಮಟೆವಾದನದಲ್ಲಿ ಸಂಜೀವಪ್ಪ ಆ ಸುತ್ತಿಗೇ ಹೆಸರಾದ ಕಲಾವಿದರು. ತಮ್ಮ ಬೆರಳುಗಳ ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ತಮಟೆಯನ್ನು ನುಡಿಸುವ ಸಂಜೀವಪ್ಪನವರ ಕಲೆ ಎಂಥವರನ್ನೂ ಸಮ್ಮೋಹನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಾಡ್ಗಾನಹಟ್ಟಿ ದಾಸಪ್ಪ

ಕಲೆ : ಜುಂಜಪ್ಪ ಮಹಾಕಾವ್ಯ

ಕನ್ನಡ ಮೌಖಿಕ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆ ಕಂಡ ಪ್ರತಿಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡ್ಗಾನಹಟ್ಟಿ ದಾಸಪ್ಪ ಒಬ್ಬರು. ಅಕ್ಷರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸೋಂಕಿರದ ಇವರು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮಾಡ್ಗಾನಹಟ್ಟಿ ಗ್ರಾಮದವರು.

ತಂದೆ : ಬಸವ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ,

ತಾಯಿ: ಗೊಲ್ಲಗಾತಿ ಚಿಕ್ಕನಾಗಮ್ಮ.

ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರ ಜನಾಂಗದ ದಾಸಪ್ಪನವರು, ಜುಂಜಪ್ಪ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಅಪ್ರತಿಮ ಹಾಡುಗಾರ. ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಮಾಡಿ, ಕೇಳುಗರನ್ನು ಪುರಾಣ–ಇತಿಹಾಸಗಳ ಸ್ಮೃತಿಕೋಶದ ಹೊಸದೊಂದು ಮಾಯಾಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಮಾಂತ್ರಿಕ. ಮಾತು ಬಂದ ದಿನದಿಂದಲೇ ಶೃತಿ ಹಿಡಿದು, ಬಸವನನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಜುಂಜಪ್ಪನ ಕಾವ್ಯ ಹಾಡುತ್ತಾ ಹಳ್ಳಿ-ಹಳ್ಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ತಂದೆ ಬಸವ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣನ ಬೆನ್ನತ್ತಿ ಹೋದ ದಾಸಪ್ಪ, ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿದ್ದ ಜುಂಜಪ್ಪನ ಕಾವ್ಯದ ಸಂದುಗಳನ್ನು ಕಲಿತವರು. ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ನಾಗರೀಕತೆಯ ವಿಕಾಸವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಕೋಶದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ದೇಸಿ ಪರಂಪರೆಯ ಅನಧಿಕೃತ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಮಾಡ್ಗಾನಹಟ್ಟಿ ದಾಸಪ್ಪ. ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಾಯಕ ಜುಂಜಪ್ಪನ ಕಾವ್ಯವು **'ಸಿತ್ತಯ್ಯ ಕಾಟುಮುಲಿಂಗರ ಹುಟ್ಟಿನ ಸಂದು'** ನಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ **'ಮಾವುಗಳ ಕೊಂದ ಸಂದು'**ವರೆಗೆ, ಒಟ್ಟು ಹದಿಮೂರು ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 28, 364 ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಭೂಮಿ - ಕಾಣಿ ಇಲ್ಲದ ಈ ಕಲಾವಿದ, ಜುಂಜಪ್ಪ ಮತ್ತು ಭೂತಪ್ಪನ ಗುಡಿಯ ಪೂಜಾರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗಿರುವ ಏಕೈಕ ಆಸೆ ಎಂದರೆ, ಭೂತಪ್ಪನ ಗುಡಿಗೆ ಬರುವ ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ ನೀರು ಮತ್ತು ದೀಪದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳ ಪೈಕಿ ಕೊನೆಯ ಮಗನಿಗೆ ಜುಂಜಪ್ಪನ ಪದವನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಆಸಕ್ತಿ ಇದೆ. ಆತನಿಗೆ ಜುಂಜಪ್ಪನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ದಾಸಪ್ಪ ಹಾಡಿರುವ ಜುಂಜಪ್ಪನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ.

ಬಿನ್ ಬಸವ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ, ಮಾಡ್ಗಾನಹಟ್ಟಿ, ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ

ದೊಂಬರ ಹುಚ್ಚಪ್ಪ

ಕಲೆ : ಡೊಳ್ಳು ಕುಣಿತ

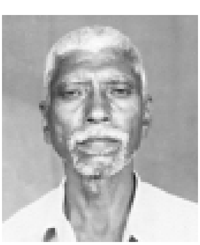

ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೊರಬ, ಸಾಗರ ಮತ್ತು ಶಿಕಾರಿಪುರ ಮಲೆನಾಡಿನ ಗಂಡು ಕಲೆ ಎನಿಸಿರುವ ಡೊಳ್ಳು ಕುಣಿತ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು. ತಲೆಗೆ ಕುಚ್ಚಿನ ಬಣ್ಣದ ರುಮಾಲು, ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಬಿಗಿದ ಕಪ್ಪು ಕಂಬಳಿಯ ತುಂಡು, ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಚಿರತೆ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹೋಲುವ ಬಟ್ಟೆ, ಎರಡು ರಟ್ಟೆಗಳಿಗೂ ಶಂಖದಿಂದಿರುವ ಬಿಗಿದ ಹುರಿ. ಕೊರಳಿಗೆ ಕಪ್ಪುದಾರ, ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ, ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ವಿಭೂತಿ ಪಟ್ಟೆಯೊಂದಿಗೆ, ಡೊಳ್ಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಚಿರತೆಯ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತಾ ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಡೊಳ್ಳು ಬಾರಿಸುವ ಈ ಕಲಾವಿದರು ತಮ್ಮ ಪಾದರಸದಂಥ ಚಲನೆ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಪ್ಪನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀ ದೊಂಬರ ಹುಚ್ಚಪ್ಪ (66) ಡೊಳ್ಳು ಕುಣಿತದ ಅಪ್ಪಟ ಕಲಾವಿದ. ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಕಾರರಾಗಿರುವ ಹುಚ್ಚಪ್ಪ ತಮ್ಮ ಬಡತನದ ಬದುಕಿನ ನಡುವೆಯೂ ಡೊಳ್ಳು ಕಲೆಯನ್ನು ಕೈ ಬಿಡದೆ ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಅರ್ಪಣಾ ಮನೋಭಾವದ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದ. ಬೆಸ್ತ ಜನಾಂಗದ ದೊಂಬರ ಹುಚ್ಚಪ್ಪ ಕಳೆದ ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ದೊಂಬರ ಹುಚ್ಚಪ್ಪ ಹತ್ತಾರು ಸಲ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿ ಡೊಳ್ಳು ಕಲೆಯನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೆಲ್ಸನ್ ಮಂಡೆಲಾ ಅವರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದಾಗ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚಪ್ಪನವರು ಡೊಳ್ಳು ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಪ್ನಾಉತ್ಸವ್, ನವದೆಹಲಿಯ ಗಣರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟ, ಲಕ್ಷದ್ವೀಪ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಕತ್ತ, ಹೈದಾರಾಬಾದ್‌ಗಳಲ್ಲೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಡೊಳ್ಳು ಕಲೆ ದೊಂಬರ ಹುಚ್ಚಪ್ಪನವರ ಮೂಲಕ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಗಳಿಸಿದೆ.

ಕೊಟ್ನಕೊಪ್ಪನಹಳ್ಳಿ ಅಂಚೆ, ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ

ಗೋಡೆ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆ

ಕಲೆ : ಬಡಗುತಿಟ್ಟು ಯಕ್ಷಗಾನ

ಗೋಡೆ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆ (1940)ಸಿದ್ದಾಪುರ ತಾ. ಕೊರ್ಲಕೈ ಗ್ರಾಮದವರು. ತಾಯಿ : ಗೌರಮ್ಮ, ತಂದೆ: ತಿಮ್ಮಯ್ಯ. ಗೋಡೆಯವರು ಬಡಗುತಿಟ್ಟಿನ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಚಿರಪರಿಚಿತರು. ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದಿರುವ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅಭಿನಯ, ನೃತ್ಯ, ನಟನೆ ಮತ್ತು ವಾಚಿಕಾಭಿನಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶುದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಸದಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡವರು. ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗದ ಅತಿರಥ - ಮಹಾರಥರಾದ ಕೆರೆಮನೆ ಮಹಾಬಲ ಹೆಗಡೆ, ಶಂಭು ಹೆಗಡೆ, ಚಿಟ್ಟಾಣಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಹೆಗಡೆ ಮುಂತಾದವರೊಡನೆ ವೇಷ ಹಾಕಿರುವ ಗೋಡೆಯವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಪ್ರಭಾವ ಇರುವ ಪರಿಸರದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದ ಗೋಡೆಯವರಿಗೆ, ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮತ್ತು ನೃತ್ಯಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ ಅಂಕುರಿಸಿತು. ಭರತನಾಟ್ಯದ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಲಿಕೆ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಸ್ತ್ರೀವೇಷದ ಮೂಲಕ ಗೋಡೆಯವರ ಯಕ್ಷಗಾನದ ರಸಯಾತ್ರೆ ಆರಂಭ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಂದೂ ಹಿಂದುರುಗಿ ನೋಡದ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅನೇಕ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅಭಿನಯದ ಮುದ್ರೆ ಒತ್ತಿದರು. ಹೀಗೆ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ ಅತ್ಯಂತ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದದ್ದು. ಗೋಡೆ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆ ತಮ್ಮ ಹದಿನೈದನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊಳಗಿಯ ಸೀತಾರಾಮ ಭಾಗವತರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಯಕ್ಷರಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದರು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಪಾತ್ರವೇ ವಾಲಿವಧೆಯ ತಾರೆ. ಗೋಡೆಯವರು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಪುರುಷವೇಷ ಹಾಕಿದ್ದು ಶಿರಳಗಿಯಲ್ಲಿ, ಗದಾಯುದ್ಧದ ಕೌರವನ ಪಾತ್ರ. ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ವಿವಿಧ ಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ದುಡಿದು, ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಛಾಪನ್ನು ಮೂಡಿಸಿರುವ ಗೋಡೆ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆ ವೃತ್ತಿನಿರತ ಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ ವೇಷ ಹಾಕುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೊಸ ಪ್ರಸಂಗಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಡುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತೆ ಯಕ್ಷವೈಭವದ ದಿನಗಳನ್ನು ಮುಮ್ಮೇಳಕ್ಕೆ ತರುವ ಹಂಬಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.

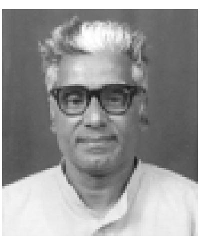

❍

ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದ, ಕಲಗಾರು, ಸಿದ್ದಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಉ.ಕ. ಜಿಲ್ಲೆ

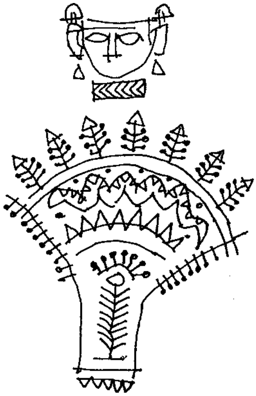

ಕುಂಜಾಲು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ನಾಯಕ

ಕಲೆ : ಬಡಗುತಿಟ್ಟು ಯಕ್ಷಗಾನ (ಹಾಸ್ಯ)

ಬಡಗುತಿಟ್ಟು ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಕುಂಜಾಲು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ನಾಯಕರು ಹಾಸ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ತುತ್ತತುದಿಗೇರಿದ ಕಲಾವಿದ. ಹಾಸ್ಯಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಛಾಪುಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದ ಅಪೂರ್ವ ಪ್ರತಿಭೆಯ ನಟ. ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೀಲಾವರ ಗ್ರಾಮದ ಕುಂಜಾಲುವಿನ ತಂದೆ: ಕುಂಜಾಲು ಪದ್ಮನಾಭ ನಾಯಕ, ತಾಯಿ : ಶಾರದಾಬಾಯಿ. ಕೊಂಕಣಿ ಮನೆಮಾತಿನ ಇವರದು ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರ. ತಂದೆ ಗಾರೆ ಕೆಲಸ, ಬಡತನದ ಅಭದ್ರತೆಯ ನಡುವೆಯೇ ಅರಳಿದ ಕುಂಜಾಲು ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯೆ ಉಳಿದಿರುವ ಶುದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಅಭಿಜಾತ ನಟ.

ಕುಂಜಾಲು ನಿರಂತರ ಐದು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಹಾಸ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಟರಾಗಿ ಯಕ್ಷರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೆರೆದವರು. ಜನ ಕುಂಜಾಲು ಅವರ ವೇಷಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿದ್ದೆಗೆಡುತ್ತಿದ್ದರು. "ಅಪ್ಪಯ್ಯಾ ... ಓ ಅಪ್ಪಾ ...."ಎಂದು ಮೊದ್ದುಮೊದ್ದಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಾ ತನ್ನ ಮೇಗಣ್ಣು, ಸೊಟ್ಟಕಾಲು, ಬಾಗಿದ ವಕ್ರ ಸೊಂಟ ಕುಲುಕುತ್ತಾ ಮೆಲ್ಲಗೆ ರಂಗ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ **'ಕಾಶೀಮಾಣಿ'** ನೆರೆದ ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಗೆ ಉಕ್ಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. **'ಕಾಶೀಮಾಣಿ'** ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಕುಂಜಾಲು ಅವರಿಗೇ ಮೀಸಲಿಟ್ಟ ಪಾತ್ರ. ಈ ಪಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಇವರು ಹಾಸ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಆದದ್ದು.

ತಮ್ಮ ಹದಿನೈದು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಆಗಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮದ್ದಲೆಗಾರರಾದ ಏಳಂಜೆ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ನಾಯಕರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲೂರು ಮೂಕಾಂಬಿಕೆ ಮೇಳದ ಮೂಲಕ ಯಕ್ಷಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಡಿಯಿಟ್ಟ ಕುಂಜಾಲು ಮುಂದೆ, ಹಾಲಾಡಿ ಕೊರಗಪ್ಪದಾಸರ ಗುರುತನದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇವರು ಮತ್ತೆ ಹಿಂದುರುಗಿ ನೋಡಿಲ್ಲ.

ಕುಂಜಾಲು ಅವರ ಹಾಸ್ಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು. ಕತೆಯ ಮೂಲಕ್ಕೇ ಬದ್ಧವಾದ ಹಿತಮಿತವಾದ ಅಭಿನಯ ಇವರ ಗುಣ. ಕೆರೆಮನೆ ಮೇಳದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಒಡನಾಟ ಇವರನ್ನು ಬಡಗುತಿಟ್ಟು ಪರಂಪರೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾವಿದನನ್ನಾಗಿಸಿತು.

ನೀಲಾವರ ಗ್ರಾಮ, ಕುಂಜಾಲು ಅಂಚೆ, ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆ

ಪಕಳಕುಂಜ ಕೃಷ್ಣ ನಾಯ್ಕ

ಚಿತ್ರ : ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು-ಬಣ್ಣ

ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪರಂಪರೆಯ ಪರಿಶುದ್ಧ ನಟ ಶ್ರೀ ಪಕಳಕುಂಜ ಕೃಷ್ಣನಾಯ್ಕ(70) ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ತಪ್ಪಸ್ಸೆಂಬಂತೆ ಆರಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಅಗ್ರಶ್ರೇಣಿಯ ಕಲಾವಿದ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಂಟ್ವಾಳ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಪಕಳಕುಂಜ ಗ್ರಾಮದ ಕೃಷ್ಣನಾಯ್ಕರ ತಂದೆ: ಚೋಮ ನಾಯ್ಕ, ತಾಯಿ: ಕಾವೇರಮ್ಮ. ಅಳಿಕೆ ಮೋನಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಅಳಿಕೆ ರಾಮಯ್ಯ ರೈ ಅವರಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನದ ದೀಕ್ಷೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಇವರ ಯಕ್ಷಲೋಕದ ಪಯಣ ಆರಂಭ.

ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಯಕ್ಷರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸಿದ ಕೃಷ್ಣನಾಯ್ಕರು, ತಾರಾ ಮೌಲ್ಯವಿರುವ ಕಲಾವಿದರಾದ, ಶೇಣಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್, ಬಣ್ಣದ ಕುಟ್ಯಪ್ಪ, ಚಂದ್ರಗಿರಿ ಅಂಬು, ನಾರಾಯಣ ಹೆಗ್ಡೆ, ಬಣ್ಣದ ಮಹಾಲಿಂಗ, ಕುಂಬ್ಳೆ ಸುಂದರರಾವ್ ಮುಂತಾದ ಅಪ್ರತಿಮ ಕಲಾವಿದರೊಂದಿಗೆ ಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಹಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ. ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡು, ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಕೃಷ್ಣನಾಯ್ಕರು ಮುಂದೆ ಬಣ್ಣದ ವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು.

ಪಕಳಕುಂಜರ ಬಣ್ಣದ ವೇಷಗಳಲ್ಲಿ ವೈಶಿಷ್ಟಪೂರ್ಣ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಅವರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬಣ್ಣಗಾರಿಕೆ. ರಾಕ್ಷಸ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಸ್ವರಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಾಯಕರು, ಸ್ವರದ ಏರಿಳಿತಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಕಲಾವಿದ. ಬಣ್ಣದ ವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿಯೂ ರಾಜವೇಷ, ಇದಿರು ವೇಷಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲ ಕಲಾವಿದರಿವರು. ಕೃಷ್ಣನಾಯ್ಕರು ಯಕ್ಷಗಾನ ತಂಡದೊಂದಿಗೆ ಮುಂಬಯಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, ದೆಹಲಿಗಳಿಗೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಬೆಹರೈನ್ ಮತ್ತು ದುಬಾಯಿಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಲಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಕರೆದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅರ್ಪಣಾ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡುವ ಸರಳ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯ ಸಾಕಾರ ಮೂರ್ತಿ ಪಕಳಕುಂಜ ಕೃಷ್ಣನಾಯ್ಕ.

ಪರಮುಖ ಮನೆ, ಅಂಚೆ : ಮುಂಡಾಜೆ, ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕು, ದ.ಕ.ಜಿಲ್ಲೆ

ದೊಡ್ಡಗಿರಿಯಪ್ಪ

ಕಲೆ : ವೀರಗಾಸೆ

ವೀರಗಾಸೆ ಕಲೆಯ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದ ಶ್ರೀ ದೊಡ್ಡಗಿರಿಯಪ್ಪ (73), ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಗಾಸೆಯನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಕಸನಗೊಳಿಸಿ, ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರು. ಇವರ ತಂದೆ: ತಿಮ್ಮಪ್ಪ, ತಾಯಿ : ಬಸಮ್ಮ. ಬೇಸಾಯದ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಬಂದ ದೊಡ್ಡಗಿರಿಯಪ್ಪ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನ ಚಿಪ್ಪಿಗೆ ತಗಡನ್ನು ಕಟ್ಟಿ; ಅವರಿಕೆ ಕಡ್ಡಿಗಳಿಂದ, ತನ್ನ ಓರಿಗೆಯವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಡಿಯುತ್ತಾ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಶಾಲೆಯನ್ನೇ ಮರೆತರು. ಮುಂದೆ ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ, ಆಗಿನ ಹಿರಿಯ ವೀರಗಾಸೆ ಕಲಾವಿದ ರಾಜ್ಯಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ದಿವಂಗತ ಟಿ. ಮರುಳಪ್ಪನವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ, ವೀರಗಾಸೆಯ ಎಲ್ಲ ನಡೆ-ಲಯ-ಕುಣಿತಗಳನ್ನೂ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ಬೆಳೆದರು.

ಹಿಂದೆ ವೀರಗಾಸೆಯವರನ್ನು ಖಡ್ಗದವರು, ಪುರವಂತರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕೇವಲ ಹಳ್ಳಿಯ ಜಾತ್ರೆ-ಹಬ್ಬಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆನಂತರ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ದಿವಂಗತ ಟಿ. ಮರುಳಪ್ಪ, ದೊಡ್ಡಗಿರಿಯಪ್ಪನವರಂತಹ ಕಲಾವಿದರ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ, ವೀರಗಾಸೆ ಕಲೆ ನಾಡಿನಾಚೆಗೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಿತು. ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಕಲಾವಿದರೂ ಒಗ್ಗೂಡಿ, **ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ ವೀರಗಾಸೆ ಸಂಘ**ವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತರುಣರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂಲೆಮೂಲೆಗೂ ಸಂಚರಿಸಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ದೊಡ್ಡಗಿರಿಯಪ್ಪ ವೀರಗಾಸೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಾಜಸೇವೆ, ರಾಜಕಾರಣವನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು. ಒಂದು ಅವಧಿಗೆ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಯ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಅನುಭವ ಇವರ ಪಾಲಿಗಿದೆ. ಇವರ ವೀರಗಾಸೆ ಕಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಚೆಗೂ ಹಬ್ಬಿ ಕೇರಳ, ಅಂಡಮಾನ್- ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪ, ನವದೆಹಲಿ, ಮೈಸೂರು ದಸರಾ ಮೆರವಣಿಗೆ, ರಾಜ್ಯ ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಜನಮನ್ನಣೆಗಳಿಸಿತು.

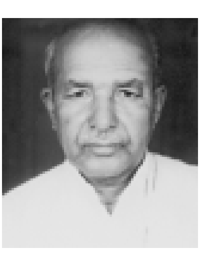

ಗೌರಾಪುರ, ಅಜ್ಜಂಪುರ ಅಂಚೆ, ತರೀಕೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ

ಮಾಳಯ್ಯ

ಕಲೆ : ತಂಬೂರಿ ಪದಗಳು

ನಾಡಿನ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ತಂಬೂರಿ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀ ಮಾಳಯ್ಯನವರು (60) ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ, ಆಲೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಡದವರವಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದವರು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಲಂಕಯ್ಯನವರಿಂದ ತಂಬೂರಿ ಪದಗಳನ್ನು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಕಲಿತರು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹತ್ತನೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕದ ಕಲಾವಿದರೊಟ್ಟಿಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ; ಅವರಿಂದಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಕಲಿತರು. ಹೀಗೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮಾಳಯ್ಯನವರು ಇಂದು ಪ್ರಬುದ್ಧ ತಂಬೂರಿ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ತುಂಡು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮಾಳಯ್ಯ ಸಂಸಾರ ಸಾಗಿಸಲು ಮರಗೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಕಲೆಯನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅರೆಮಲೆನಾಡಿನ ಪುಟ್ಟಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕಲಾವಿದ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನ, ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ತಮ್ಮ ನಂತರದಲ್ಲಿ ತಂಬೂರಿ ಹಾಡುಗಳ ಸಂಪ್ರಾದಾಯವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಾಳಯ್ಯನವರು ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಥನಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಇಂಪಾಗಿ ಹಾಡಬಲ್ಲ ಮಾಳಯ್ಯನವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ **'ಅರಣ್ಯಕುಮಾರನ ಕತೆ, ಬಸವಕುಮಾರನ ಕತೆ, ಬಾಲನಾಗಮ್ಮನ ಕತೆ, ರುದ್ರಕುಮಾರನ ಕತೆ, ಗೊಲ್ಲರಾಜನ ಕತೆ** ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನೂ ಅದರ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಕಡದರವಳ್ಳಿ, ಮಡಬಲು ಅಂಚೆ, ಪಾಳ್ಯ ಹೋಬಳಿ, ಆಲೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ

ಪುಟ್ಟಲಿಂಗಯ್ಯ

ಕಲೆ : ಭಾಗವಂತಿಕೆ ಮೇಳ

ಹತ್ತಾರು ಕಲೆಗಳು ಒಂದೇ ಕಡೆ ನೆಲಸಿರುವ ವಿರಳ ಗ್ರಾಮಗಳ ಪೈಕಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆ ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ನಾಗವಾರ ಗ್ರಾಮವೂ ಒಂದು. ತಮಟೆ ವಾದನ, ಸೋಬಾನೆ ಪದಗಾರ್ತಿಯರು, ಪೂಜಾ ಕುಣಿತ, ಪಟದ ಕುಣಿತ, ಭಾಗವಂತಿಕೆ ಮೇಳ, ಕೋಲಾಟ, ಪಾಳೇಗಾರ ವೇಷ, ಭಜನೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ (ಬಯಲಾಟ) ತಂಡ, ಹರಿಗೆ ಕುಣಿತ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ನಾಗವಾರ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಕಲೆಗೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರರೂ ಕೂಡ ಇದೇ ಊರಿನವರು.

ಇಲ್ಲಿನ ಪುಟ್ಟಲಿಂಗಯ್ಯ (1941) ಭಾಗವಂತಿಕೆ ಮೇಳದ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದ. ಒಕ್ಕಲು ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಬಂದ ಇವರು, ತಮ್ಮ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಮನತೆತ್ತು ಏಳನೆ ತರಗತಿಗೆ ಓದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಇವರ ಅಜ್ಜ ಹುಚ್ಚೇಗೌಡರು ಕೂಡ ಭಾಗವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಭಜನೆ ಕಲಾವಿದರಾದ್ದರಿಂದ, ಇವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟಲಿಂಗಯ್ಯ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಒಳಗಾದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಾಮದ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ರಘುವಯ್ಯನವರಿಂದ ಭಾಗವಂತಿಕೆಯ ಹಾಡು ಮತ್ತು ಲಯಗಳನ್ನು ಕಲಿತರು.

ಈ ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳ ನಡುವೆ ಪುಟ್ಟಲಿಂಗಯ್ಯನವರನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಸೆಳೆದದ್ದು ವೈಷ್ಣವ ಕಲೆಯಾದ ಭಾಗವಂತಿಕೆ ಮೇಳ. ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈ ಕಲೆ ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸದಾ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೀಡಿದ ತಿರುಮಲಗಿರಿದಾಸಪ್ಪ, ತಿಮ್ಮೇಗೌಡ ಮತ್ತು ಯಜಮಾನ್ ರಂಗೇಗೌಡ ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ.ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ **ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ಕಲಾ ಬಳಗ**ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಗ್ರಾಮದ ಯುವಕರಿಗೆ ಭಾಗವಂತಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಿರುವ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದ ಪುಟ್ಟಲಿಂಗಯ್ಯ.

ನಾಗವಾರ, ಚೆನ್ನಪಟ್ಟಣ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆ

ಚಿಕ್ಕನರಸಪ್ಪ

ಕಲೆ : ತಮಟೆ ವಾದನ

ತಮಟೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಪೂರ್ವ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಬಹುಪಾಲು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಜನಸಮುದಾಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕಲೆಯಾದ ತಮಟೆ, ವಿವಿಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಚಿಕ್ಕನರಸಪ್ಪ ತಮಟೆ ವಾದನಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ಕಲಾವಿದ. ತಮಟೆಗೆ ತನ್ನ ಹೂ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನೂರಾರು ಲಯಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಬಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕನರಸಪ್ಪ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಕುಟುಂಬದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಬಂದವರು. ಇವರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ತಮಟೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿದವರು ಶ್ರೀ ಉದ್ದಂಡಿ ನರಸಪ್ಪನವರು. ಇವರ ಬಳಿ ಕಲಿತವರು ಇವರ ತಂದೆ ನರಸಪ್ಪನವರು. ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಿಂದ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ಅದರ ಎಲ್ಲ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಮೆರೆಸಿದವರು ಚಿಕ್ಕನರಸಪ್ಪ.

ಇವರ ತಂದೆ ನರಸಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ತಮಟೆವಾದನದ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಆಳಿದ ಮಹಾರಾಜರ ಮುಂದೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಇನಾಮು ಪಡೆದರೆಂದು ಚಿಕ್ಕನರಸಪ್ಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ತಮಟೆ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದವನು ನಾನು ಎಂದು, ತಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಿನ್ನಲೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಚಿಕ್ಕನರಸಪ್ಪ; ಇಂದು ಹತ್ತಾರು ಯುವಕರನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ತಮಟೆಯನ್ನು ಕಲೆಯಾಗಿ ಅರಳಿಸಿದ ಅನೇಕ ಕಲಾವಿದರ ಪೈಕಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿರುವ ಚಿಕ್ಕನರಸಪ್ಪ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಾಂತ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ನೆರೆಯ ತಮಿಳುನಾಡು, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಇವರು ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿ ಸೈ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಚಿಕ್ಕನರಸಪ್ಪನವರ ತಮಟೆವಾದನದ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಮಾಜಿಪ್ರಧಾನಿ ಎಚ್.ಡಿ. ದೇವೇಗೌಡರು ಇವರಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಖಡ್ಗವನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ತಮಟೆವಾದನ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕನರಸಪ್ಪ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ತಮಟೆ ನುಡಿಸಿ ಮೊದಲ ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಪಡೆದರು.

❍

2/1, `ಸಿ' ಬೀದಿ, 2ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ಗೋಪಾಲಪುರ, ಮಾಗಡಿರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-560023

ಹನುಮಮ್ಮ

ಕ್ಷೇ : ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡು

ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಜನಪದ ಕಲೆ, ಜನಪದ ಮಹಕಾವ್ಯ ಹಾಗು ಹತ್ತಾರು ಬಗೆಯ ಜಾನಪದೀಯ ಆಚರಣೆಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುವ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೋಬಾನೆ ಪದಗಾರ್ತಿಯರಂತೂ ಹೆಜ್ಜೆಗೊಬ್ಬರಂತೆ ಎಲ್ಲ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿಯರ ಪೈಕಿ, ಪಾಂಡವಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಮೇಲುಕೋಟೆ ಹೋಬಳಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಾಗರ ಗ್ರಾಮದ ಹನುಮಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಾಗರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಹನುಮಮ್ಮನ ಕಂಠದಿಂದ ಮಂಗಳಕರ ಹಾಡುಗಳು ತಂಗಾಳಿಯಂತೆ ಸುಳಿಯುತ್ತವೆ. ಆ ಇಡೀ ವಾತಾವರಣವೇ ಹನುಮಮ್ಮನ ಕಂಠಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪಾಂಡವಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಈಗಲೂ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ, ಮದುವೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುವ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿಯರಿಗೆ **'ಸೋಬಾನೆ** ವೀಳ್ಯ'ವೆಂದು ಕೊಡುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಾಗರದ ಸುತ್ತಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಮದುವೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ; ಈಗಲೂ ಸೋಬಾನೆ ವೀಳ್ಯ ಹನುಮಮ್ಮನಿಗೆ ಮೀಸಲು.

ಮದುವೆಯಾದ ಹೊಸದರಲ್ಲೇ ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹನುಮಮ್ಮನಿಗೆ, ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುಗಳೇ ನಿತ್ಯಸಂಗಾತಿಗಳಾದವು.

ಸೋಬಾನೆಯ ಜೊತೆಗೆ **ರಾಗಿ ಬೀಸುವ ಹಾಡು, ನಾಟಿ ಹಾಕುವಾಗಿನ ಪದ, ಸುಗ್ಗಿ ಹಾಡು, ಲಾಲಿ ಹಾಡು, ದೂರಿ ಹಾಡು**ಗಳನ್ನು ತನ್ನ ತುಂಬಿದ ಕಂಠದಿಂದ ಹಾಡುವ ಹನುಮಮ್ಮ ಕಿರಿಯರಿಗೊಂದು ಮಾದರಿ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಾಗರದ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುವವರನ್ನು ಯಾರೇ ಮಾತನಾಡಿಸಿದರೂ, ಅವರೆಲ್ಲ 'ನಾವೆಲ್ಲ ಹನುಮಮ್ಮನಿಂದ ಕಲಿತೊ' ಎಂದು ತಮ್ಮ ಗುರು ಹನುಮಮ್ಮನನ್ನು ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಬೆರಳುಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹನುಮಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡಲು ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಮೊದಲ ಗುರುವೆಂದು ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕಟ್ಟೆಸಿದ್ದಮ್ಮ

ಕಲೆ : ಜನಪದ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿ

ಎಂಬತ್ತು ವರ್ಷದ ತುಂಬು ಮಾಗಿದ ಜೀವ ಕಟ್ಟೆಸಿದ್ಧಮ್ಮ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಟಿ. ನರಸೀಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಯಾಚೇನಹಳ್ಳಿಯವರು. ತಾಯಿ:ಮಲ್ಲಮ್ಮ, ತಂದೆ : ಕೋಳಿ ಜೋಗಯ್ಯ. ಕಟ್ಟೇರಿಯ ಸಿದ್ದೇಗೌಡರ ಬಾಳಸಂಗಾತಿಯಾದ ಸಿದ್ಧಮ್ಮನವರು, ಮದುವೆಯಾದ ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಇದ್ದೊಬ್ಬ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ತೌರಿಗೆ ಮರಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಜೀವನವಿಡೀ ಸಿದ್ದಮ್ಮನದು ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳಿನ ಹಾದಿ.

ಮಗ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿ ಪಟ್ಟಣ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ, ಇರಲು ಸೂರಿಲ್ಲದೆ; ಹಳ್ಳಿಯ ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯಾಗಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಿದ್ಧಮ್ಮ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ, ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ ಧೂಪದ ಹೊಗೆಕೊಟ್ಟು ದೂರಿ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಆಸರೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಿದ್ದಮ್ಮನವರ ಈ ಬಗೆಯ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ ಮಾನವೀಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಜಾನಪದ ಪರಿಷತ್‌ನವರು **ಮದರ್‌ತೆರೆಸಾ** ಎಂದು ಕರೆದು ಗೌರವಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ದೂರಿ ಪದಗಳು, ಮದುವೆ ಪದಗಳು, ದಂಡಿನ ಮಾರಿ, ಏಳೂರಮ್ಮ, ಭೈರವೇಶ್ವರ, ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರ, ಮಾದೇಶ್ವರ, ಕುಂತಿ ಪದಗಳನ್ನು ಹೊಳೆಹರಿದಂತೆ ಇಂಪಾಗಿ ಹಾಡುವ ಸಿದ್ಧಮ್ಮನವರನ್ನು ಅನೇಕ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಗೌರವಿಸಿವೆ. ಮೈಸೂರು ದಸರಾ, ಆಕಾಶವಾಣಿ ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ ಧಾರವಾಹಿ **ಸಿರಿಗಂಧ** ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಮ್ಮನವರ ಪ್ರತಿಭೆ ಬೆಳಕು ಕಂಡಿದೆ.

ಸರಳ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯ, ಪರಿಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನ ಈ ಹಿರಿಯ ಜೀವವನ್ನು ಯಾಚೇನಹಳ್ಳಿಯ ಜನತೆ ತುಂಬುಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಲಹುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರತಿಭೆ ಸಿದ್ಧಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸೊತ್ತು.

❍

ಯಾಚೇನಹಳ್ಳಿ, ಟಿ. ನರಸೀಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆ

ಕುಂತೂರು ಕಾಳಶೆಟ್ಟಿ

ಕಲೆ : ನೀಲಗಾರರ ಸಂಪ್ರದಾಯ

ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ವೃತ್ತಿಗಾಯಕರಲ್ಲಿ ನೀಲಗಾರರದು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಪರಂಪರೆ. ಇವರನ್ನು ತಂಬೂರಿ ಕಲಾವಿದರೆಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಮೈದೋರಿದ ಜನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡುವ ಈ ಗಾಯಕರು, ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಅಧಿಕೃತ ವಕ್ತಾರರು. ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ, ಕೊಳ್ಳೇಗಾಲ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಕುಂತೂರು ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀ ಕಾಳಶೆಟ್ಟಿ (65) ನೀಲಗಾರರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಹಾಗಾಯಕ. ಕಾರಾಪುರದ ಪುಟ್ಟಮಾದಯ್ಯನವರಿಂದ ಗುರುದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಮಾದೇಶ್ವರನ ದೇವರ ಗುಡ್ಡರಾದ ಕಾಳಶೆಟ್ಟಿಯವರು, ಕಳೆದ ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ತಂಬೂರಿ ಮೀಟುತ್ತಾ, **ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರ ಕತೆ**ಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿರುವ ಅನನ್ಯ ಕಲಾವಿದ.

ನೀಲಗಾರರ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಿರುವ ಕುಂತೂರು ಕಾಳಶೆಟ್ಟಿ, ಈಗ ಇರುವ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಹಾಡುವ ಕಾವ್ಯಗಳು : **ಮಲೆಮಾದೇಶ್ವರನ ಕತೆ, ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರ ಕತೆ, ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರನ ಕತೆ, ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ಕಾಳಗ, ಮೈದಾಳ ರಾಮ, ಸಾರಂಗಧರ, ಬಿಳಿಗಿರಿರಂಗನ ಕತೆ, ಜೋಗಿಹಾಡು** ಮುಂತಾದವನ್ನು ಅವುಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಭವದೊಂದಿಗೆ ಹಾಡುವ ಕುಂತೂರು ಕಾಳಶೆಟ್ಟಿ, ಮೌಖಿಕ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯು ಕಂಡ ಅಸಾಧಾರಣ ಕಲಾವಿದ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಈ ಜನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು, ಚರಿತ್ರೆಯು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಅನೇಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.

ತಮ್ಮ ಎಳೆತನದಲ್ಲೇ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಗಾಯನಕ್ಕೆ ತೆತ್ತುಕೊಂಡ ಈ ಕಲಾವಿದ, ಇಂದಿಗೂ ವೃತ್ತಿಗಾಯಕರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕುಂತೂರು ಕಾಳಶೆಟ್ಟಿಯವರು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಭಾಗದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಯೋಜನೆಯಾದ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಶೈವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪದಕೋಶಕ್ಕೇ ಮುಖ್ಯ ವಕ್ತೃವಾಗಿ, ಕೆಲವು ಶೈವ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ.

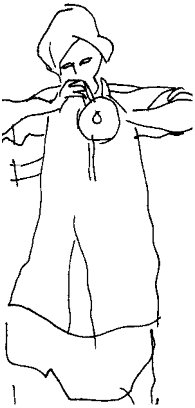

ಹೆಚ್.ಕೆ. ನರಸಯ್ಯ

ಕಲೆ : ಮೋರಿ ವಾದ್ಯ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಜನಪದ ವಾದ್ಯ ಮೋರಿ. ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಕೆ. ನರಸಯ್ಯ (1950) ಮೋರಿ ವಾದ್ಯದ ಅನನ್ಯ ಕಲಾವಿದ. ತಂದೆ: ಕಾಡಯ್ಯ, ತಾಯಿ : ದೇವಮ್ಮ. ಕೊಡಗಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಮೋರಿವಾದ್ಯ ಇತರ ವಾದ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನಸ್ವರೂಪದ್ದು, ಕಳೆದ ಮುವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಮೋರಿ ವಾದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪರಿಮಿತ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿರುವ ನರಸಯ್ಯನವರು, ಆಧುನಿಕತೆಯಿಂದಾಗಿ ತೆರೆಯ ಮರೆಗೆ ಸರಿಯುತ್ತಿರುವ ಈ ವಾದ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಕಲಾವಿದ.

ಬಡತನದ ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ನರಸಯ್ಯನವರು, ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಇಂದು ಮೋರಿ ವಾದನದ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕಲಾವಿದನಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. **ಕರ್ನಾಟಕ ಕೊಡವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯು** ನರಸಯ್ಯನವರ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೊಡವ ಮೇಳದಲ್ಲಿ, ಕೊಡವರು ತಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಈ ಕಲಾವಿದನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಗೌರವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿರುವ ನರಸಯ್ಯನವರು ಈಗ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಶ್ರೀ **ಚೌಡೇಶ್ವರಿ ವಾದ್ಯ ಗೋಷ್ಠಿ** ತಂಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕೊಡಗಿನಾದ್ಯಂತ, ತಮ್ಮ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕಲೆ ಮೋರಿ ವಾದ್ಯವನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಲು ಸಮರ್ಥರಾದ ಯುವಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕಲಾವಿದ ಮುಂದಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ನರಸಯ್ಯನವರಂಥ ಕಲಾವಿದರಿಂದಾಗಿ, ಮೋರಿ ವಾದ್ಯವೂ ಕೂಡ ಇಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

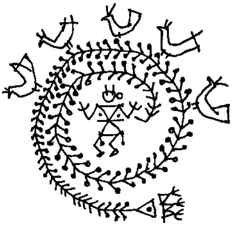

ಬಾನಂದೂರು ಕೆಂಪಯ್ಯ

ವಿಶೇಷ ಪ್ರತಿಭೆ : ಜಾನಪದ ಗೀತ ಗಾಯನ

ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು, ಅದರ ಮೂಲಮಟ್ಟುಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕಲಾವಿದ ಬಾನಂದೂರು ಕೆಂಪಯ್ಯ (1951). ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆ, ರಾಮನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಬಾನಂದೂರು ಗ್ರಾಮದ ಕೆಂಪಯ್ಯ, ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಂದಿರು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಬೆಳೆದವರು.

ಮಾಯದಂತ ಮಳೆ ಬಂತಣ್ಣ, ತಿಂಗಾ ತಿಂಗಾಳಿಗೂ ಚಂದ ನಂಜಾನಗೂಡು, ಎಲ್ಲೋ ಜೋಗಪ್ಪ ನಿನ್ನರಮನೆ ? ಬಿದಿರು ನಾನ್ಯಾರಿಗಲ್ಲದವಳು! ತನುವಿನೊಳಗೆ ಅನುದಿನವಿದ್ದು! ಈ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳಂತೂ ಬಾನಂದೂರು ಕೆಂಪಯ್ಯನವರ ಕಂಠದಿಂದ ಮೈದುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ.

1980ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷ ಜನಪದ ಸಂಗೀತ ನಿರ್ಮಾಪಕರಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದ ನೂರಾರು ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರನ್ನು, ಅಪರೂಪದ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಬಾನಂದೂರು ಕೆಂಪಯ್ಯನವರ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ತರವಾದದ್ದು. ನಂತರ ಬೆಂಗಳೂರು, ಗುಲಬರ್ಗಾ ಹಾಗೂ ಕೇರಳದ ತಿರುವನಂತಪುರ ದೂರದರ್ಶನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ, ಸಹಾಯಕ ಕೇಂದ್ರ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಈಗ ಮಂಗಳೂರು ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಕೇಂದ್ರ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ದೆಹಲಿ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಒರಿಸ್ಸಾ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಕೇರಳ, ಗೋವಾ ಮುಂತಾದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳ ಕಂಪನ್ನು ಬೀರಿದ್ದಾರೆ. ಜನಪದ ಗಾಯಕರಂತೆ, ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹಕಾರರೂ ಆಗಿರುವ ಬಾನಂದೂರು ಕೆಂಪಯ್ಯನವರು ಎರಡು ಜನಪದ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವರು ಹಾಡಿರುವ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳ ಧ್ವನಿಸುರಳಿಗಳು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಗೆ ಮೂರು ಬಾರಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ (1995)ಯೊಂದಿಗೆ, ನಾಡಿನ ಹಲವಾರು ಗಣ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಇವರಿಗೆ ಸಂದಿವೆ.

❍

ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಆಕಾಶವಾಣಿಕೇಂದ್ರ, ಕದ್ರಿಹಿಲ್ಸ್, ಮಂಗಳೂರು-575 004

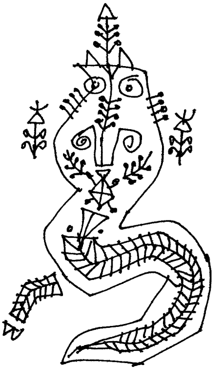

ಡಾ. ನಂ. ತಪಸ್ವೀಕುಮಾರ್
ಜಾನಪದ ತಜ್ಞ

ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಡಾ. ನಂ. ತಪಸ್ವೀಕುಮಾರ್ (1934) ಕಳೆದ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿದ್ವಾಂಸರು. ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ತುರುವೇಕೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮುತ್ತುಗದ ಹಳ್ಳಿಯವರು. ತಂದೆ: ನಂಜುಂಡಯ್ಯ, ತಾಯಿ: ಬೋರಮ್ಮ.

ತುರುವೇಕೆರೆ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ ಎಂ.ಎ. ಪದವಿ. **ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ** ನಿಬಂಧಕ್ಕೆ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಂಚೆ ತೆರಪಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ (1969-1995) ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬಾಳಗೀತ ಕವನ ಸಂಕಲನದ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ತಪಸ್ವೀಕುಮಾರ್ ಅವರು, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಒಲವನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡರು. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಚಿಂತನೆಯ ಮೂಲಕ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. **ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ** (1970), **ಕನ್ನಡ ಗಾದೆಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ** (1972), **ಕನ್ನಡ ಒಗಟುಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ** (1979), **ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನ** (1980), **ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಕಾಸ** (1995) ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ಇವರ ಕೃತಿಗಳು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಚಾರಸಂಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರಂತರ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿದ್ವಾಂಸ ಡಾ. ನಂ. ತಪಸ್ವೀಕುಮಾರ್ ಅವರು.

❍

32-A, ಮಹಡಿ, 14ನೆ ಮೇನ್, 4ನೆ ಹಂತ, ಟಿ.ಕೆ.ಲೇ–ಔಟ್, ಶಾರದಾದೇವಿ ನಗರ, ಮೈಸೂರು-570 023

ಡಾ. ಎಂ. ಎನ್. ವಾಲಿ

ಜಾನಪದ ತಜ್ಞ

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗೆ, ಕಳೆದ ಮೂರು ದಶಕಗಳಿಂದಲೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ನಿಂಗಪ್ಪ ವಾಲಿ (1935), ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ, ಇಂಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ, ಸಾಲೊಟಗಿ ಗ್ರಾಮದವರು. ಇಂಡಿ ಮತ್ತು ಜಮಖಂಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ. 1970ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಎಂ.ಎ. ಪದವಿ. **ಸಿಂಪಿಲಿಂಗಣ್ಣನವರ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ** ಕುರಿತ ನಿಬಂಧಕ್ಕೆ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ ಪದವಿ (1985).

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಜೀವನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ ಎಂ.ಎನ್. ವಾಲಿಯವರು ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ, ಮೂವತ್ತಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸೇವೆಯ ನಂತರ ಇದೀಗ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಳೆದ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇವರ ಅನೇಕ ಸೃಜನಶೀಲ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. **ಶುಭೋದಯ** (ಕವನ ಸಂಕಲನ), **ಮುತ್ತಿನ ತೆನೆ** (ಕಥಾಸಂಕಲನ) **ಡಂಗುರ ಪದಗಳು** (ಸಂಪಾದನೆ), **ಜನಪದ ಜೀವನ ತರಂಗಗಳು** (ತ್ರಿಪದಿಗಳು) **ಸಿರಿಗನ್ನಡ ಒಡಪುಗಳು** (ಸಂಪಾದನೆ), **ಹಬ್ಬಗಳ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳು, ಜಾನಪದ ಒಗಟುಗಳು,** (ಸಂಪಾದನೆ), **ಜಾನಪದ ಜೀವಾಳ, ನಮ್ಮ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ನಂಬಿಕೆಗಳು.** ಇವು ವಾಲಿಯವರ ಪ್ರಕಟಿತ ಮುಖ್ಯ ಕೃತಿಗಳು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಕಾಶಕರೂ ಆಗಿರುವ ವಾಲಿಯವರು ತಮ್ಮ **ಭುವನೇಶ್ವರಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆ**ಯಿಂದ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಲೇಖಕರ ಹತ್ತಾರು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜಾನಪದ ಸಂಶೋಧನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಪರವಾದ ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿರುವ ವಾಲಿಯವರು, ಗೋಕಾಕ್ ಚಳವಳಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಮನೆವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹತ್ತಾರು ವಿದ್ವತ್ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ, ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿರುವ ಡಾ. ಎಂ.ಎನ್. ವಾಲಿಯವರನ್ನು ನಾಡಿನ ಅನೇಕ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಗೌರವಿಸಿವೆ.

‘ಶಿವಯೋಗಿ ನಿಲಯ’, ವಿದ್ಯಾನಗರ, ಬಿ.ಎಲ್.ಡಿ.ಇ. ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಎದುರು ರಸ್ತೆ, ವಿಜಾಪುರ -586103

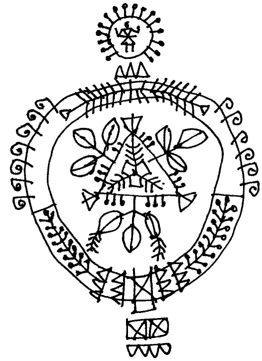

ಡಾ. ಎಚ್.ಜೆ. ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ

ಜಾನಪದ ತಜ್ಞ

ಕನ್ನಡದ ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಸೃಜನಶೀಲ ಲೇಖಕರೂ ಆಗಿರುವ ಡಾ. ಎಚ್.ಜೆ. ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ (1939) ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಂಪಾಪುರದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಿಂದ ಬಂದವರು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಎಂ.ಎ. ಪದವಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. **ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ ಒಂದು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನ** ನಿಬಂಧಕ್ಕೆ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿ ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೈಸೂರಿನ ಶಾರದಾ ವಿಲಾಸ ಕಾಲೇಜು, ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜು, ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮಂಗಳ ಗಂಗೋತ್ರಿ ಮತ್ತು ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ, ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ, ಸಂಶೋಧಕ ಡೀನ್, ಶಿಕ್ಷಕ ಸಲಹೆಗಾರ ಹಾಗೂ ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕುಲಸಚಿವರಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾವ್ಯ, ಸಣ್ಣಕತೆ, ನಾಟಕ, ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ, ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹ ಹಾಗೂ ಹಲವಾರು ಮಹತ್ವದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಗ್ಲಿಶ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡರು ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಬಹುಮಾನ ದೇವರಾಜ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ವಿಶ್ವಮಾನವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲಾ ಐದನೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುವ ಗೌರವವೂ ಇವರಿಗೆ ದೊರೆತಿದೆ.

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅಪಾರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತಳೆದಿರುವ ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡರು ರಾಜ್ಯ ಭಾಷಾ ಆಯೋಗದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಗ್ರಂಥಗಳ ಅನುವಾದದ ಪರಿಷ್ಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಕೆಲವು ಜನಪದ ಕತೆಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಶ್‌ಗೆ ಭಾಷಾಂತರಗೊಂಡಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ (1995-1998) ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೀಗ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಜನತೆಯ ನಡುವೆ ಪುಸ್ತಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

❍

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಪಂಪಮಹಾಕವಿರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಭಗವತಿ ಆರಾಧನೆ : ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ
ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಕೋಟೆಕಾರು,
ದ.ಕ. ಜಿಲ್ಲೆ - 574 152 (1998) ಬೆಲೆ ರೂ. 150

ಜಾನಪದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ - 1998

ಸೃಜನಶೀಲ ಲೇಖಕರೂ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರೊಲ್ಲಬ್ಬರಾದ ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ (1935) ಕವಿ, ಕತೆಗಾರ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರ, ಅನುವಾದಕ, ನಾಟಕಕಾರ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿ ಸುಮಾರು ಎಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. **ಭಗವತಿ ಆರಾಧನೆ** ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರರ ಈಚೀನ ಮಹತ್ವದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಕೃತಿ.

ತುಳುನಾಡು ಮತ್ತು ಕೇರಳ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಜಾನಪದೀಯ ಆಚರಣೆಯಾದ ಭಗವತಿ ಆರಾಧನೆ ಬಹುಮುಖಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ (ಭಾಷಿಕವಾಗಿಯೂ) ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಲಾತ್ಮಕ ಆಚರಣೆ. ಆಚರಣಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಕೃತಿ ಭಗವತಿ ಆರಾಧನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಆಕರ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ.

ಈ ಕೃತಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಿರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಅಧೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳೆಂಬ ಪರಾವಲಂಬಿ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಅನನ್ಯತೆ ಇರುವುದನ್ನು ತನ್ನ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಅವರ **ಭಗವತಿ ಆರಾಧನೆ** ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಜಾನಪದೀಯ ಆಚರಣೆಯ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

ಕಳೆದ ಐದು ದಶಕಗಳಿಂದಲ್ಲೂ ಸೃಜನಶೀಲ ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಅವರ ಈಚಿನ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳು, **ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಂಪುಟ** ಮತ್ತು **ತುಳುಪಾಡ್ದನ ಸಂಪುಟ.**

'ಒಲುಮೆ', ಕೋಟೆಕಾರು ಅಂಚೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ -574 152

ನಿಂಗಮ್ಮ ಹೇಳಿದ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು
ಮಾತಿನರಗಿಣಿ : (ಸಂಗ್ರಹ) ಡಾ. ಪಿ.ಕೆ. ರಾಜಶೇಖರ
ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಹೊನ್ನಾರು ಜನಪದ ಗಾಯಕರು
29, 9ನೇ ತಿರುವು, ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಮನೆಗಳು
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು 560 006 : (1998),
ಬೆಲೆ ರೂ. 100

ಜಾನಪದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ - 1998

ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹಕರಲ್ಲಿ ಡಾ.ಪಿ.ಕೆ. ರಾಜಶೇಖರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗುವ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿರಳ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರು. ಜನಪದ ಗಾಯಕರೂ ಆಗಿರುವ ರಾಜಶೇಖರ ಅವರು **ಹೊನ್ನಾರು ಜನಪದ ಗಾಯನ ವೃಂದ** ತಂಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳ ಮೂಲಮಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ. ಪಿ.ಕೆ. ರಾಜಶೇಖರ ಅವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವ, **ಮಲೆಯ ಮಹಾದೇಶ್ವರ, ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ಕಾಳಗ, ಜನಪದ ಬಸವ ಪುರಾಣ** ಸಂಗ್ರಹ ಕೃತಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನನ್ಯ ಕೊಡುಗೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಕಥಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅಪೂರ್ವ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿರುವ **ಮಾತಿನರಗಿಣಿ** ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿರುವ ಕತೆಗಳು, ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಥೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುರುವ ನಿಂಗಮ್ಮ ಒಬ್ಬ ಅಪರೂಪದ ಕಥನ ಕಲಾವಿದೆ. ಅವಳು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ನೆನಪುನಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ! ಬದಲಿಗೆ ಪುನರ್‌ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ನಿಂಗಮ್ಮ ಹೇಳಿದ ಹದಿನೈದು ಕಥೆಗಳು ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಇದೆಯಾದರೂ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ಉಪಕಥೆಗಳಿದ್ದು ಒಟ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಕಥೆಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸೃಜನಶೀಲ ಕಲೆಯೆಂದೇ ತಿಳಿದಿರುವ ಡಾ.ಪಿ.ಕೆ. ರಾಜಶೇಖರ ಅವರ **ಮಾತಿನರಗಿಣಿ** ಜನಪದ ಕಥಾಸಂಕಲನ, ಅವರ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯದ ದಕ್ಷತೆಗೊಂದು ಕೈಗನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ.

❍

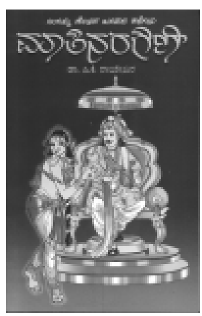

29, 9ನೇ ತಿರುವು, ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಮನೆಗಳು, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು-570 006

ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು : ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ
ಸದಸ್ಯರು : ಪಿ ಕೆ ಖಂಡೋಬಾ, ಸೋಬಾನೆ ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡ, ಶ್ರೀಮತಿ ಮಲ್ಲವ್ವ ಮೇಗೇರಿ
ಮಲ್ಲಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ ಅಥಣಿ, ಟಿ ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ಪ, ಹಿ ಚಿ ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ
ಐ ಎಂ ವಲ್ಲೆಪ್ಪನವರ, ಈಶ್ವರಪ್ಪ ಗುರಪ್ಪ ಅಂಗಡಿ, ಅಪ್ಪಗೆರೆ ತಿಮ್ಮರಾಜು
ಕೆ ಮೋಹನ, ಬಿ ಟಾಕಪ್ಪ, ಶ್ರೀಪಾದಶೆಟ್ಟಿ, ಕುರುವ ಬಸವರಾಜ್
ಶ್ರೀಮತಿ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಈಶ್ವರಯ್ಯ
ಡಿ ಜೆ ಪದ್ಮನಾಭ, ಶ್ರೀಮತಿ ಶಕುಂತಲಾ ದೇವಲಾ ನಾಯಕ್
ಟಿ ಬಿ ಸೊಲಬಕ್ಕನವರ, ಜಿ ವಿ ಆನಂದಮೂರ್ತಿ, ಮೀರಾಸಾಬಿಹಳ್ಳಿ ಶಿವಣ್ಣ
ಎನ್ ಹುಚ್ಚಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರ್, ಶ್ರೀಮತಿ ಆರ್ ಶಿವಕುಮಾರಿ, ವಿಶ್ವನಾಥ್ ಕಾರ್ನಾಡ್
ಜಿ ಟಿ ಬಸವರಾಜ್ ಗೌರಾಪುರ, ಭಾಸ್ಕರ್ ಕೊಗ್ಗ ಕಾಮತ್
ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ : ಕೆ ಸುಧೀಂದ್ರ **ಅರ್ಥ ಸದಸ್ಯರು** : ಮ ಗು ಸದಾನಂದಯ್ಯ

ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಡಾ. ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ ಅವರ ಜತೆ ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ

ಒಂದು ವರ್ಷದ ತಮ್ಮ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ನಿಮಗೆ ತೃಪ್ತಿ ತಂದಿದೆಯೇ?

ಡಾ. ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ : ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ತಂದಿದೆ. ಆದರೆ, ಇನ್ನೂ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಸಾಕಷ್ಟಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪಟ್ಟುಹಿಡಿದು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡ ಮುಖ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳು ಯಾವುವು ?

ನಾಡಿನ ಉತ್ತಮ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಖುದ್ದಾಗಿ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕಲಾತಂಡಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗೌರವಿಸುವ ಕೆಲಸ ; ವಿವಿಧ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿ, ಕಲಾಮೇಳ ಹಾಗೂ ಕಲಾವಿದರ ಜತೆ ಸಮಾಲೋಚನೆ ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಉತ್ಸವಗಳು.

ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆಯೆ?

ಹೌದು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ವಿನಯ, ಜ್ಞಾನ, ಬದುಕಿನ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸಂಗತಿಗಳು, ಮುಗ್ಧತೆ, ನಿರಾಶೆಯ ಗುಡ್ಡಗಳ ನಡುವಣ ಕನಸುಗಳ ರಾಶಿ– ಮುಂತಾದುವುಗಳೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಬದುಕಿನ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಶಗಳು. ಇಂಥವರಿಂದ ಬರಡು ಮನಸ್ಸಿನ ನಮ್ಮ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕಲಿಯುವುದು ತುಂಬಾ ಇದೆ; ಪೋಲೀಸರ ಲಾಠಿಗಳಿಂದ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಬಡಿಸಿ, ಎಳೆತಂದು,

ಪದಹಾಡಿಸಿದವರೂ ಸಹ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ!

ಸರ್ಕಾರ ಅಕಾಡೆಮಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಅನುದಾನ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆಯೇ ?

ಖಂಡಿತಾ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಯೋಜನೆಗಳ ಜಾರಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕೇವಲ ಏಳೂವರೆ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿ ದೊಡ್ಡದಿರುವ ಕಾರಣ ಈ ಮೊತ್ತ ರಾವಣನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅರೆಕಾಸಿನ ಮಜ್ಜಿಗೆಯಂತೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಹಣ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸುಮಾರು ಒಂದು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯಷ್ಟು ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ, ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಮಡಿಕೇರಿ, ಮಂಡ್ಯ, ಹಾಸನ, ಮಂಗಳೂರು, ರಾಮನಗರ, ಅಂಕೋಲಾ, ಗುಲಬರ್ಗಾ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಸೊಣ್ಣಹಳ್ಳಿಪುರ, ಭಗವತಿ ಕೆರೆ, ಅರಳುಗುಪ್ಪೆ, ಜಮಖಂಡಿ, ಅಜ್ಜಂಪುರ, ಲೈನ್ಕಜೆ, ಮುಂಬೈ, ಚಳ್ಳಕೆರೆ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಕುಂದಾಪುರ, ಕಾಸರಗೋಡು, ಥಳಿ, ನವಲಗುಗಂದ, ಚಿಂತಾಮಣಿ, ಮೈಸೂರು, ಪಂಜ, ಡಾಬಸ್‌ಪೇಟೆ, ಕುಮಟಾ, ತುಮಕೂರು ಮುಂತಾದ ನಗರ, ಪಟ್ಟಣ, ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಬೇಕು.

ಅಕಾಡೆಮಿಯಿಂದ ಪುಸ್ತಕಗಳೇನಾದರು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಾ ?

ಹೌದು. **'ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿತ್ರ ಸಂಪುಟ'**, ಕಲಾವಿದರ ಆತ್ಮ ಕಥೆಗಳು, ಜಾನಪದದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆದಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದ ಕನ್ನಡೇತರ ಭಾಷೆಗಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಸಾಗಿದೆ.

ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಯೋಜನೆಗಳು ಏನು ?

ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆಸುವುದು; ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ವಾರದ ಕಮ್ಮಟ, ಕಾಸರಗೋಡಿನಿಂದ ಕಾರವಾರದ ತನಕ ಇಡಿಕಿರಿದಿರವ ನಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಯಕ್ಷಗಾನ

ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮಾವೇಶ ನಡೆಸಲಾಗುವುದು.

ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಒಂದೇ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಏನು ? ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಗತ್ಯವೇ ?

ಯಕ್ಷಗಾನವು ನಮ್ಮ ಜಾನಪದದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದೆ ; ಜನಪದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಒಟ್ಟು ಜನಪದ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅಕಾಡೆಮಿ ಆಗುವುದಾದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನಾನು ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸರ್ಕಾರದ ಮುಂದಿಡುವ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಏನು ?

ಸರ್ಕಾರ ನೀಡುವ **'ಜಾನಪದ ಶ್ರೀ'** ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ ಐದಕ್ಕೆ ಏರಿಸಬೇಕು ; ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ.30ರಷ್ಟು ಜಾನಪದ ತಜ್ಞರಿಗೆ ಸಿಗುವಂತಾಗಬೇಕು.

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ, ಭರತನಾಟ್ಯ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ಕಲಾವಿದರುಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಮನ್ನಣೆ, ಗೌರವಧನ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರುಗಳಿಗೆ ಸಹ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸಲ್ಲಬೇಕು.

ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಆಶಯುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ?

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಾನಾ ಮುಖಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಅಪೂರ್ವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಶುಭಾಶಯ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಅಕಾಡೆಮಿಯು ರೂಪಿಸಿದೆ. ಸದಭಿರುಚಿಯ ನಿರ್ಮಾಣವೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಮುಂದಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ತುಳು, ಕೊಡವ, ಕೊಂಕಣಿ ಅಕಾಡೆಮಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಸಿದ್ದೇವೆ. ಮುಂದೆ ಲಂಬಾಣಿ, ಉರ್ದು ಮತ್ತು ಬ್ಯಾರಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು

ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಅಕಾಡೆಮಿ ಈಚೆಗೆ ದೇಸಿ ಚಿಂತನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದೆ. ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಏನು ?

ಸಮಾಜದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿ, ಜನಪರವಾದ ಆಶಯಗಳಿಗೆ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಗಳು, ಬರಹಗಾರರು, ಪರಿಸರ ಪ್ರೇಮಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ದೇಸಿ ಚಿಂತನೆ.

ಈಗಾಗಲೇ ಅಕಾಡೆಮಿಯು **ಶಾಂತವೇರಿ ಗೋಪಾಲಗೌಡ, ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ, ಗಿಡಮರಗಳ ಒಡನಾಡಿ ದೊಡ್ಡಮುನಿಭೈರಪ್ಪನವರನ್ನು** ಕುರಿತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದೆ. ಮುಂದೆ ಪರಿಸರವಾದಿ **ಕುಸುಮಾ ಸೊರಬ್** ಅವರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊನ್ನಾವರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಮೂಡಲಪಾಯ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಬಗೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಯೋಜನೆಗಳೇನು ?

ನಮ್ಮ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಮೂಡಲಪಾಯ ಯಕ್ಷಗಾನ ಹಾಗು ದೊಡ್ಡಾಟವನ್ನು ಪುನರುತ್ಥಾನಗೊಳಿಸಲು ಅಕಾಡೆಮಿ ಯೋಜಿಸಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಭಾಗವತರು ಮತ್ತು ವಿರಳವಾಗುತ್ತಿರುವ ಮುಖವೀಣೆ ಕಲಾವಿದರ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಸಮಾವೇಶವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲು ನಾವು ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಅಕಾಡೆಮಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಜಿಲ್ಲಾ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಸಮಾವೇಶದ ಉದ್ದೇಶ ಏನು?

ಈ ತನಕ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಏದುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಾಗಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡ ಹೊರಟಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ- ಮರಕ್ಕಿಂತ ಮರ ದೊಡ್ಡದು -ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿಂತು ಧರ್ಮಸಂಕಟದ ಕಡು-ಇಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ದೂಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದ ಆಯ್ಕೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೆಲವರು ಈ ಲೋಕವನ್ನೇ ತೊರೆದಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಅನಾರೋಗ್ಯದ

ದವಡೆಯಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಾಗಿ ಕಾಡು-ಹೆಣವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇಡಿಯಾಗಿ ಗಮನಿಸಿರುವ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಹೊಸ ತಂಡವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿರತವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಸಮಾವೇಶಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಐವತ್ತು ಜನ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಅವರ ತವರಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಈಗಾಗಲೆ ಮಂಡ್ಯ, ಹಾಸನ ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಆಡಳಿತ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಜಿಲ್ಲಾ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಸಮಾವೇಶವನ್ನು ನಡೆಸಿದೆ.

-ಬಿ ಎನ್ ಶ್ರೀಧರ

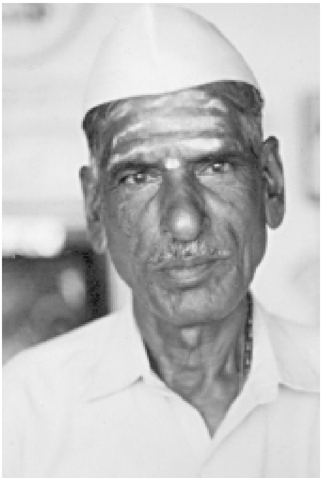

ಕಲಾವಿದರೊಂದಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯ ಕ್ಷಣಗಳು

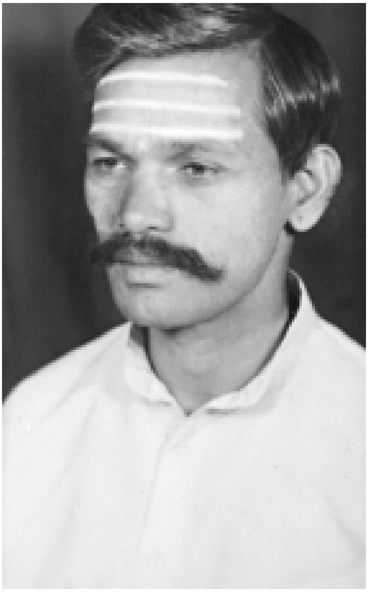

ದೀಪ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಕಲಾವಿದರು

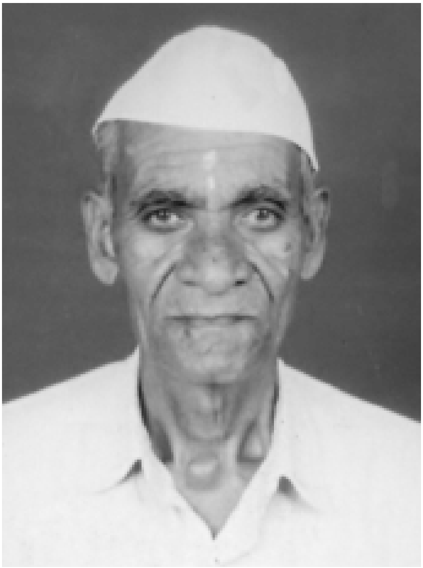

ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ಕಲಾವಿದರು

ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ಕಲಾವಿದರು

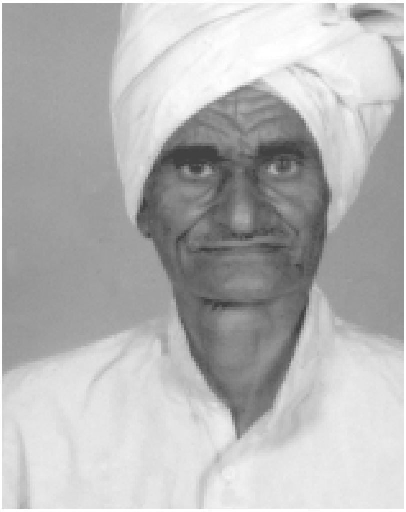

ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಗೌರವಾರ್ಪಣೆ

ಕಲಾವಿದರೊಂದಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯ ಕ್ಷಣಗಳು

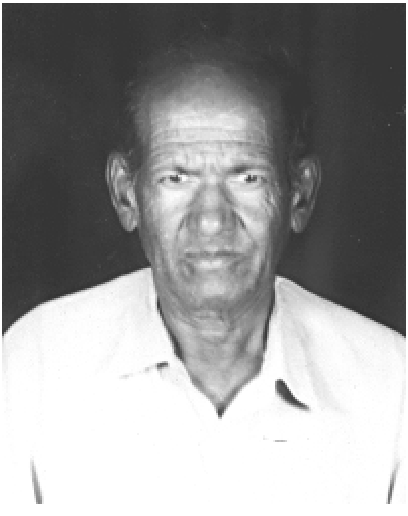

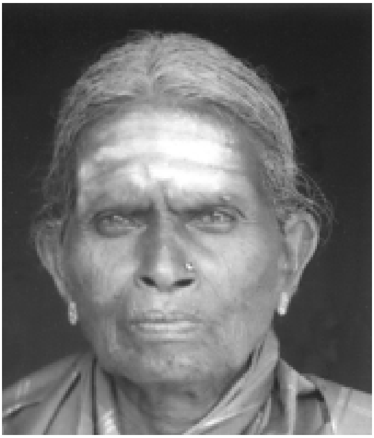

ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಮಾವೇಶದ ಆಹ್ವಾನಿತರು

ಪತ್ರಗಳು

ಮೊನ್ನೆ ನೀವು ಕಳಿಸಿದ ಪ್ರೀತಿಯ ಶುಭಾಶಯಗಳು ತಲ್ಪಿದವು. ಚಿತ್ರ ವಿನ್ಯಾಸ, ಮುದ್ರಣ, ಒಳ ವಿಷಯಗಳ ಹೂರಣ ಆಯ್ಕೆ ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ತಣಿಸಿದವು. ಮನೆಮಂದಿಯೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಹರ್ಷಿಸಿದರು. ......ನಿಮ್ಮ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಕಾಡೆಮಿ ನಾಡಿನ ನಾಲ್ಕೂ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗೇ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಅವುಗಳ ಯೋಜನೆ ನಿರ್ವಹಣೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮುದ್ರೆ ಕಾಣದೇ ಇರದು.

ಮುದೇನೂರ ಸಂಗಣ್ಣ

ಚಿಗಟೇರಿ

ನೀವು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಳಿಸಿದ ಶುಭಾಶಯ ಚಿತ್ರಪತ್ರ ಬಂದಿದೆ. ಈ ನಿಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞ. ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕೆಲಸ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಹಾ ಮಾ ನಾಯಕ

ಮೈಸೂರು

.. ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗು ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಹೊಂದಿರುವ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಳಕಳಿಗಾಗಿ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

ತೀ ನಂ ಶಂಕರನಾರಾಯಣ

ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಶುಭಾಶಯ ಪತ್ರಗಳು ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಹೊರಬಂದಿವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಕಾಡೆಮಿಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಪರವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕಾಳೇಗೌಡರಿಗೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕನಸುಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಈಡೇರಲಿ.

ಪ್ರೊ. ಬಿ.ಎ. ವಿವೇಕ ರೈ

ಮಂಗಳೂರು

... ಇಂದಿನ ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಕಲೆಗಳು ಅಳಿದು ಹೋಗುವ ಅಪಾಯದಲ್ಲಿವೆ. ಜನರು ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಿದೆ. ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

ಬಿ.ಆರ್. ಜಯರಾಮರಾಜ್ ಅರಸ್

ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಮಡಿಕೇರಿ

... ನೀವು ಕಳಿಸಿದ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶುಭಾಶಯ ಪತ್ರ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಪಿ.ಆರ್. ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ ಕನಸಿದ ಶುಭಾಶಯ ಪತ್ರಗಳ ಚಿತ್ರಗಳು, ಕುವೆಂಪು ಕನಸಿದ ಈ ನಿಟ್ಟಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಶುಭಾಶಯ ಪತ್ರದಲ್ಲಿದೆ.....ನೀವು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ... ಕಲಾವಿದರ ಗೌರವಧನ ಶಿಷ್ಟ ಮತ್ತುಜನಪದ ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಸೇರುವಂತಾಗಬೇಕು.

ಕಡಿದಾಳು ಶಾಮಣ್ಣ

ಭಗವತಿಕೆರೆ

...ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ನಡೆಸುವ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲೂ, ಕೃಷಿ ಸಂಪತ್ತು ಬೆಳೆಸುವ ಹಾಗು ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗದ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮನ್ನಣೆ ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. ಕಲಾವಿದರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಕಲೆ ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಪ್ರೊ. ಕಿ.ರಂ. ನಾಗರಾಜ

ಬೆಂಗಳೂರು

...ತಮ್ಮ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಹೊರನಾಡಿನ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗಾಗಿ ಮಾಯಾನಗರಿ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದುದಿನದ ಜನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಮಾವೇಶವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಜರುಗಿಸಿರುವಿರಿ. ಇದು ತಮಗೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಘನತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಸಮಾವೇಶವಾಗಿದೆ.

ರೋನ್ಸ್ ಬಂಟ್ವಾಳ

ಮುಂಬಯಿ

...ಜಿಲ್ಲಾ ಸಮಾವೇಶದ ಮೂಲಕ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ ಅಭಿನಂದನಾರ್ಹರು.

ಜನವಾಹಿನಿ

ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಈಗ ಪ್ರತಿಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ಜನಪದ ಸಮಾವೇಶವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಆಯಾಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ 25-50 ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಸನ್ಮಾನಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದೆ. ನಿಸರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳಾದ ಈ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನತೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಶ್ರೀಮಂತ ಕಲೆಗಳು ದಿನೇ ದಿನೇ ನಶಿಸಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಮನಗಂಡ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಇಂತಹ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಜಾವಾಣಿ

...ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಮೂಲಕ ಹತ್ತು ಹಲವು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅವಿಶ್ರಾಂತ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿದ್ದೀರಿ. ಜಾನಪದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಶುಭವಿರಲಿ.

ವಿಷ್ಣುನಾಯ್ಕ

ಅಂಕೋಲಾ

ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪುನರುತ್ಥಾನಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿರುವ ಯೋಜನೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ. ಆಕರ್ಷಕ ಛಾಯಾಚಿತ್ರ, ಉತ್ತಮ ವಿನ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಮುದ್ರಣದೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಡುಗಳು ತುಂಬಾ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

ಡಿ. ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಗಡೆ

ಧರ್ಮಸ್ಥಳ

ತಮಗಿರುವ ಸುದೀರ್ಘ ಕ್ಷೇತ್ರಾನುಭವ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಕ ಜನಸಂಪರ್ಕಗಳು ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಚಾಲನೆ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಗೊ.ರು. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ.

ಬೆಂಗಳೂರು

...ಎಲ್ಲಾ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಒಂದೇ ಸೂರಿನಡಿ ಸೇರಿಸುವ ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ನಿಜಕ್ಕೂ ಶ್ಲಾಘನೀಯ. ಅದರಲ್ಲೂ ಬಡಕಲಾವಿದರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ಪ್ರಶಂಸನೀಯ. ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸಂಘಟಿಸಿರುವುದು ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೆಯ ಉಳಿವಿಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದಂತೆ.

ಕೆ. ಲೀಲಾವತಿ ಬೈಪಾಡಿತ್ತಾಯ

ಬಜಪೆ

...ಕರಾವಳಿಯ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಬಹುಪಾಲು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮುಂದುವರೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ. ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ ಸಮಾಜದ-ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಸಹವಾಸ ಬಯಸುವಂತೆ ಬಯಲಿಗಿಳಿದ ನಿಮ್ಮ ಸಹೃದಯ ಸಂವೇದನೆ ಶ್ಲಾಘನೀಯ.

ಮಂಜುನಾಥ ಭಾಗವತ ಹೊಸ್ತೋಟ

ಸೋಂದಾ

...ನಿಮ್ಮ ಶ್ರಮ ಮುಂದಿನ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ದಾರಿದೀಪವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಹಳೆಯ ಕಲಾವಿದರು; ಅಲ್ಲೊಂದು ಸಾರಿ-ಇಲ್ಲೊಂದು ಸಾರಿ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ಕಾಸರಗೋಡಿನಿಂದ ಕಾರವಾರದವರೆಗಿನ ಹಳೆಯ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಕಲಾವಿದರ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಈ ಒಕ್ಕೂಟ ತೃಪ್ತಿ ಎನಿಸಿತು. ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರನ್ನು, ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ ಗೌರವಿಸಿದ್ದು ಇದೆ ಮೊದಲಬಾರಿಯೂ ಇರಬಹುದು.

ಸಕ್ಕಟ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಯ್ಯ

ಸೌಕೂರು

ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮಾಡದೆ, ತೆರೆಯಮರೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಕೆಲವು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಕೂಡ ಗುರುತಿಸಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಿ ಗೌರವಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಇದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಭಿನಂದನೀಯ. ಸಮಾರಂಭ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕವೂ ಕೂಡ ನೀವು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಪತ್ರಮುಖೇನ ಸಂಪರ್ಕ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ನೀವು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ದಡ್ಡಿ ನಾರಾಯಣ ಶೆಟ್ಟಿಗಾರ್

ಮೂಡಬಿದ್ರೆ

...ನನ್ನಂತಹ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ, ಮೂವತ್ತು ನಲವತ್ತು ವರ್ಷದ ಹಿಂದಿನ ಸ್ನೇಹಿತ ವರ್ಗ, ಕಲಾವಿದರ ವರ್ಗದವರನ್ನು ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಪುನಹ ಕಾಣುವಂತೆ, ಸ್ನೇಹ ಮರುಕಳಿಸುವಂತೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಇಂತಹ ಸಮಾವೇಶದ ಮೂಲಕ. ಇದು ನನ್ನ ಜೀವಮಾನದ ಅತಿ ಸಂತೋಷದ ಮರೆಯಲಾಗದ ಭಾಗ. ತಂಮ್ಮ ಅವಿರತ ದುಡಿಮೆಯ ಮೂಲಕ ಯಶಸ್ವಿ ಸಾಧಿಸಿದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ.

ಹಿರಿಯಡ್ಕ ಗೋಪಾಲರಾವ್

ಹೊಸ ಸಹಸ್ರಮಾನದ ಮಾರ್ಚ್ 20, 21 ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರುಗಳಾದ ನಾವೆಲ್ಲ ಮರೆಯಲಾರದ ಸ್ಮರಣೀಯ ದಿನಗಳವು. ಕರಾವಳಿಯ ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಮ್ಮೇಳನ ; ಕಾರವಾರದ ತುದಿಯಿಂದ ಕಾಸರಗೋಡುವರೆಗಿನ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ನೋಡಿ ಆನಂದ ಭಾಷ್ಪ ಸುರಿಯಿತು.

ಅರಾಟೆ ಮಂಜುನಾಥ

...ಈ ತರಹದ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ನನ್ನ ೭೩ ವರ್ಷದ ಬಣ್ಣದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ನೋಡಿದವನಲ್ಲ. ಕಾಳೇಗೌಡರು ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರು. ನನ್ನ ಮನೆಗೇ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು. ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಮ್ಮ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾರರು. ಅವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ.

ಬಣ್ಣದ ಮಹಾಲಿಂಗ

ಸಂಪಾಜೆ

ಜೂನ್ 15, 1998 ರಿಂದ ನಡೆದ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ವಿವರ

28-6-1998 : ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣ (ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ) ಪ್ರೇರಣ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ನಡೆದ **ಚೆನ್ನ-ಚೆಲವು** ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಪ್ರೊ. ಹಿ.ಶಿ. ರಾಮಚಂದ್ರೇಗೌಡ ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ನಲ್ಲೂರು ಪ್ರಸಾದ್ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

05-07-1998 : ರಾಮನಗರದ ಜಾನಪದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ **ಆಧುನಿಕ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಜಾನಪದ** ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ ಮತ್ತು ಅಕಾಡೆಮಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಉದ್ಘಾಟನೆ ಡಾ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ. ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರೂ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

13-08-1998 : ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ **ಆಸಕ್ತಿ** ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ **ಶಾಂತವೇರಿ ಗೋಪಾಲಗೌಡರ ದೇಸಿ ಚಿಂತನೆ** ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ. ಕೆ.ಜಿ. ಮಹೇಶ್ವರಪ್ಪ, ಡಾ. ಎಚ್.ಜೆ. ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ ಕಡಿದಾಳು ಶಾಮಣ್ಣ, ಎಚ್. ಇಬ್ರಾಹಿಂ, ಗಣಪತಿಯಪ್ಪ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಜಾನಪದ ಮೂಲಮಟ್ಟು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ. ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರು, ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯ ಗಾಯಕರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ. ಡಾ. ತೀ.ನಂ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣ, ಡಾ. ಶ್ರೀಕಂಠ ಕೂಡಿಗೆ, ಪ್ರೊ ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ಸೋಬಾನೆ ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡ, ಅಪ್ಪೆಗೆರೆ ತಿಮ್ಮರಾಜು, ಕೆ. ಯುವರಾಜ್, ತಂಬೂರಿ ಜವರಯ್ಯ ಮತ್ತು ಹನುಮಮ್ಮ ಮುಂತಾದವರು ಭಾಗವಹಿಸಿದವರು.

06-09-1998 : ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದ **ಕುಂಜಾಲು ರಾಮಕೃಷ್ಣ** ಅವರ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿ ಅಕಾಡೆಮಿ ವತಿಯಿಂದ ಹಣದ ನೆರವು ನೀಡಲಾಯಿತು.

07-09-1998 : ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದ **ಮಲ್ಪೆ ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ಸಾಮಗ** ಅವರ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿ ಅಕಾಡೆಮಿ ವತಿಯಿಂದ ಗೌರವಿಸಲಾಯಿತು.

20-09-1998 : **ಗುಂಡಬಾಳ** (ಉ.ಕ ಜಿಲ್ಲೆ) ದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ, ಕೆರೆಮನೆ ಮಹಾಬಲ ಹೆಗಡೆ ಮತ್ತು ಶಂಭು ಹೆಗಡೆ ಅವರಿಂದ **ತಾಳಮದ್ದ**ಲೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.

08-08-1998 : ಆದಿಚುಂಚನಗಿರಿ (ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ)ಯಲ್ಲಿ **ತತ್ವಪದಕಾರರ ಬೆಳದಿಂಗಳ ಮೇಳ** ಸಂಯೋಜನೆ. ಸೋಬಾನೆ ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡ, ತಂಬೂರಿ ಜವರಯ್ಯ ಮತ್ತು ಗೊರವಾಲೆ ರುದ್ರಪ್ಪ ಮುಂತಾದವರು ಭಾಗವಹಿಸಿದರು.

01-11-1998 : ಪಂಜ (ಸುಳ್ಯ ತಾ.ದ.ಕ.ಜಿಲ್ಲೆ)ದಲ್ಲಿ ತುಳುಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ **ತುಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದಗಳ ಕೊಳು-ಕೊಡುಗೆ** ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ. ಪ್ರೊ. ಬಿ.ಎ. ವಿವೇಕ ರೈ, ದೇವಿಪ್ರಸಾದ್ ಮುಂತಾದವರು ಭಾಗವಹಿಸಿದರು.

08-11-1998 : ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ (ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆ)ದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ **ಜನಪದ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ.** ಭಾಗವಂತಿಕೆ, ಪಟಾ ಕುಣಿತ, ಪೂಜಾ ಕುಣಿತ, ಕೋಲಾಟ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ. ಪ್ರೊ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲ, ಕವಿ ವೀಚಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

10. 14.15 ಮತ್ತು 16-09-1998 : ಗುಲಬರ್ಗಾ. **ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಮೋಚನಾ ದಿನದ** ಅಂಗವಾಗಿ ಅಕಾಡೆಮಿ ವತಿಯಿಂದ `**ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿ'** ಗೊಂಬೆಯಾಟ ಪ್ರದರ್ಶನ.

18-09-1998 : ವಿರಾಜಪೇಟೆ (ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆ)ಯ ಕಾವೇರಿ ಮಹಿಳಾ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ **ಜಾನಪದ ಗೀತಗಾಯನ** ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಅಪ್ಪಗೆರೆ ತಿಮ್ಮರಾಜು ಮತ್ತು ಡಿ.ಬಿ. ರಾಮಚಂದ್ರಾಚಾರ್ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

19-09-1998 : ಕುಮಟಾ (ಉ.ಕ.ಜಿಲ್ಲೆ)ದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ `**ಕೊಂಕಣಿ-ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ'** ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ. ನಾ. ಡಿಸೋಜ, ಡಾ. ಎಡ್ವರ್ಡ್ ನರೋನ್ಹಾ, ಡಾ. ಶ್ರೀಪಾದಶೆಟ್ಟಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

01-10-1998 : ಮುಂಬಯಿ. ಪದವೀಧರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ ಮುಂಬಯಿ, ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಒಂದುವಾರದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮೇಳ.

23-25-10-1998 : ಮೈಸೂರು. ನವದೆಹಲಿಯ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬುಕ್‌ಟ್ರಸ್ಟ್ ಮತ್ತು ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ

‘**ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು**’ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ. ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಡಾ. ಸುಮತೀಂದ್ರ ನಾಡಿಗ್ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

24-10-1998 : ಸಂಪಾಜೆ (ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು) ಜಬ್ಬಾರ್ ಸಮೋ ಅವರ **ತಾಳ ಮದ್ದಲೆ** ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.

27,28-11-1998 : ಮಡಿಕೇರಿ ೧೯೯೮ನೇ ಸಾಲಿನ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರದಾನ ಸಮಾರಂಭ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಸಮಾವೇಶ. ಉಪಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ, ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂತ್ರಿ ಎಂ.ಪಿ. ಪ್ರಕಾಶ್, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಚಿವೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಲೀಲಾದೇವಿ ಆರ್. ಪ್ರಸಾದ್, ಅ.ರಾ. ಚಂದ್ರಹಾಸಗುಪ್ತ, ಕುಲಪತಿ ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಎನ್. ಹೆಗಡೆ, ಪ್ರೊ. ಬಿ.ಎ. ವಿವೇಕ ರೈ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಬಿ.ಆರ್. ಜಯರಾಮ ರಾಜೆ ಅರಸ್ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

20-12-1998 : ನಾಗವಾರ (ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ ತಾ) ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಕಲಾವಿದರ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಜನಪದ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ ಪಟಾಕುಣಿತ, ಪೂಜಾಕುಣಿತ, ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡು, ಕೋಲಾಟ, ಭಾಗವಂತಿಕೆ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಯಿತು.

27-12-1998 : ಅಂಕೋಲಾ (ಉ.ಕ.ಜಿಲ್ಲೆ) ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ, ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ ಸ್ಮಾರಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ, ಅಂಕೋಲಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ **ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ ದೇಶಿ** ಚಿಂತನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಕಲಾವಿದರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ, ಬಾಲ ಕಲಾವಿದರಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನ. ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ, ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕ್, ಬಾನಂದೂರು ಕೆಂಪಯ್ಯ, ಅಪ್ಪಗೆರೆ ತಿಮ್ಮರಾಜು, ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ಸುಕ್ರಿಬೊಮ್ಮಗೌಡ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

1999ರ ಅವಧಿಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು

19-01-1999 : ತುಮಕೂರಿನಲ್ಲಿ **ಜಾನಪದ ಸಂಜೆ** ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ತತ್ವಪದ, ಜನಪದ ಗೀತ ಗಾಯನ, ಜಾದೂ ಪ್ರದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಕೊಳಲು ವಾದನ ಪ್ರದರ್ಶನ. ವೀಚಿ, ಬಾ.ಹ. ರಮಾಕುಮಾರಿ, ನಟರಾಜ ಬೂದಾಳು, ಜಾದು ಕಲಾವಿದ ಸಯ್ಯದ್ ಸರ್ದಾರ್

ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

16-02-1999 : ಸಿರಾ (ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ) ಗಡಿನಾಡ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿ **ಗಡಿನಾಡ ಜಾನಪದ ಸಮ್ಮೇಳನ** ಮತ್ತು ಸಿರಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಜನಪದ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ.

20-02-1999 : ಚಿಂತಾಮಣಿ (ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆ)ಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ದೇಶಿ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಹೈದರಾಬಾದಿನ ತೆಲುಗು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ **`ಜನಪದ ಇಂದ್ರಜಾಲ'** ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ. ಜಾದೂ ಪ್ರದರ್ಶನ. ಕೆ. ನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿ, ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಮೋಹನ್, ಡಾ. ಸಿ.ಎಸ್. ರಾಮಚಂದ್ರ, ಇ.ಎಸ್. ಗಿರಿಪ್ರಕಾಶ್, ಪ್ರೊ. ಕೆ. ಸರ್ವೋತ್ತಮರಾವ್, ಡಾ. ಅಂಬಳಿಕೆ ಹಿರಿಯಣ್ಣ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

22-03-1999 : **ಮಂಡ್ಯ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಸಮಾವೇಶ.** ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಮೆರವಣಿಗೆ. ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಗೌರವ ಸಮರ್ಪಣೆ, ಕಲಾವಿದರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ, ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ. ಕಡಿದಾಳು ಶಾಮಣ್ಣ, ಎಚ್.ಎಲ್. ನಾಗೇಗೌಡ, ಕುಲಪತಿ ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಎನ್. ಹೆಗ್ಡೆ, ಜಿ. ನಾರಾಯಣ, ಸೋಮಶೇಖರ ಇಮ್ರಾಪುರ ಮತ್ತು ಟಿ. ತಿಮ್ಮೇಗೌಡ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

25-03-1999 : ಕಲಕೇರಿ (ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ) ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರ ಭಜನಾ ಸಂಘದ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಜನಪದ ಕಲಾ ಮೇಳ ಮತ್ತು **ಶಕ್ತಿ ಪ್ರದರ್ಶನ.** ಹಿರಿಯ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಗೌರವಾರ್ಪಣೆ.

28-03-1999 : ನವಲುಗುಂದದಲ್ಲಿ, ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಯೂತ್ ಫೆಡರೇಷನ್ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಉತ್ಸವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. **ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ.** ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಗೌರವಾರ್ಪಣೆ.

11-04-1999 : ಥಳ್ಳಿ (ತಮಿಳುನಾಡು ಗಡಿಭಾಗ) ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ, ಗ್ರೀನ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಆಹ್ವಾನದ ಮೇರೆಗೆ **ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಜನಪದ ಆಚರಣೆಗಳು** ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಂಟೆಸ್ವಾಮಿ ಕಾವ್ಯ ಗಾಯನ ಹಾಗೂ ಇರುಳಿಗರಿಂದ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನ. ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಗ್ರೀನ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ

ಜಿ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಸಾದ್, ವನಜಾ ರಾವ್‌ಪ್ರಸಾದ್ ಹಾಗು ಜಿ. ಪ್ರೇಮ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

27-08-1999 : ಡಾಬಸ್‌ಪೇಟೆ (ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆ)ಯಲ್ಲಿ ನೆಹರೂ ಯುವ ಕೇಂದ್ರ, ನವದೆಹಲಿಯ ಕ್ರೀಡಾ ಮತ್ತು ಯುವಜನ ಇಲಾಖೆಯ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ **ಜನಪದ ಕಲಾ ಮೇಳ**. ಚೌಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಲಂಬಾಣಿ ತಂಡಗಳಿಂದ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ.

14-05-1999 : ಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಪತ್ರಕರ್ತರು, ಕಲಾವಿದರುಗಳ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಜನಪದ ಜಾದೂ ಕಲಾವಿದ ಸಯ್ಯದ್ ಹುಸೇನ್ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಕಲಾವಿದ ಕೆ.ಟಿ. ಶಿವಪ್ರಸಾದ್, ಆರ್.ಪಿ. ವೆಂಕಟೇಶ ಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್. ಶೇಖರ್ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

27, 28-05-1999 : ಅಥಣಿ (ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ)ಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಿನಗಳ **ಜಾನಪದ ಉತ್ಸವ**. ಕರಡಿ ಮಜಲು, ಪಟಾಕುಣಿತ, ಉಮ್ಮತಾಟ್ ಮೊದಲಾದ ಅಪೂರ್ವ ಕಲೆಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ.

30-5-1999 : ಕಾಸರಗೋಡು (ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯ)ನಲ್ಲಿ ಧನ್ವಂತರಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾಸಂಘದ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ **ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ** ಮತ್ತು **ಸಂವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ**. ಸ್ಥಳೀಯ ಕಲಾವಿದರಿಂದ **ನರಕಾಸುರ ವಧೆ ಪ್ರಸಂಗ** ಪ್ರದರ್ಶನ.

2-06-1999 : ಭಗವತಿಕೆರೆ (ಭದ್ರಾವತಿ ತಾ.) ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಡಿದಾಳು ಶಾಮಣ್ಣ ಅವರ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರಿಂದ **ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನ**, ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಗೌರವ ಸಮರ್ಪಣೆ.

22-09-1999 : ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲಾ **ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಸಮಾವೇಶ**. ಜನಪದ ಕಲಾತಂಡಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆ. ಕಲಾವಿದರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ. ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕು ಜನ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನಿ ಎಚ್.ಡಿ. ದೇವೇಗೌಡರಿಂದ ಸನ್ಮಾನ. ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ಹೊರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲಾತಂಡಗಳಿಂದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ. ಆರ್.ಎಂ. ಹಡಪದ್, ರಾ. ಸೂರಿ, ಕಿ.ರಂ.ನಾಗರಾಜ ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ಕ.ವೆಂ. ರಾಜಗೋಪಾಲ್,

ಡಾ. ಡಿ.ಕೆ. ರಾಜೇಂದ್ರ, ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಎಚ್.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಸಾದ್, ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯ ಎಚ್.ಕೆ. ಜವರೇಗೌಡ, ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ರಾಕೇಶ್ ಸಿಂಗ್ ಎ ೆ ು ತಿ ೆ ು ್ತ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾಧಿಕಾರಿ ಜಿ.ಎಸ್. ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

18-7-1999 : ರಾಮನಗರದ ಜಾನಪದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಹೊನ್ನಾವರದ ಜಾನಪದ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ **ಜಾನಪದ ದೀಪಾರಾಧನೆ, ಪುಸ್ತಕ ಬಿಡುಗಡೆ.** ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ, ಕಲಾತಂಡಗಳಿಂದ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನ. ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ, ಎಚ್.ಎಲ್. ನಾಗೇಗೌಡ, ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ್, ಕುರುವ ಬಸವರಾಜ್ ಮತ್ತು ಡಾ. ಅಂಬಳಿಕೆ ಹಿರಿಯಣ್ಣ ಮುಂತಾದವರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

26-7-1999 : ಜಮಖಂಡಿ (ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆ) ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ ಕಂಪನಿಯ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಆರು ದಿನಗಳವರೆಗೆ **ಜಾನಪದ ಮಹೋತ್ಸವ** ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಬಯಲಾಟ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ ನಾಟಕ ಮುಂತಾದ ಮುವತ್ತಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕು ಜನಪದ ಕಲಾ ತಂಡಗಳಿಂದ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ.

22-8-1999 : ರಾಯಚೂರಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ ರಾಯಚೂರು, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ **ಜಾನಪದ ಸಂಜೆ** ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ತತ್ವಪದ ಗಾಯನ ಮತ್ತು ಬಯಲಾಟ ಪ್ರದರ್ಶನ.

21-8-1999 : ಗುಲಬರ್ಗಾದಲ್ಲಿ, ಗುಲಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ **ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ನಾಯಕ ಮತ್ತು ಮಾಂತ್ರಿಕ** ಕುರಿತು ವಿಚಾರಸಂಕಿರಣ, ಕನ್ನಡದ ಮುಖ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಮಂಡನೆ. ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಅಗ್ರಹಾರ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಪ್ರೊ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ಡಾ. ಪಿ.ಕೆ. ಖಂಡೋಬಾ, ಡಾ. ಡಿ.ಬಿ. ನಾಯಕ್, ಕುಲಪತಿ ಎಂ.ವಿ. ನಾಡಕರ್ಣಿ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಹನೂರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

25-09-1999 : ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ, ಜನಪದ ಕಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಇವರ

ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ **ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಭಾವಗೀತೆಗಳ ಸಮೂಹಗಾನ ಸ್ಪರ್ಧೆ.** ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ಬಿ.ಕೆ. ಸುಮಿತ್ರ, ಅಗ್ರಹಾರ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಅಪ್ಪಗೆರೆ ತಿಮ್ಮರಾಜು, ಶೂದ್ರಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮತ್ತು ಟಿ. ಕೆಂಪಹನುಮಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರು ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದರು.

26-06-1999 : ಉಡುಪಿ: ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾರಂಗ ಉಡುಪಿ, ಇವರ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ **ಯುವ ಭಾಗವತರ ಸಮಾವೇಶ.** ಹಿರಿಯ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ. ಸಮೂಹ ರಂಗಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ **ಪಾಂಚಾಲಿ** ಯಕ್ಷನೃತ್ಯ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನ.

03-10-1999 : ಕುಂದಾಪುರ: ಭಂಡಾರ್ಕಾರ್ಸ್ ಕಾಲೇಜು ಕುಂದಾಪುರ, ಅಕಾಡೆಮಿ ಆಫ್ ಜನರಲ್ ಎಜ್ಯುಕೇಶನ್ ಮಣಿಪಾಲ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ರಂಗಕಲೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ, ಉಡುಪಿ, ಇವರುಗಳ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಾಗಿ **ಜಾನಪದ ಸಮಾವೇಶ.**

13-10-1999 : ಬೆಂಗಳೂರು: ದಕ್ಷಿಣವಲಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ತಂಜಾವೂರು, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ **ಬುಡಕಟ್ಟು ಕಲಾ ಮಹೋತ್ಸವ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಸಂಗೀತ ಉತ್ಸವ.** ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ನಡೆದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರಾದ ದರೋಜಿ ಈರಮ್ಮ, ಸುಕ್ರಿ ಬೊಮ್ಮಗೌಡ , ಮರೆಪ್ಪ ದಾಸರು ಮತ್ತು ಹೆಬ್ಬಣಿ ಮಾದಯ್ಯ ಅವರೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬುಡಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

ಜನವರಿ 2000 ದಿಂದ ನಡೆದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು

17-01-2000 : ಬೆಂಗಳೂರು. ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ದಕ್ಷಿಣ ವಲಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ತಂಜಾವೂರು ಇವರ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ **ಜಾನಪದ ರಂಗ ಮಹೋತ್ಸವ.** ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ನಡೆದ ರಂಗ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಸುಮಾರು ಹತ್ತಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕು ಕಲಾ ತಂಡಗಳು ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿದವು.

06-02-2000 : ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಾಗರ (ಪಾಂಡವಪುರ ತಾ.) ಅಕಾಡೆಮಿ ಸದಸ್ಯ ಸೋಬಾನೆ ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯರ ಸಹಕಾರದಿಂದ, ಈ ಸಲದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ಕಲಾವಿದೆ **ಹನುಮಮ್ಮ** ಅವರನ್ನು ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಗೌರವಿಸಿದರು.

08-02-2000 : ಕಾರವಾರ: ಆಕಾಶವಾಣಿ ಇವರ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ **ಮಾತು ಮದ್ದಲೆ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ.** ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಪ್ರಬಂಧ ಮಂಡನೆ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನ.

25-02-2000 : ಚಳ್ಳಕೆರೆ (ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ)ಯಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ವಮಾನವ ವೇದಿಕೆ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ **ಜಾನಪದ ಸಂಜೆ** ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಸೋಬಾನೆ ಪದ, ಸನಾದಿ ವಾದನ, ಗಣೆಪದ, ಭಜನೆ ಪದಗಳ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ, ಪುಸ್ತಕ ಬಿಡುಗಡೆ. ಜಾನಪದ ಪ್ರತಿಭೆ ಸಿರಿಯಜ್ಜಿ, ಬಿ. ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪ, ಡಾ. ಮೀರಾಸಾಬಿ ಹಳ್ಳಿ ಶಿವಣ್ಣ, ಜಿ.ವಿ. ಆನಂದಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಗರಾಜು ಮುಂತಾದವರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

26, 27-02-2000 : ತುಮಕೂರು: ದಕ್ಷಿಣ ವಲಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ತಂಜಾವೂರು, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಎರಡು ದಿನಗಳ **ಲಾವಣಿ ಮಹೋತ್ಸವ.** ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ತಂಡಗಳಿಂದ ಲಾವಣಿ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ, ಕಲಾವಿದರೊಡನೆ ಸಂವಾದ ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರುಗಳಿಗೆ ಗೌರವಾರ್ಪಣೆ. ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ಡಾ.ಸಿಂ.ರಾ. ಹೊನ್ನಲಿಂಗಯ್ಯ, ಪ್ರೊ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ಜಿ.ವಿ. ಆನಂದಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಜಿ. ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

27-02-2000 : ಮುಂಬಯಿ: ಬಿಲ್ಲವರ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್, ಮುಂಬಯಿ, ಇವರ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ **ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಮಾವೇಶ.** ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ,ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಒಟ್ಟು ೧೯ ಜನ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ, ಅವರ ಜೀವಿತದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಧನೆಯುನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಸನ್ಮಾನ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಚಿವ ಕಾಗೋಡು ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ಮಂತ್ರಿಗಳು

ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಅದೇ ದಿನ ಸಂಜೆ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆದವು.

05-03-2000 : ಅರಳಗುಪ್ಪೆ ತಿಪಟೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು ಅರಳಗುಪ್ಪೆ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ಶಿವಾನುಭವ ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ **ಜನಪದ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ.** ಗ್ರಾಮದ ಹಿರಿಯ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ಕಲಾವಿದೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನವರಿಂದ ಗೌರವಾರ್ಪಣೆ.

20.21-02-2000 : ಕರಾವಳಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಮ್ಮೇಳನ, ಮಂಗಳೂರು: ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲಾಡಳಿತಗಳ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಮಂಗಳಗಂಗೋತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ. ರಮಾನಾಥ ರೈ, ಕುಂಬಳೆ ಸುಂದರರಾವ್, ಮಾಜಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಎಂ. ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯಿಲಿ, ಎಂ.ಪಿ.ಪ್ರಕಾಶ್, ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಸಂಪಾದಕ ಕೆ. ಶ್ರೀಧರಾ ಚಾರ್ ಆಚಾರ್, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕುಲಪತಿ ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಎನ್. ಹೆಗ್ಡೆ, ಡಿ. ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಹಿರಿಯಡ್ಕ ಗೋಪಾಲರಾವ್, ಕೆರೆಮನೆ ಶಂಭು ಹೆಗಡೆ, ಬಲಿಪ ನಾರಾಯಣ ಭಾಗವತ, ಬಣ್ಣದ ಮಹಾಲಿಂಗ, ಪ್ರೊ. ಬಿ.ಎ. ವಿವೇಕರೈ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ಜನ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು. ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಯಿತು.

23,24,25-ಮಾರ್ಚ್-2000 : ಬೆಂಗಳೂರು: **ಮಾಧ್ಯಮ** ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದೊಂದಿಗೆ ಏಡ್ಸ್ ಜಾಗೃತಿಗಾಗಿ ಜಾನಪದ ಕಾರ್ಯಾಗಾರವನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಕಂಸಾಳೆ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ಕೊಳ್ಳಪ್ಪ ಜೋಗಿ, ಬೆಳಗಲ್ಲು ವೀರಣ್ಣ, ತುಳಸಪ್ಪ ದಾಸರ, ಜಾನಪದ ಶ್ರೀ ಫಕೀರವ್ವ ಗುಡಿಸಾಗರ, ತಮಟೆ ವಾದ್ಯದ ಮುನಿವೆಂಕಟಪ್ಪ, ತಂಬೂರಿ ಜವರಯ್ಯ ಮತ್ತು ಬೋರಮ್ಮ. ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಸದಸ್ಯ ಐ.ಎಂ. ವಲ್ಲೆಪ್ಪನವರ ಹಾಗು

ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಕಾರ್ಯಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

8,9-4-2000 : ಥಳಿ (ಡೆಂಕಣಿಕೋಟೆ ತಾ. ತಮಿಳುನಾಡು) ಗ್ರೀನ್ಸ್ ಪರಿಸರ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಿ, ಜಾನಪದ ಕೃಷಿ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ, ಗಡಿ ಭಾಗದ ಜನಪದ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕಣದ ಪೂಜೆ, ತಿಪ್ಪೆ ಪೂಜೆಯು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕೆಂಬತ್ತಿನಹಳ್ಳಿಯ ನೀಲಗಾರರಿಂದ **ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರ ಕಥೆ, ಮಾದೇಶ್ವರನ ಕಾವ್ಯ** ಗಾಯನ ನಡೆಯಿತು. ತತ್ವಪದಗಾಯನ, ಬಯಲಾಟದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ, ಇರುಳಿಗರಿಂದ **ಕಣಿ** ಪದ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಯಿತು. ಗ್ರೀನ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವನಜಾ ರಾಮಪ್ರಸಾದ್, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹೊಸಪಾಳ್ಯ, ಎಲ್ಸಿ, ಚನ್ನರಾಜು, ಜಿ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಸಾದ್, ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಸದಸ್ಯ ಜಿ.ವಿ. ಆನಂದಮೂರ್ತಿ, ಪ್ರಗತಿಪರ ರೈತ ಬಿ. ಬಸವರಾಜಪ್ಪ, ಬೀಜದ ಹೊಂಬಾಳಮ್ಮ, ನೂರೊಂದಪ್ಪ ಮುಂತಾದವರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

16-4-2000 : ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆ. ಹೊಸಕೋಟೆ ತಾ. ಸೊಣ್ಣಹಳ್ಳಿಪುರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ, ಗಿಡಮರಗಳ ಒಡನಾಡಿ ದೊಡ್ಡಮುನಿಭೈರಪ್ಪನವರ ಸ್ಮರಣೆ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ತಂಬೂರಿ ಜವರಯ್ಯ ಮತ್ತು ಬೋರಮ್ಮನವರ ತತ್ವಪದ ಗಾಯನ ನಡೆಯಿತು. ಪಂಡರೀ ಭಜನೆ, ಕೋಲುವರಸೆ, ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡು, ಬುರ್ರಕಥಾ ಮತ್ತು ಬಯಲಾಟದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಯಿತು.

ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರುಗಳು

ಡಾ. ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು-570 006; ದೂರವಾಣಿ : 0821-515549(ಕಚೇರಿ) 515263 (ಮನೆ)

ಡಾ. ಪಿ.ಕೆ. ಖಂಡೋಬಾ ಬಿ.16 ಕ್ವಾರ್ಟರ್ಸ್, ಗುಲಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಗುಲಬರ್ಗಾ-585 106; ದೂರವಾಣಿ : 08472-45732

ಸೋಬಾನೆ ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಾಗರ, ಮಹದೇಶ್ವರ ಅಂಚೆ, ಪಾಂಡವಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ. ದೂರವಾಣಿ : 09232-55255

ಶ್ರೀಮತಿ ಮಲ್ಲವ್ವ ಮೇಗೇರಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತ ತಂಡ, ಗುಂಡ್ಲೂರ ಚಾಳ, ಬೈಲಹೊಂಗಲ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಬೆಳಗಾವಿ.

ಮಲ್ಲಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ ಅಥಣಿ ಮರತಲ್ಲೂರು, ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ ಕಂಪನಿ, ಪಿ.ಬಿ. ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಗಲ್ಲಿ, ಜಮಖಂಡಿ, ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ; ದೂರವಾಣಿ : 08352-42041.

ಪ್ರೊ. ಟಿ. ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ಪ 'ಮಹಾಮನೆ', ೫ನೇ ಅಡ್ಡ ರಸ್ತೆ, ಎಂ.ಜೆ. ನಗರ, ಹೊಸಪೇಟೆ, 583203 ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ. ದೂರವಾಣಿ : 08394 - 24637

ಪ್ರೊ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಬುಡಕಟ್ಟು ವಿಭಾಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ, ಕಮಲಾಪುರ, ಹಂಪಿ- 583211 ದೂರವಾಣಿ : 08394-24335

ಐ.ಎಂ. ವಲ್ಲೆಪ್ಪನವರ ಐ.ಎಂ. ಟೈಲರ್ಸ್, ಮೈನ್ ಬಜಾರ್ ರಸ್ತೆ, ನವಲಗುಂದ, ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ-582 208; ದೂರವಾಣಿ : 5378

ಈಶ್ವರಪ್ಪ ಗುರಪ್ಪ ಅಂಗಡಿ ಗದ್ದನಕೇರಿ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆ

ಅಪ್ಪಗೆರೆ ತಿಮ್ಮರಾಜು 81, 22ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ಮಾರೇನಹಳ್ಳಿ ಕ್ರಾಸ್, ಚಂದ್ರಲೇಔಟ್, ರಾಜಣ್ಣ ಗಾರ್ಡನ್, ವಿಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-560 040, ದೂರವಾಣಿ : 080 - 3320311 (ಕಚೇರಿ), 3203639 (ಮನೆ)

ಕೆ. ಮೋಹನ್ "ಯಕ್ಷದೇಗುಲ', 143:73, 6ನೇ ಕ್ರಾಸ್, 3ನೇ ಬ್ಲಾಕ್, ತ್ಯಾಗರಾಜನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-28. ದೂರವಾಣಿ : 080-6618225.

ಬಿ. ಟಾಕಪ್ಪ ಬಿನ್ ಭರಮಪ್ಪ ಯಾನೆ ಚೌಡಪ್ಪ ಕಣ್ಣೂರು ಗ್ರಾಮ, ಗೌತಮಪುರ ಅಂಚೆ, ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ ; ದೂರವಾಣಿ : 08183-58066, 58037

ಡಾ. ಶ್ರೀಪಾದ ಶೆಟ್ಟಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, 'ಸುನಾದ', ಎಸ್.ಡಿ.ಎಂ ಕಾಲೇಜು ಹತ್ತಿರ, ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಕಾಲೋನಿ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ, ದೂರವಾಣಿ : 08387-21258

ಕುರುವ ಬಸವರಾಜ್ ಜೀವಣ್ಣರಾವ್ ಗಲ್ಲಿ, ರಾಮನಗರ - 571 511 ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆ. ದೂರವಾಣಿ : 08113-72252

ಸೌಭಾಗ್ಯ ಈಶ್ವರಯ್ಯ 16, "ಕಲ್ಯಾಣಿ", 15ನೇ ಕ್ರಾಸ್, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು -560 003. ದೂರವಾಣಿ : 080-3345438

ಡಿ.ಜೆ. ಪದ್ಮನಾಭ ಎಫ್.ಎಂ.ಸಿ.ರಸ್ತೆ, ವೀರಾಜಪೇಟೆ-571218, ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆ ದೂರವಾಣಿ : 08274-57536

ಶಕುಂತಲಾ ದೇವಲಾನಾಯಕ್ ಗೀಗೀ ತಂಡ, ನಂ.4-516 ಸಂತ್ರಾಸವಾಡಿ (ನೀಚೆಗಲ್ಲಿ), ಗುಲಬರ್ಗಾ : 585 101. ದೂರವಾಣಿ : 08472 - 41282

ಟಿ.ಬಿ. ಸೊಲಬಕ್ಕನವರ 'ಕಲಾನಗರಿ', ಹುಲಸೋಗಿ, ಶಿಗ್ಗಾಂವ ತಾಲ್ಲೂಕು ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆ-581 205 ದೂರವಾಣಿ : 08 378-85540

ಜಿ.ವಿ. ಆನಂದಮೂರ್ತಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ವಾಟರ್ ಟ್ಯಾಂಕ್ ಹಿಂಭಾಗ, ವಿದ್ಯಾನಗರ ತುಮಕೂರು-572 103 ದೂರವಾಣಿ : 0816-280 413

ಡಾ. ಮೀರಾಸಾಬಿಹಳ್ಳಿ ಶಿವಣ್ಣ 'ಜಾನಪದ', ದೂರವಾಣಿ ಗೋಪುರದ ಬಳಿ ಬಾಪೂಜಿ ಕಾಲೇಜು ರಸ್ತೆ, ಚಳ್ಳಕೆರೆ-577522 ದೂರವಾಣಿ : 08195-50540

ಎನ್. ಹುಚ್ಚಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರ್ ಗಿರಿಕುಟೀರ, ಹೆಲಿಪ್ಯಾಡ್ ಹತ್ತಿರ, ಚೂರಿಕಟ್ಟೆ, ಹಿರೇಮನೆ-577 430 ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ. ದೂರವಾಣಿ : 08153-54276.

ಆರ್. ಶಿವಕುಮಾರಿ 13ಸಿ, ಮೆಥಿಡಿಸ್ಟ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಹತ್ತಿರ, ಶಿವಪುರ ಕಾಲೋನಿ, ರಾಮಪುರ ರಸ್ತೆ, ರಾಯಚೂರು. ದೂರವಾಣಿ : 08532-28728

Dr. Vishwanath Karnad No. 508, 'Bhakthi', Vidyadayini Co., Housing Society. 'OM' Nagar, Andheri East, Mumbai-400099. Ph : 0250-200051

ಜಿ.ಟಿ. ಬಸವರಾಜ ಗೌರಾಪುರ ಬಸಪ್ಪ ಕಾಂಪೌಂಡ್, ಹಳೇ ಲಿಂಗದಹಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆ, ಎಂ. ಕ್ಯಾಂಪು, ಬೀರೂರು. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ. ದೂರವಾಣಿ (ಪಿ.ಪಿ.) 08267: 56260

ಭಾಸ್ಕರ್ ಕೊಗ್ಗಕಾಮತ್ 'ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಯಕ್ಷಗಾನ ಗೊಂಬೆಯಾಟ ಮಂಡಳಿ', 'ಶ್ರೀ ಗಣೇಶನಿಲಯ'-ಉಪ್ಪಿನಕುದ್ರು-576 230. ಕುಂದಾಪುರ ತಾ.(ದ.ಕ.ಜಿಲ್ಲೆ) ದೂರವಾಣಿ : 08254-21402